

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा

(LOCAL DISASTER AND CLIMATE
RESILIENT FRAMEWORK-LDCRF)

जोरायल गाउँपालिका

कार्तिक, २०८२

SUOMI
FINLAND

सर्वाधिकार © जोरायल गाउँपालिका, डोटी

योजनाको नाम:

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा २०८२/८३-२०८६/८७

Local Disaster and Climate Resilient Framework-LDCRF (2025-2030)

तयार गरिएको वर्ष:

वि.सं. २०८२ (2025 AD)

तयार गर्ने:

जोरायल गाउँपालिका, रावतकट्टे, डोटी, सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

Jorayal Rural Municipality, Rawatkatte, Doti, Nepal, Sudurpaschim Province, Nepal

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग:

जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहल (ली-बर्ड), पोखरा, नेपाल

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD), Pokhara, Nepal

The Ministry for Foreign Affairs of Finland through FELM Nepal

सहजीकरण:

नेपाल इन्भायरमेन्टल रिसर्च इन्स्टिच्युट, तारकेश्वर, काठमाडौं, नेपाल

Nepal Environmental Research Institute (NERI), Tarkeshwar, Kathmandu, Nepal

मन्तव्य

देश संघीय संरचनामा गएपछि स्थानीय सरकारको रूपमा जनताको विकासको तीव्र आकांक्षासँगै यस गाउँपालिकामा पूर्वाधार विकास तीव्र रूपमा भइरहेको छ। तर प्राकृतिक रूपमै यो गाउँपालिका भूकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, खडेरी, असिना, वन्यजन्तु जस्ता बहु-प्रकोपको जोखिममा छ र यस प्रकारका विपद्का घटनाबाट वर्षेनी क्षति हुने गरेको छ। जलवायु परिवर्तनको प्रभावले गाउँपालिकाको विपद् जोखिम अझ बढाईरहेको छ।

नेपालको संविधानले विपद् व्यवस्थापनलाई तीनवटै तहका सरकारको साझा अधिकारको सूचीमा राखेको छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४; विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६; स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ र गाउँपालिका स्तरीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ ले प्रबन्ध गरेको स्थानीय सरकारको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी काम कर्तव्य र अधिकार अनुसार गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यक नीति, रणनीति तथा योजना तयार गर्न, ऐन नियम तथा कार्यविधि तयार गर्न, अध्ययन अनुसन्धान र विपद् जोखिमको लेखाजोखा गर्न गराउन, विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पूर्वतयारी गर्न र प्रतिकार्य संचालन गर्न सक्दछ। यसै आधारमा जोरायल गाउँपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशील कार्य तथा त्यसको लागि प्रकोपकोप, संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाको आधारमा गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा (LDCRF) तर्जुमा गरेको छ। यस क्षेत्रमा बारम्बार भइरहने प्रमुख विपद्का घटनाहरू तथा जलवायु उत्थानशीलतालाई मध्यनजर गरी सामान्य पूर्वतयारी योजना र क्षेत्रगत आवश्यकतालाई सन्तुलित रूपमा सम्बोधन गर्न आठ प्राथमिकता क्षेत्रहरूमा ४० वटा प्राथमिकतामा परेका मुख्य रणनीतिक योजनाहरू निर्धारण गरी स्थानीय LDCRF तयार गरिएको छ। गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि आफ्नै आन्तरिक श्रोत, विकास साझेदार संस्थाहरूको सहायता तथा निजी एवम् सामाजिक क्षेत्रसँगको साझेदारीमा यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयन हुनेछ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशील गतिविधिहरूलाई सम्बन्धित विषय क्षेत्रगत योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग समायोजन र एकीकरण गरी विपद् जोखिम सुसूचित विकासको अभ्यास मार्फत गाउँपालिकाको उत्थानशीलता विकास गरिनेछ। यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयनबाट विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्दै विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण हुने क्षति एवम् नोक्सानी घटाउन गाउँपालिकालाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

जलवायु परिवर्तनलाई राष्ट्रिय योजना प्रक्रियामा समाहित गर्न नेपालले नयाँ जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ लाई नीतिगत औजारका रूपमा अघि सारेको छ। नेपालको सोही आवधिक योजना (२०२४/२५-२०२९/३०) ले प्रभावकारी अनुगमन र मूल्याङ्कन संयन्त्रसहित जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा न्यूनीकरण योजनाको तयारी र कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ। नेपाल सरकारले जलवायु संवेदनशीलता कम गर्न मध्यम र दीर्घकालीन अनुकूलन आवश्यकताहरूलाई सम्बोधन गर्न जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, परिमार्जित स्थानीय अनुकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा दिग्दर्शन २०८१ पारीत गरी कार्यान्वयन भइरहेको छ।

जलवायु परिवर्तनको प्रकोपको असर तथा विपदबाट विपन्न, महिला तथा बालबालिका, वृद्धवृद्धा तथा फरक क्षमता भएका समुदायहरू बढी प्रभावित हुने विभिन्न अध्ययनहरूले देखाएको छ। जलवायु परिवर्तनको कारण बाढी, पहिरो, खडेरी, हावाहुरी, असिना, चट्याङ, कृषिमा रोगकिरा र मिचाह प्रजाती जस्ता प्रकोपहरूले स्थानीय स्तरमा प्रत्यक्ष रूपमा असर परेको महसुस गरेको पाइएको छ। जलवायु परिवर्तनको अति उच्च सङ्कटासन्न यस जोरायल गाउँपालिका स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना र प्रकोप तथा विपद्हरूबाट परेको वा पर्नसक्ने प्रतिकूल प्रभावबाट स्थानीय स्तरमा क्षमता वृद्धि गर्न LDCRF तयार गरिएको छ। जलवायु परिवर्तनले विभिन्न क्षेत्रमा पारेको असरहरूसँग सामना गर्न सक्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न नेपाल सरकारको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा दिग्दर्शन २०८१ बमोजिम उत्थानशील समुदाय निर्माण गर्ने उद्देश्यका साथ गाउँपालिकाको संकटासन्नता, सम्मुखता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषणको आधारमा जोखिम मूल्याङ्कन विधि, प्रक्रिया र चरणहरूलाई अवलम्बन गरी बहुसरोकारवाला निकायहरू-गाउँपालिका, जनप्रतिनिधिहरू, विषयगत कार्यालयहरूको प्रतिनिधि, जलवायु परिवर्तन क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्थाहरू, महिला तथा अन्य सरोकारवालानिकायहरूको सक्रिय सहभागीतामा वडा स्तरबाट पहिचान भएको प्रकोप तथा अनुकूलनका प्रयासहरूलाई समेत समावेश गरी यस LDCRF तयार गरिएको छ।

जोरायल गाउँपालिकाको LDCRF तर्जुमाको निम्ति आर्थिक, प्राविधिक तथा विज्ञ सहयोगको लागि जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहल (ली-बर्ड), फेलम नेपाल (FELM) र नेपाल इन्भायरमेन्टल रिसर्च इन्स्टिच्युट, काठमाण्डौ तथा सूचना संकलन, विश्लेषण र विभिन्न चरणको छलफल गरी योजना तयारीको लागि विज्ञ समूहका टोली नेता तथा विपद् व्यवस्थापन विज्ञ बन्नी बराल, वातावरण तथा जि.आई.एस. विज्ञ दिपक राज बस्नेतलाई धन्यवाद दिन चाहन्छौं।

गणेश दत्त भट्ट

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

गणेश दत्त भट्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

जमुना बोहरा(रोकाया)

गाउँपालिका उपाध्यक्ष
जमुनी कुमारी वाहेरा
उपाध्यक्ष

दुर्गादत्त ओझा

गाउँपालिका अध्यक्ष

दुर्गा दत्त ओझा
अध्यक्ष

विषयसूची

मन्तव्य.....	ग
कार्यकारी सारांश.....	झ-ढ
तालिकाहरूको सुची	ण-थ
चित्रहरूको सुची.....	द
संक्षिप्त रूप सुची.....	ढ-प
परिच्छेद-१	१-१८
परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि.....	१
१.२ औचित्य.....	१
१.३ विद्यमान नीतिगत र कानुनी व्यवस्था.....	२
१.३.१ नेपालको संविधान	२
१.३.२ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४	५
१.३.३ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४	६
१.३.४ सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन	६
१.३.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६	६
१.३.६ जोरायल गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७५.....	७
१.३.७ जोरायल गाउँपालिकाको जलचर एवं जलीय जैविक विविधता संरक्षण ऐन २०७६	७
१.३.८ जोरायल गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७५.....	७
१.३.९ जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलन राष्ट्रिय कार्यान्वयन योजना (२०८०-२०८७).....	७
१.३.१० विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (२०१८-२०३०)	८
१.३.११ सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रादेशिक विपद् व्यवस्थापन योजना २०७७.....	८
१.३.१२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सूचना व्यवस्थापन प्रणाली निर्देशिका २०७९	८
१.३.१३ जोरायल गाउँपालिकाको बस्ती विकास, शहर योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड २०७८	८
१.३.१४ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि २०७७	९
१.४ कार्यढाँचाको उद्देश्य.....	९
१.५ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तथा विपद् व्यवस्थापनको अन्तरसम्बन्ध	१०
१.६ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तयारीको विधि र प्रक्रिया	१०
१.६.१ स्थानीय तहमा समन्वय, प्रारम्भिक तयारी तथा क्षमता अभिवृद्धि	१२
१.६.२ स्थानीय तहको प्रकोप, विपद् तथा जोखिमको सूचना सङ्कलन, विश्लेषण पार्श्वचित्रको तयारी	१३
१.६.३ एकीकृत विपद् जोखिम न्यूनीकरण, व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धि योजनाको विकास	१४
१.६.४ कार्यढाँचाको स्वीकृति र मूलप्रवाहीकरण	१४
१.६.५ कार्यान्वयन, अनुगमन र मुल्यांकन	१४
परिच्छेद-२	१६
विपद् र जोखिमको बुझाइ.....	१६
२.१ जोरायल गाउँपालिकाको सामान्य विवरण	१६
२.१.१ भौतिक अवस्था	१६
२.१.१.१ भौगोलिक अवस्था	१६
२.१.२ वन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनको अवस्था	२०
२.१.२.१ वन क्षेत्रको अवस्था	२०
२.१.२.२ वन्यजन्तु प्रजातिहरू	२६

२.१.२.३ जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्र	३२
२.१.२.४ मौसम (वर्षा, तापक्रम)	४०
२.१.२.५ जलवायु परिवर्तनको प्रवृत्ति	४२
२.१.३ सामाजिक अवस्था	४४
२.१.३.१ जनसंख्याको विवरण	४४
२.१.३.२ जोरायल गाउँपालिकाको कृषिको अवस्था	४७
२.१.३.३ वडा तहमा जनघनत्व	४९
२.१.३.४ वडा तहमा रहेका सबै प्रकारका निजी भवनहरूको सङ्ख्या र प्रकार	५०
२.१.३.५ सार्वजनिक भवन तथा संरचनाहरू	५०
२.१.३.६ सार्वजनिक सेवा सुविधा	५३
२.१.३.७ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था	५४
२.१.३.८ इन्धनको स्रोत	५५
२.२ प्रकोप, सम्मुखता, सङ्कटासन्नता, क्षमता र जोखिमको विश्लेषण	५५
२.२.१ प्रकोप विश्लेषण र लक्षित प्रकोप निर्धारण	५६
२.२.१.१ प्रकोप विश्लेषण	५६
२.२.१.२ लक्षित प्रकोप निर्धारण	६५
२.२.२ स्रोतको विश्लेषण	६७
२.२.२.१ स्रोतको सूचनाको सङ्कलन	६७
२.२.२.२ स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको विश्लेषण	७१
२.२.३ सम्मुखता, सङ्कटासन्नता र क्षमताको विश्लेषण	७३
२.२.३.१ सम्मुखता विश्लेषण	७३
२.२.३.२ सङ्कटासन्नता विश्लेषण	७६
२.२.३.३ क्षमता विश्लेषण	८१
२.२.४ जोखिमको विश्लेषण	८३
२.२.४.१ जोखिम नक्साङ्कन	८४
२.२.४.२ भविष्यमा परिवर्तन हुने विपद् जोखिम विश्लेषण	८७
परिच्छेद-३	९७
विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना	९९
३.१ सोच, लक्ष्य र रणनीति	९९
३.१.१ सोच	९९
३.१.२ लक्ष्य	९९
३.१.२.१ अल्पकालीन लक्ष्य (१-३ वर्ष)	९९
३.१.२.२ दीर्घकालीन लक्ष्य (३-५ वर्ष)	९९
३.१.३ रणनीति	९०
३.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू	९१
३.२.१ प्राथमिकताका क्षेत्र १: विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाइ	९२
३.२.२ प्राथमिकताका क्षेत्र २: स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण	९८
३.२.३ प्राथमिकताका क्षेत्र ३: उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी	१०५
३.२.४ प्राथमिकताका क्षेत्र ४: प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण	११८
३.२.५ प्राथमिकताका क्षेत्र ५: पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अझ बलियो र राम्रो	१२५
३.२.६ प्राथमिकताका क्षेत्र ६: तालिम र क्षमता अभिवृद्धि	१३१

३.२.७ प्राथमिकताका क्षेत्र ७: बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली	१४५
३.२.८ प्राथमिकताका क्षेत्र ८: विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थाप	१५१
परिच्छेद-४	१७६
बजेटको विनियोजन र विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण	१५६
४.१ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि लगानीको न्यूनतम लक्ष्य	१५६
४.१.१ सरोकारवाला निकायसँग समन्वय	१५६
४.१.२ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लगानी बजेट	१५९
४.२ आवधिक र वार्षिक विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरणको योजना	१५९
४.२.१ विपद् व्यवस्थापन कोष	१६०
४.२.२ आवधिक/वार्षिक बजेटमा मूलप्रवाहीकरण	१६०
परिच्छेद-५	१८५
कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	१६२
५.१ कार्यान्वयन कार्ययोजना	१६२
५.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन	१८२
५.३ समीक्षा र परिमार्जन	१८३
खण्ड ३: अनुसूचीहरू	१८५
अनुसूची १: प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	१८५
अनुसूची २: जोरायल गाउँपालिकाको पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	१९१
अनुसूची ३: जोरायल गाउँपालिकाको पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति	१९२
अनुसूची ३.१: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न १	१९२
अनुसूची ३.२: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न २	१९२
अनुसूची ३.३: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ३	१९३
अनुसूची ३.४: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ४	१९३
अनुसूची ३.५: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ५	१९३
अनुसूची ३.६: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ६	१९४
अनुसूची ४: जोरायल गाउँपालिकामा अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका व्यक्तिहरूको विवरण	१९६
अनुसूची ५: जोरायल गाउँपालिका अन्तर्गत विद्यालयहरू र प्रधानाध्यपहरूको विवरण	२०१
अनुसूची ६: जोरायल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	२०३
अनुसूची ७: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको सहकारी संस्था	२०६
अनुसूची ८: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका कृषक समूह	२०७
अनुसूची ९: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थितिको विवरण	२०९
अनुसूची १०: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमाका क्रममा लिईएका केही तस्वीरहरू	२१९

कार्यकारी सारांश

परिचय र पृष्ठभूमि

युनिसेफ नेपालको सहयोगमा जोरायल गाउँपालिकाले वि.सं. २०७६ मा LDCRP तयार गरेको थियो जसले आ.व. २०७६/७७ देखि २०८०/८१ सम्म मार्गदर्शन प्रदान गरेको थियो। हाल नेपाल सरकारले DPRP र LAPA/LDCRP लाई एकीकृत गरी स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा (LDCRF) निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गर्दै दिग्दर्शन २०८१ पारित गरेको छ। यस सन्दर्भमा LDCRP को म्याद सकिएको र अद्यावधिक आवश्यक भएकाले जोरायल गाउँपालिकाले एकीकृत LDCRF तर्जुमा गर्ने आवश्यकता महशुस गरेको छ। यसै अवस्थामा साना किसानहरूको क्षमता अभिवृद्धि तथा जलवायु उत्थानशील जीविकोपार्जन सुदृढीकरणका लागि कार्यरत LIBIRD/FELM को SAKSHAM परियोजनाले यही कार्यढाँचा मार्फत उत्थानशील जीविकोपार्जन गर्न सकिने कुरा आभास गरेकाले सहकार्य र समन्वय गर्दै गाउँपालिकाको दीर्घकालीन विकास तथा विपद् व्यवस्थापनलाई सुदृढ बनाउन LDCRF तयार गर्न आर्थिक सहयोग गरेको छ।

जोरायल गाउँपालिका, डोटीको २०८२/८३ देखि २०८६/८७ (सन् २०२५-२०३०) सम्मको लागि स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तयार गरिएको छ। जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहल (LIBIRD) तथा FELM को आर्थिक र प्राविधिक सहयोग र नेपाल इन्भायरमेन्टल रिसर्च इन्स्टिच्युट (NERI) को सहजीकरणमा निर्मित यो कार्यढाँचाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण (DRR) र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका विद्यमान योजनाहरूलाई एकीकृत गरी स्रोतसाधनको कुशल उपयोग, समन्वय वृद्धि, र कार्यान्वयनको प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्ने उद्देश्य राखेको छ। नेपालको हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा नगण्य योगदान भए तापनि, कमजोर भू-बनोट, भिरालो जमिन, उच्च जनघनत्व, गरिबी, र अतिवृष्टि वा अनावृष्टि जस्ता प्रतिकूल मौसमी अवस्थाहरूका कारण जलवायु परिवर्तन र प्राकृतिक प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ। यी कारकहरूले कृषि, जलस्रोत, जैविक विविधता, स्वास्थ्य, ऊर्जा, सिँचाइ, पर्यटन, र पूर्वाधारमा जोखिम बढाएका छन्।

समग्रमा, यस गाउँपालिकामा LDCRF निर्माणबाट संकटासन्न समुदायको संरक्षण र सशक्तिकरण, जलवायु परिवर्तनको प्रभावलाई सम्बोधन गर्न र स्थानीय स्तरमा दिगो विकासलाई प्रोहत्साहन गर्ने अनिवार्यता कायम गर्नेछ।

गाउँपालिकाको परिचय

गाउँपालिका	जोरायल	वडा संख्या	६
चारकिल्ला			
पूर्व	बडीकेदार गाउँपालिका, डोटी	पश्चिम	अलिताल गाउँपालिका, डोटी
उत्तर	शिखर गाउँपालिका, डोटी र गन्यापधुरा गाउँपालिका, डडेल्धुरा	दक्षिण	चुरे गाउँपालिका, कैलाली
क्षेत्रफल	४१९.०८ वर्ग कि.मि.	घरधुरी	४३२०
पालिकाको जनसंख्या	महिला १०,०७०	पुरुष ९,७१८	जम्मा १९,७८८
भौगोलिक अवस्थिति	८०°३१'३४.०७" देखि ८०°५२'१०.७६" पूर्वी देशान्तर तथा २९°००'२५.७१" देखि २९°११'४१.४६" उत्तरी अक्षांशको	उचाई	समुन्द्री सतह देखि ७०९ मिटर देखि २,७०९ मिटर
जातजातिको विवरण	क्षेत्री, विश्वकर्मा, मगर, ब्राह्मण-पहाड, परियार, ठकुरी, गुरुड, मिजार, बादी, सन्यासी/दसनामी		
मुख्य पेशाहरु	व्यवसाय, कृषि, पशुपालन, ज्याला मजदुरी		

जलवायु	उष्ण प्रदेशीय
भू-उपयोग	८६.८७% वनजंगल, १.९४% कृषि क्षेत्र, ०.४९५% घाँसेमैदान, ०.५४७% अन्य रुख भएको जमिन, ०.०७३% खोला/नदीको बगर, ०.०४८%, बस्ती तथा संरचना बनेको क्षेत्र, ०.०२३% नाङ्गो चट्टान र ०.००१% पानीले ढाकिएको क्षेत्र

औचित्य र कानुनी आधार

यो कार्यढाँचाले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DPRP) र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) जस्ता छुट्टाछुट्टै योजनाहरूको विखण्डनले निम्त्याएको असहजता समाधान गर्दछ। यी योजनाहरूलाई एकीकृत ढाँचामा ल्याएर स्रोतसाधनको कुशल उपयोग र समन्वय वृद्धि गर्दछ। कार्यढाँचाले सेण्डाई कार्यढाँचा (२०१५-२०३०), दिगो विकास लक्ष्य (SDG), र पेरिस सम्झौता (२०१५) जस्ता अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरूलाई स्थानीयकरण गरी समुदायको उत्थानशीलता र दिगो विकासलाई सुदृढ बनाउने छ। प्रमुख कानुनी आधारहरूमा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र जोरायल गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन ऐन २०७५ तथा नियमावली लगायत विभिन्न राष्ट्रिय, प्रादेशिक तथा स्थानीय नीति, नियम तथा निर्देशिकालाई समावेश गरिएका छन्। यी कानूनहरूले स्थानीय तहलाई विपद् व्यवस्थापनमा सशक्त बनाउन सहजता प्रदान गर्दछ।

कार्यढाँचाको उद्देश्य

LDCRF को प्रमुख उद्देश्य जोरायल गाउँपालिकालाई विपद् र जलवायु जोखिमप्रति सक्षम, दिगो, र उत्थानशील बनाउनु रहेको छ। यसले प्राकृतिक र मानवजन्य प्रकोपहरू, तिनका प्रभाव क्षेत्र, सडकटासन्नता, र सामुदायिक/संस्थागत क्षमता पहिचान र विश्लेषण गरेको छ। विद्यमान योजनाहरूलाई दोहोरौपन बिना एकीकृत गरी योजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन, र मूल्याङ्कनमा स्थानीय तहको क्षमता विकासमा जोड दिएको छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलतालाई विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण गरी दिगो विकास सुनिश्चित गर्नु आवश्यक देखिन्छ। साथै, सचेत र प्रतिरोधात्मक समुदाय निर्माण र महिला, दलित, आदिवासी, विपन्न समुदाय र अन्य सरोकारवालाहरूको समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गरि उत्थानशील समुदाय निर्माण गर्नु रहेको छ।

विपद् र जलवायु जोखिम प्रोफाइल

जोरायल गाउँपालिकाले बाढी, पहिरो, खडेरी, कृषि रोग, पशु रोग, हावाहुरी, चट्याङ्ग, असिना, वन डढेलो र मिचाहा प्रजातिका कारण जलवायुजन्य जोखिमको सामना गरिरहेको छ भने भूकम्प, वन्यजन्तु आतंक, सडक दुर्घटना, आगलागी जस्ता प्रकोप पनि रहि आएको छ। राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन सर्वेक्षण सन् २०२२ अनुसार कृषि क्षेत्रमा मिचाहा प्रजातिको प्रभाव ८१% देखिएको छ जसले उत्पादन र गुणस्तरमा कमी ल्याएको छ। वनजंगलमा वन पैदावार, वन्यजन्तु, र जडीबुटीको कमी भएको छ। जलीय पारिस्थितिकीय प्रणालीमा पानीका मुहान सुक्ने र प्रदूषणका समस्याहरू देखिएका छन्। यी जोखिमहरूले कार्य बोज्झ वृद्धि, पोषण र स्वास्थ्यमा हास, विशेष गरी बालबालिका, गर्भवती, र ज्येष्ठ नागरिकमा प्रभाव पारेका छन्। जोरायल गाउँपालिकाको वडा ५ सबैभन्दा बढी सडकटासन्न रहेको छन् भने त्यसपछि सडकटासन्न वडाहरूमा क्रमशः वडा नं २, ४, ६, १ र ३ वडाको रूपमा देखिएको छ।

प्राथमिक क्षेत्र र रणनीतिक उपायहरू

यस कार्यढाँचाले आठ प्राथमिकता क्षेत्रहरूमा: (१) विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाइ; (२) स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण; (३) उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी; (४) प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण; (५) पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अझ बलियो र राम्रो; (६) तालिम र क्षमता अभिवृद्धि; (७) बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली; र (८) विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थापन ४६ वटा रणनीतिक उपायहरूमा थुप्रै क्रियाकलापहरू सुझाएको छ।

सोच	“सुरक्षित, समृद्ध तथा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील जोरायल गाउँपालिका” बनाउने
अल्पकालीन लक्ष्य (१-३ वर्ष)	२०% विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र समुदायमा विपद् तथा जलवायु शिक्षा कार्यक्रम सुरु, १०० जना महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित सचेतना

	रक्षमता विकास, ६ समुदायमा पूर्व चेतावनी प्रणाली विकास, १०% विपद् प्रभावित परिवारका लागि जीविकोपार्जन सहयोग, २०% कृषि प्रणालीमा जलवायुमैत्री प्रविधि प्रोत्साहन, ५०% विपद् संवेदनशील परिवारलाई लघुवित्त र बीमा योजनामा पहुँच, २०% जोखिमयुक्त भूखलन, पहिरो, कटान क्षेत्रको पहिचान र अस्थायी संरक्षण, ५% सामुदायिक वनमा दिगो व्यवस्थापन कार्यक्रम विस्तार, १५% पानीका स्रोतहरूको संरक्षण र पुनर्जीवन कार्यक्रम सुरु, प्रत्येक वडामा १/१ वटा आकस्मिक उद्धार र राहतका लागि आवश्यक सामग्रीको पूर्वसञ्चय, प्रत्येक वडामा १/१ वटा विपद् व्यवस्थापनका लागि अस्थायी सुरक्षित आश्रय स्थल	
दीर्घकालिन लक्ष्य (३-५ वर्ष)	सबै विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र समुदायमा विपद् तथा जलवायु शिक्षा कार्यक्रम सुरु, २०% विपद् प्रभावित परिवारका लागि जीविकोपार्जन सहयोग, ६०% कृषि प्रणालीमा जलवायुमैत्री प्रविधि प्रोत्साहन, २५% विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधार (विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सडक, पुल, सिँचाई नहर, खानेपानी निर्माण, नयाँ बन्ने खानेपानी प्रणालीमा प्रशोधन प्रणाली विकास गर्ने र २०% जमिनमा सिँचाई संरचना विकास गर्ने)	
प्राथमिकता क्षेत्र	रणनीतिक योजना	लागत (लाख)
(१) विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाइ	१.१ समुदाय र पालिकाको बहु-प्रकोप विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिमको पहिचान	८०
	१.२ सबै सार्वजनिक र निजी विद्यालयहरू, स्वास्थ्य सुविधाहरू, सार्वजनिक भवनहरू र सार्वजनिक महत्वका सम्पदाहरूको संरचनात्मक एकीकृत जोखिम लेखाजोखा गरी प्रमुख प्रकोपहरू जोखिम, लगानी र कार्यको दायरा सूचित गर्ने	२५
	१.३ क्षेत्रगत विकास आयोजनाहरूको लागि विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिम परीक्षण र लेखाजोखा प्रणाली स्थापना गर्ने	६७
	१.४ सीमा जोखिमहरू लेखाजोखा गर्ने	२८
	१.५ विद्यालयमा जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम शिक्षालाई पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने	१४
(२) स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण	२.१ पालिका अन्तर्गतका सम्बन्धित सबै शाखाको भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण	२०
	२.२ प्रभावकारी विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताको लागि स्थानीय तहको संगठनात्मक संरचना र मानव संसाधन र कार्यहरूको समीक्षा र अद्यावधिक गर्ने	८६
	२.३ मानव संसाधन र क्षमता विकास	१२
	२.४ प्रभावकारिताका लागि गाउँपालिकाको कानूनी व्यवस्था बलियो बनाउन आवश्यक निर्देशिका, मापदण्ड र कार्य सञ्चालन कार्यविधि तर्जुमा वा परिमार्जन गर्ने	९२
	२.५ सूचना, अभिलेख, र प्रविधिको प्रयोग सुदृढ बनाउने	८०
(३) उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी	३.१ उत्थानशीलता वृद्धिमा लगानी प्रवर्धन	५५१
	३.२ विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक लगानी	१३०
	३.३ विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी	१७५
	३.४ पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण	३६
	३.५ जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	६४७
	३.६ फोहोरमैला व्यवस्थापन	१५

	३.७ उद्यमशिलता विकास	३३०
(४) प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण	४.१ स्थानीय पूर्वाधार, सेवासंस्था र मानव स्रोतमा विपद् प्रतिकार्य सुदृढीकरण	१३८
	४.२ स्वयम्सेवक समूहको गठन र परिचालन	४
	४.३ उपकरण, गोदाम, भण्डारण र उपकरणहरू परीक्षण गर्ने प्रणाली	५१
	४.४ आवधिक अभ्यास र नमुना घटना अभ्यास सञ्चालन	१५
	४.५ डोजर, ट्रक जस्ता प्रतिकार्यमा उपयोगी सवारी साधन सञ्चालन गर्ने निजी क्षेत्रसँग सहकार्य	१
	४.७ पूर्वाधार विकास तथा सुदृढीकरण	३९८२
	४.८ वन व्यवस्थापन	१३८
	४.६ छिमेकी पालिकासँग सहकार्य	थप लागत नलाग्ने
	४.७ पूर्वाधार विकास तथा सुदृढीकरण	३९८४
	४.८ वन तथा डढेलो व्यवस्थापन	१३८
(५) पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अझ बलियो र राम्रो	५.१ पुनर्लाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” अवधारणा प्रवर्धन गर्ने	२६१
	५.२ पुनर्लाभ योजना: बहु-प्रकोपका कारण भविष्यमा विपद् सिर्जना भइ क्षतिग्रस्त हुने निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणको योजना	१६
	५.३ बहु प्रकोपको कारणले क्षतिग्रस्त सार्वजनिक पूर्वाधार, निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण	१६
	५.४ सामाजिक-आर्थिक पुनर्लाभ र पुनर्स्थापना	३५
(६) तालिम र क्षमता अभिवृद्धि	६.१ खोज तथा उद्धारको क्षमता अभिवृद्धि	८८
	६.२ विपद् जोखिम बारेको बुझाईका लागि क्षमता अभिवृद्धि	३८
	६.३ विपद् जोखिम सुशासनको लागि क्षमता अभिवृद्धि, सहकार्य र साझेदारी	१०
	६.४ भवन र पूर्वाधार निर्माणमा संलग्न जनशक्तिलाई तालिम र प्रमाणीकरण	८
	६.५ विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतासँग सम्बन्धित बदलिंदो आयामहरूलाई ध्यानमा राखी सम्बन्धित पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास	३०
	६.६ IPR सम्बन्धी जानकारी	५२
	६.७ अपांगता भएका व्यक्तिहरूका लागि लक्षित जीविकोपार्जन तालिम	९६
(७) बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली	७.१ विपद् पूर्वतयारीको लागि बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास	९८
	७.२. बहु-प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीमा सम्बन्धित निकायसँग सहकार्य गर्ने	६०
	७.३ बहु-प्रकोप जोखिम आँकलनको लागि अन्तर निकाय समन्वय	२०
	७.४ प्रभावकारी बहु प्रकोप तथा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह	३५

	७.५ आपत्कालीन कार्य सञ्चालन र कमाण्ड कन्ट्रोल केन्द्र स्थापना र सुदृढीकरण	५
(८) विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थापन	८.१ जोखिम हस्तान्तरण संयन्त्र स्थापन	१७०
	८.२ सामाजिक सुरक्षा संयन्त्र	थप लागत नलाग्ने
	८.३ विपद् व्यवस्थापन कोष	थप लागत नलाग्ने
	८.४ विकास साझेदारहरूलाई सहभागी गराउने	५
	८.५ जोखिम सिर्जनाकर्ताद्वारा भुक्तानी व्यवस्था	थप लागत नलाग्ने

यस स्थानीय LDCRF कार्यान्वयन गर्ने दौरानमा बाह्य संस्थाहरूबाट प्राविधिक सहयोगको आवश्यक पर्ने भएकोले स्थानीय तहको क्षमता विश्लेषण गरिनुको साथै सम्भावित सेवा प्रदायक संस्थाहरूको पहिचान तथा उनीहरूले प्रदान गर्ने सेवाको विश्लेषण गरिएको छ। यहाँ उल्लेखित बाहेकका अरू सहयोगी संस्थाहरूको खोजी तथा आवश्यक समन्वय गाउँपालिकाको पहलमा हुने विश्वास लिईएको छ। यसले कुन योजनाको कार्यान्वयन गर्दा कुन संस्थाको सहयोग आवश्यक हुन्छ र कसरी लिन सकिन्छ भन्ने पूर्वतयारी गर्न सहज गराउने विश्वास गरिएको छ। यो कार्यढाँचा कार्यान्वयनको लागि कूल नेरू ७७,६२,००,०००/- (अक्षरूपी: सतहत्तर करोड बयसट्टी लाख) का रणनीतिक योजनाहरू तयार गरिएको छ।

बजेट विनियोजन र मूलप्रवाहीकरण

जोरायल गाउँपालिकाले वार्षिक बजेटको कम्तीमा ५% विपद् व्यवस्थापन कोषमा विनियोजन गर्ने गर्दछ, जसमा सङ्घ, प्रदेश, र दातृ निकायको सहयोग पनि थप हुने गर्दछ। कार्यढाँचालाई आवधिक र वार्षिक विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ। सङ्घ, प्रदेश, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, र गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी स्रोत परिचालन गरिनेछ। त्यस्तै विपद् व्यवस्थापन कोषले जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी र पुनर्लाभका कार्यहरूमा पारदर्शी ढङ्गले उपयोग गर्नेछ।

यस कार्यढाँचालाई नेपाल सरकारको स्थानीय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका सात चरणहरू अन्तर्गत वडास्तरीय योजना प्राथमिकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, एकीकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँकार्यपालिकाको बैठक हुँदै गाउँसभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ। त्यसैगरी अन्य सम्बद्ध सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरूको वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरूमा यस कार्यढाँचालाई कार्यान्वयनको लागि समायोजन गरी मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ। उक्त कार्यढाँचा समायोजन प्रकृयाबाट अनुमोदित भई गाउँपालिकाको समन्वयनमा र वडा अध्यक्षको नेतृत्वमा सबै सरोकारवालाहरूबाट स्वीकार्य बहुसरोकारवाला संरचनाबाट कार्यान्वयन हुनेछ।

योजना कार्यान्वयनका सहयोगी संस्था

जोरायल गाउँपालिका र विषयगत शाखाहरू, वडा कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, डिभिजन वन कार्यालय तथा सब-डिभिजन वन कार्यालय, भू तथा जलाधार संरक्षण कार्यालय, सिंचाइ डिभिजन, सडक डिभिजन, खानेपानी डिभिजन, जिल्ला प्रशासन तथा प्रहरी कार्यालयहरू, सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू, सहकारी संस्थाहरू, कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश तथा संघीय सरकार, जिल्लामा क्रियाशिल सम्बन्धित दातृ निकाय तथा गैह्र सरकारी संस्थाहरूसँगको सहयोगमा यस योजना कार्यान्वयन गरिनेछ।

कार्यान्वयन, अनुगमन, र मूल्याङ्कन

स्थानीय तहले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत सङ्घ, प्रदेश र जिल्लाका विभिन्न निकायहरूको समन्वय गरी LDCRF कार्यान्वयन गरिनेछ। समुदाय तहमा क्रियाकलापहरूको, वडा तहमा प्रक्रिया र प्रगतिहरू र गाउँपालिका तथा जिल्ला तहमा नतिजा तथा उपलब्धीहरूको विभिन्न वार्षिक समिक्षा, अर्धवार्षिक समिक्षा, फिल्ड अनुगमन आदिको माध्यमबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ। स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विषयगत शाखाले अनुगमन गर्नुका साथै प्रत्येक वर्षको फाल्गुनमा वार्षिक समीक्षा तथा निष्पक्षता सुनिश्चितको लागि तेस्रो पक्षीय मूल्याङ्कन गरिनेछ। कार्यढाँचा प्रत्येक पाँच वर्षमा वा नीति परिवर्तन र प्रमुख विपद्का आधारमा अद्यावधिक गरिनेछ।

संस्थागत व्यवस्था र साझेदारी

जोरायल गाउँपालिकाले LDCRF कार्यान्वयनका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्य तथा समन्वयका साथै ली-बर्ड, NEEDS Nepal, Helvetas Nepal, GIZ Nepal र सामुदायिक संगठनहरूसँग पनि सहकार्य गर्नेछ। छिमेकी

पालिकाहरू, जिल्ला समन्वय समिति र EU, BMZ जस्ता दातृ निकायहरूसँगको साझेदारीले स्रोत र प्राविधिक सहयोग वृद्धि गर्नेछ। GRAPE परियोजनाले दिगो कृषि प्रणाली प्रवर्द्धनमा योगदान पुऱ्याउनेछ।

निष्कर्ष

जोरायल गाउँपालिकाको LDCRF ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलताका लागि एकीकृत दृष्टिकोण प्रदान गर्नेछ। विद्यमान योजनाहरूलाई एकीकृत गरी, स्थानीय क्षमता वृद्धि गर्दै, र विकास योजनामा उत्थानशीलता मूलप्रवाहीकरण गरेर यो कार्यढाँचाले जोरायल गाउँपालिकाका समुदायहरूको लागि सुरक्षित, समृद्ध, र दिगो भविष्य निर्माणमा योगदान पुऱ्याउनेछ।

तालिकाहरूको सूची

तालिका १: संविधानमा विकास र विपद् तथा जलवायु व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित तहगत कार्यविभाजन	२
तालिका २: जोरायल गाउँपालिकाको भूउपयोग विवरण	१९
तालिका ३: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका सामुदायिक वनहरूको विवरण	२१
तालिका ४: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका धार्मिक वनको विवरण	२२
तालिका ५: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका कबुलियत वनहरूको विवरण	२२
तालिका ६: जोरायल गाउँपालिकामा संचालनमा रहेको वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरू	२५
तालिका ७: जोरायलका स्तनधारी जनावरहरू	२६
तालिका ८: जोरायलमा पाईएका पंक्षीहरूका विवरण	२६
तालिका ९: जोरायलमा अभिलेखित उभयचर तथा सरीसृपको सूची	३०
तालिका १०: जोरायल गाउँपालिकाका मुहानहरूको विशेषता	३२
तालिका ११: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको नदी तथा खोलाको विवरण	३३
तालिका १२: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका तालतलैया, पोखरी र सीमसार क्षेत्रको विवरण	३४
तालिका १३: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको खानेपानी आयोजना तथा स्रोतहरूको विवरण	३५
तालिका १४: जोरायल गाउँपालिकामा जोखिममा रहेको खानेपानी आयोजना	३९
तालिका १५: भूक्षय तथा बाढी पहिरो, नदी कटान तथा जोखिमयुक्त बस्तीहरू	३९
तालिका १६: दिपायल डोटी स्टेसनको मासिक तापक्रम तथा वर्षाको अवस्था	४१
तालिका १७: RCP _{४.५} र RCP _{८.५} अनुसार विभिन्न अवधिको ऐतिहासिक र अनुमानित वार्षिक अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रम	४२
तालिका १८: RCP ४.५ र RCP ८.५ अनुसार ऐतिहासिक र अनुमानित वार्षिक वर्षा	४३
तालिका १९: जोरायल गाउँपालिकाको जनसंख्याको विवरण	४४
तालिका २०: पाँच वर्षे उमेर समूह र लिंग अनुसार जनसंख्या विवरण	४४
तालिका २१: जोरायल गाउँपालिकाको शीर्ष दश जातजातिको जनसंख्याको विवरण	४५
तालिका २२: जोरायल गाउँपालिकाको धर्मको जनसंख्याको विवरण	४५
तालिका २३: वडागत साक्षरता तथा अपाङ्गता भएका मानिसहरूको साक्षरताको विवरण	४५
तालिका २४: जोरायल गाउँपालिकामा अपाङ्गताको वर्गीकरण आधारमा जनसंख्या	४६
तालिका २५: जोरायल गाउँपालिकाको व्यवसायको प्रकार आधारमा जनसंख्याको विवरण	४६
तालिका २६: जोरायल गाउँपालिकाको उद्योगका प्रकारका आधारमा जनसंख्याको विवरण	४६
तालिका २७: जोरायल गाउँपालिकाको व्यवसायको प्रकार आधारमा जनसंख्याको विवरण	४७
तालिका २८: जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक गतिविधिमा सहभागी हुने अवधिका आधारमा जनसंख्याको विवरण	४७
तालिका २९: मुख्य खाद्यान्न बालीहरूको वार्षिक उत्पादन	४७
तालिका ३०: मुख्य तरकारी बालीहरूको वार्षिक उत्पादन	४७
तालिका ३१: प्रमुख तेलहन बालीहरू वार्षिक उत्पादन	४८
तालिका ३२: प्रमुख दलहन बालीहरूको वार्षिक उत्पादन	४८
तालिका ३३: प्रमुख फलफुलहरूको वार्षिक उत्पादन	४८
तालिका ३४: कृषि बाली र फलफुलको सङ्कलन तथा बिक्री वितरण केन्द्र	४८
तालिका ३५: जोरायल गाउँपालिकाभित्र निर्मित कृषि पूर्वाधारहरूको विवरण	४८
तालिका ३६: जोरायल गाउँपालिकामा घरको जगको प्रकार, घरको बाहिरी भित्ताका लागि प्रयोग भएका सामग्री, भुईँमा प्रयोग भएको सामग्री र घरको छानो बनाउन प्रयोग भएका सामग्रीका आधारमा घरधुरीहरूको विवरण	५०
तालिका ३७: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको सार्वजनिक भवन तथा संरचनाको विवरण	५०
तालिका ३८: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको विद्यालय भवन सम्बन्धि विवरण	५०

तालिका ३९: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	५२
तालिका ४०: जोरायल गाउँपालिकामा उपलब्ध पिउने पानीको स्रोतहरूमा आसित जनसङ्ख्याको विवरण	५३
तालिका ४१: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका घरधुरीको शौचालय सुविधा अनुसार विवरण	५४
तालिका ४२: जोरायल गाउँपालिकामा शौचालय प्रयोग गर्ने घरधुरीहरूको विवरण	५४
तालिका ४३: सिंचाई सुविधाको उपलब्धता	५५
तालिका ४४: जोरायल गाउँपालिकाको मुख्य प्रकोपको विश्लेषण	५७
तालिका ४५: प्रकोप तथा मौसमी पात्रो	६१
तालिका ४६: बाली पात्रो	६३
तालिका ४७: प्रकोपको आवृत्ति र प्रभाव मुल्यांकन म्याट्रिक्स	६५
तालिका ४८: जोरायल गाउँपालिकाको लक्षित प्रकोपको तह निर्धारण	६५
तालिका ४९: जोरायल गाउँपालिकाको मुख्य प्रकोपको स्तरीकरण	६६
तालिका ५०: जोरायल गाउँपालिकाको स्रोतहरूको अवस्था	६७
तालिका ५१: जोखिम न्यूनीकरणको लागि स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको विश्लेषण	७१
तालिका ५२: जोरायल गाउँपालिकाको प्रकोप जोखिम बस्तीहरू	७३
तालिका ५३: जोरायल गाउँपालिकाको हालको प्रकोप, संकटासन्नता तथा जोखिमको अवस्था	७६
तालिका ५४: प्रकोपको संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान	७९
तालिका ५५: संकटासन्नताको आधारमा वडा प्राथमिकीकरण	८१
तालिका ५६: क्षमता विश्लेषण तथा स्तर निर्धारण	८१
तालिका ५७: जोरायल गाउँपालिकाको जोखिमको रूपरेखा विश्लेषण	८३
तालिका ५८: स्रोतहरूमाथि प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण	८७
तालिका ५९: प्राथमिकताका क्षेत्र १ अन्तर्गतका रणनीतिक उपायहरू	९२
तालिका ६०: प्राथमिकताका क्षेत्र २ को रणनीतिक उपायहरू	९९
तालिका ६१: प्राथमिकताका क्षेत्र ३ को रणनीतिक उपायहरू	१०५
तालिका ६२: प्राथमिकताका क्षेत्र ४ रणनीतिक उपायहरू	११८
तालिका ६३: प्राथमिकताका क्षेत्र ४ रणनीतिक उपायहरू	१२६
तालिका ६४: प्राथमिकताका क्षेत्र ६ को रणनीतिक उपायहरू	१३१
तालिका ६५: प्राथमिकताका क्षेत्र ७को रणनीतिक उपायहरू	१४६
तालिका ६६: प्राथमिकताका क्षेत्र ६ को रणनीतिक उपायहरू	१५१
तालिका ६७: पालिकामा कार्यरत संघसंस्था तथा तिनीहरूले प्रदान गर्ने सेवा	१५७
तालिका ६८: विषयगत अवधारणात्मक क्षेत्रका कार्य गर्ने निकायहरू	१५९
तालिका ६९: आवधिक/वार्षिक बजेटमा मूलप्रवाहीकरण खाका	१६१
तालिका ७०: कार्यढाँचा कार्यान्वयन कार्ययोजनाको ढाँचा	१६३
तालिका ७१: अनुगमन तालिकाको खाका	१८२
तालिका ७२: लक्ष्य र प्रगतिको लेखाजोखा गर्ने खाका	१८३

चित्रहरूको सुची

चित्र नं १: विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनको अन्तरसम्बन्ध	१०
चित्र नं २: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तयारीको क्रममा पालिका, वडा र बस्ति स्तरमा गरिएका क्रियाकलापहरू	११
चित्र नं ३: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमाको चरण	१२
चित्र नं ४: जोरायल गाउँपालिकाको उचाइ नक्सा	१६
चित्र नं ५: जोरायल गाउँपालिकाको भौगोलिक नक्सा	१७
चित्र नं ६: जोरायल गाउँपालिकाको भौगर्भिक नक्सा	१८
चित्र नं ७: जोरायल गाउँपालिकाको भूउपयोग नक्सा	१९
चित्र नं ८: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका वनको किसिमहरू	२०
चित्र नं ९: जोरायल गाउँपालिकाको प्रमुख जलाधार तथा उप-जलाधारहरू	३२
चित्र नं १०: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको नदी तथा खोलाको नक्सा	३४
चित्र नं ११: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको बाढी, कटान, पहिरो तथा डढेलो जोखिम बस्तीहरू	४०
चित्र नं १२: दिपायल डोटी स्टेसनको वार्षिक वर्षाको अवस्था	४१
चित्र नं १३: दिपायल डोटी स्टेसनको औसत, अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रमको अवस्था	४१
चित्र नं १४: जोरायल गाउँपालिकाको वडा स्तरीय जनघनत्व	५०
चित्र नं १५: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको विद्यालयको स्थलगत वितरण	५२
चित्र नं १६: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्था	५३
चित्र नं १७: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको मुख्य सडक संजाल	५५
चित्र नं १८: जोरायल गाउँपालिकाको बाढी, पहिरो तथा आगलागी जोखिम बस्तीहरू	७६
चित्र नं १९: विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ बमोजिम विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचना १५७	

संक्षिप्त रूप सुची

°	Degree
'	Minute
''	Second
%	Percentage
<	Less Than
>	Greater Than
°C	Degree Celsius
BBB	Build Back Better
BMZ	Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (The Federal Ministry for Economic Cooperation and Development)
CanESM	Canadian Earth System Model
CCA	Climate Change Adaptation
CCRA	Climate Change Resilience and Adaptation
CDF	Community Development Forum
CTEVT	Council for Technical Education and Vocational Training
DOLI	Department of Local Infrastructure
DPRP	Disaster Preparedness and Response Plan
DRR	Disaster Risk Reduction
EbA	Ecosystem-based Adaptation
EOC	Emergency Operation Center
ESS	Environmental and Social Security
EU	European Union
GFDL_ESM ₂ M	Geophysical Fluid Dynamics Laboratory Earth System Model version 2M
GI	Gender Inclusion
GIS	Geographic Information System
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (German Agency for International Cooperation)
GRAPE	Green Resilient Agricultural Productive Ecosystems
GRIIS	Global Register of Introduced and Invasive Species
ICT	Information, Communication and Technology
IPR	Intellectual Property Right
IUCN	International Union for Conservation of Nature
LAPA	Local Adaptation Plan for Action
LDCRF	Local Disaster and Climate Resilience Framework
LIBIRD	Local Initiative for Biodiversity, Research and Development
LIDPO	Local Infrastructure Development Program Office
LISA	Local Government Institutional Capacity Self-Assessment
MCB	Miniature Circuit Breaker
MFA	Ministry of Foreign Affairs
NbS	Nature-based Solutions

ND	No Data
NDC	Nationally Determined Contributions
NDRRMA	National Disaster Risk Reduction & Management Authority
NEEDS Nepal	National Environment and Equity Development Society Nepal
NERI	Nepal Environmental Research Institute
NSPA	National Strategic Plan of Action
RCP _{4.5}	Representative Concentration Pathways at a Radiative Forcing level of 4.5 W/m ²
RCP _{8.5}	Representative Concentration Pathways at a Radiative Forcing Level of 8.5 W/m ²
RS	Remote Sensing
RVWRMP	Rural Village Water Resources Management Project
SDG	Sustainable Development Goal
SFDRR	Sendai Framework on Disaster Risk Reduction
SRHR	Sexual and Reproductive Health and Rights
SWMO	Soil and Watershed Management Office
UNCBD	United Nations Convention on Biological Diversity
VIIRS	Visible Infrared Imaging Radiometer Suite
WAC-Nepal	Working for Access and Creation Nepal
WRIDDO	Water Resources and Irrigation Development Division Office
आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.वि.	आधारभूत विद्यालय
कि.मि.	किलोमिटर
के.भी.	किलो भोल्ट
क्र.सं.	क्रम संख्या
खा.पा.आ.	खानेपानी आयोजना
खा.पा.यो.	खानेपानी योजना
गा.पा.	गाउँपालिका
गै.का.व.पै.	गैर काष्ठ वन पैदावार
गै.स.स.	गैर सरकारी संस्था
नं.	नम्बर
मि.मि.	मिलिमिटर
मे.ट.	मेट्रिक टन
ली-बर्ड	जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहल
सा.व.उ.स.	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
सिं.कू.नि.	सिंचाई कूलो निर्माण
सिं.यो.	सिंचाई योजना

परिच्छेद-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपाल बहुप्रकोपीय विपद्को उच्च जोखिममा रहेको छ। कमजोर भू-बनोट, भिरालो जमिन, उच्च जनघनत्व, गरिबी, अतिवृष्टि, अनावृष्टि जस्ता प्रतिकूल मौसम विद्यमान रहेकोमा जलवायु परिवर्तनको प्रभावले जोखिम बढाएको छ। हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा नगण्य भूमिका भए तापनि नेपाल जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल असरहरूको उच्च जोखिम रहेका देशहरू मध्ये पर्दछ। तीव्र सहरीकरण तथा अव्यवस्थित बसोबास, प्राकृतिक स्रोतहरू माथिको बढ्दो चाप र सामाजिक-आर्थिक असमानताका कारणले उच्च सङ्कटासन्नताको अवस्था रहेको छ। जलवायु परिवर्तनका कारण कृषि, खाद्यान्न, जलस्रोत, जैविक विविधता, स्वास्थ्य, उर्जा, सिँचाइ, पर्यटन, बसोबास तथा पूर्वाधारमा प्रतिकूल प्रभाव परेको छ। प्राकृतिक तथा गैर-प्राकृतिक प्रकोपको घटनाका कारण मानवीय क्षति तथा विस्थापन, आर्थिक क्षति, भौतिक पूर्वाधारको विनाश, मनोसामाजिक समस्या र जीविकोपार्जनमा समेत ठुलो असर हुने गरेको छ। नेपालको संविधानमा विपद् व्यवस्थापनलाई सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार तथा स्थानीय तहको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ। विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन गर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (सन् २०२१-२०५०), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (सन् २०१८-२०३०), १६ औं आवधिक योजना (आ.व. २०८१/०८२-२०८५/०८६) विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७६, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४, स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना खाका २०७६, तेस्रो राष्ट्रिय निर्धारित योगदान सन् २०२५ (Nationally Determined Contributions [NDC]) लगायतका कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था रहेका छन्।

उल्लिखित विभिन्न कानून र कार्यविधिहरू कार्यान्वयन गर्न स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (Local Disaster and Climate Resilient Framework [LDCRF]), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (Disaster Preparedness and Response Plan [DPRP]) र स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना (Local Adaptation Plans for Action [LAPA]) लगायत स्थानीय तहमा कार्यान्वयनमा रहेका छन्। यद्यपि यी योजनाहरू एकै प्रकृतिका भए पनि फरक नाम र प्रक्रिया मार्फत अघि बढाइएका कारण कार्यान्वयन तहमा विभिन्न चुनौतीहरू देखा परेका छन्। एउटै उद्देश्य बोकेका योजनाहरूलाई छुट्टाछुट्टै रूपमा तयार गर्नुपर्ने हुँदा स्रोतसाधनमा अनावश्यक खर्च बढ्नुका साथै योजनाबीच समन्वय र सहकार्यको कमी देखिएको छ, जसले कार्यान्वयनमा द्विविधा र दोहोरोपन उत्पन्न गरेको छ। यस अवस्थाले स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन र जलवायु उत्थानशीलतासम्बन्धी कार्यक्रमलाई अपेक्षित रूपमा प्रभावकारी बनाउन सकेको छैन। सो समस्याको समाधान स्वरूप फरक-फरक योजनाहरूलाई एउटै साझा दृष्टिकोण, लक्ष्य र कार्यान्वयन संयन्त्र अन्तर्गत ल्याउन एकीकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा गरिएको हो। यस कार्यढाँचाले विगतका छुट्टाछुट्टै योजनामा समेटिएका प्रमुख पक्षलाई एउटै संरचना भित्र समेटेर स्रोतसाधनको दक्ष उपयोग सुनिश्चित गर्ने, कार्यसमन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ गर्ने, कार्यान्वयन तहमा स्पष्टता, पारदर्शिता र प्रभावकारिता ल्याउने र अन्ततः स्थानीय समुदायलाई विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका जोखिमविरुद्ध थप सुरक्षित, सक्षम र उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

१.२ औचित्य

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वसूचना प्रणालीको विकास र प्रभावकारी कार्यान्वयन, साथै विपद् पश्चात् पुनर्निर्माण तथा पुनः स्थापनाका क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा स्विकारिएका ढाँचाहरूलाई स्थानीय सन्दर्भमा कार्यान्वयन गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ। यसले विशेषतः सन् २०१५-२०३० का लागि अंगीकार गरिएको सेण्डाई कार्यढाँचा (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction) तथा दिगो विकासका लक्ष्य (Sustainable Development Goal [SDG]) र जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी पेरिस सम्झौता (सन् २०१५) का उद्देश्यलाई व्यवहारमा उतार्न सहयोग पुऱ्याउनेछ। यस्ता अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरूलाई स्थानीयकरण गरी समुदायमै आधारित कार्यनीति र कार्यक्रममार्फत लागू गर्दा स्थानीय सरकारको क्षमता वृद्धि हुने, जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलता सुदृढ हुने, र

स्थानीय जनजीविकामा दीर्घकालीन सुधार आउने अपेक्षा गरिएको छ। यस कार्यढाँचाले तीनै तहका सरकारका विकास योजनामा विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनका मुद्दालाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने, विभिन्न क्षेत्रीय तथा विषयगत योजनाबीच एकीकृत रणनीतिक कार्ययोजना निर्माण गर्ने, आवश्यक समन्वय र सहकार्य प्रवर्द्धन गर्ने, र विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरणका उपायलाई संस्थागत बनाउन सहयोग गर्नेछ। यो कार्यढाँचा केवल नीतिगत र संस्थागत मार्गदर्शक दस्तावेज मात्र नभई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्न सकिने समन्वयात्मक खाकाको रूपमा तयार गरिएको छ, जसले स्थानीय स्तरमा जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलतालाई दिगो र परिणाममुखी बनाउन योगदान पुऱ्याउनेछ।

१.३ विद्यमान नीतिगत र कानुनी व्यवस्था

१.३.१ नेपालको संविधान

विशेष गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन र सहरी विकासमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका तालिका १ मा देखाइएको छ।

तालिका १: संविधानमा विकास र विपद् तथा जलवायु व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित तहगत कार्यविभाजन

स्थानीय तहको विकाससँग सम्बन्धित तहगत कार्यविभाजन					
विकासका क्षेत्रहरू	सङ्घ (अनुसूची ५)	प्रदेश (अनुसूची ६)	सङ्घ र प्रदेशको साझा (अनुसूची ७)	स्थानीय तह (अनुसूची ८)	सङ्घ प्रदेश र स्थानीयको साझा (अनुसूची ९)
पूर्वाधार	क्र.स.२० राष्ट्रिय यातायात नीति, रेल तथा राष्ट्रिय लोकमार्गको व्यवस्थापन	क्र.स.७ प्रदेश स्तरको विद्युत, सिँचाइ र खानेपानी सेवा, परिवहन क्र.स. १२ प्रदेश लोकमार्ग	क्र.स.१५ उद्योग तथा खनिज, भौतिक पूर्वाधार क्र.स.१८ पर्यटन, खानेपानी तथा सरसफाई	क्र.स. ७ स्थानीयस्तरका विकास योजना तथा परियोजना क्र.स.११ स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिँचाइ क्र.स.१९ खानेपानी, साना जल विद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा	क्र.स.५ विद्युत, खानेपानी, सिँचाइ जस्ता सेवा क्र.स.१३ सुकुम्बासी व्यवस्थापन
जमिन	क्र.स.२९ भूउपयोग नीति, बस्ती विकास नीति, पर्यटन नीति, वातावरण अनुकूलन	क्र.स.१६ भूमि व्यवस्थापन, जग्गाको अभिलेख	क्र.स.२१ गरिबी निवारण र औद्योगीकरण क्र.स. २४ भूमि नीति तथा सो सम्बन्धी कानून	क्र.स.२१ जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनीज पदार्थको संरक्षण	
जलवायु परिवर्तन/ वातावरण	क्र.स.२७ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय वातावरण व्यवस्थापन, राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष तथा सिमसार क्षेत्र, राष्ट्रिय वन नीति, कार्बन सेवा क्र.स.२९ भूउपयोग नीति, बस्ती विकास नीति, पर्यटन नीति, वातावरण अनुकूलन	क्र.स.१९ प्रदेशभित्रको राष्ट्रिय वन, जल उपयोग तथा वातावरण व्यवस्थापन	क्र.स.१३ प्रदेश सिमा नदी, जलमार्ग, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता क्र.स. २३ अन्तर प्रादेशिक रूपमा फैलिएको जङ्गल, हिमाल, वन संरक्षण क्षेत्र, जल उपयोग	क्र.स.१० वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	क्र.स.७ वनजङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुंगी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता
विपद् व्यवस्थापन			क्र.स.१७ प्राकृतिक र गैर प्राकृतिक	क्र.स.९ विपद् व्यवस्थापन	क्र.स.९ विपद् व्यवस्थापन

			विपद् पूर्वतयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ	
सङ्घको समष्टिगत कार्य विस्तृतीकरणको सूची				
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार सूचीका विषय	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण		
सङ्घको एकल अधिकारको (अनुसूची ५) विस्तृतीकरण				
१	रक्षा र सेना सम्बन्धी	१.३.९	विपद् प्रतिकार्य सहयोग र समन्वय	
४	केन्द्रीय प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, राष्ट्रिय गुप्तचर तथा अनुसन्धान, शान्ति सुरक्षा (अनुसूची ७ (३) बाट समेत)	४.२.१	केन्द्रीय प्रहरी	
		४.२१.५	विपद् प्रतिकार्यमा सहयोग	
		४.२.२	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल	
		४.२.२.४	विपद् प्रतिकार्यमा सहयोग	
११(अनुसूची ७(१३,२३) र अनुसूची ९(७) बाट समेत)	जलस्रोतको संरक्षण र बहुआयामिक उपयोग सम्बन्धी नीति र मापदण्ड	११.१	जलस्रोत उपयोग नीति	
		११.१.४	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम एवम् जलस्रोत पूर्वाधार संरचना निर्माण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन	
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार सूचीका विषय	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण		
संविधानको अनुसूची ७ मा उल्लिखित साझा अधिकार सूचीबाट सङ्घको कार्य विस्तृतीकरण				
१७	प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्व तयारी उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ (अनुसूची ९को ९ बाट समेत)	१७.१	प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद् पूर्वतयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन	
		१७.१.१	राष्ट्रिय विपद् कोष स्थापना र प्रादेशिक/स्थानीय विपद् कोषमा सहयोग	
		१७.१.२	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय निकाय एवम् सङ्घ संस्थासँगको सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य	
		१७.१.३	राष्ट्रियस्तरको विपद् पूर्वतयारी	
		१७.१.४	आपत्कालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली	
		१७.१.५	राष्ट्रियस्तरमा प्रमुख प्रकोपहरूको नक्साङ्कन र विपद् जोखिम न्यूनीकरण न्यूनीकरण	
		१७.१.६	प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, जोखिम न्यूनीकरण, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा सहयोग र समन्वय	
		१७.१.७	विपद् पश्चात् राष्ट्रियस्तरको पुनर्स्थापन र पुनर्निर्माण	
		१७.१.८	विपद् सम्बन्धी राष्ट्रिय तथ्याङ्कको व्यवस्थापन	
		१७.१.९	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान	
१७.१.१०	भूकम्पीय अध्ययन एवम् अनुसन्धान, भूकम्प निगरानी, भूकम्प मापन केन्द्रहरूको सञ्चालन			
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार सूचीका विषय	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण		
संविधानका मौलिक हक र राज्यका निर्देशक सम्बन्धी धारा र अन्य धारामा उल्लिखित कार्यको विस्तृतीकरण				
१२	राष्ट्रिय नीति (प्राकृतिक स्रोत र साधनको संरक्षण, संवर्द्धन, उपयोग सम्बन्धी नीति)	१२.४	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी नीति	
प्रदेशको अधिकार तथा कार्य विस्तृतीकरणको सूची				
प्रदेशको एकल अधिकारको (अनुसूची ६) विस्तृतीकरण				
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार सूचीका विषय	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण		
१	प्रदेश प्रहरी प्रशासन र शान्ति सुरक्षा (अनुसूची ७ को ३ र ४ बाट समेत)	१.१	प्रदेश प्रहरी प्रशासन	
		१.१.६	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य	

		१.२	शान्ति सुरक्षा
		१.२.६	विपद् प्रभावित स्थल, व्यक्ति तथा सम्पतिको सुरक्षा
		१.२.९.५	विपद् व्यवस्थापन समन्वय
७	प्रदेशस्तरको विद्युत, सिँचाइ र खानेपानी सेवा, परिवहन (अनुसूची ६(२०), ७(१३), ७(१८) र ९(५) वटा समेत)	७.३	यातायात (परिवहन)
		७.३.४	वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम संवेदनशील, अपाङ्गता र लैङ्गिक मैत्री यातायात प्रणाली प्रवर्द्धन
अनुसूची ९ को ३ बाट	स्वास्थ्य	३.१४	जनस्वास्थ्य आपत्कालीन अवस्था, स्वास्थ्य क्षेत्रमा महामारी व्यवस्थापन
१९	प्रदेश भित्रको राष्ट्रिय वन, जल उपयोग तथा वातावरण व्यवस्थापन (अनुसूची ९ को ७ समेतबाट)	१९.३	वातावरण व्यवस्थापन
		१९.३.१	प्रदेशस्तरमा जैविक विविधताको यथास्थान र परस्थान संरक्षण एवम् लाभांश बाँडफाँड
		१९.३.२	प्रदेशस्तरमा जलाधार संरक्षण तथा जलउपयोग नीति, प्रविधि विकास, व्यवस्थापन
		१९.३.३	प्रदेशभित्र भू-स्खलन नियन्त्रण
		१९.३.४	प्रदेशस्तरमा वातावरणीय संरक्षण तथा स्वच्छता सम्बन्धी नीति, प्रविधि विकास र व्यवस्थापन
प्रदेशको अधिकार तथा कार्य विस्तृतीकरणको सूची			
संविधानको अनुसूची (७) मा उल्लिखित साझा अधिकारको विस्तृतीकरण			
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार विषयसूची	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण	
१३	प्रदेश सीमा नदी, जलमार्ग, वातावरण संरक्षण, जैविक विविधता	१३.२	वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता
		१३.२.१	प्रदेशस्तरमा वातावरण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
		१३.२.२	प्रदेशस्तरमा वातावरणीय सूचना प्रणालीको स्थापना
		१३.२.३	प्रदेशस्तरमा वातावरणीय जोखिमका लागि तयारी तथा उद्धार
		१३.२.४	प्रदेशस्तरमा वातावरणीय प्रयोगशाला
		१३.२.५	प्रदेशस्तरमा ठोस, वायु, तरल, जल, ध्वनि तथा बिद्युतीय लगायत प्रदुषणको मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियन्त्रण
		१३.२.६	प्रदेशस्तरमा हानीकारक पदार्थहरूको नियमन तथा व्यवस्थापन
		१३.२.७	प्रदेशस्तरमा इन्धनको गुणस्तर अनुगमन
		१३.२.८	प्रदेशस्तरमा न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास प्रक्रिया र हरित क्षेत्र प्रवर्द्धन
		१३.२.९	प्रदेशस्तरमा वातावरणीय संरक्षण क्षेत्र तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण, संवर्द्धन
		१३.२.१०	प्रदेशभित्र वातावरणीय क्षेत्रको अध्ययन, अनुसन्धान, क्षमता अभिवृद्धि, वातावरणीय सुशासन तथा परीक्षण
१७	प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्वतयारी उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ	१७.१	प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् पूर्वतयारी, उद्धार तथा राहत र पुनर्लाभ सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
		१७.२	विपद् पूर्वतयारी, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण र व्यवस्थापन र नियमन
		१७.३	विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन, बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण
		१७.४	प्रादेशिक विपद् कोष स्थापना र स्थानीय विपद् कोषमा सहयोग
		१७.५	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रादेशिक आयोजना, कार्यान्वयन र नियमन
		१७.६	विपद् पश्चात् प्रदेशस्तरको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण
		१७.७	स्थानीय तहमा विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य, जोखिम न्यूनीकरण, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा सहयोगी र समन्वय

		१७.८	प्रादेशिक आपत्कालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली
		१७.९	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य
		१७.१०	प्रादेशिकस्तरको विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान
		१७.११	विपद् व्यवस्थापन समन्वय र परिचालन
स्थानीय तहको अधिकार तथा कार्य विस्तृतीकरणको सूची			
स्थानीय तहको एकल अधिकारको (अनुसूची ८) विस्तृतीकरण			
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार विषयसूची	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण	
१	नगर प्रहरी	१.९	विपद् व्यवस्थापन सहयोग
२०	विपद् व्यवस्थापन	२०.१	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
		२०.२	स्थानीयस्तर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
		२०.३	स्थानीयस्तर विपद् पूर्वतयारी, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वय
		२०.४	विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन, बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण
		२०.५	विपद् व्यवस्थापन सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, संघसंस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य
		२०.६	विपद् कोष स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत साधनको परिचालन
		२०.७	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका स्थानीयस्तरको आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
		२०.८	विपद् पश्चात स्थानीयस्तरको पुनस्थापना र पुनर्निर्माण
		२०.९	स्थानीयस्तरको विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान
		२०.१०	स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली
संविधानको अनुसूची (९) मा उल्लिखित साझा अधिकारको विस्तृतीकरण			
अनुसूची क्र.सं	संविधानको अधिकार सूचीका विषय	अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण	
१५	सवारीसाधन अनुमति	१५.४	वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम संवेदनशिल अपाङ्गता र लैङ्गिक मैत्री यातायात प्राणाली प्रवर्द्धन

स्रोत: नेपालको संविधान २०७२

१.३.२ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको प्रमुख दायित्व र कार्यक्षेत्रको रूपमा निर्दिष्ट गरेको छ। यस ऐनले स्थानीय तहलाई केवल सेवा-सुविधा प्रदान गर्ने निकाय मात्र नभई समुदायस्तरमै विपद् जोखिम न्यून पार्ने, आपत्कालिन तयारी गर्ने र विपद् पश्चात् पुनः स्थापना तथा पुनर्निर्माणको नेतृत्व गर्ने जिम्मेवारी दिएको छ। यस अन्तर्गत स्थानीय तहले विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन गर्नेछ, जसले गर्दा विपद् व्यवस्थापनको सम्पूर्ण प्रक्रिया स्थानीय स्तरमै संस्थागत हुनेछ।

त्यसैगरी, यस ऐनले स्थानीय स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्न, समयमै पूर्वसूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न, विपद् उत्पन्न भएमा खोज तथा उद्धार गतिविधिलाई व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्न, राहत सामग्रीको पूर्वभण्डारण र आपत्कालिन वितरण प्रणाली सुनिश्चित गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। प्राकृतिक नदी नियन्त्रण, तटबन्ध निर्माण तथा संरक्षण, पहिरो नियन्त्रण र नदी व्यवस्थापन एवं नियमन गर्ने अधिकारसमेत स्थानीय तहलाई दिइएको छ, जसले स्थानीय भौगोलिक अवस्थाअनुसार जोखिम न्यूनीकरणका उपायलाई तत्कालीन रूपमा कार्यान्वयन गर्न सक्ने वातावरण तयार गर्छ।

यससँगै, विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन, जोखिमयुक्त बस्तीहरूको पहिचान र उच्च जोखिम भएका बस्तीहरूको आवश्यकता अनुसार स्थानान्तरण गर्ने कार्य पनि स्थानीय तहकै जिम्मेवारीमा पर्छ। यस्तो नक्साङ्कन र पहिचानले जोखिम

संवेदनशील योजनाको आधार तयार गर्नेछ। थप रूपमा, स्थानीय तहले सङ्घ, प्रदेश, स्थानीय समुदाय, संघ-संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य गर्दै विपद् व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई दिगो रूपमा अगाडि बढाउने अपेक्षा गरिएको छ।

यस ऐनले विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन, विपद् व्यवस्थापनका लागि आवश्यक स्रोत-साधन परिचालन गर्ने, विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीय आयोजनाहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन गर्ने कार्यक्षेत्र पनि तोकेको छ। विपद् पश्चात् प्रभावित क्षेत्र र समुदायको पुनः स्थापना र पुनर्निर्माणलाई प्राथमिकता दिने, विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन, अध्ययन-अनुसन्धान र ज्ञान व्यवस्थापनलाई संस्थागत गर्ने, र स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन प्रणाली विकास गर्ने जिम्मेवारी पनि स्थानीय तहको हुनेछ।

यसबाहेक, यस ऐनले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा गर्न र कार्यान्वयनमा मार्गदर्शन गर्ने, समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र स्थानीय तहमा देखा पर्ने आवश्यकता र चुनौतीअनुसार अन्य थप कार्यसमेत गर्न सक्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। यस ऐनले स्थानीय तहलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनमा सशक्त, जिम्मेवार र उत्थानशील इकाईको रूपमा कार्य गर्न कानुनी, संस्थागत र संरचनात्मक आधार प्रदान गरेको छ।

१.३.३ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४

विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पति, प्राकृतिक एवम् सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन लागु गरिएको छ। ऐनले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई स्थानीय तहमा नगरपालिका वा गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको जिम्मेवारी तोकेको छ। ऐनको दफा १७ को उपदफा (२)मा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने तोकिएको छ।

१.३.४ सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन

नेपालको संविधानले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई अनुसूची ७, अनुसूची ८ र अनुसूची ९ मा समावेश गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह बीच साझा अधिकारका साथै स्थानीय सरकारको एकल अधिकार सूची अन्तर्गत उल्लेख गरेको छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी गतिविधिहरूका लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच आवश्यक समन्वय गर्न संविधानको धारा २३५ मा सङ्घीय संसदले आवश्यक कानून बनाउने उल्लेख गरिएको छ। सङ्घीय सरकारको दायित्व विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनलाई मूलधारमा ल्याउने, सामंजस्यपूर्ण नीति निर्माण गर्ने र संस्थागत विकास गर्नु हो। सङ्घीय निकाय विनासकारी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि जिम्मेवार र जवाफदेही हुनेछ साथै यसले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई मार्गदर्शन प्रदान गर्नुपर्ने छ। सङ्घीय निकायले भूकम्पीय घटना, जल तथा मौसम पूर्वानुमान र पूर्वसूचना प्रणालीको जिम्मेवारी लिएको छ।

प्रदेश सरकारहरूले सङ्घको सहयोगमा प्रमुख तथा मध्यम स्तरको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्छ साथै स्थानीय तहलाई पूर्वतयारी र प्रतिकार्य गतिविधिमा सहयोग गर्नुपर्छ।

स्थानीय सरकारहरू सानातिना प्रकोपको समयमा राहत सुविधाको यथेष्ट स्रोत परिचालनका लागि जिम्मेवार हुनुपर्छ। बाहिरी सहायता पुग्नुअघि नै उनीहरूले मध्यम र उच्च स्तरका प्रकोपहरू आफैँ व्यवस्थापन गर्न तयार हुनुपर्छ। तिनीहरूले यस निर्देशिका पछि तयार गर्ने विद्यमान स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना र स्थानीय विपद् उत्थानशील कार्यढाँचा जस्ता उपकरणहरू प्रयोग गरी तत्काल आवश्यक राहत मूल्याङ्कन गर्ने क्षमता विकास गर्नुपर्छ।

१.३.५ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६

विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन नियमावली २०७६ ले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ को कार्यान्वयनलाई नियमहरू प्रदान गर्दछ। ऐनमा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारहरू देहाय बमोजिम तोकिएको छ।

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू सहितको कार्ययोजना तयार गरी लागु गर्ने,
- स्थानीय तहमा विपद् जोखिमको अवस्थाको लेखाजोखा, नक्साङ्कन, विश्लेषण गरी विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यभार विपद् जोखिम न्यूनीकरण लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- भौतिक संरचना निर्माण गर्दा राष्ट्रिय भवन संहिता, भवन निर्माण मापदण्ड लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्डको पालना भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गरी पालना गर्न लगाउने,
- परिचालन गरिने कर्मचारी तथा स्वयम्सेवकको क्षमता अभिवृद्धिको व्यवस्था गर्ने

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले वडा स्तरीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गरी कार्य सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

१.३.६ जोरायल गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७५

जोरायल गाउँपालिका भित्र प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान् र सार्वजनिक निजि तथा व्यक्तीगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्नका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापलाई समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि जोरायल गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ बनेको हो। यस ऐनको परिच्छेद ५ मा विपद् व्यवस्थापन कोष सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ।

१.३.७ जोरायल गाउँपालिकाको जलचर एवं जलीय जैविक विविधता संरक्षण ऐन २०७६

जोरायल गाउँपालिकाको जलचर एवं जलीय जैविक विविधता संरक्षण ऐन २०७६ ले गाउँपालिका भित्र रहेका नदी, खोल्सा, ताल, पोखरी तथा अन्य जलाशयहरूमा पाइने जलचर प्रजातिहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा दीर्घकालीन व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्न कानुनी आधार प्रदान गर्दछ। यस ऐनले जल स्रोतको दिगोपन कायम राख्दै स्थानीय समुदायको सहभागिता, परम्परागत ज्ञानको सम्मान, र जैविक विविधताको संरक्षणलाई प्राथमिकता दिएको छ। साथै, जलचरको अवैध शिकार, प्रदूषण, र आवास विनाश रोक्नका लागि निगरानी, जरिवाना तथा पुनर्स्थापना सम्बन्धी प्रावधानहरू समावेश गरिएको छ।

१.३.८ जोरायल गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७५

जोरायल गाउँपालिकाले विपद्को समयमा तत्काल राहत र उद्धार कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने, जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी कार्यक्रमहरूलाई वित्तीय सहयोग गर्ने, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माण कार्यहरूलाई प्रभावकारी बनाउने, पारदर्शिता र समन्वय सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यहरू साथ विपद्को पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, राहत, पुनःस्थापना, र पुनर्निर्माणका लागि आर्थिक स्रोत परिचालन गर्न कार्य मा पारदर्शिता विश्वसनीयता एकरूपता स्पष्टता र जवाफदेहिता हन्छ भन्ने हेतुले तयार गरेको कार्यविधि हो।

१.३.९ जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलन राष्ट्रिय कार्यान्वयन योजना (२०८०-२०८७)

यस योजनाले सन् २०२० मा नेपालले संयुक्त राष्ट्रसंघीय जलवायु परिवर्तन कार्यढाँचा महासन्धिमा पेश गरेको दोस्रो NDC लाई कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्य राखेको छ। यसले जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू न्यूनीकरण गर्न र अनुकूलन रणनीतिहरूलाई स्थानीय, प्रदेश, र संघीय तहमा समावेश गर्न मार्गदर्शन गर्छ। योजना अनुसार, ऊर्जा उत्पादनमा नवीकरणीय स्रोतको प्रयोग, यातायातमा विद्युतीय सवारीसाधनको प्रवर्द्धन, गृह उपयोगमा बायोग्यास र सुधारिएको चुलोको विस्तार, वन संरक्षण र पुनःवनरोपण, कृषिमा जलवायु-संवेदनशील प्रविधिको प्रयोग, र फोहोर व्यवस्थापनमा पुनः प्रयोग र पुनःचक्रण जस्ता उपायहरूलाई प्राथमिकता दिइएको छ।

योजना कार्यान्वयनका लागि नीति सुधार, संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि, वित्तीय स्रोत परिचालन, र सरोकारवाला समन्वय आवश्यक छ। यसले जलवायु लचिलोपनलाई राष्ट्रिय विकास योजनामा समावेश गर्दै सामाजिक समावेशिता, लैङ्गिक समानता, र स्थानीय सहभागिता सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य राखेको छ। साथै, योजना कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्याङ्कनका लागि स्पष्ट सूचकहरू र कार्यविधिहरू पनि समावेश गरिएको छ।

१.३.१० विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (२०१८-२०३०)

विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (२०१८-२०३०) नेपाल सरकारद्वारा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को आधारमा तयार गरिएको दीर्घकालीन नीति दस्तावेज हो। यस कार्ययोजनाले सेन्दाई फ्रेमवर्क (२०१५-२०३०) र दिगो विकास लक्ष्यहरूलाई मार्गदर्शक सिद्धान्तका रूपमा अपनाउँदै, विपद् पूर्वतयारी, जोखिम न्यूनीकरण, प्रभावकारी प्रतिकार्य, तथा पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका बहुआयामिक पक्षहरूलाई समेटेको छ। नेपालको विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (२०१८-२०३०) ले सेन्दाई फ्रेमवर्कका चार प्रमुख प्राथमिकताहरूलाई आत्मसात गर्दै अठार वटा प्राथमिक कार्यहरू (Priority Actions) निर्धारण गरेको छ। यी कार्यहरू दीर्घकालीन जोखिम न्यूनीकरण, प्रभावकारी प्रतिकार्य, तथा समावेशी पुनर्निर्माणका लागि मार्गदर्शक हुन्। यसले स्थानीय, प्रदेश र संघीय तहमा समन्वयात्मक कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्दै, जोखिममा परेका समुदायहरू जस्तै महिला, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति, तथा बालबालिका प्रति विशेष ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता औल्याएको छ। कार्ययोजनाले पूर्वसूचना प्रणाली, सुरक्षित पूर्वाधार निर्माण, जनचेतना अभिवृद्धि, तथा संस्थागत क्षमता विकासलाई प्राथमिकता दिँदै, विपद्-उत्थानशील नेपाल निर्माणको दिशामा स्पष्ट मार्गनिर्देशन प्रदान गर्दछ।

१.३.११ सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रादेशिक विपद् व्यवस्थापन योजना २०७७

विपद् जोखिम प्रभावकारी न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७६ को प्रावधान अनुसार प्रदेशको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी समग्र कार्यलाई व्यवस्थित, समन्वित तथा प्रभावकारी बनाउन यो प्रादेशिक विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरिएको छ। यो विपद् व्यवस्थापन योजना नेपालले दिगो विकास लक्ष्य (सन् २०१५ - २०३०), जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि पेरिस सम्झौता (२०१५), विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि सेण्डाई कार्यढाँचा (२०१५-२०३०), लगायतका सन्धी, सम्झौता, घोषणापत्रहरूमा गरेको अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना (२०१८-२०३०), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६, जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५ लगायतका महत्वपूर्ण नीतिगत, कानुनी तथा संस्थागत व्यवस्था अनुरूप तर्जुमा गरिएको छ। यस योजनाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि गरिनु पर्ने विपद् रोकथाम तथा अल्पीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, राहत, पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माणका विविध पक्षलाई सम्बोधन गर्ने गरी विभिन्न रणनीतिक क्रियाकलाप समावेश गरेको छ।

१.३.१२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सूचना व्यवस्थापन प्रणाली निर्देशिका २०७९

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) को अधीनमा रही जोरायल गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ऐन २०७८ तथा जोरायल गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता नियमावली २०७८ बमोजिम जोरायल गाउँपालिकाले यो निर्देशिका तयार गरेको हो।

१.३.१३ जोरायल गाउँपालिकाको बस्ती विकास, शहर योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड २०७८

जोरायल गाउँपालिकामा बढ्दो सहरीकरणसँगै निजी तथा सार्वजनिक रूपमा घर-भवन संरचनाहरूको निर्माण कार्य तीव्र रूपमा भइरहेको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गाउँपालिकाभित्र हुने सहरीकरण, भू-उपयोग परिवर्तन र भवन निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित गर्दै सुरक्षित तथा सुव्यवस्थित नगरको विकास गर्न यो योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरिएको हो। यस मापदण्डको कार्यान्वयनले गाउँपालिकामा सुनियोजित भौतिक, सामाजिक तथा आर्थिक विकासका अवसरहरू सिर्जना गरी गाउँपालिकालाई समृद्धितर्फ उन्मुख गराउने अपेक्षा गरिएको छ। यसले गाउँपालिकामा घर निर्माण तथा नक्सा पास प्रक्रिया सहज, व्यवस्थित तथा व्यावहारिक बनाउन सहयोग पुऱ्याउनेछ। यो मापदण्ड शहर विकास मन्त्रालयले जारी गरेको भवन निर्माणको नमूना मापदण्ड २०७१ तथा बस्ती विकास, शहर योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड २०७२ को आधारमा तयार गरिएको हो।

मुख्य प्रावधानहरू

- मुख्य नालाको किनारमा भवन तथा अन्य संरचना निर्माण गर्नका लागि नालाको मध्यबिन्दुबाट दुवै किनारतर्फ १०/१० मिटर तथा त्यसपछि दुवै किनारतर्फ १०/१० मिटर हरित क्षेत्रका लागि छुट्याउनु पर्नेछ। साथै, १०/१० मिटर सब्बेस रोडका लागि पनि सेटब्याक छुट्याउन आवश्यक छ। अतः नालाको केन्द्रीय भागबाट कुल ३०/३० मिटर न्यूनतम सेटब्याक छुट्याई मात्र निर्माण कार्य गर्न पाइनेछ।
- वन क्षेत्रको सीमाबाट कम्तीमा ३० मिटरको दूरी पछाडि मात्र आवासीय भवन तथा अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्न पाइनेछ। वन क्षेत्रको सीमाबाट कम्तीमा ५० मिटरको दूरी पछाडि मात्र उद्योग क्षेत्र वा औद्योगिक प्रयोजनका भवन तथा अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्न पाइनेछ।

१.३.१४ संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि २०७७

गाउँपालिकाको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने योजना, कार्यक्रम तथा आयोजना सम्बन्धी प्रस्तावको सन्दर्भमा वातावरणीय अध्ययन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन, प्रतिवेदन तयारी, स्वीकृति, प्रस्ताव कार्यान्वयन तथा अनुगमन कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक भएकोले गाउँपालिकाले वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन २०७७ को दफा ६६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि २०७७ तयार गरेको हो।

१.४ कार्यढाँचाको उद्देश्य

यस कार्यढाँचाको प्रमुख उद्देश्य स्थानीय तहलाई प्रकोप र जलवायु जोखिम बुझ्न, विद्यमान योजना तथा नीतिहरूलाई एकीकृत गर्न, र क्षमता अभिवृद्धि मार्फत प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सक्षम बनाउनु हो। यसले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशील योजनालाई विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्न सहयोग गर्दछ। साथै, समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गर्दै दिगो र प्रतिरोधात्मक स्थानीय समुदाय निर्माणमा टेवा पुऱ्याउँछ। यस कार्यढाँचाको उद्देश्यहरू निम्न रहेका छन्।

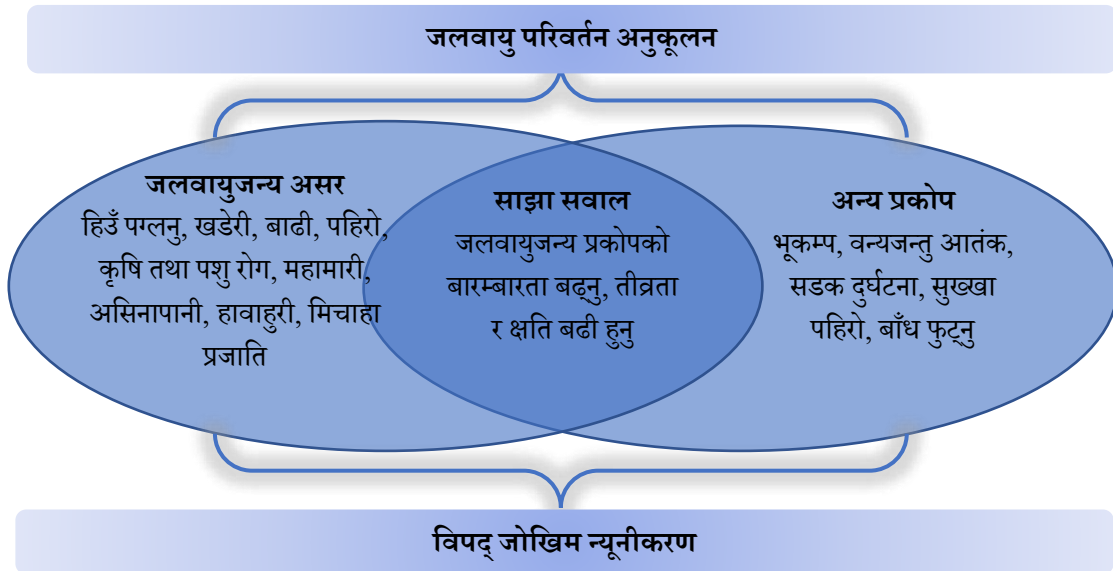
- **प्रकोप र जोखिम बुझाइ:** स्थानीय तहमा देखा पर्न सक्ने विभिन्न प्राकृतिक तथा मानवजन्य प्रकोप, तिनको सम्भावित प्रभाव क्षेत्र, सङ्कटासन्नता, सामुदायिक र संस्थागत क्षमता तथा समग्र जोखिम अवस्थालाई व्यवस्थित ढङ्गले पहिचान, विश्लेषण र बुझाइमा सहयोग पुऱ्याउनु।
- **नीतिगत एकीकरण:** स्थानीय तहमा पहिल्यै तयार पारिएका र कार्यान्वयनमा ल्याइएका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना जस्ता नीतिगत दस्तावेजहरूलाई थप बोझ वा दोहोरोपन सिर्जना नगरी स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचासँग समायोजन तथा एकीकरण गर्ने।
- **क्षमता अभिवृद्धि:** स्थानीय तहलाई योजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन प्रक्रियामा सक्षम, व्यावसायिक तथा दिगो बनाउन आवश्यक प्राविधिक, संस्थागत र मानव संसाधन क्षमताको विकासमा सहयोग गर्ने।
- **मूलप्रवाहीकरण:** विपद् जोखिम न्यूनीकरण, व्यवस्थापन र जलवायु उत्थानशील योजना निर्माणलाई विकास योजना प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण (Mainstreaming) गरी दिगो विकास र सुरक्षित भविष्य निर्माणमा योगदान गर्ने।
- **समुदाय सुदृढीकरण:** विपद् र जलवायु परिवर्तनप्रति प्रतिरोधात्मक क्षमता (Resilience) भएका, सचेत र संगठित स्थानीय समुदायहरूको निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउने।
- **समावेशी सहभागिता:** विपद् सम्बन्धी योजना निर्माण र कार्यान्वयन प्रक्रियामा सबै सरोकारवाला (टोल विकास संस्था, नागरिक समूह, महिला, दलित, आदिवासी, विपन्न समुदाय, सुरक्षा निकाय, निजी क्षेत्र र अन्य सम्बद्ध निकायहरू) को सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।

जोरायल गाउँपालिकाले कार्यान्वयनमा रहेका स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना र स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनालाई यसै कार्यढाँचामा समावेश गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

१.५ स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तथा विपद् व्यवस्थापनको अन्तरसम्बन्ध

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) को मुख्य उद्देश्य जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पन्न हुने जलवायुजन्य प्रकोपहरूलाई सम्बोधन गर्नु र ती प्रकोपबाट सबैभन्दा बढी प्रभावित र संकटग्रस्त समुदायहरूको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्नु हो। यसले दीर्घकालीन जोखिम न्यूनीकरण, समुदायस्तरको लचिलोपन निर्माण, र जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूमाथि प्रत्यक्ष प्रतिक्रिया दिने रणनीतिहरूलाई प्राथमिकता दिन्छ। यस प्रक्रियाले स्थानीयस्तरमा पहिचान गरिएका जलवायु जोखिम र संवेदनशीलताका आधारमा अनुकूलन उपायहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने अवसर प्रदान गर्छ, जसले गर्दा समुदायलाई दिगो र आत्मनिर्भर बनाउन सहयोग पुऱ्याउँछ।

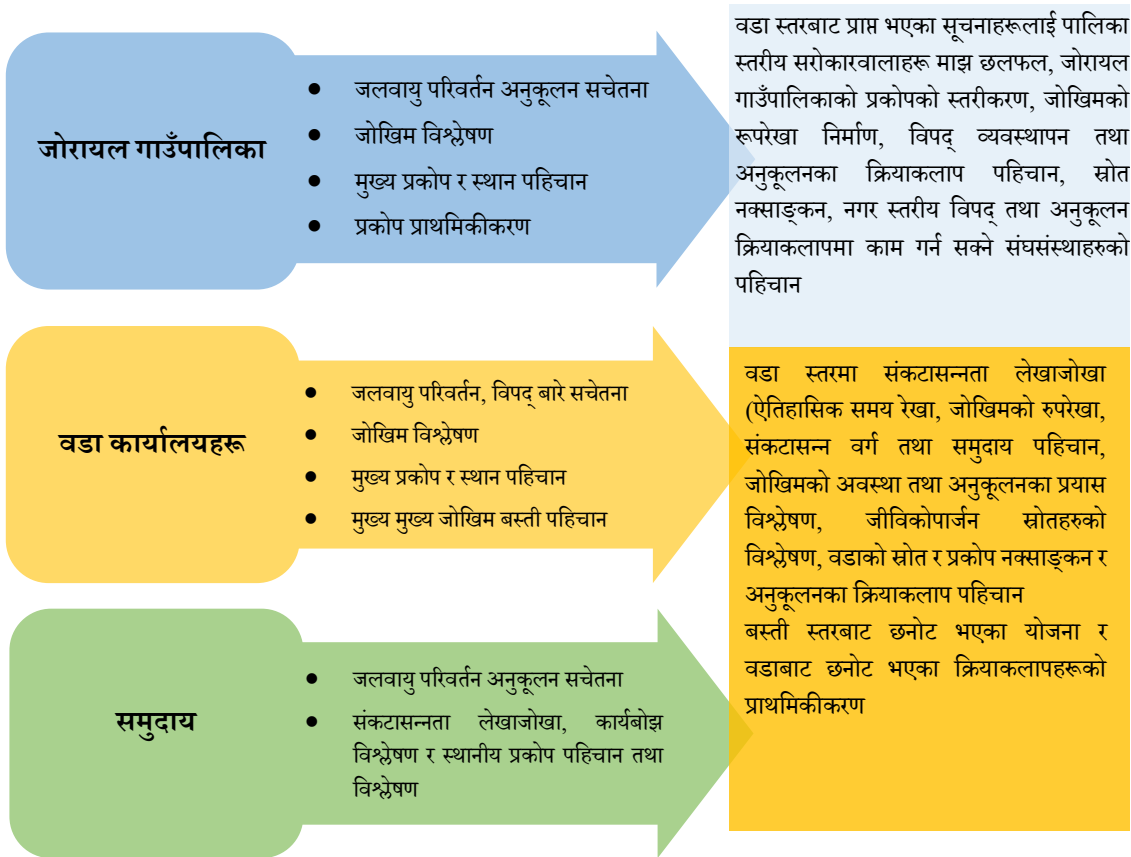
त्यस्तै, स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना (LDCRP) ले जलवायुजन्य प्रकोप मात्र नभई अन्य प्रकारका विपद् जस्तै भूकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागी लगायतका जोखिमहरूलाई समेत समेटी व्यापक विपद् व्यवस्थापनमा जोड दिन्छ। यसले तयारी, प्रतिक्रिया, पुनः स्थापना र पुनः निर्माणसम्मका सम्पूर्ण चरणलाई समेट्ने भएकाले विपद् व्यवस्थापनलाई एकीकृत दृष्टिकोणमा अघि बढाउँछ। यसरी LAPA र LDCRP दुवैले आ-आफ्नो दृष्टिकोणबाट विपद् व्यवस्थापन र जलवायु उत्थानशीलतामा योगदान पुऱ्याउने भएकाले, यी दुवै योजनाका समान पक्षहरूलाई समायोजन गरी एकीकृत कार्यढाँचा निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। यसरी एकीकृत योजनाले पहिल्यै समावेश भएका कार्यक्रम र क्रियाकलापलाई समेत संयोजन गर्ने भएकाले कार्यान्वयन अझ प्रभावकारी, समन्वित र दिगो हुने अपेक्षा गरिएको छ।

चित्र नं १: विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनको अन्तरसम्बन्ध

१.६ स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तयारीको विधि र प्रक्रिया

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा गोष्ठी जोरायल गाउँपालिकामा जनप्रतिनिधिहरू र गाउँपालिका स्तरीय सरोकारवालाहरूलाई विपद्, जलवायु परिवर्तन तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमाको समग्र प्रक्रिया, उद्देश्यबारे सचेतिकरण गरेर सुरुवात गरिएको थियो। सो गोष्ठीमा गाउँपालिका क्षेत्रमा मुख्य मुख्य प्रकोपहरूको पहिचान साथै जोखिमहरूको विश्लेषण गरिएको थियो। त्यसैगरी वडा स्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतिकरण, प्रकोपको पहिचान र बस्तीहरू छनौट पश्चात् बस्तीहरूमा संकटासन्नता लेखाजोखा पहिचान गरिएको थियो। वडामा संकटासन्नता लेखाजोखा, प्रकोप स्रोत नक्सांकन समेत तयार गरी रणनीतिक योजनाहरू पहिचान गरिएको थियो। प्रत्येक वडाबाट आएका सूचनाहरूलाई पुनः गाउँपालिकामा प्रस्तुत गरिएको थियो। वडाहरूको स्तरीकरण, स्रोत नक्साङ्कन, गाउँपालिकाको जोखिम विश्लेषण, अनुकूलनका क्रियाकलापहरू पहिचान साथै वर्गीकरण गरिएको थियो।

चित्र नं २: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तयारीको क्रममा पालिका, वडा र बस्ति स्तरमा गरिएका क्रियाकलापहरू

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तयारी पाँच चरण (चित्र नं ३) मा सम्पन्न गरिएको थियो। पहिलो चरणमा समन्वय र प्रारम्भिक तयारी गरिएको थियो, जसले योजनाको आधार तयार पार्न र सरोकारवालाबीच आवश्यक सहमति निर्माण गर्न सहयोग पुर्याउछ। दोस्रो चरणमा सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र स्थानीय सन्दर्भको मूल्याङ्कन गरिन्छ, जसले योजना निर्माणका लागि आवश्यक तथ्यगत आधार तयार गर्छ। तेस्रो चरणमा विभिन्न सरोकारवालाहरूको सक्रिय सहभागितासहित समग्र र व्यवहारिक एकीकृत कार्यढाँचा तयार गरिन्छ भने चौथो चरणमा कार्यढाँचालाई पालिकाबाट स्वीकृत गराई स्थानीय पालिकाको नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरूमा मूलप्रवाहीकरण गरिन्छ। अन्तमा स्वीकृत कार्यढाँचाको कार्यान्वयन, योजनाको प्रभावकारिता र परिणामहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्दै आगामी सुधारका लागि आवश्यक सिफारिसहरू तयार गरिन्छ। यसरी सम्पूर्ण पाँच चरणको प्रक्रियामा स्थानीय स्तरमा विपद् तथा जलवायुजन्य चुनौतीहरूको समाधान र दिगो कार्यान्वयनमा केन्द्रित गरि कार्यढाँचा तयार गरिएको छ।

चित्र नं ३: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमाको चरण

१.६.१ स्थानीय तहमा समन्वय, प्रारम्भिक तयारी तथा क्षमता अभिवृद्धि

जोरायल गाउँपालिकाको LDCRF तर्जुमा गर्ने क्रममा विभिन्न सरोकारवाला संस्थाहरूसँग प्रारम्भिक छलफल र समन्वय गरिएको थियो। यस क्रममा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तहका विषयगत क्षेत्र, स्थानीय सुरक्षा निकाय, वडा समिति, टोल विकास संस्था, सरोकारवाला निकायहरू (जस्तै सब-डिभिजन वन कार्यालय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र अन्य सरकारी निकायहरू), निजी क्षेत्र (स्थानीय व्यापारी, कुटानी/पिसानी उद्योगी, वित्तीय संस्था), र गैर सरकारी संघसंस्था (CDF, NEEDS Nepal), सामुदायिक समूह (कृषि समुह, बीउ उत्पादन समुह) तथा महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक र अपाङ्गता भएका व्यक्ति साथै स्थानीय स्वयंसेवकहरूसँग सहकार्य गरिएको थियो। कार्यढाँचा तर्जुमा गर्ने प्रक्रियामा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको सक्रिय सहकार्य र समन्वय गरिएको थियो।

LDCRF तयार गर्न स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको थियो। यसका लागि विपद् व्यवस्थापन, जलवायुजन्य जोखिम, सङ्कटासन्नता र क्षमता सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने विषयमा समुदाय, वडा र स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन समिति तथा सामाजिक परिचालकलाई मिति २०८२ साउन १९ देखि २७ गते सम्म जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहल (ली-बर्ड) को सहकार्यमा नेपाल इन्भायरमेन्टल रिसर्च इन्स्टिट्युट (Nepal Environmental Research Institute [NERI]) का विज्ञहरू द्वारा क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको थियो। समुदाय स्तरमा लक्षित वर्गका लागि छुट्टाछुट्टै क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरिएको थियो। वडा स्तरमा ६ र पालिका स्तरमा १ वटा सचेतना तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो जसबाट १०१ (पुरुष=७३, महिला=३६) व्यक्ति लाभान्वित भएका छन्। साथसाथै जोखिमयुक्त बस्ती तथा संकटासन्न व्यक्तिहरूसँग लक्षित समूह छलफल गरिएको थियो सो क्रियाकलापबाट ६३ (पुरुष ३ र महिला ६०) व्यक्ति लाभान्वित भएका छन्।

सचेतना कार्यक्रममा सङ्कटासन्न समुदायका मानिसहरू, स्थानीय निकायका प्रतिनिधिहरू, राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, शैक्षिक एवं स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू, विज्ञ, दलित, जनजाति, किसान, युवा, महिला तथा किशोरीहरू, सामाजिक कार्यकर्ता र अन्य स्थानीयलाई सहभागी गरिएको थियो। सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमको लागि

जलवायु परिवर्तन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी प्रस्तुति, सामूहिक छलफल, सामूहिक कार्य, लक्षित समूह छलफल र सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा विधि अपनाइएको थियो।

१.६.२ स्थानीय तहको प्रकोप, विपद् तथा जोखिमको सूचना सङ्कलन, विश्लेषण पार्श्वचित्रको तयारी

स्थानीय तहको सामान्य पार्श्वचित्र तयार गर्दा प्रकोप, सङ्कटासन्नता र जोखिम तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नु अघि स्थानीय तहको सामान्य विशेषताहरू बुझिएको थियो। त्यसका लागि सम्बन्धित क्षेत्रको भौतिक तथा सामाजिक अवस्थाको विवरण सङ्कलन गरी विश्लेषण गरेर स्थानीय तहको पार्श्वचित्र निर्माण गरिएको थियो। पार्श्वचित्र निर्माण प्रक्रियामा स्थानीय तहको भू-आकृति, भौगर्भिक नक्सा, भू-उपयोग नक्सा लगायत भौतिक अवस्थाहरू समेटिएको छ। साथै, स्थानीय तहको जनसंख्या, भवन र अन्य सामाजिक अवस्था सम्बन्धी सूचनाहरू समेत पार्श्वचित्रमा उल्लेख गरिएको छ।

त्यसपछि, स्थानीय विपद् जोखिम बुझ्नका लागि स्थानीय स्तरमा विद्यमान प्रकोपको अवस्था, प्रकोप सहन क्षमता, सम्मुखता र सङ्कटासन्नता सम्बन्धी तथ्याङ्कहरू सङ्कलन तथा समीक्षा गरिएको थियो। यसरी प्राप्त जोखिम मूल्याङ्कनका नतिजाहरूलाई जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरू पहिचान तथा प्राथमिकीकरणमा प्रयोग गरिएको छ।

प्रकोप सम्बन्धी सूचना सङ्कलनको क्रममा स्थानीय समुदायलाई विपद् जोखिम उत्थानशील कार्यढाँचा निर्माणको महत्त्वबारे जानकारी दिइएको थियो। तथ्याङ्क सङ्कलन कार्यको लागि संकटासन्नता तथा क्षमता मूल्यांकनका विभिन्न औजारहरूको प्रयोग गरिएको थियो। सङ्कलित तथ्याङ्कलाई लिङ्ग, उमेर, अपाङ्गता, जातजाति लगायत विभिन्न वर्गहरूमा विभाजन गरिएको थियो। यस प्रक्रियामा प्रकोपको तीव्रता र घटनाको अवधिको विश्लेषण गरेर स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचामा समावेश गर्नुपर्ने विशेष प्रकारका प्रकोपहरूको पहिचान गरिएको थियो। सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य निकायद्वारा सञ्चालन गरिएका विद्यमान जोखिम आँकलनका नतिजाहरू सङ्कलन गरेको थियो। तथ्याङ्क सङ्कलन गर्दा सहभागितामूलक विधि र भू-सूचना प्रणाली जस्ता समसामयिक सूचना प्रविधिहरू प्रयोग गरिएको थियो। गुणात्मक तथ्याङ्कको विश्वसनीयता र शुद्धता कायम राख्न सरोकारवालाको सहभागितामा वैधता परीक्षण गरिएको थियो। त्यस्तै, समुदाय र वडा स्तरमा उपलब्ध स्रोतहरूको बारेमा सहभागितामूलक प्रक्रियाद्वारा सूचना सङ्कलन गरी स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिको विश्लेषण पनि गरिएको थियो। स्थानीय तहको प्रकोप, विपद् तथा जोखिमको सूचना सङ्कलन, विश्लेषण पार्श्वचित्रको तयारीको लागि निम्न विषय तथा तरिका पालना गरिएको थियो।

- सङ्कटासन्नता र क्षमता मूल्याङ्कनको अध्ययन गर्दा सबै क्षेत्र, समुदाय र लक्षित समूहको समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गरिएको थियो।
- भौगोलिक सूचना प्रणाली जस्ता समसामयिक सूचना प्रविधि प्रयोग गरिएको थियो।
- उपलब्ध जोखिम मूल्याङ्कनका नतिजाहरू सङ्कलन गरिएको थियो साथै सहभागितामूलक विधिबाट जोखिम सूचना सङ्कलन गरिएको थियो।
- स्थानीय तहले सङ्कलन गरेको जोखिमलाई विश्लेषण गरी आफ्नो क्षेत्रमा सम्भावित जोखिमको आँकलन गरेको थियो (जस्तै: क्षतिको पूर्वानुमान तथा सङ्कलित तथ्याङ्कको आधारमा जोखिम मूल्याङ्कन र अनुमान गर्ने कार्य गरिएको थियो)।
- भूकम्प, सडक दुर्घटना, बाढी, पहिरो, आगलागी, हावाहुरी, चट्याङ, भारी वर्षा, खडेरी, सुख्खा, अनावृष्टि, अतिवृष्टि, तुषारो, असिना वा अन्य विपद् बाट हुने क्षतिको सूचना सङ्कलन गर्दा जीविकोपार्जन, पर्यावरणीय प्रणालीमा पर्न सक्ने प्रभाव र आर्थिक पुनरुत्थानका पक्षहरू समेत समावेश गरिएको थियो।
- विपद् तथा जलवायु परिवर्तनले कृषि, खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत, ऊर्जा, स्वास्थ्य र पोषण, खानेपानी र सरसफाई, पर्यटन, पूर्वाधार विकास लगायतका क्षेत्रमा पारेको असरको विश्लेषण गरिएको थियो।
- प्रकोप सम्मुखता, संवेदनशीलता, सङ्कटासन्नता र अनुकूलन तथा अन्य क्षमताको बहु-प्रकोप विश्लेषण गरी वडा र स्थानीय तहको जोखिमको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको थियो।

१.६.३ एकीकृत विपद् जोखिम न्यूनीकरण, व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धि योजनाको विकास

सङ्घ, प्रदेश, अन्य स्थानीय तह वा निकायद्वारा तर्जुमा गरिएको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनसँग सम्बन्धित जोखिमयुक्त क्षेत्रमा लागू गरिएका वा लागू गर्ने प्रक्रियामा रहेका योजना तथा परियोजना र तिनसँग सम्बन्धित नियमहरूको अवस्था पहिचान गरिएको थियो।

स्थानीय तहमा आवश्यक विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपाय सूचीबद्ध तथा प्राथमिकीकरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेका जोखिम कम गर्न स्थानीय परिस्थिति अनुरूप सम्भावित विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान गरी सूचीबद्ध गरिएको छ।

घरधुरी, समुदाय, बस्ती, वडा, गाउँपालिका/नगरपालिका तथा अन्य सरोकारवालालाई समावेशी र सहभागितामूलक अभ्यासमार्फत विभिन्न क्षेत्र र उपक्षेत्र (जस्तै कृषि, खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत, ऊर्जा, स्वास्थ्य र पोषण, खानेपानी र सरसफाई, पूर्वाधार विकास, पर्यटन आदि) मा उपायको प्रभावकारिता, अनुमानित लागत, पूरा गर्न लाग्ने समय र कार्यान्वयन गर्ने निकायको विश्लेषण गरिएको थियो।

सूचीबद्ध विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरूलाई अवशिष्ट जोखिमको परिमाण, क्षेत्र र महत्वको आधारमा प्राथमिकता गरिएको छ। स्थानीय तहले राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण लगायत सङ्घीय, प्रादेशिक, अन्य स्थानीय तह तथा सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरूको चयन गरेको थियो।

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचाको मस्यौदा तयारी

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा दिग्दर्शन २०८१ को अनुसूची १० को नमुना कार्यढाँचा बमोजिम स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचाको मस्यौदा तयार गरिएको छ। यसरी तयार भएको मस्यौदा कार्यढाँचामाथि विस्तृत छलफल गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले सबै क्षेत्र र वर्गको प्रतिनिधित्व हुने गरी मिति २०८२ कार्तिक २३ गते कार्यशालाको आयोजना गरेको थियो। कार्यशालाबाट प्राप्त पृष्ठपोषणलाई समावेश गरी मस्यौदा कार्यढाँचालाई अन्तिम रूप दिइ गाउँ कार्यपालिका समक्ष पेश गरिएको थियो।

१.६.४ कार्यढाँचाको स्वीकृति र मूलप्रवाहीकरण

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा स्थानीय तहको कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरि सो कार्यढाँचा गाउँ सभाबाट अनुमोदन गरिएको छ। LDCRF मा उल्लेखित प्राथमिकताको आधारमा बजेट संयन्त्र विकास गरी सुरक्षित गर्न दीर्घकालीन सोच, आवधिक योजना, मध्यकालीन खर्च संरचना, वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा बजेटलाई आधार बनाएर विकास आयोजनाहरूको तर्जुमा र एकीकरण गरिएको थियो। साथै, स्थानीय आवधिक योजना, वार्षिक बजेट र विषयगत क्षेत्रहरू (आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन तथा वातावरण, सुशासन तथा अन्य) का योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा LDCRF मा पहिचान गरिएका योजनाहरूलाई एकीकरण तथा मूलप्रवाहीकरण गरिएको थियो।

- LDCRF ले निर्धारण गरेका प्राथमिकताका क्रियाकलापलाई जोरायल गाउँपालिकाले आवधिक योजना र वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- LDCRF कार्यान्वयनको लागि पालिकाले सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, अन्य स्थानीय तह, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति, विषयगत कार्यालय, गैरसरकारी र अन्य क्षेत्रको समेत सहयोग लिइ कार्यान्वयन गरिनेछ।

१.६.५ कार्यान्वयन, अनुगमन र मुल्यांकन

LDCRF कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तहले वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन उपसमिति, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य उपसमिति, शीघ्र प्रतिकार्य पुनर्लाभ उपसमिति, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन उपसमिति लगायत कार्यक्षेत्रगत उपसमिति वा कार्य समूह गठन गर्न सक्नेछ। साथै, कार्यढाँचा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय तहले आधारभूत मानवीय मापदण्डलाई आधारको रूपमा लिन सक्नेछ।

अनुगमन र मूल्याङ्कन

(क) LDCRF को अनुगमन र मूल्याङ्कन स्वीकृत अनुगमन सूचक अनुसार गर्नुपर्दछ।

(ख) स्थानीय तहमा गठन भएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले LDCRF को कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नुपर्दछ। अनुगमन र मूल्याङ्कन देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई गरिनेछ।

१. LDCRF का क्रियाकलापहरूमा वार्षिक प्रगतिको तथ्याङ्क राष्ट्रिय विपद् अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रणाली एवम् वन तथा वातावरण मन्त्रालयले तोकेको सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्दछ, जसले तीनै तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यक्रमको अनुगमन र मूल्याङ्कनलाई स्वीकार गर्दछ।
२. स्थानीय तहले राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, वन तथा वातावरण मन्त्रालय र जल तथा मौसम विज्ञान विभागले तोकेको सूचना प्रणालीमा तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्नुपर्दछ।
३. LDCRF को प्रगति तथ्याङ्क तेस्रो पक्षीय परीक्षकद्वारा परीक्षण गराउन सक्नेछ।
४. तेस्रो पक्ष परीक्षकबाट स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गरेको प्रतिवेदनलाई छलफलको लागि गाउँ सभामा पेश गर्नुपर्दछ।
५. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र गाउँ सभाबाट छलफलबाट परिमार्जन भएमा बुँदा नं. २ बमोजिम तोकिएको प्रणालीमा पुनः प्रविष्ट गर्नु पर्नेछ। उक्त प्रगति प्रतिवेदन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको पहुँचमा हुनेछ।
६. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले आफ्नो सूचना र बुँदा नं. ५ बमोजिम प्रविष्ट भएको आफ्नो जिल्ला भित्रका स्थानीय तहको तथ्याङ्क परीक्षण गरी एकीकृत तथ्याङ्क बुँदा नं. २ बमोजिमको प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्दछ। उक्त प्रगति प्रतिवेदन प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिको पहुँचमा हुनेछ।
७. प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिले आफ्नो सूचना र बुँदा नं. ६ बमोजिम प्रविष्ट भएको आफ्नो प्रदेश भित्रका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको तथ्याङ्क परीक्षण गरी एकीकृत तथ्याङ्क बुँदा नं. २ बमोजिमको प्रणालीमा प्रविष्ट गर्नुपर्दछ।
८. राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण र वन तथा वातावरण मन्त्रालयले सबै सङ्घीय निकायहरू र प्रदेश स्तरबाट प्राप्त तथ्याङ्कको समीक्षा गर्नुपर्दछ।
९. राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणबाट समीक्षा र पृष्ठपोषणपछि अनुगमन र मूल्याङ्कन सम्बन्धी अन्तिम प्रतिवेदन कार्यकारी समितिमा पेश गर्नुपर्दछ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको हकमा समीक्षा र पृष्ठपोषणपछि प्रतिवेदन तयार गरी आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।
१०. LDCRF को अनुगमन र मूल्याङ्कन स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (Local Government Institutional Capacity Self-Assessment) (LISA) जोड्नुपर्दछ।

परिच्छेद-२

विपद् र जोखिमको बुझाइ

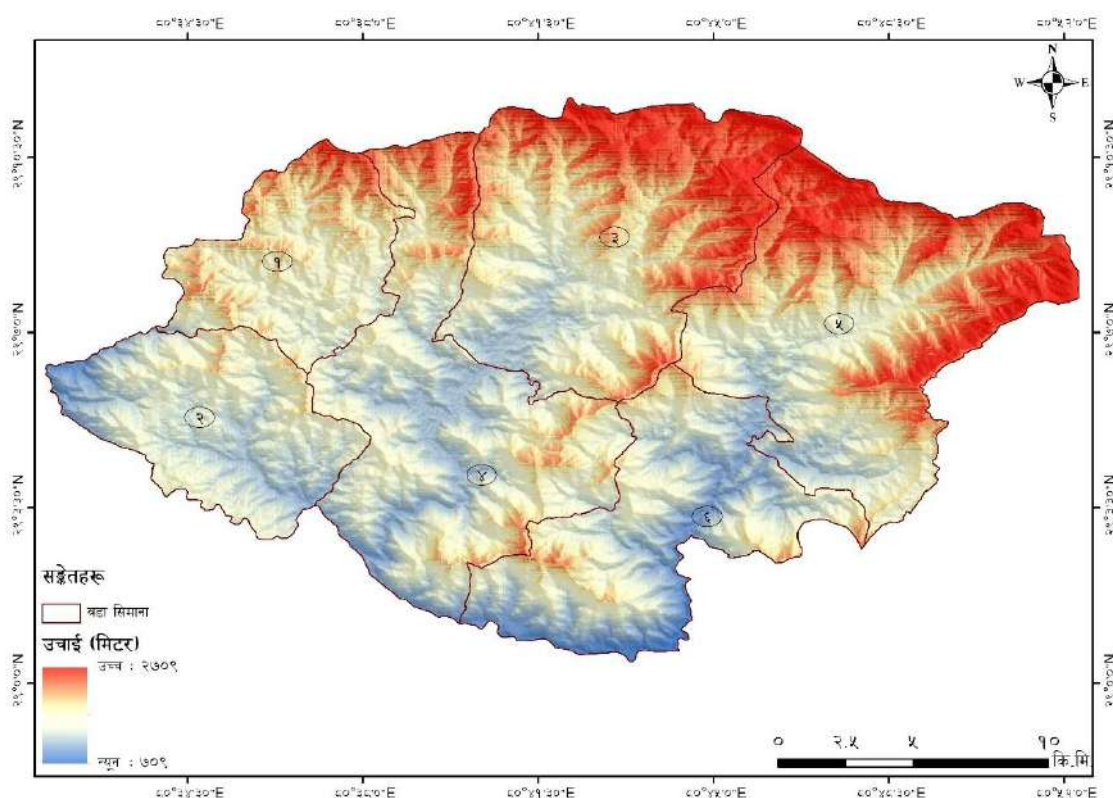
२.१ जोरायल गाउँपालिकाको सामान्य विवरण

२.१.१ भौतिक अवस्था

२.१.१.१ भौगोलिक अवस्था

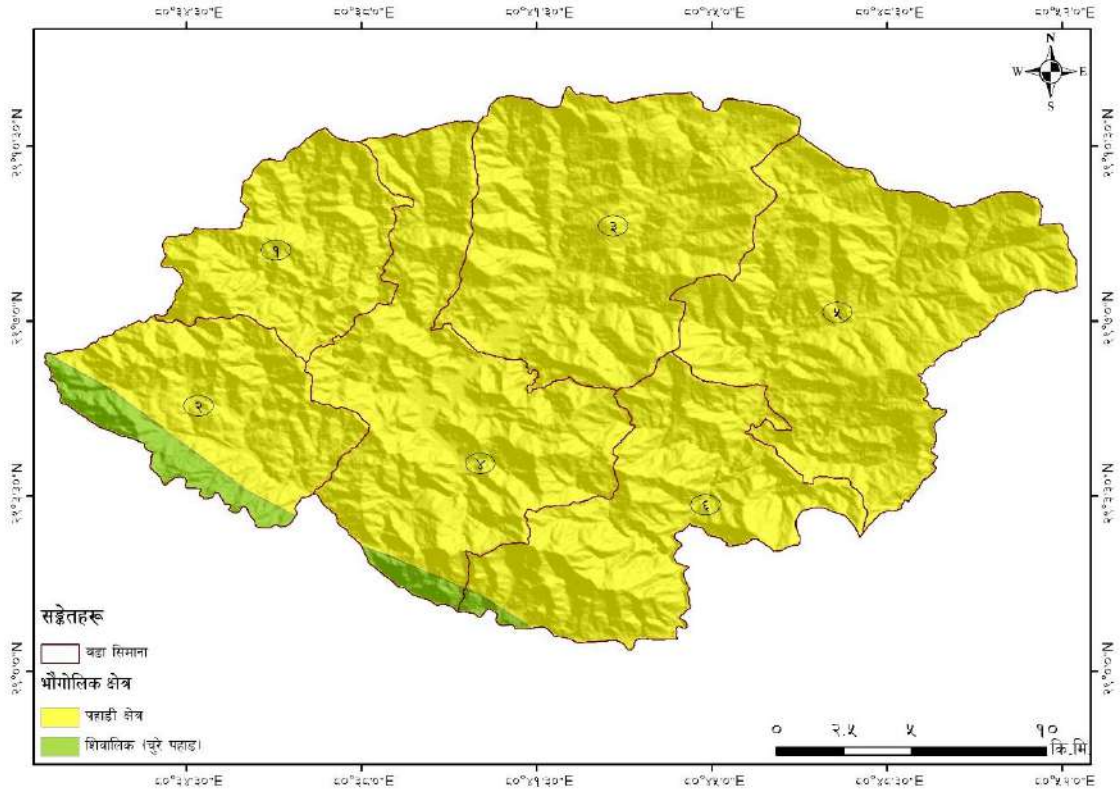
क) भौगोलिक (Geographic) र भू-आकृति (Topographical) अवस्था

डोटी जिल्लामा अवस्थित जोरायल गाउँपालिका साविकको घण्टेश्वर, छतिवन, लक्ष्मीनगर, सरस्वतीनगर, गड्सेरा र निरौली गाउँ विकास समिति मिलेर बनेको छ जस अन्तर्गत ६ वटा वडा विभाजन गरिएको छ। यस गाउँपालिकाको पूर्वमा डोटी जिल्लाको बडीकेदार गाउँपालिका, पश्चिममा डडेल्धुरा जिल्लाको अलिताल गाउँपालिका, उत्तरमा डोटी जिल्लाको शिखर नगरपालिका र डडेल्धुरा जिल्लाको गन्यापधुरा गाउँपालिका तथा दक्षिणमा कैलाली जिल्लाको चुरे गाउँपालिका रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कार्यापालिकाको कार्यालय रावलकट्टेमा रहेको छ भने पालिकाको क्षेत्रफलको ४१९.०९ वर्गकिलोमिटर रहेको छ। यस गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति $८०^{\circ}३१'३४.०७''$ देखि $८०^{\circ}५२'१०.७६''$ पूर्वी देशान्तर तथा $२९^{\circ}००'२५.७१''$ देखि $२९^{\circ}११'४१.४६''$ उत्तरी अक्षांशको बीचमा अवस्थित रहेको छ। यस पालिका समुन्द्री सतह देखि ७०९ मिटर देखि २,७०९ मिटर सम्मको उचाइमा फैलिएको छ।

चित्र नं ४: जोरायल गाउँपालिकाको उचाइ नक्सा

यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग होचा डाँडाकाँडाले निर्मित छ। यहाँको जोरायल बुडर खण्डमा बेशी र टारहरु रहेका छन्। हावापानीको हिसावले यस गाउँपालिकाको पहाडी भागहरुमा समशितोष्ण खालको हावापानी पाइन्छ। यहाँका बेशी र टारहरुमा गर्मी समयमा उष्ण खालको हावापानी पाइन्छ भने अग्ला पर्वतीय खण्डमा चिसो तथा समशितोष्ण हावापानी पाइन्छ।

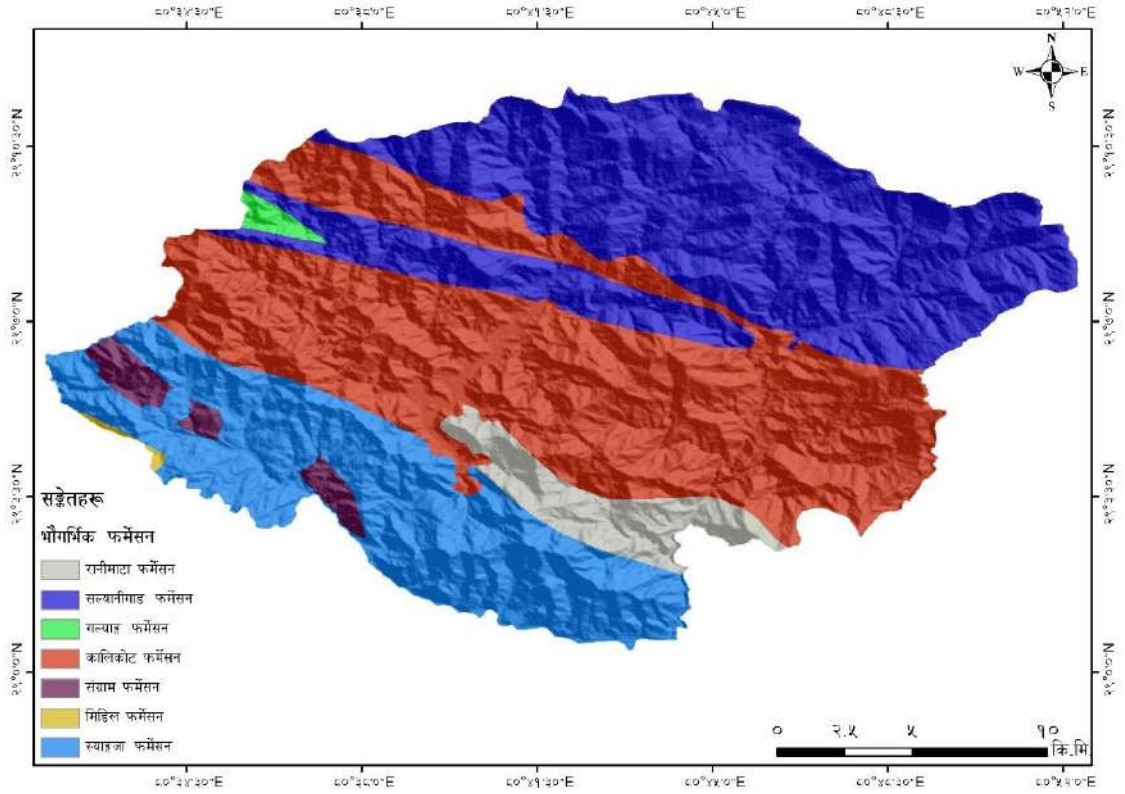

चित्र नं ५: जोरायल गाउँपालिकाको भौगोलिक नक्सा

ख) भौगर्भिक (Geological) अवस्था

रानीमाटा, सल्यानगाड, गल्याङ, कालिकोट र संग्राम शिलास्तर (formation) हरू नेपालको पहाडी क्षेत्रका प्रमुख भौगर्भिक संरचनाहरू हुन्, जसमा विभिन्न प्रकारका शिला पाइन्छन्। रानीमाटा शिलास्तर (Ranimata formation) मा मुख्य रूपमा स्लेट (Slate), फिलाइट (Phyllite), क्वार्ट्जाइट (Quartzite) र शिस्ट (Schist) पाइन्छ, जुन कमजोर चट्टानहरू हुन्। सल्यानगाड शिलास्तर (Sallyanigad formation) मा स्लेट, फिलाइट, क्वार्ट्जाइट, डोलोमाइट (Dolomite) र चुनढुंगा (Limestone) पाइन्छ। गल्याङ शिलास्तर (Galyang formation) मा क्वार्ट्जाइट, फिलाइट र स्लेट प्रमुख छन्, जुन शिवालिक तथा तल्लो पहाडी संरचनामा देखिन्छ। कालिकोट शिलास्तर (Kalikot formation) मा क्वार्ट्जाइट, स्लेट, फिलाइटसँगै डोलोमाइट र चुनढुंगा पनि पाइन्छ, जुन महाभारत श्रृंखलामा पाइने चट्टानहरू हुन्। संग्राम शिलास्तर (Sangram formation) मा क्वार्ट्जाइट, फिलाइट, आर्गिलाइट र शेल (Shell) पाइन्छ, जसमा पुराना तलछटीय संरचना जस्तै रिपल मार्क (Ripple mark) र मड क्र्याक (Mud crack) हरू देखिन्छन्।

रानीमाटा, सल्यानगाड, गल्याङ, कालिकोट र संग्राम शिलास्तरहरू भू-संरचनात्मक दृष्टिले कमजोर क्षेत्रहरूमा पर्दछन्, जसले पहिरोको सम्भावना उच्च बनाउँछ। यी शिलास्तरहरूमा पाइने स्लेट, फिलाइट, शेल र क्वार्ट्जाइट जस्ता चट्टान प्रायः तहदार, चिरिएको, र पानी सोस्ने प्रकृतिका हुन्छन्। विशेष गरी फिलाइट र स्लेट जस्ता चट्टानहरू पानीको प्रभावमा चाँडै कमजोर भई चिप्लो सतह बनाउँछन्, जसले भारी वर्षा वा भूकम्पको समयमा पहिरो निम्त्याउन सक्छ। कालिकोट र सल्यानगाड शिलास्तरमा डोलोमाइट र चुनढुंगा पनि पाइन्छ, जुन पानीसँग प्रतिक्रिया जनाउने र घुलनशील हुने भएकाले भूमिगत गुफा बनाउने सम्भावना हुन्छ, जसले सतह अस्थिर बनाउँछ। संग्राम शिलास्तरमा देखिने पुराना तलछटीय संरचना र तहदार क्वार्ट्जाइटले पनि चिरा र कमजोरी उत्पन्न गर्न सक्छ। यी सबै शिलास्तरहरू प्रायः ठाडो ढलानमा अवस्थित भएकोले मानवीय क्रियाकलाप (जस्तै सडक निर्माण, वन फडानी) र अत्याधिक वर्षाले पहिरोको जोखिम अझ बढाउँछ। त्यसैले, यी क्षेत्रहरूमा भू-संरचनात्मक अध्ययन, जल व्यवस्थापन र पहिरो न्यूनीकरण उपायहरू अत्यन्त आवश्यक हुन्छ।

चित्र नं ६: जोरायल गाउँपालिकाको भौगर्भिक नक्सा

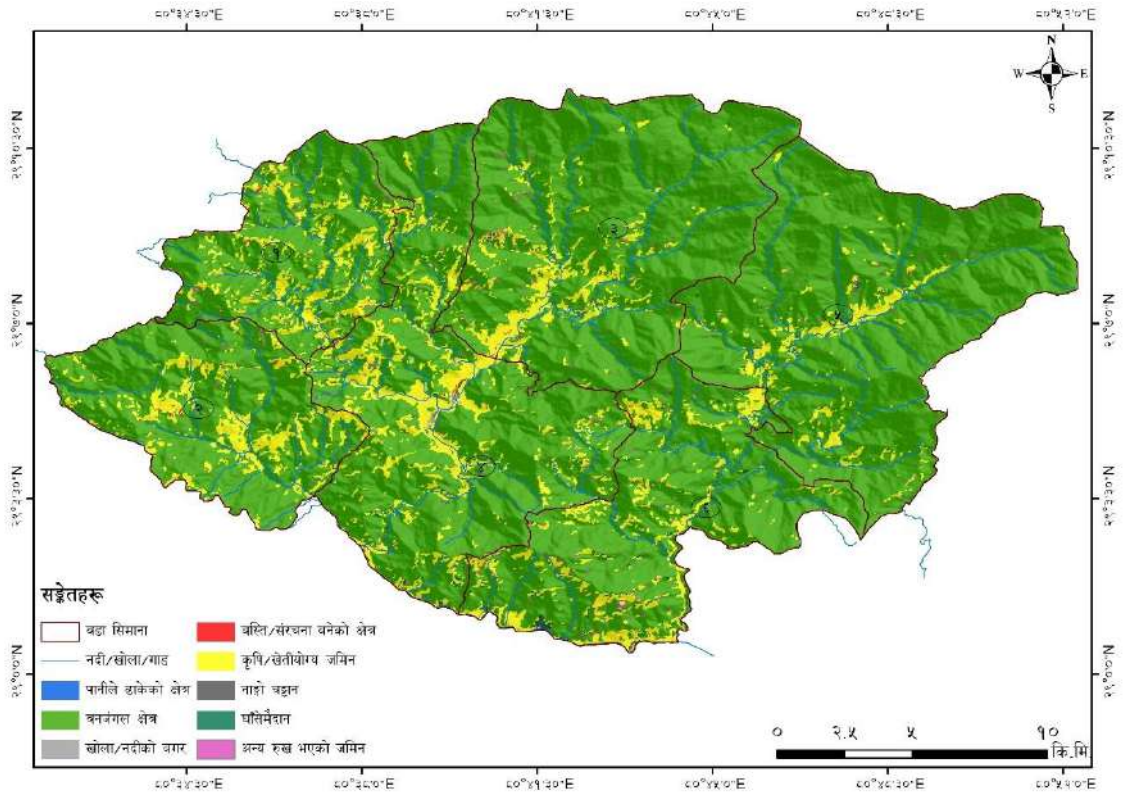
ग) भू-उपयोग (Landuse)

जोरायल गाउँपालिकाको अधिकांश भाग (करिब ८६.८७%) वनजंगलले ढाकेको छ, जसले यहाँको पर्यावरणीय सन्तुलन र जैविक विविधतामा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ। त्यसपछि ठूलो हिस्सा (११.९४%) कृषि क्षेत्र तथा खेतीयोग्य जमिनले ओगटेको छ, जसले स्थानीयको जीविकोपार्जन र खाद्य सुरक्षामा योगदान पुऱ्याउँछ। अन्य भूउपयोग प्रकारहरू अत्यन्त सानो मात्रामा मात्र रहेका छन् (घाँसेमैदान ०.४९५%, अन्य रुख भएको जमिन ०.५४७%, खोला/नदीको बगर ०.०७३%, बस्ती तथा संरचना बनेको क्षेत्र ०.०४८%, नाङ्गो चट्टान ०.०२३%, र पानीले ढाकिएको क्षेत्र ०.००१%)। समग्रमा जोरायल गाउँपालिका वनमा आधारित प्राकृतिक स्रोतमा अत्याधिक निर्भर रहेको देखिन्छ भने कृषि पनि दोस्रो प्रमुख भूउपयोग स्वरूपमा स्थापित छ। जोरायल गाउँपालिकाको भूउपयोग विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २: जोरायल गाउँपालिकाको भूउपयोग विवरण

भू-उपयोग	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
पानीले ढाकेको क्षेत्र	०.३९२६	०.००१
वनजंगल क्षेत्र	३६४०७.४	८६.८७३
खोला/नदीको बगर	३०.३९	०.०७३
बस्ति/संरचना बनेको क्षेत्र	२०.०२	०.०४८
कृषि/खेतीयोग्य जमिन	५००४.४	११.९४०
नाङ्गो चट्टान	९.६६	०.०२३
घाँसेमैदान	२०७.५३	०.४९५
अन्य रुख भएको जमिन	२२९.२	०.५४७
जम्मा	४१९०९	१००

स्रोत: Forest Research and Training Centre, २०२२

चित्र नं ७: जोरायल गाउँपालिकाको भूउपयोग नक्सा

२.१.२ वन, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनको अवस्था

२.१.२.१ वन क्षेत्रको अवस्था

क) वन क्षेत्र, वनको स्थिति र प्रकार सम्बन्धी विवरण

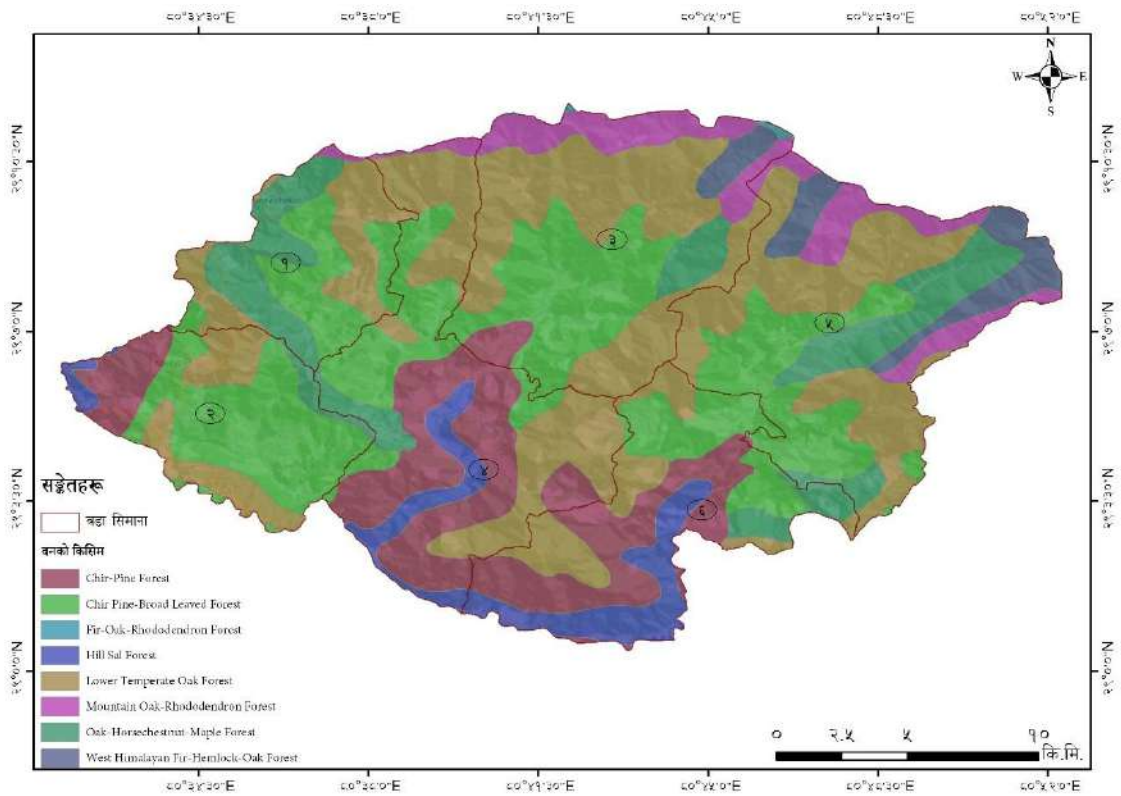
जोरायल गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको ८६.८७% भूभाग वन क्षेत्रले ओगटेको छ जहाँ मुख्य रूपमा सल्लाको वन, साल-सल्ला मिश्रित वन तथा बाँझ-गुराँस मिश्रित वन पाइन्छन्।

समसितोष्ण वन (Temperate Forest)

यस अन्तर्गत तल्लो समसितोष्ण मिश्रित वन (Lower Temperate Mixed Forest) र माथिल्लो समसितोष्ण मिश्रित वन (Upper Temperate Mixed Forest) पर्छन्। यी वनहरूमा मुख्य गरी काफल, बाँझका प्रजातिहरू, गुराँस, देवदार, दल्लो, खरी, खसु आदि प्रजातिहरू पाउँछन्।

तेलेलेकको वन

यस भेगमा मिश्रित किसिमको रुख प्रजातिहरू पाइन्छन्। यस क्षेत्रको सबै भन्दा माथिल्लो भू-भागमा कडा किसिमको जंगल (Hardwood Forest) पाइन्छ र हावापानी ठण्डा किसिमको रहेको छ। तेलेलेकको जंगलमा बाँझ प्रजातिहरू, लालीगुराँस र काफल जस्ता प्रजाति भएको मिश्रित वन पाइन्छ। यस क्षेत्रको तल्लो भागमा तेजपात, काउलो, लोक्ता र मध्य देखि माथिल्लो भागमा इयाउ, सुगन्धवाल, पाषाणवेद जस्ता गैर काष्ठ वन पैदावारहरू पाइन्छन्। जोरायल गाउँपालिका वडा नं. १, ३, ४ र ५ को सामुदायिक वन र सरकारद्वारा व्यवस्थित वन सहितको आबादी क्षेत्र पर्छन्।

चित्र नं ८: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका वनको किसिमहरू

ख) वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेका वनहरू सरकारद्वारा व्यवस्थित, सामुदायिक, धार्मिक तथा कबुलियत वनको रूपमा व्यवस्थापन हुँदै आएको छ। यस पालिकामा ७६ सामुदायिक, १ धार्मिक तथा २३ वटा कबुलियत वन रहेका छन् जसको विवरण तालिका ३, ४ र ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका सामुदायिक वनहरूको विवरण

क्र.सं	सामुदायिक वनको नाम	वडा	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी	जम्मा	महिला	पुरुष
१	सुवास महिला	जोरायल गाउँपालिका ३	४६.१८	४४	२३१	११२	११९
२	बेताल समैजी	जोरायल गाउँपालिका ३	३७७.९४	३२	१२८	५७	७१
३	जन	जोरायल गाउँपालिका ३	४७८.६	९७	४४३	२१४	२२९
४	जलादेवी	जोरायल गाउँपालिका ३	४५५.९४	१०५	७७७	३९७	३८०
५	ज्वालादेवी	जोरायल गाउँपालिका ३	१८७.७२	११८	८९५	४३२	४६३
६	बेताल	जोरायल गाउँपालिका ३	१०१.६	१८	८०	३६	४४
७	माँ भगवती	जोरायल गाउँपालिका ३	७३	६३	३१५	१५८	१५७
८	विर बेताल	जोरायल गाउँपालिका ३	२५.११	२२	१५५	८०	७५
९	असिउँ	जोरायल गाउँपालिका ३	३७९.७	५६	३०१	१४३	१५८
१०	गन्याप	जोरायल गाउँपालिका ३	४७६.३४	१०४	४७३	२४०	२३३
११	मसानी	जोरायल गा.पा. ४	७४.९४	३५	२२२	१०९	११३
१२	जगतमाता	जोरायल गाउँपालिका ३	२१०.१८	४१	१५६	९६	९४
१३	चेडेमसानी	जोरायल गाउँपालिका ३	८५.८३	१०२	५०८	२६४	२४४
१४	मालिका केदारेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ५	८१८.४५	१६५	६६०	३३५	३२५
१५	गौरीशंकर	जोरायल गाउँपालिका ५, ६	४९७.४८	१४०	१०१६	५०७	५०९
१६	उदनी केदार	जोरायल गाउँपालिका ५	१७६	१२९	५१६	२५८	२५८
१७	अम्बिके केदारेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ५	४८२.३४	२०१	१०६८	५३६	५३२
१८	गन्याफ	जोरायल गाउँपालिका ५	४६३.३२	६०	३०८	१६०	१४८
१९	सृजनशिल	जोरायल गाउँपालिका ५	१६५.३६	८०	३८४	१७३	१११
२०	लोटनेकेदार	जोरायल गाउँपालिका ५	९२.१	९५	४६२	२००	२६२
२१	मसानी मधु	जोरायल गाउँपालिका ५	१९८.९६	१०२	४३२	२१५	२१७
२२	भगवती	जोरायल गाउँपालिका ५	१९८.०२	६३	३४०	१७७	१६३
२३	केदार किमगडेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ५	४९१.५५	९८	४७९	२३८	२४१
२४	मालिका जनजागृति	जोरायल गाउँपालिका ६	१७७.४	२८	१३७	६७	७०
२५	भगवती	जोरायल गाउँपालिका ६	५२८.१५	४५	२४०	१०७	१३३
२६	भगवती	जोरायल गाउँपालिका ६	३३६.७९	६१	२३७	११९	११८
२७	लालीगुराँस जनजागृति	जोरायल गाउँपालिका ६	४४८.९२	७६	४८४	२४४	२४०
२८	भागेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ६	४९१	१३१	९४२	४८८	४५४
२९	लालीगुराँस	जोरायल गाउँपालिका ६	१८७.८	२९	२०७	९९	१०८
३०	केदार	जोरायल गाउँपालिका ६	१७१.६	४४	२४५	१०९	१३६
३१	सिलडगी	जोरायल गाउँपालिका ६	२६५.३	२८	१७०	८५	८५
३२	असिउमणने	जोरायल गाउँपालिका ५	१९२.४१	५२	३६८	१९७	१७१
३३	जनजागृति	जोरायल गाउँपालिका ६	१९८.४५	८७	४३५	११७	११८
३४	घोलडाङ्गी	जोरायल गाउँपालिका ६	१९७.५२	६६	३२६	१४४	१८२
३५	शिव	जोरायल गाउँपालिका ५, ६	१९६.९२	८३	४९०	२४३	२४७
३६	मालिका भगवती	जोरायल गाउँपालिका ६	५५०.३३	११०	४६१	२२०	२४१
३७	त्रिशूल हरियाली	जोरायल गाउँपालिका ६	३६५	१०७	४२८	२१४	२१४
३८	सैधारा	जोरायल गाउँपालिका ६	२५३.६१	१०७	५४४	२५८	२४६
३९	घण्टेश्वर	जोरायल गाउँपालिका १	८२५.५	१४५	९१८	४३०	४८८
४०	तिमुली	जोरायल गाउँपालिका १	४६३.४७	१३३	२३३७	११६८	११६९
४१	रानीवन	जोरायल गाउँपालिका १	८७७.०१	१९७	११५२	५४९	६०३
४२	कफलडा रानीवन	जोरायल गाउँपालिका १	४३०.५३	६७	३४१	१६०	१८१
४३	बारपाखे	जोरायल गाउँपालिका १	२५८.८६	६५	३७७	१८१	१९६
४४	सिद्धनाथ	जोरायल गाउँपालिका १	३०५.८६	६२	२८७	१४९	१३८
४५	ज्वालावन छहरा मुन्लेक	जोरायल गाउँपालिका १	३०५.५	२६	१६१	७७	८४

क्र.सं	सामुदायिक वनको नाम	वडा	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी	जम्मा	महिला	पुरुष
४६	रानी वन	जोरायल गाउँपालिका २	१०२	१२३	७०५	३७०	३३५
४७	डिलासैनी	जोरायल गाउँपालिका १	४२६.८४	२३२	१२९४	६५०	६४४
४८	परशुराम	जोरायल गाउँपालिका २	३४७.०७	४७	३०१	१४०	१६१
४९	दगादेवी	जोरायल गाउँपालिका २	३२०.०६	९८	४९७	२३४	२६३
५०	रानीपोखरी	जोरायल गाउँपालिका २	१६२	६५	३५०	१७२	१७८
५१	कफलकट्टे	जोरायल गाउँपालिका २	२०१.४५	५८	२७९	१६०	११९
५२	त्रिवेणी	जोरायल गाउँपालिका २	४२०.७७	९६	६५७	३२७	३३०
५३	छहरा	जोरायल गाउँपालिका २	६००	६६	५३१	२५७	२७४
५४	नवदुर्गा	जोरायल गाउँपालिका २	१९८.०८	९५	५२८	२६४	२८४
५५	भागेश्वर	जोरायल गाउँपालिका २	१५९.६९	४०	३४८	१७६	१७२
५६	मनकामना	जोरायल गाउँपालिका २	१०२.४	२७	१३५	६७	६८
५७	कमला	जोरायल गाउँपालिका ६	११८.३२	३७	२२९	१०५	१२४
५८	केदारेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ४	३३२.६४	४५	२४०	१०८	१३२
५९	दिपेन्द्र	जोरायल गाउँपालिका ४	२४.६४	५३	२५४	१४७	१४७
६०	महादेव	जोरायल गाउँपालिका ४	८५	३६	१८०	९५	८५
६१	मसानी	जोरायल गाउँपालिका ४	४९२.६१	७७	४२९	२०८	२२१
६२	महेन्द्र	जोरायल गाउँपालिका १	३२८	३६	१९७	१०३	९४
६३	लालीगुराँस	जोरायल गाउँपालिका ४	१९६.२	२०४	१२०९	६०३	६०६
६४	मालिका	जोरायल गाउँपालिका ४	४८५.३१	७१	३८८	१९८	१९०
६५	बसेनी	जोरायल गाउँपालिका २, ४	४५०	८९	५०५	२५५	२५०
६६	समैजी	जोरायल गाउँपालिका ४	२७६.७१	११५	५३१	२७२	२५९
६७	सिद्धवावा	जोरायल गाउँपालिका ४	४७७.०८	४६	२१२	१०८	१०४
६८	काफली	जोरायल गाउँपालिका ४	६२.८६	५२	२६०	१३५	१२५
६९	पिनाकेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ४	३६२.४६	७४	४६१	२२२	२३९
७०	बेताल	जोरायल गाउँपालिका ४	२१९.९१	४४	२५२	१२१	१३१
७१	जनसेवा	जोरायल गाउँपालिका ४	३५४.८८	४९	२३९	११८	१२१
७२	परिवर्तन	जोरायल गाउँपालिका ४	८७.२	४३	२१५	१०८	१०७
७३	खैगाड समैजी	जोरायल गाउँपालिका ४	६६९.३६	८५	५०५	२४५	२६०
७४	घण्टेश्वर हरियाली	जोरायल गाउँपालिका ४	४९९.७२	६६	३४९	१६७	१८२
७५	ब्रह्मा	जोरायल गाउँपालिका ४	१०१.७२	४१	२२८	११४	११४
७६	हरियाली	जोरायल गाउँपालिका ४	१५४.९३	४२	२११	१०९	१०२
	जम्मा		२३४०५	५९७१	३४३५५	१६९२०	१७६६९

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९

तालिका ४: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका धार्मिक वनको विवरण

क्र.सं.	धार्मिक वनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	महारुद्र धार्मिक वन	जोरायल गाउँपालिका ४, लक्ष्मीनगर	३.०

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९

तालिका ५: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका कबुलियत वनहरूको विवरण

क्र.सं.	कबुलियत वनको नाम	वडा	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी	जम्मा	महिला	पुरुष
१	घनघाट (क)	जोरायल गाउँपालिका ३	६.४५	१५	४२	४३	८५
२	कैलपाल	जोरायल गाउँपालिका ३	२.८३	१२	४५	३६	८१
३	घनघाट (ख)	जोरायल गाउँपालिका ३	१.०९	१५	४५	४५	९०
४	मसानी	जोरायल गाउँपालिका ६	६.०५	१०	३७	४३	८०
५	गरिवी निवारण	जोरायल गाउँपालिका ६	६.२५	७	२६	२०	४६

क्र.सं.	कबुलियत वनको नाम	वडा	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी	जम्मा	महिला	पुरुष
६	मष्टा	जोरायल गाउँपालिका ६	१.४१	७	२०	२३	५३
७	नवदुर्गा	जोरायल गाउँपालिका ६	६.५	९	१८	२४	४२
८	भगवती	जोरायल गाउँपालिका ६	६.५	८	१८	२२	४०
९	समैजी	जोरायल गाउँपालिका ६	६.७५	९	२६	२८	५४
१०	कालिका	जोरायल गाउँपालिका ६	०.६७	८	१९	२२	४१
११	भागेश्वर	जोरायल गाउँपालिका ६	८.११	११	३३	३२	६५
१२	गडरी	जोरायल गाउँपालिका ६	३.५४	७	२४	२६	५०
१३	सुनसरी	जोरायल गाउँपालिका ६	४.१९	१०	३१	३२	६३
१४	बगर	जोरायल गाउँपालिका ६	५.५८	११	३८	३७	७५
१५	बरौ	जोरायल गाउँपालिका ६	४.५३	१०	३९	३१	७०
१६	जनसेवा	जोरायल गाउँपालिका ६	४.५	६	१९	२०	३९
१७	सरस्वती	जोरायल गाउँपालिका ६	४.४५	६	१८	२१	३९
१८	तिजडाँडा	जोरायल गाउँपालिका ४	३	८	१९	१८	३७
१९	नानाखेत	जोरायल गाउँपालिका ४	०.९५	१२	२६	२९	५५
२०	अलेडा	जोरायल गाउँपालिका ४	०.९१	१३	४४	३५	७९
२१	मल्लो सिराड	जोरायल गाउँपालिका ४	३.७५	५	१२	११	२३
२२	केदार	जोरायल गाउँपालिका ४	७.६३	१५	४४	४३	८७
२३	गुफा	जोरायल गाउँपालिका ४	९.४१	१५	३६	४३	७९

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९

ग) वृक्षरोपणका लागि खाली स्थान सम्बन्धी विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेको सामुदायिक वनहरूमा वृक्षारोपणका लागि खाली ठाउँहरू रहेका छन् जहाँ पुराना सडेका रुख बिरुवा हटाएर नयाँ वैज्ञानिक पद्धतिमा वन विकास गर्न सकिन्छ। यसको साथै पालिकामा रहेका पाखा बारीहरू खाली रहेको अवस्थामा त्यस क्षेत्रलाई फलफूलको बोटहरू वृक्षारोपण गरी विकास गर्न सकिने अवस्था रहेको छ। जोरायल गाउँपालिकाको सबै वडामा अमिलो फलफूल तथा टिमुरको प्रवर्द्धन गर्न सकिने अवस्था रहेको छ। आ.व. २०७८/०७९मा कफलडा रानीवन सामुदायिक वन जोरायल गाउँपालिका २ मा ५०० र जन सामुदायिक वन जोरायल गाउँपालिका ३ मा १००० ओखरका बोट बिरुवाहरू खरिद गरि वृक्षारोपण गरिएको थियो। साथै जोरायल गाउँपालिका २ अन्तर्गत निजी कृषकको जग्गामा ३००० गोटा टिमुर र १००० गोटा तेजपातका बिरुवाहरू खरिद गरी रोपण गरिएको थियो।

घ) वन पैदावारको विवरण

नेपालको समग्र वन क्षेत्रको काण्ड आयतन १६४.७६ क्युबिक मिटर प्रति हेक्टर रहेको छ भने मध्य पहाडी क्षेत्रको काण्ड आयतन १२४.२६ क्युबिक मिटर प्रति हेक्टर रहेको छ। डोटी जिल्लाको सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको औसत मौज्दात १७५.२३ घन मिटर प्रति हेक्टर रहेको छ भने सामुदायिक वनको औसत मौज्दात १४१.१३ घन मिटर प्रति हेक्टर रहेको छ।

यस पालिकामा पाइने मुख्य काष्ठ वन पैदावार प्रजातिहरूमा साल (*Shorea robusta*), खोटेसल्ला (*Pinus roxburghii*), उत्तिस (*Alnus nepalensis*), बाँझ, खसु, फलॉट (*Quercus species*), काउलो (*Persea species*), मुसुरे कटुस (*Castanopsis tribuloides*), काफल (*Myrica esculenta*), गुराँस (*Rhododendron arboreum*) आदि हुन्।

ङ) जडिबुटीको उत्पादन, सङ्कलन तथा निकासी सम्बन्धी विवरण

यस पालिकामा पाइने मुख्य गैह्र काष्ठ वन पैदावारहरूमा सालको बीउ, गिट्टा, भ्याकुर, तरुल, कुरिलो (*Asparagus racemosus*), गुञ्जर गानो (*Tinospora sinensis*), रातीगेडी (*Abrus precatorius*), हर्षो (*Terminalia chebula*), तेजपात (*Cinnamoum tamala*), अमला (*Emblica officinalis*), भलायो (*Semecarpus anacardium*), चिराइतो (*Swertia chirayita*), लोक्ता (*Daphne bholua*), पेलजडी (*Thalictrum species*), मुस्ली (*Curculigo orchoides*), छत्तीवन (*Alstonia scholaris*), खोटेसल्ला (*Pinus roxburghii*), चुत्रो (*Berberis aristate*), पाखनवेद (*Bergenia ciliata*), रिठा (*Sapindus mukorossi*), काउसो (*Mucuna pruriens*), टटेलो (*Oroxylum indicum*), डटेलो (*Prinsepia utilis*), मज्जिठो (*Rubia manjith*), टिमुर (*Zanthoxylum armatum*), अमारो

(*Spondias pinnata*), खिरी (*Sapium insigne*), बर्रो (*Terminalia bellirica*) आदि प्रजातिहरू हुन्। यस बाहेक झ्याउ, काउलो, बोझो, अल्लो, सुनाखरी प्रजातिहरू, बाँस, वन हल्दी, निगालो, चिउरी, कालीकाठ, रातो च्याउ, सल्ला आँख्लो आदि प्रजातिहरू पनि पाइन्छन्।

च) बाह्य मिचाहा वनस्पतिहरू

जलवायु परिवर्तन र बाह्य मिचाहा वनस्पतिहरू फैलिने कार्य एक अर्कासँग अन्तर सम्बन्धित रहेको कुरा विभिन्न अध्ययनहरूले देखाएका छन्। जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न असरसँग बाह्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरूको जुध्न सक्ने क्षमता अधिक हुने र जलवायु परिवर्तनसँगै अनुकूलित हुँदै जाने क्षमता भएकोले जलवायु परिवर्तन बाह्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरू फैलिने र क्षेत्र विस्तार हुनका लागि उपयुक्त वातावरण बन्दै जान्छ। जलवायु परिवर्तनले गर्दा हुने अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खडेरीको विषम अवस्थामा पनि बाह्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरूमा सजिलैसँग उम्रने, बढ्ने र फैलिन सक्ने विशेष क्षमता हुने गरेको देखिन्छ। तर रैथाने प्रजातिका वनस्पतिहरू जलवायु परिवर्तनबाट सिर्जित असरसँग अनुकूलित हुन सक्ने क्षमता कम हुने भएकाले प्राकृतिक वासस्थानबाट मासिने, नासिने र विस्तारै घट्दै जाने र अस्तित्व नै संकटमा पर्न जाने हुन सक्छन्। विश्वमा बढ्दै गइरहेको जलवायु परिवर्तनसँगै बाह्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरू Vertical र Horizontal रूपमा विस्तार हुने र फैलिदै जाने क्रम पनि बढ्दै गरेको विभिन्न अध्ययनहरूले देखाएका छन्^१। यसबाट बाह्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिको फैलावट वा विस्तार जलवायु परिवर्तनसँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध रहेको छ भन्ने कुराको तथ्यगत आधार देखिन्छ।

नेपालमा बाह्य मिचाहा वनस्पति सम्बन्धमा पहिलो पटक सन् १९५८ मा M.L. Banerji को *Invasion of Eupatorium glandulosum* in East Nepal प्रकाशन भएको देखिन्छ। यसै गरी सन् २००५ मा International Union for Conservation of Nature-Nepal (IUCN Nepal) ले नेपालभरि गरेको सर्वेक्षणले २१ प्रजातिका बाह्य मिचाहा वनस्पतिको सूची प्रकाशन गरेको छ। Global register of introduced and invasive species (GRIIS)^२ अनुसार नेपालमा हाल १७९ प्रजातिका बाह्य वनस्पति पाइन्छन्। जस मध्ये नेपालमा हालसम्म २६ प्रजातिका बाह्य मिचाहा वनस्पतिहरू फैलिन पुगेका छन्^३। यी २६ प्रजाति मध्ये चार प्रजाति सेतो बनमारा (*Chromolaena odorata*), जलकुम्भी (*Eichhornia crassipes*), वनफाँडा (*Lantana camara*) र लहरे बनमारा (*Mikania micrantha*) विश्वका १०० खतरनाक बाह्य अन्तर्गत पर्दछन्^४।

वन क्षेत्र रणनीति (सन् २०१६-२०२५) ले संरक्षित क्षेत्रमा बाह्य मिचाहा प्रजातिको अवस्था सर्वेक्षण गरी निराकरण र रोकथामका उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्न सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सहकार्य र समन्वय गर्ने विषय आँल्याएको छ। स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकालाई मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण गर्न काम, कर्तव्य र अधिकार सुम्पिएको छ। जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धी (United Nations Convention on Biological Diversity ([UNCBD]) सन् १९९२ को धारा ८, आइचि जैविक विविधता लक्ष्य (Aichi Biodiversity Targets) (सन् २०११-२०२०) तथा संयुक्त राष्ट्र संघको दिगो विकास लक्ष्य (SDG)(सन् २०१५-२०३०) को लक्ष्य १५ ले पनि बाह्य मिचाहा प्रजाति नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने कुरालाई जोड दिएको छ।

^१ Shrestha U.B. & B. B. Shrestha 2019: Climate change amplifies plant invasion hotspots in Nepal. Diversity and Distributions Published by John Wiley & Sons Ltd.

^२ GRIIS. 2019. Global register of introduced and invasive species. Retrieved from <http://www.griis.org/search3.php>. <https://www.cabi.org/isc> retrieved on 20th August 2020.

^३ Shrestha BB, M Siwakoti, & JD Ranjit. 2017. Status of Invasive alien Plant Species in Nepal. Conservation and Utilization of Agricultural Plant Genetic Resources in Nepal. Proceedings of 2nd National Workshop 22-23 May 2017, Dhulikhel.

^४ Lowe S, M Browne, S Boudjelas and M DePoorter. 2000. 100 of the world's worst invasive alien species: A Selection from the Global Invasive Species Database. The Invasive Species Specialist Group (ISSG), a specialist group of the Species Survival Commission (SSC) of the World Conservation Union (IUCN), New Zealand.

जोरायल गाउँपालिकामा फुलीझार (*Erigeron karvinskianus*), चित्लाङ्गे (*Galinsoga quadriradiata*), थाकल (*Argemon mexicana*), निलो गन्धे (*Ageratum houstonianum*), कुरो (*Bidens pilosa*), भेडे कुरो (*Xanthium strumarium*), ठूलो चरिअमिलो (*Oxalis latifolia*), जलजम्बु (*Alternanthera philoxeroides*), कालो बनमारा (*Ageratina adenophora*), लज्जावतिझार (*Mimosa pudica*) लगायतका बाह्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरू खेतबारीमा बालीनाली सँगै उम्रिने र बालीनाली भन्दा छिटो बढ्ने र हुर्किने गरेको पाइएको छ। यस्ता मिचाहा वनस्पतिले बालीनालीको लागि प्रयोग गरिएको मल वा खाद्य तत्व माटोबाट छिटो छिटो सोसेर लिने हुँदा बालीनालीलाई हुर्कन र बढ्न आवश्यक पोषण तत्वको कमी हुन जान्छ र बालीनालीले राम्रो उत्पादन हुन दिँदैन।

बाह्य मिचाहा वनस्पतिहरू जस्तै मारियोफाईलम (*Myriophyllum aquaticum*) जलकुम्भी (*Eichhornia crassipes*), कुम्भीका (*Pistia stratiotes*), जलजम्बु (*Alternanthera philoxeroides*) आदि सिमसार क्षेत्रमा फैलिएर पानीको बहावमा सेडिमेन्टेसन गराई बाढी आउने सम्भावनालाई बढाउँछन्। यिनीहरूले पानीमा अक्सिजनको मात्रामा कमी ल्याई अन्य जलीय रैथाने प्रजातिलाई विस्थापन गर्न सहयोग गर्दछन्। यिनीहरूले पानीका स्रोतहरूलाई दूषित मात्र बनाउँदैनन् विस्तारै विस्तारै स्रोतलाई समेत सुकाई दिन्छन्। बाह्य मिचाहा वनस्पतिहरूले नदी, खोला, नहर, कुलोमा पानीको बहावमा अवरोध गरी सिँचाई सुविधामा कमी ल्याउँछन्। रैथाने जलीय जीवजन्तु र वनस्पतिहरूका साथै जलीय पंक्षीको अस्तित्वमा समेत खतरा निम्त्याउँछन्। यिनीहरूले पानीको भौतिक रासायनिक गुणमा परिवर्तन गरी दूषित बनाउँछन् र लाम्बुट्टे, शंङ्खेकिराको लागि उपयुक्त वासस्थान बनाउन सहयोगी भूमिका खेल्छन्। जसको कारण मलेरिया, इन्सेफलाइटिस, सिस्टोमिसिया, हात्तीपाइले, हैजा, डेंगु जस्ता रोगहरूको प्रकोप बढाउनका प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले नकारात्मक प्रभाव पारिरहेका हुन्छन्।

छ) पालिका क्षेत्रबाट निकासी हुने वन पैदावरको विवरण

तालिका ६: जोरायल गाउँपालिकामा संचालनमा रहेको वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरू

क्र.सं.	वन पैदावारमा आधारित उद्योग	ठेगाना	उद्योगीको नाम	सम्पर्क नं
१	नवदुर्गा दुनाटपरी उद्योग	जोरायल २	नन्दलाल वि.क.	९८४३९३३५२७
२	घण्टेश्वर सिस्नो प्रशोधन केन्द्र	जोरायल १	टिका सिंह मल्ल	९८४८८८७६२६
३	दिव्या रोजिन एण्ड टर्पेन्टाइन इन्डष्ट्रिज प्रा.लि.		खोटी संकलन	

स्रोत: डिभिजन वन कार्यालय वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९

ज) वन डढेलो

सन् २०१२ देखि २०२२ सम्मको Visible Infrared Imaging Radiometer Suite (VIIRS) को तथ्यांक, भूउपग्रह चित्रहरू सहित, रिमोट सेन्सिङ (Remote Sensing[RS]) तथा भौगोलिक सूचना प्रणाली (Geographic Information System [GIS]) प्रविधिको प्रयोग गरी संकलन तथा विश्लेषण गरिएको खोजमा २४७२ वन डढेलोको संख्या तथा २०.४१% भूभाग वन डढेलोको उच्च जोखिम क्षेत्रको रूपमा रहेको पाइन्छ। वडा नं २, ३, ४ र ६ वन डढेलोको उच्च जोखिम क्षेत्रको रूपमा रहेको पाइन्छ^४।

^४ Joshi, K. P., Parajuli, A., Ayer, K., Bhatt, R., & Gautam, A. P. (2023). Forest Fire Dynamics in Nepal's Mid-hills: Insights from Spatial Analysis and Risk Mapping of Doti District. *Forestry: Journal of Institute of Forestry, Nepal*, 20(1), 61-78.

२.१.२.२ वन्यजन्तु प्रजातिहरू

जोरायल गाउँपालिकामा पाइने वन्यजन्तुहरूको विवरण स्थानीयहरूसङ्ग छलफल, विज्ञका राय तथा प्रकाशनहरूबाट लिई तालिका ७-९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

क) स्तनधारी वन्यजन्तु प्रजातिहरू

तालिका ७: जोरायलका स्तनधारी जनावरहरू

क्र.सं.	गण	परिवार	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	IUCN	CITES	National Red list	NPWC Act
१	Carnivora	Felidae	चरीबाघ	Leopard Cat	<i>Prionailurus bengalensis</i>	LC	II	VU	P
१	Carnivora	Felidae	वनविरालो	Jungle Cat	<i>Felis Chaus</i>	LC	II	VU	-
२	Carnivora	Felidae	चितुवा	Common Leopard	<i>Panthera pardus</i>	VU	I	VU	-
३	Carnivora	Canidae	स्याल	Golden jackal	<i>Canis aureus</i>	LC	III	LC	-
४	Carnivora	Viverridae	गाजले निरबिरालो	Masked Palm Civet	<i>Paguma larvata</i>	LC	III	LC	-
५	Carnivora	Viverridae	ठुलो निरबिरालो	Large Indian Civet	<i>Viverra zibetha</i>	LC	III	NT	-
६	Carnivora	Viverridae	सानो निरबिरालो	Small Indian Civet	<i>Viverricula indica</i>	LC	III	LC	-
७	Carnivora	Mustelidae	मलसाँप्रो	Yellow-throated Marten	<i>Martes flavigula</i>	LC	III	LC	-
८	Rodentia	Hystriidae	जुरे दुम्सी	Indian Crested Porcupine	<i>Hystrix indica</i>	LC	-	-	-
९	Primates	Cercopithecidae	नेपाली लंगुर	Nepal Gray Langur	<i>Semnopithecus schistaceus</i>	LC	I	LC	-
१०	Primates	Cercopithecidae	रातो बाँदर	Monkey	<i>Macaca mulatta</i>	-	II	-	-
११	Artiodactyla	Suidae	बँदेल	Eurasian Wild Boar	<i>Sus scrofa</i>	LC	-	LC	-
१२	Artiodactyla	Cervidae	रतुवा	Northern Red Muntjac	<i>Muntiacus vaginalis</i>	LC	-	VU	-
१३	Artiodactyla	Bovidae	घोरल	Himalayan Goral	<i>Naemorhedus goral</i>	NT	I	NT	-

नोट: [] रङ्गमा हाइलाइट गरिएको वन्यजन्तु जोरायल गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा क्षति गरिरहेका वन्यजन्तुहरू हुन्।

ख) पंक्षी प्रजातिहरू

तालिका ८: जोरायलमा पाईएका पंक्षीहरूका विवरण

क्र.सं.	गण	परिवार	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	IUCN	CITES	National Red list	NPWC Act
१	Galliformes	Phasianidae	पिउरा	Hill Partridge	<i>Arborophila torqueola</i>				
२	Galliformes	Phasianidae	कालिज	Kalij Pheasant	<i>Lophura leucomelanos</i>		III		

३	Suliformes	Phalacrocoracidae	जलेवा	Great Cormorant	<i>Phalacrocorax carbo</i>			
४	Ciconiformes	Ciconiidae	सेतौकण्डे गरुड	Asian Woolly-necked Stork	<i>Ciconia episcopus</i>	VU		
५	Pelecaniformes	Ardeidae	आस बकुल्ला	Indian Pond Heron	<i>Ardeola grayii</i>			
६	Pelecaniformes	Ardeidae	वस्तु बकुल्ला	Cattle Egret	<i>Bubulcus ibis</i>			
७	Pelecaniformes	Ardeidae	सानौ सेतौ बकुल्ला	Little Egret	<i>Egretta garzetta</i>			
८	Pelecaniformes	Threskiornithidae	करा साँवरी	Red-naped Ibis	<i>Pseudibis papillosa</i>			
९	Cariamiformes	Falconidae	बौडाइ	Common Kestrel	<i>Falco tinnunculus</i>		II	
१०	Accipitriformes	Accipitridae	कालो चिल	Black Kite	<i>Milvus migrans</i>		II	
११	Accipitriformes	Accipitridae	हिमाली गिद्ध	Himalayan Griffon Vulture	<i>Gyps himalayensis</i>		II	VU
१२	Accipitriformes	Accipitridae	काकाकुल	Crested Serpent Eagle	<i>Spilornis cheela</i>		II	
१३	Gruiformes	Gruidae	कईयाडकुरुड	Demoiselle Crane	<i>Grus virgo</i>		II	VU
१४	Charadriiformes	Scolopacidae	चञ्चले सुडसुडिया	Common Sandpiper	<i>Actitis hypoleucos</i>			
१५	Columbiformes	Columbidae	मलेवा	Rock Dove	<i>Columba livia</i>			
१६	Columbiformes	Columbidae	तामे दुकुर	Oriental Turtle Dove	<i>Streptopelia orientalis</i>			
१७	Columbiformes	Columbidae	कण्डे दुकुर	Eurasian Collared Dove	<i>Streptopelia decaocto</i>			
१८	Psittaciformes	Psittaculidae	मदना सुगा	Slaty-headed Parakeet	<i>Psittacula himalayana</i>			
१९	Psittaciformes	Psittaculidae	कण्डे सुगा	Rose-ringed Parakeet	<i>Alexandrinus krameri</i>			
२०	Psittaciformes	Psittaculidae	करा सुगा	Alexandrine Parakeet	<i>Palaeornis eupatria</i>		II	
२१	Psittaciformes	Psittaculidae	दुईसी सुगा	Plum-headed Parakeet	<i>Himalayapsitta cyanocephala</i>		II	
२२	Cuculiformes	Cuculidae	बिउकुइयो	Large Hawk Cuckoo	<i>Hierococyx sparverioides</i>			
२३	Cuculiformes	Cuculidae	काफलफाक्यो	Indian Cuckoo	<i>Cuculus micropterus</i>			
२४	Cuculiformes	Cuculidae	कुक्कु कोइली	Eurasian Cuckoo	<i>Cuculus canorus</i>			
२५	Cuculiformes	Cuculidae	पुर्वीय कोइली	Oriental Cuckoo	<i>Cuculus saturatus</i>			
२६	Cuculiformes	Cuculidae	कोहो कोइली	Western Koel	<i>Eudynamis scolopaceus</i>			
२७	Cuculiformes	Cuculidae	ढोडे गोकुल	Greater Coucal	<i>Centropus sinensis</i>			
२८	Strigiformes	Strigidae	हाप्सिलो	Rock Eagle Owl	<i>Bubo (bubo)bengalensis</i>			VU
२९	Strigiformes	Strigidae	सानो डुन्डुल	Collared Owlet	<i>Glaucidium brodiei</i>		II	
३०	Strigiformes	Strigidae	चित्री उलूक	Collared Scops-Owl	<i>Otus lettia</i>		II	
३१	Strigiformes	Strigidae	ठुलो डुन्डुल	Asian Barred Owlet	<i>Glaucidium cuculoides</i>		II	
३२	Caprimulgiformes	Apodidae	चीचिका गौथली	Himalayan Swiftlet	<i>Collocalia brevirostris</i>			
३३	Caprimulgiformes	Apodidae	घर गौथली	House Swift	<i>Apus nipalensis</i>			

३४	Caprimulgiformes	Apodidae	खैरो गौथली	Common Swift	<i>Apus apus</i>			
३५	Coraciiformes	Coraciidae	ठेउवा	Indian Roller	<i>Coracias benghalensis</i>			
३६	Coraciiformes	Coraciidae	सेतो कण्ठे माटीकोरे	White-throated Kingfisher	<i>Halcyon smyrnensis</i>			
३७	Coraciiformes	Coraciidae	सानो माटीकोरे	Common Kingfisher	<i>Alcedo atthis</i>			
३८	Coraciiformes	Coraciidae	छिरबिरे माटीकोरे	Pied Kingfisher	<i>Ceryle rudis</i>			
३९	Coraciiformes	Coraciidae	ठूलो छिरबिरे माटीकोरे	Crested Kingfisher	<i>Megaceryle lugubris</i>			
४०	Coraciiformes	Meropidae	मुरली	Green Bee-eater	<i>Merops orientalis</i>			
४१	Coraciiformes	Meropidae	कटुसटाउके मुरलीचरा					
४२	Piciformes	Megalaimidae	मिलचरा	Coppersmith Barbet	<i>Psilopogon haemacephalus</i>			
४३	Piciformes	Megalaimidae	न्याउली	Great Barbet	<i>Megalaima virens</i>			
४४	Piciformes	Megalaimidae	कुथुके	Blue-throated Barbet	<i>Megalaima asiaticus</i>			
४५	Piciformes	Picidae	कैलोछाती काष्ठकूट	Rufous-bellied Woodpecker	<i>Dendrocopos hyperythrus</i>			
४६	Piciformes	Picidae	फुस्रोटाउके काष्ठकूट	Grey-capped Woodpecker	<i>Picus canus</i>			
४७	Passeriformes	Campephagidae	लामपुच्छे रानीचरी	Long-tailed Minivet	<i>Pericrocotus ethologus</i>			
४८	Passeriformes	Campephagidae	रानीचरी	Scarlet Minivet	<i>Pericrocotus flammeus</i>			
४९	Passeriformes	Emberizidae	शिलाबगेडी	Rock Bunting	<i>Emberiza cia</i>			
५०	Passeriformes	Chloropseidae	स्वर्णोदर हरितचरा	Orange-bellied Leaf Bird	<i>Chloropsis hardwickii</i>			
५१	Passeriformes	Laniidae	भद्राई	Long-tailed Shrike	<i>Lanius Schach</i>			
५२	Passeriformes	Monarchidae	स्वर्गचरी	Indian Paradise-flycatcher	<i>Terpsiphone paradisi</i>			
५३	Passeriformes	Eurylaimidae	चित्रकुट	Long-tailed Broadbill	<i>Psarisomus dalhousiae</i>			
५४	Passeriformes	Oriolidae	घनरक्त सुनचरी	Maroon Oriole	<i>Oriolus traillii</i>			
५५	Passeriformes		गाजले सुनचरी	Indian Golden Oriole	<i>Oriolus kundoo</i>			
५६	Passeriformes	Dicruridae	कालो चिबे	Black Drongo	<i>Dicrurus macrocercus</i>			
५७	Passeriformes		ध्वाँसे चिबे	Ashy Drongo	<i>Dicrurus leucophaeus</i>			
५८	Passeriformes	Stenostiridae	पहेलो मारुनीचरी	Yellow-bellied Fantail	<i>Chelidorhynch hypoxantha</i>			
५९	Passeriformes	Rhipiduridae	नक्कले मारुनीचरी	White-throated Fantail	<i>Rhipidura albicollis</i>			
६०	Passeriformes	Corvidae	कोकले	Rufous Treepie	<i>Dendrocitta vagabunda</i>			
६१	Passeriformes	Corvidae	पहाडि कोकले	Grey Treepie	<i>Dendrocitta formosae</i>			
६२	Passeriformes	Corvidae	काल काग	Large-billed Crow	<i>Corvus macrorhynchos</i>			
६३	Passeriformes	Corvidae	घर काग	House Crow	<i>Corvus splendens</i>			
६४	Passeriformes	Stenostiridae	चञ्चले अर्जुनक	Grey-headed Canary Flycatcher	<i>Culicicapa ceylonensis</i>			
६५	Passeriformes	Paridae	चिचिल्कोट	Great Tit	<i>Parus major</i>			

६६	Passeriformes	Paridae	हरियो चिचिल्कोट	Green-backed Tit	<i>Parus monticolus</i>			
६७	Passeriformes	Hirundinidae	घर गौथली	Barn Swallow	<i>Hirundo rustica</i>			
६८	Passeriformes	Hirundinidae	गेरुकटी गौथली	Red-rumped Swallow	<i>Cecropis daurica</i>			
६९	Passeriformes	Hirundinidae	नेपाली भीर गौथली	Nepal House Martin	<i>Delichon nipalense</i>			
७०	Passeriformes	Cisticolidae	सुवा घाँसेफिस्टो	Striated Prinia	<i>Prinia crinigera</i>			
७१	Passeriformes	Cisticolidae	फुस्रोछाती घाँसेफिस्टो	Grey-breasted Prinia	<i>Prinia hodgsonii</i>			
७२	Passeriformes	Cisticolidae	पातसिउने फिस्टो	Common Tailorbird	<i>Orthotomus sutorius</i>			
७३	Passeriformes	Pycnonotidae	जुल्फे जुरेली	Himalayan Bulbul	<i>Pycnonotus leucogenys</i>			
७४	Passeriformes	Pycnonotidae	जुरेली	Red-vented Bulbul	<i>Pycnonotus cafer</i>			
७५	Passeriformes	Pycnonotidae	बाख्रे जुरेली	Asian Black Bulbul	<i>Hypsipetes leucocephalus</i>			
७६	Passeriformes	Phylloscopidae	सुन्तलेखी फिस्टा	Buff-barred Warbler	<i>Phylloscopus pulcher</i>			
७७	Passeriformes	Phylloscopidae	फुस्रोकण्ठे फिस्टा	Ashy-throated Warbler	<i>Phylloscopus maculipennis</i>			
७८	Passeriformes	Timaliidae	पाल्कोटे	Rusty-cheeked Scimitar Babbler	<i>Pomatorhinus erythrogenys</i>			
७९	Passeriformes	Pnoepygidae	कल्ले डिकुरेभ्याकुर	Scaly-breasted Cupwing	<i>Pnoepyga albiventer</i>			
८०	Passeriformes	Leiotrichidae	सोइने तोरीगाँडा	White-throated Laughingthrush	<i>Garrulax albogularis</i>			
८१	Passeriformes	Leiotrichidae	हिउँजुरे तोरीगाँडा	White-crested Laughingthrush	<i>Garrulax leucolophus</i>			
८२	Passeriformes	Leiotrichidae	टिकीयुरी तोरीगाँडा	Variiegated Laughingthrush	<i>Garrulax variegatus</i>			
८३	Passeriformes	Leiotrichidae	छिर्के तोरीगाँडा	Streaked Laughingthrush	<i>Garrulax lineatus</i>			
८४	Passeriformes	Leiotrichidae	कल्की तोरीगाँडा	Striated Laughingthrush	<i>Garrulax striatus</i>			
८५	Passeriformes	Zosteropidae	जुङ्गे जुरेचरा	Whiskered Yuhina	<i>Yuhina flavicollis</i>			
८६	Passeriformes	Zosteropidae	काङ्कीर	Oriental White-eye	<i>Zosterops palpebrosus</i>			
८७	Passeriformes	Sittidae	मखमली मट्टा	Velvet-fronted Nuthatch	<i>Sitta frontalis</i>			
८८	Passeriformes	Sittidae	मुरारी पुतलीचरा	Wallcreeper	<i>Tichodroma muraria</i>			
८९	Passeriformes	Certhiidae	सेतोपेटे छेपारेचरा	Hodgson's Treecreeper	<i>Certhia hodgsoni</i>			
९०	Passeriformes	Certhiidae	पुच्छपेटे छेपारेचरी	Bar-tailed Treecreeper	<i>Certhia himalayana</i>			
९१	Passeriformes	Sturnidae	डाङ्ग्रे रूपी	Common Myna	<i>Acridotheres tristis</i>			
९२	Passeriformes	Sturnidae	फुस्रोटाउके सारौ	Chestnut-tailed Starling	<i>Sturnus malabaricus</i>			
९३	Passeriformes	Turdidae	कैलोकण्ठे चाँचर	Red-throated Thrush	<i>Turdus ruficollis</i>			
९४	Passeriformes	Muscicapidae	कल्चौँडे	Blue Whistling Thrush	<i>Myophonus caeruleus</i>			
९५	Passeriformes	Muscicapidae	धोबिनी चरा	Oriental Magpie Robin	<i>Copsychus saularis</i>			
९६	Passeriformes	Muscicapidae	नीलतुथो अर्जुनक	Verditer Flycatcher	<i>Eumyias thalassinus</i>			
९७	Passeriformes	Muscicapidae	सानो नीलतभा	Small Niltava	<i>Niltava magrigoriae</i>			

१८	Passeriformes	Muscicapidae	धोबिनी खञ्जरी	Blue-capped Redstart	<i>Phoenicurus coeruleocephala</i>			
१९	Passeriformes	Muscicapidae	नीलटाउके खञ्जरी	Blue-fronted Redstart	<i>Phoenicurus frontalis</i>			
१००	Passeriformes	Muscicapidae	नीलाम्बर जलखञ्जरी	Plumbeous Water Redstart	<i>Rhyacornis fuliginosa</i>			
१०१	Passeriformes	Muscicapidae	सेतोटाउके जलखञ्जरी	White-capped Water Redstart	<i>Phoenicurus coeruleocephala</i>			
१०२	Passeriformes	Muscicapidae	थोप्ले खोलेधोबिनी	Spotted Forktail	<i>Enicurus maculatus</i>			
१०३	Passeriformes	Muscicapidae	झेकझेक इयाप्सी	Common Stonechat	<i>Saxicola torquatus</i>			
१०४	Passeriformes	Muscicapidae	चिबिचे	Pied Bushchat	<i>Saxicola caprata</i>			
१०५	Passeriformes	Muscicapidae	हिमाली इयाप्सी	Grey Bushchat	<i>Saxicola ferreus</i>			
१०६	Passeriformes	Muscicapidae	उमा चाँचर	Blue Rock Thrush	<i>Monticola solitarius</i>			
१०७	Passeriformes	Muscicapidae	सानो हजारा चाँचर	Blue-capped Rock Thrush	<i>Monticola cinclorhynchus</i>			
१०८	Passeriformes	Cinclidae	सेतोकण्ठे वञ्जुल	White throated Dipper	<i>Cinclus cinclus</i>			
१०९	Passeriformes	Cinclidae	खैरो वञ्जुल	Brown Dipper	<i>Cinclus pallasii</i>			
११०	Passeriformes	Nectariniidae	कालो बुङ्गेचरा	Purple Sunbird	<i>Cinnyris asiaticus</i>			
१११	Passeriformes	Passeridae	घर भँगैरा	House Sparrow	<i>Passer domesticus</i>			
११२	Passeriformes	Estrildidae	कोटेरो मुनिया	Scaly-breasted Munia	<i>Lonchura punctulata</i>			
११३	Passeriformes	Motacillidae	फुस्रो टिकटिके	Grey Wagtail	<i>Motacilla cinerea</i>			
११४	Passeriformes	Motacillidae	सेतो टिकटिके	White Wagtail	<i>Motacilla alba</i>			
११५	Passeriformes	Motacillidae	खोले टिकटिके	White-browed Wagtail	<i>Motacilla maderaspatensis</i>			
११६	Bucerotiformes	Upupidae	फाप्पे चरा	Common Hoopoe	<i>Upupa epops</i>			
११७	Gruiformes	Rallidae	सिमकुखुरा	White breasted Waterhen	<i>Amaurornis phoenicurus</i>			

नोट: रङ्गमा हाइलाइट गरिएको चराहरू जोरायल गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा क्षति गरिरहेका चराहरू हुन्।

ग) सरीसृप तथा उभयचर प्रजातिहरू

तालिका ९: जोरायलमा अभिलेखित उभयचर तथा सरीसृपको सूची

क्र.सं.	अङ्ग्रेजी नाम	नेपाली नाम	वैज्ञानिक नाम	पुष्टाईएको विधि
१	Black-spined toad		<i>Duttaphrynus melanostictus</i>	अवलोकन
२	Marbled toad		<i>Firouzophrynus stomaticus</i>	अवलोकन
३	Skipper Frog		<i>Euphlyctis cyanophlyctis</i>	अवलोकन
४	Nepal Wart Frog		<i>Minervarya nepalensis</i>	अवलोकन
५	Bengal Monitor Lizard	गोहोरो	<i>Varanus bengalensis</i>	अवलोकन

६	Common Garden Lizard	छेपारो	<i>Calotes versicolor</i>	अवलोकन
७	Wall Lizard	माउसुली	<i>Hemidactylus species</i>	अवलोकन
८	Buff-striped keelback		<i>Amphiesma stolatum</i>	अवलोकन
९	Common wolf snake		<i>Lycodon aulicus</i>	अवलोकन
१०	Himalayan Trinket Snake		<i>Elaphe hodgsonii</i>	अवलोकन
११	Oriental rat snake	धामन	<i>Ptyas mucosa</i>	अवलोकन
१२	Green Pit Viper	हरेउ	<i>Trimeresurus Species</i>	
१३	Banded kukri snake		<i>Oligodon arnensis</i>	
१४	Himalayan keelback		<i>Herpetoreas platyceps</i>	

नोट: [] रङ्गमा हाइलाइट गरिएको सर्प जोरायल गाउँपालिकामा पाइने विषालु सर्प हो।

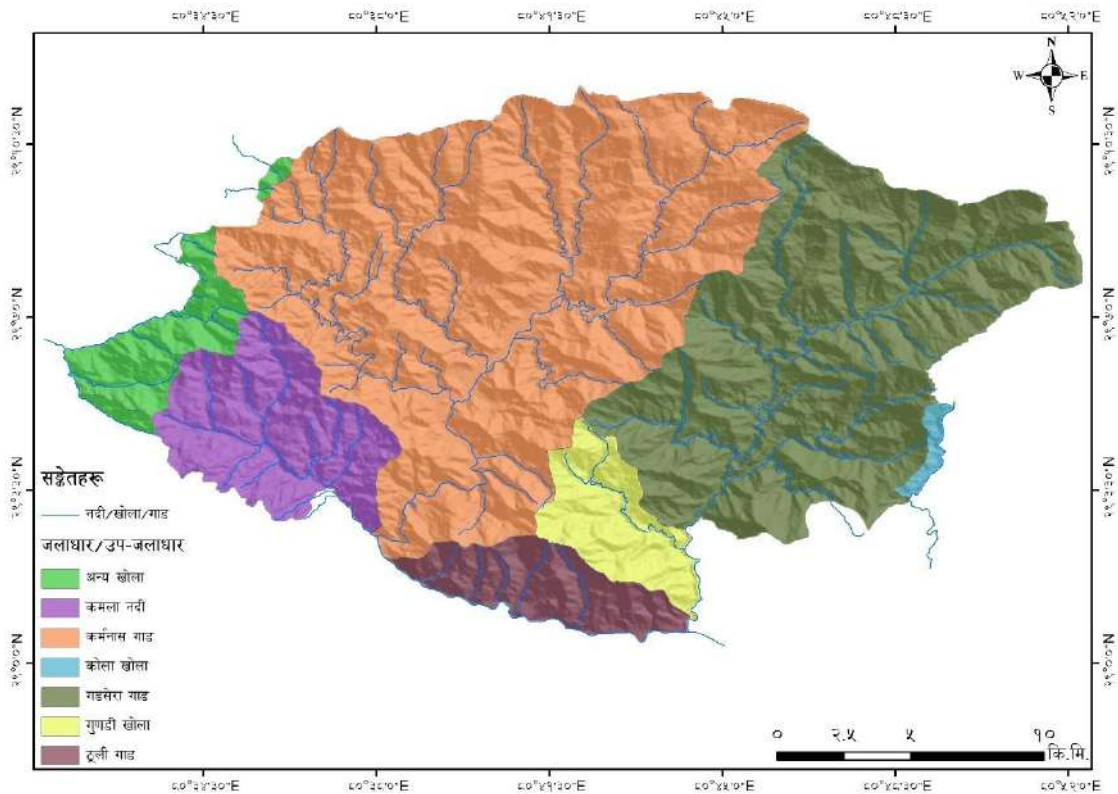
घ) माछा प्रजातिहरू

ठूलीगाड, सानी गाड लगायत खोलाहरूमा शेर, जेब्रा, बुचे असला, सोल, चुच्चे र वाम रैथाने प्रजातिका माछा पाइने गरेको छ। संयुक्त राज्य अन्तर्राष्ट्रिय विकास नियोगको २०२१को प्रतिवेदन अनुसार अधिकतम महाशीर माछा (*Tor putitora*) का भुराहरू ठूलीगाड र मध्य कर्णाली जलाधार क्षेत्रका सहायक खोलाहरूमा देखिएकोले जोरायलका गाडहरू लगायतका अन्य स्थानहरू उक्त प्रजातिका लागि अनुकूल प्रजनन स्थल भएको संकेत गर्दछ।

२.१.२.३ जलस्रोत तथा जलाधार क्षेत्र

क) प्रमुख जलाधार र उप-जलाधारको अवस्था र जोखिमको विवरण

जोरायल गाउँपालिका रहेका नदी तथा खोला मुख्य रूपमा ठूलीगाड नदीमा मिसिन्छ। सुदूरपश्चिम प्रदेशको कर्णाली नदी प्रणाली अन्तर्गतको एक महत्वपूर्ण जलाधारको रूपमा चिनिने ठूलीगाड जलाधारले डोटी जिल्लाको बडीकेदार (३२२ वर्ग कि.मि.) र जोरायल गाउँपालिका (४१९ वर्ग कि.मि.) क्षेत्र समेटेको छ। सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित ठूलीगाड जलाधार २९°१२'३०" उत्तर अक्षांश र ८०°३५'०" पूर्व देशान्तरको बीचमा फैलिएको छ। यस जलाधारमा ब्रह्म, ज्वालावन, राक्षस र छतिवन नामक चारवटा स्वच्छ पानीका तालहरू छन्, जुन यस क्षेत्रका जलचर प्रजातिहरूको लागि महत्वपूर्ण आवास हुन्। पानीका स्रोतहरू सुक्दै जाने, स्रोतहरूमा पानीको गुणस्तर घट्ने, र अनियन्त्रित ग्रामीण सडक निर्माणले निम्त्याएको पहिरो तथा जलचर वासस्थान विनाश जस्ता मुख्य कारणहरूले यस जलाधारमा ९१% घर परिवारलाई पानीको पहुँच कठिन भएको छ।

चित्र नं ९: जोरायल गाउँपालिकाको प्रमुख जलाधार तथा उप-जलाधारहरू

ख) पानीको मुहान सम्बन्धी विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेका पानीको मूलको विशेषताहरूको विवरण तालिका १० मा पेश गरिएको छ।

तालिका १०: जोरायल गाउँपालिकाका मुहानहरूको विशेषता

पक्षहरू	विवरण/वर्गहरू	मुहानको संख्या	प्रतिशत (%)
मौसमी अवस्था (४० नमूनाको विश्लेषण)	बाह्रमासे (Perennial)	३८	९५.०
	मौसमी (Seasonal)	२	५.०
उचाइ दायरा (१६० नमूनाको डेटा)	<१२००	७६	४७.५
	१२००-१४००	३०	१८.८
	१४००-१६००	३७	२३.१
	>१६००	१७	१०.६
हालको प्रयोग (१६० नमूनाको सर्वेक्षण)	खानेपानी/घरेलु उपयोग	११७	७३.०
	सिँचाइ	२५	१५.०

	प्रयोग नभएको	१८	१२.०		
पानीको बहावको प्रवृत्ति (१६० नमूनाको विश्लेषण)	बढ्दो	१	०.६		
	परिवर्तन नभएको	१०८	६७.५		
	घट्दो	४४	२७.५		
	सुकिसकेको	७	४.४		
बहाव दर (४० नमूनाको विश्लेषण)	लिट्र प्रति मिनेट	मनसुन अगाडी	मनसुन पश्चात	मनसुन अगाडी	मनसुन पश्चात
	<५	३२	२८	८०.०	७०.०
	५-१०	४	५	१०.०	१२.५
	१०-५०	४	५	१०.०	१२.५
	ND	०	२	०.०	५.०

स्रोत: Dumaru et al. (२०२१)^६

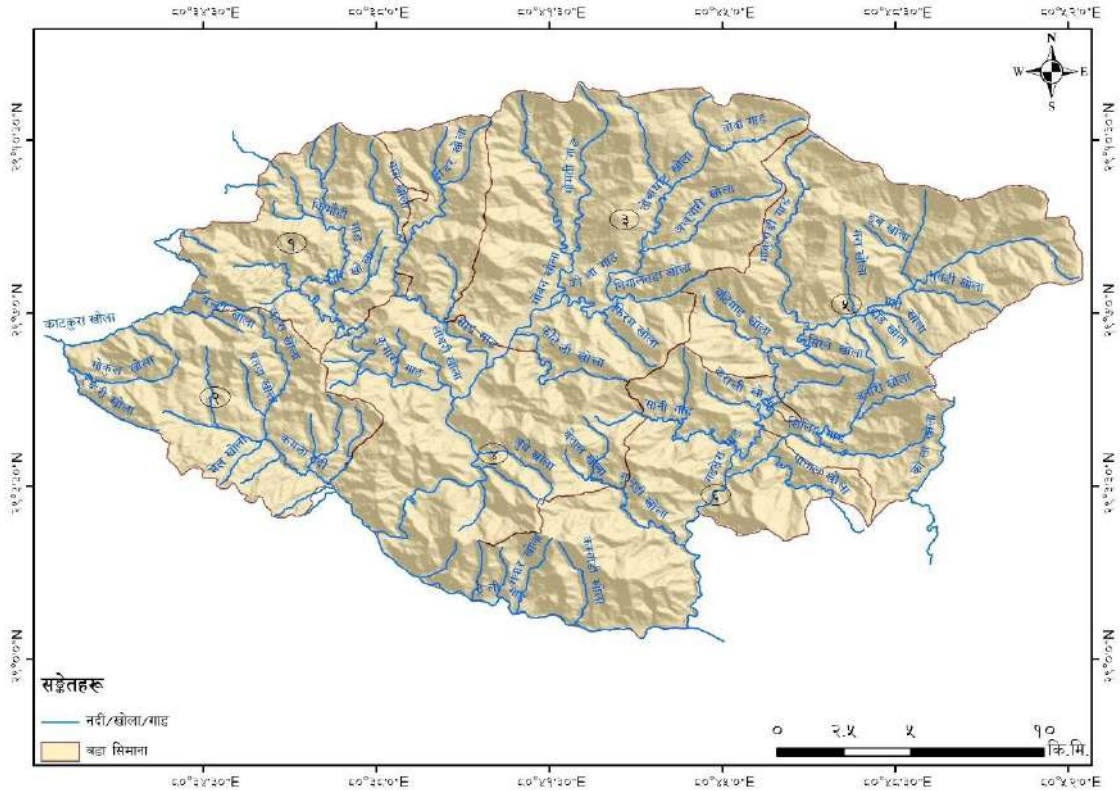
ग) नदी तथा खोला सम्बन्धी विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेका नदी तथा खोलाहरूको विवरण तालिका ११ मा पेश गरिएको छ।

तालिका ११: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको नदी तथा खोलाको विवरण

वडा नं	नदी, खोला/खोल्सी, मुहान, कुवा	मुख्य प्रयोजन
१	किमौडी गाड, बडाखेत खोला, खार खोला, वजडी खोला, बाँस खोला, भानाखेत खोला, ढोड खोला, चल्ले खोला, जुगे खोला, डोब खोला, उबी खोला, राजीलगैडा खोला, किलौडा खोला, जैगडा खोला	खानेपानी, लघु जलविद्युत तथा सिँचाई
२	अल्डी खोला, छहरा खोला, रानीवन खोला, काट्कुरा खोला, गोकुल खोला, दुधेरी खोला, बिच्छी खोला, गोगुन खोला, पतडा खोला, देबिजाल खोला, मेल खोला, केराबारी खोला, सुन खोला, बुढी खोला खसे खोला, भालु खोला, उबी खोला, कमला नदि	खानेपानी तथा सिँचाई
३	टोवा खोला, दोबाघाट खोला, लसुने खोला, गोमती गाड, गडाखर्क खोला, गोबान खोला, कोला गाड, गाड, निगलटाडा खोला, फिरम खोला, कर्नासा खोला, कोटेली खोला	खानेपानी तथा सिँचाई
४	दादर खोला, साइ गाड, बिनोदा खोला, कर्नासा खोला, लोबरी खोला, कोटी खोला, कुमारा गाड, गुर्से खोला, तिमल्यानी खोला, ठुलीगाड, खोलाखर्क खोला, गहताडी खोला, जोगेना खोला, बुढे खोला, बेताल खोला, गुनडी खोला, सानी गाड, कमला नदी	खानेपानी तथा सिँचाई
५	जागरकोट खोला, डूब खोला, गरा खोला, माकुराडी गाड, बडी गाड, गडसेरी गाड, भुतडी, गाड, भाते खोला, उलेन खोला, सिस्ने खोला, धारापानी खोला, कोलकोत्ते खोला, अनारी खोला, सिलिङ्ग गाड	खानेपानी, पानीघट्ट, लघु जलविद्युत तथा सिँचाई
६	गडसेरा गाड, कारली खोला, धारापानी खोला, डूब खोला, सानी गाड, सिलिङ्ग गाड, पातल खोला, गुनडी, कस्ताडी खोला, गवार खोला, तितौले खोला, ठूलो खोला, ठूली गाड	खानेपानी, पानीघट्ट, लघु जलविद्युत तथा सिँचाई

^६ Dumaru, B., Kayastha, S. P., & Pandey, V. P. (2021). Spring water assessment for quality and suitability for various uses: the case of Thuligaad watershed, western Nepal. Environmental Earth Sciences, 80(17), 586.

चित्र नं १०: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको नदी तथा खोलाको नक्सा

घ) तालतलैया, पोखरी र सीमसार क्षेत्र सम्बन्धी विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेका तालतलैया, पोखरी र सीमसार क्षेत्रको विवरण तालिका १२ मा पेश गरिएको छ।

तालिका १२: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका तालतलैया, पोखरी र सीमसार क्षेत्रको विवरण

नाम	विवरण	वडा नं	स्थान
छतिवन ताल	यो ताल ऐतिहासिक र धार्मिक हिसाबले पनि महत्वपूर्ण मानिन्छ। वर्षको एक पटक यहाँ कफलकट्टे देवताको पुजाआजा समेत गरिन्छ। स्थानीय बुढापाकाका अनुसार यो ताल भएको क्षेत्रमा पहिले खेतीयोग्य जमिन थियो। तालको सिरानीमा एउटा न्वालो रहेको थियो जो अहिले पनि देख्न सकिन्छ। त्यस न्वालोको नाम पुतली न्वालो रहेको छ। न्वालोकै पानीबाट खेतमा रोपाई हुने गर्दथे। किम्बदन्तिअनसार एक महिलाले सपना देखे अनुसार त्यहाँ रोपाई नगर्न भनिएकोमा घरका मान्छेले नमान्दा रोपाई भएकै वेला त्यहाँ रहेका रोपारहरूको मृत्यु भएकोले सोही पश्चात त्यहाँ ताल निर्माण भएको स्थानीयहरूको भनाई छ। उच्च पर्यटकीय सम्भावना बोकेको यस तालको संरक्षण हनु नसक्दा पर्यटक भित्राउन सकिएको छैन।	२	छतिवन
रंगेनी ताल	१३७६ मिटर उचाइमा अवस्थित यस ताल बुडर बजार नजिकै रहेको छ।	२	बुडर
बटुली ताल	समुद्र सतहबाट करिब २,४१५ मिटरको उचाइमा रहेको बटुली ताल एक शान्त र सुन्दर प्राकृतिक ताल हो। सांस्कृतिक र पौराणिक दृष्टिले महत्वपूर्ण मानिने “जोरायल” नाम महाभारतको भीम र जरासन्धसँग सम्बन्धित कथाबाट आएको विश्वास गरिन्छ। यस क्षेत्रमा रहेका अन्य साना तालहरू जस्तै खोजे ताल र लामी तालहरू र यसको वरपरको क्षेत्र जैव विविधताको संरक्षणमा योगदान पुऱ्याउँछ।	३	
छहरा झरना	छहरा झरना छतिवनमा अवस्थित एक अत्यन्तै मनमोहक प्राकृतिक झरना हो, जुन पछिल्लो समय आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको प्रमुख आकर्षणको केन्द्र बनेको छ।	२	छतिवन

ङ) जलस्रोत र उपयोगको स्थिति विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेका जलस्रोतहरू मुख्य रूपमा खानेपानी, सिंचाई, पानीघट्ट तथा अन्य घरेलु प्रयोजनको लागि उपयोग हुँदै आएको छ। यस पालिकामा रहेको जलस्रोतहरूबाट ४ वटा सिंचाई आयोजना तथा १४७ खानेपानी आयोजना

संचालनमा रहेका छन् भने अन्य स्रोतहरूबाट पनि स्थानीयले प्रयोग गर्दै आएका छन्। जोरायल गाउँपालिकामा रहेको खानेपानी आयोजना तथा स्रोतहरूको विवरण तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १३: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको खानेपानी आयोजना तथा स्रोतहरूको विवरण

आयोजनाको नाम	स्रोतको नाम	प्रकार	उपयोग	नजिकको समुदाय	अक्षांश (°)	देशान्तर (°)
भाडी खानेपानी आयोजना (खा.पा.आ.)	मुहान	मुहान	खानेपानी	सुनिखोला	२९.१२१४९	८०.६७१८४
भाडी खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	सुनिखोला	२९.११९९८	८०.६७३०७
लस्कर बहुउद्देश्यीय खा.पा.आ.	मतानी खोला	मुहान	खानेपानी	लस्कर	२९.१०२२२	८०.६७९१८
सिलाङ्गिग खा.पा.आ.	कोलेउडा खोल्सी	मुहान	खानेपानी	सिलिनबाग	२९.१०५०१	८०.६७१४८
तलाल फलेडी खा.पा.आ.	बुयाटाल खोला	मुहान	खानेपानी	जोगी खेदा गाउँ	२९.०७९८२	८०.६८८२४
छाडीदेउ खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी			
खरिखोला खा.पा.आ.	बगुराड खोला	मुहान	खानेपानी	खरिकहोला	२९.०७७५३	८०.६४९४८
पनरेमानु खा.पा.आ.	पनरमानु	मुहान	सिचाई तथा खानेपानी	जोगघर	२९.११३१४	८०.६६६२०
कोटेली खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	कोटेली	२९.१०५४६	८०.६९१८०
ठक्कर डाँडा खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	बेलानपानी	२९.१२२१२	८०.६७४१९
रुपासकडा खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी			
मौरीभीर बडार खा.पा.आ.	मौराडी खोला	मुहान	खानेपानी	खोल्सी	२९.१२७१९	८०.५८११०
मौरीभीर बडार खा.पा.आ.	मौराडी खोला	मुहान	खानेपानी	खोल्सी	२९.१२७७६	८०.५८१२०
बडा खेती नखुट्टी खा.पा.आ.	बडा खेती खानेपानी	मुहान	खानेपानी	बडाखेती	२९.१६२७९	८०.६१५५८
सुनलेख खर नखुट्टी तिलाचौर खा.पा.आ.	सुनलेख खानेपानी	मुहान	खानेपानी	उछाली गाउँ	२९.१६६४९	८०.६३१९५
मुसलेख, नागनी खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी		२९.१७२५६	८०.६२४४५
हिस्सा छापरपानी गैरा मनचौर खा.पा.आ.	मजावा खोला	मुहान	खानेपानी			
खनिखाई घाट खा.पा.आ.	झ्यापुला खान	मुहान	खानेपानी	खनिखाई घाट	२९.१६०११	८०.६३६५७
खनिखाई घाट खा.पा.आ.	खर खानेपानी	मुहान	खानेपानी	खनिखाई घाट	२९.१६८२१८१	८०.६३४४७
खर खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी		२९.१११६३	८०.६०८१६
खर खा.पा.आ.	गोल्डेन तुसे खानेपानी	ND	खानेपानी	गोल्डेन बजार	२९.११३११	८०.६०६४१
गोल्डेन्टास खा.पा.आ.	गोगन मुहान	मुहान	खानेपानी	साकिन ददा	२९.१२३३५	८०.५९०२२
शाकिन डाँडा खा.पा.आ.	धनपत खोला	मुहान	खानेपानी		२९.१३४७५	८०.५७५१३
आँख खर्का खा.पा.आ.	आरु खर्का २	मुहान	खानेपानी	धर्मशाला	२९.१७२१३	८०.६१०४१
आँख खर्का खा.पा.आ.	आरुखर्क	मुहान	खानेपानी	धर्मशाला	२९.१७३७२	८०.६१११४
आँख खर्का खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी		२९.१७४०६	८०.६१७४७
बेरुघाट खा.पा.आ.	ल्चा खोला	ND	खानेपानी	वसन्तपुर	२९.१५०१६	८०.६२९१२
भेल्चा प्लान खा.पा.आ.	पोखरी डाँडा	मुहान	खानेपानी	वसन्तपुर	२९.१५५३६	८०.५९८९५
भेल्चा प्लान खा.पा.आ.	घोराडी झरकाना खानेपानी	मुहान	खानेपानी	झरकाना	२९.१५४९५	८०.५९७४९
घोरधी झाटकडा खा.पा.आ.	दुदारी खोला	मुहान	खानेपानी	दुदारी गाउँ	२९.१४५६५	८०.५८७३८
भाटे टुक्रा, सेती बनडी दह	धनाडी खोला	मुहान	सिचाई तथा खानेपानी		२९.०८१५९	८०.५४९८८
धनाडी खा.पा.आ.	धनाडी खोला	मुहान	खानेपानी	धारापानी	२९.०७०६६	८०.५६६४१

आयोजनाको नाम	स्रोतको नाम	प्रकार	उपयोग	नजिकको समुदाय	अक्षांश (°)	देशान्तर (°)
धनाडी खा.पा.आ.	धनाडी खानेपानी	मुहान	खानेपानी	दाहा	२९.०६९०७	८०.५६५६३
धनाडी खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी		२९.०६९९६	८०.५६६१९
दह खा.पा.आ.	क्यानाडा खोला	मुहान	खानेपानी	पट्टाडा	२९.०७१११	८०.५६२२५
छातीवन आयोजना नं. १ खा.पा.आ.	मौरा ई खोला	मुहान	खानेपानी		२९.१०९४५	८०.६०१३४
पटाडा खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	रुवास्कडा	२९.०८६९७	८०.६०२७७
रेठा खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	रेठा		
रुवासकडा खा.पा.आ.	राजीकोट खोला	मुहान	खानेपानी	धरापानी	२९.१०७०६	८०.५८२५८
बाज लेख खा.पा.आ.	धारापानी खोला	मुहान	खानेपानी	बिछली	२९.०९७६१	८०.६१३०७
धारापानी खा.पा.आ.	बिच खोलो	मुहान	खानेपानी	बिछिल	२९.०६९६४	८०.५६८८९
बिछिल खा.पा.आ.	ढदडी खोला	मुहान	खानेपानी		२९.१०१४२	८०.५७४४१
बिछिल खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	टोप्पु	२९.१००६८	८०.५७७०८
आल्याडी खा.पा.आ.	खड्के खोला	मुहान	खानेपानी	सुनिखोला		
गुडखर्का खा.पा.आ.	मूसेखोला	धारा	खानेपानी	भजजा	२९.१८०३१	८०.६९६५६
सुनिखोला खा.पा.आ.	भजना	मुहान	खानेपानी	सधुग	२९.१०९१७	८०.६७०१९
भजना खा.पा.आ.	शौघाट मुहान	मुहानबाट बगेको धारा	खानेपानी	बिनरकट्टे भिडानी	२९.०८९०४	८०.६७९४२
साधुघाट खा.पा.आ.	तोसर्यानी खोल्सी	स्प्रिङ	खानेपानी	चिरकट्टे	२९.०९५३३	८०.६६९९३
पिपलकोट खा.पा.आ.	टक खोला	स्प्रिङ	खानेपानी	कुडेल गाउँ	२९.१०२५१	८०.६५९५०
खाईघाट खा.पा.आ.	खमारा खोला	मुहानबाट बगेको धारा	खानेपानी	भजना	२९.१५९९१	८०.६६१८३
कुडेल गाउँ खा.पा.आ.	तुर्तुरे मुहान	मुहानबाट बगेको धारा	खानेपानी	धनराज गाउँ	२९.०९८९४	८०.६५३३०
तुर्तुरे खा.पा.आ.	सिमखेत खोल्सी	मुहान	खानेपानी	गुयाली	२९.०९२०६	८०.६६२४२
धनराज कुमार खा.पा.आ.	भट्टा खोला	मुहान	खानेपानी	नाकु	२९.०९९९८	८०.६४६२९
रौतेपानी गुयाली खा.पा.आ.	ठाटी मूल	धारा	खानेपानी	देउथला	२९.०८८१७	८०.६३८०२
थली, नक्कु, गणेशला खा.पा.आ.	डोल खोल्सी	धारा	खानेपानी	देउथला	२९.०५२५८	८०.६५३१६
देउथला खा.पा.आ.	कटाल मुहान	मुहान	खानेपानी	चौकी	२९.०५४९६	८०.६८९११
देउथला खा.पा.आ.	चौकी खोला	मुहान	खानेपानी	नाकु राडा	२९.०७०३०	८०.६९४६६
चौकी खा.पा.आ.	मधुवन पाताल खोला	मुहान	खानेपानी	अमोन	२९.०९८३७	८०.७८६९२
नक्कु राडा खा.पा.आ.	ठूलो खोला	धारा	खानेपानी	आलिबाटा	२९.१२५३५	८०.७७०४१
आमोन खा.पा.आ.	आइबी खोला	धारा	खानेपानी	बामन गाउँ	२९.११२६५	८०.७६५५१
आलिबाटा खा.पा.आ.	बाँदा बाजा खोला	मुहान	खानेपानी		२९.०६६०४	८०.७८४७१
बमण खा.पा.आ.		धारा	खानेपानी	धौला कन्डा	२९.१३४३५	८०.७९०१८
शिस्माडा खा.पा.आ.	गाजरी खोला		खानेपानी	चुखला		
पातली गाउँ खा.पा.आ.	सुकाली खोला	धारा	खानेपानी	जुनावस्ता	२९.१३५३३	८०.८०८६७
चौखला गाउँ खा.पा.आ.	जडा खोला	स्प्रिङ	खानेपानी	भम गाउँ	२९.११४४३	८०.८१७८५
जुनवस्ता खा.पा.आ.	जडा खोला	धारा	खानेपानी	भुअल खेत	२९.१०८११	८०.८०१५२
भाम गाउँ खा.पा.आ.	ठूला खोला	धारा	खानेपानी	मनोर बजार	२९.१०५४८	८०.८०३१३
भुल्खेत खा.पा.आ.	गोलिका खोला	धारा	खानेपानी	खतेडा	२९.११३४८	८०.८११२३
मनोहर बजार खा.पा.आ.	छाडीदेउ खोला	धारा	खानेपानी	ग्वानी	२९.१४१७७	८०.८३४६६
खतेडा खा.पा.आ.	ग्वानी खोल्सी	धारा	खानेपानी	सितौली	२९.०८६०९	८०.७९८५९

आयोजनाको नाम	स्रोतको नाम	प्रकार	उपयोग	नजिकको समुदाय	अक्षांश (°)	देशान्तर (°)
गुवानी खा.पा.आ.	ओल्छयानी	मुहान	खानेपानी	खतेना	२९.०६३१८	८०.७२३६८
खतेना खा.पा.आ.	पैरा खोला	मुहान	खानेपानी	पार्क गाउँ	२९.०४४०६	८०.७६१५८
खतेना खा.पा.आ.	डुबा खोला	मुहान	खानेपानी		२९.०५५४९	८०.७५८३३
निरौली खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	ओजिन्दा	२९.०९४९७	८०.७३६९६
बसौटी लामवाट खा.पा.आ.	राउने खोला	मुहान	खानेपानी	खतेना		
बसौटी खा.पा.आ.	ओल्छयानी खोला	मुहान	खानेपानी	बगेडा		
डाँडागाउँ खा.पा.आ.	खरी खतलाखोला	धारा	खानेपानी	दाहा		
ओजिन्दा खा.पा.आ.	फलत पानी	धारा	खानेपानी		२९.०६५९०	८०.७४०९८
सितौली खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	नवलपुर	२९.०४४७८	८०.७६२१४
दह खा.पा.आ.		धारा	सिचाई तथा खानेपानी	मस्टा आ. वि.	२९.०७१११	८०.५६०२०
सिरौडा खा.पा.आ.	काल भवेर खोला		खानेपानी	अनरकट्टे		
नवलपुर खा.पा.आ.	बदुर खोला	धारा	खानेपानी	सुनिखोला	२९.१०९५४५	८०.६९४१५
निरौली खा.पा.आ.	चौका खोला	धारा	खानेपानी			
बगेडा खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	सुदीना	२९.०५०८७	८०.७७२८९
अनारकट्टे खा.पा.आ.	जारिगौरा खोला	मुहान	खानेपानी	घोराडी	२९.०४८७९	८०.७७३६८
पल्लेपानी खा.पा.आ.	ठगना खोला	मुहान	खानेपानी	वाडे	२९.११९०१	८०.६६९३८
बराम खा.पा.आ.	निगलधार खानेपानी	मुहान	खानेपानी	चपन्ना	२९.१३३६१	८०.६६८२७
कटाल थातीगडा खा.पा.आ.	कफाल खोला	मुहान	खानेपानी	रावल गाउँ		
खा.पा.आ.-०१_३ वडा	डोबरो मूल	ND	खानेपानी	बोकडा	२९.१६३६७	८०.६७२५३
आयोजना-०१_३ वडा	झर्ता खोला	मुहानबाट बगेको धारा	खानेपानी	ओखलढुंगा	२९.१३७९६	८०.६०३२५
आयोजना-०२_३ वडा	ओखलढुंगा	धारा	खानेपानी	बरुपाटा	२९.१७०३६	८०.७१५५०
कफाल खोला खा.पा.आ. ४	खोचडा	मुहान	खानेपानी	बरुपाटा	२९.०७६२३	८०.६६७८१
खा.पा.आ.-०२_४ वडा	खुचडा	मुहान	खानेपानी	सुनारी	२९.०९१७७	८०.६३७६०
खा.पा.आ.-०१_५ वडा	धारापानी खोला	मुहान	खानेपानी	भुड्डु खोला	२९.०९९२६	८०.७५६५२
खा.पा.आ.-०२_५ वडा	भुड्डु खोला	मुहान	खानेपानी	गल्ला	२९.१२५१६	८०.६२७६६
खा.पा.आ.-०२_५ वडा	आइतोडा खोला	मुहान	खानेपानी	गोल्डेन	२९.१४३२१	८०.६३६६२
खा.पा.आ.-०२_५ वडा	धब्ड्यानी	मुहानबाट बगेको धारा	खानेपानी	गोल्डेन	२९.१४३१६	८०.६३२५८
खा.पा.आ.-०१_६ वडा	गोल्डेन ताला	मुहान	खानेपानी	गोल्डेन	२९.०४६१३	८०.७५२२८
खा.पा.आ.-०३_२ वडा	धब्ड्यानी खोला	मुहान	खानेपानी	सुनिखोला	२९.१४५८५	८०.६२९२३
गल्ला खा.पा.आ.	मूसेखोला	मुहान	खानेपानी	थाली	२९.०७३९८	८०.६५६२२
खा.पा.आ.-०३_१ वडा	घर खोला	मुहान	खानेपानी	नौकुडा कम्युनिटी	२९.१२३४५	८०.५९२०७
खा.पा.आ.-०३_१ वडा	नौकुडा खोला	मुहान	खानेपानी	आर	२९.१२२४४	८०.५९२१८
खा.पा.आ.-०३_१ वडा	धुरिया खोला	धारा	खानेपानी	रिठारा	२९.१२३४३	८०.५९१७८
मूसेखोला खा.पा.आ.	चिन्थो खोला	मुहान	खानेपानी	रिठारा	२९.१०९६५	८०.६७१७९
थली खा.पा.आ.	लिङ्गडा खोला	मुहान	खानेपानी	अवस्ती गाउँ	२९.१५३५०	८०.६७२०८
नौकुडा खा.पा.आ.	छडी खोला	मुहान	खानेपानी	धुरिया	२९.१४६०४	८०.६७०८१
अधचारी थापा खा.पा.आ.	धुरी खोला	धारा	खानेपानी	निलटाडा	२९.१३९५९	८०.६९०२२
रिठारा खा.पा.आ.	निलतडा खोला	मुहान	सिचाई तथा खानेपानी	ठुलढुंगा	२९.१३२६३	८०.६८७३०

आयोजनाको नाम	स्रोतको नाम	प्रकार	उपयोग	नजिकको समुदाय	अक्षांश (°)	देशान्तर (°)
रिठारा खा.पा.आ.	गिथि खोला	धारा	खानेपानी	राछेदा	२९.१३३१७	८०.६८६४०
छडीखोला खा.पा.आ.	भाडे कुटी	धारा	खानेपानी	राछेदे	२९.१३८६९	८०.७०४४४
धुरी खा.पा.आ.		धारा	खानेपानी	बेल्लुक्रे	२९.१४०७७	८०.६८८१३
निलतडा खा.पा.आ.	बञ्जडी मुहान	धारा	खानेपानी	साहनी	२९.१२१९८	८०.७२७९४
ठूलढुंगा खा.पा.आ.	गैला खोला	मुहान	सिचाई तथा खानेपानी	सेगुनी	२९.१२६३७	८०.७३०२५
रच्छेदा खा.पा.आ.	चोर खोला	धारा	खानेपानी		२९.१०७०५	८०.७२६३६
रच्छेदा खा.पा.आ.	मुहान	मुहान	खानेपानी	सेला	२९.१०७४१	८०.७२५९८
बञ्जडी खा.पा.आ.	सेला खोला	ND	सिचाई तथा खानेपानी		२९.१०७९३	८०.६९८८५
आगेरा खा.पा.आ.		धारा	खानेपानी	सुगल	२९.१४६२३	८०.७०२६१
सेगुनी खा.पा.आ.	छिदा खोला		खानेपानी	कोला	२९.१४०८३	८०.७१९३७
सुमारदेव खा.पा.आ.	बस्ने खोला	धारा	खानेपानी	सेला		
आटी खा.पा.आ.	छाडी खोला	धारा	खानेपानी	दादा पुरखे		
डोगडा आलियाडी खा.पा.आ.	पहिरा डाँडा	धारा	खानेपानी	टोलेगाडा		
सेला खा.पा.आ.	टोले खोला	मुहान	खानेपानी	कानेडी	२९.१२९८३	८०.७०२०१
छनकट्टे खा.पा.आ.	रानीबन	मुहान	खानेपानी	पातल		
छिदा सुगल खा.पा.आ.	काल पाताल खोला	मुहान	खानेपानी		२९.१२२३२	८०.६७७३५
बस्ने खोला खा.पा.आ.	सबरचैनी खोला	धारा	सिचाई तथा खानेपानी	गैर बजार	२९.११४६२	८०.७२३८९
छडीखोला खा.पा.आ.	पाँच धार	मुहान	खानेपानी	चिरकट्टे	२९.१३०९९	८०.७०४५१
डोडोपुरखे खा.पा.आ.	बाघखाने खोला	मुहान	खानेपानी	खाइगढ	२९.१७२९०	८०.७०९६९
टोले गडा खा.पा.आ.	घर खोला	मुहान	खानेपानी	चिरकट्टे	२९.०९९९७	८०.७०८२४
रणीबन कालेडी मुद्की खा.पा.आ.	मल्लो खाली	मुहान	खानेपानी	दादा खर्का	२९.०९७७३	८०.७१५१९
पाताल खा.पा.आ.	मल्लो खोला खर्का	ND	खानेपानी	जडेपानी	२९.१०७४९	८०.७०७५१
सबर चैनी खोला खा.पा.आ.	खड्का खोला	मुहान	खानेपानी	कट्टापट्टे	२९.१६४०८	८०.५९४०६
पाँचको धाराखोला खा.पा.आ.	रेठा खानेपानी	मुहान	खानेपानी	कटपट्टे	२९.१६६४२	८०.६०२३१
चिर्कट्टे खा.पा.आ.	बाघखाने मूल	मुहान	खानेपानी	सलादी	२९.१६४२६	८०.६४८५१
खाईगाड खा.पा.आ.	पानी गडा	मुहान	खानेपानी	पाटाली खानेपानी	२९.१५११५	८०.६६२७३
चिर्कट्टे खा.पा.आ. (मल्लो खाली)	आनाडी खोला	मुहान	खानेपानी		२९.१६२६९	८०.६५१३६
थली खा.पा.आ.	मल्लो खोला खर्का	धारा	खानेपानी	पिपलकन्दी	२९.०४४९१	८०.६७४६३
नक्कु खा.पा.आ.	पापल खोला		खानेपानी	चुचुन्धुंगा	२९.०४९९९	८०.६५२४८
मल्लो राठी खा.पा.आ.	धापरी खोला	मुहान	खानेपानी	राछेदा	२९.०८४८१	८०.६१९९३
तल्लो राठी खा.पा.आ.	रच्छडा खोला	मुहान	खानेपानी	जोकेडा	२९.०८६१२	८०.६१९५०
नयाँ साल्लादी खा.पा.आ.	झउले सल्ला	मुहान	खानेपानी		२९.१४४११	८०.७१४६५
नयाँ पातली गाउँ खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	गजारी	२९.१४४५६	८०.६९१५५
नयाँ गोजनापानी खा.पा.आ.	ठुला खोला		खानेपानी	सिसादी		

आयोजनाको नाम	स्रोतको नाम	प्रकार	उपयोग	नजिकको समुदाय	अक्षांश (°)	देशान्तर (°)
नयाँ पिपलकाँडे पातली खा.पा.आ.	गैरा खोला	धारा	खानेपानी	सिमाडा	२९.०६७८२	८०.६७९१४
नयाँ चुँचुना ढुंगा खा.पा.आ.	गर्भे खोला	मुहान	खानेपानी		२९.०८७९६	८०.६९९६६
नयाँ सिराड खा.पा.आ.		धारा	खानेपानी	हदारनी	२९.१०६५०	८०.७२८३०
नयाँ डुबाकुनाड जोखेडा खा.पा.आ.			खानेपानी	जोकेडा	२९.०७८५४	८०.६८७९२
नयाँ गाजरी खा.पा.आ.	ठूला खोला	खोला	खानेपानी	गजारी	२९.१३८१७	८०.६६१४५
नयाँ पोखरा सिराडी खा.पा.आ.	गैरा खोला	मुहान	खानेपानी	सिसादी	२९.१३२४२	८०.६५१४४
नयाँ शिस्माडा बिस्माडा खाहाडा खा.पा.आ.	गार्भे खोला	खोला	खानेपानी	सिमाडा	२९.१२१७९	८०.७९०५६
नयाँ हदारानी खा.पा.आ.		मुहान	खानेपानी	हदारनी	२९.१०४५६	८०.७८६२२

स्रोत: NWASH, २०८१

च) जोखिम युक्त मुहानको विवरण

जोरायल गाउँपालिकामा रहेको जोखिमयुक्त मुहान तथा स्रोतहरूको विवरण तालिका १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १४: जोरायल गाउँपालिकामा जोखिममा रहेको खानेपानी आयोजना

खानेपानीको नाम	मुहान	प्रकार	नजिकको समुदाय	अक्षांश (°)	देशान्तर (°)	जोखिम
लस्कर बहुउद्देश्यीय खानेपानी	मटानी खोला	मूल/मुहान	लस्कर	२९.१०२२२	८०.६७९१८	पहिरो
खारीखोला खानेपानी	बगरुद खोला	मूल/मुहान	खरीखोला	२९.०७७५२	८०.६४९४८	पहिरो
साधु घाट खानेपानी	साधुघाट	मूल/मुहान	साधुघाट	२९.०९५३३	८०.६६९९३	पहिरो
पिपलकोट खानेपानी	तोर्स्यानी खोला	मूल/मुहान	बिनारकट्टे भिडानि	२९.१०२५१	८०.६५९५	पहिरो
धनराज कुमार खानेपानी	सिमखेत खोल्सी	मूल/मुहान	धनराज गाउँ	२९.०९९९८	८०.६४६२९	पहिरो
अमोन खोला खानेपानी	ठूलो खोला	खोला	अमोन	२९.११२६४	८०.७६५५१	पहिरो

स्रोत: NWASH, २०८१

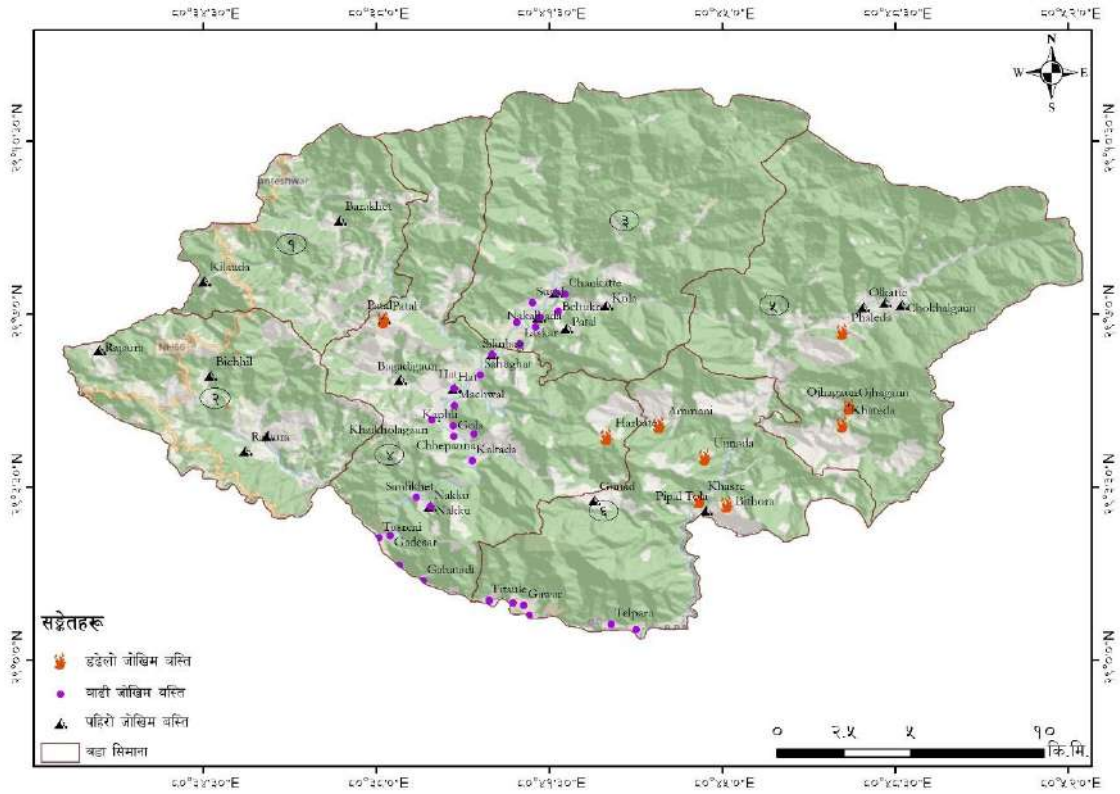
छ) भूक्षय तथा बाढी पहिरो, नदी कटान तथा जोखिमयुक्त बस्तीहरू

जोरायल गाउँपालिकामा रहेको जोखिमयुक्त बस्तीको विवरण तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ। साथै यसको वितरण चित्र नं ११ मा दिइएको छ।

तालिका १५: भूक्षय तथा बाढी पहिरो, नदी कटान तथा जोखिमयुक्त बस्तीहरू

वडा नं	भूक्षय तथा पहिरो	बाढी तथा नदी कटान	डढेलो जोखिम बस्ति
१	वडाखेत, बेरुपाटा, खैगाड, साकिन्डा, खार, सुन्लेक	वडाखेत, लिलाचौड, पत्थरगडा, खार, सुन्लेक, खुचडा	
२	बुडर, बिछलगाउँ, मेलखोला, बस्यानिगाउँ, भतेटुक्र, पत्तडा, रिठा, छतिवन, रुपसकाँडा, धारापानी कमल आ बि, जजना, उल्जे		
३	नवलपुर (घ), मुड्की, गडाखर्क, उपरकोट नुवादेब, आ.बि, अवस्थिगाउँ, तुल्दुङ्गा निगलतडा, लिडीकेकोट सेला, चन्कट्टे	कोटेली, लस्कर, सुनिखोला,भाडी, गडाखर्क	
४	कलमटा, नापानि, डुमरी, बगस्ति, चाप, भजना, गागाराबस्ति, छेपना, डुब्की सिराड	पिपलकोट, खैरखोला, भजना, गडेसाल, हाट	पाताल, हर्बेट

वडा नं	भूक्षय तथा पहिरो	बाढी तथा नदी कटान	डढेलो जोखिम बस्ति
५	खहडा, सिमडा, बिसभरा, पातलिगाउँ, डाँडागाउँ, हरडानि	फलेदा, बोहरा गाउँ	खेतडा, फलेडा, ओझा गाउँ
६	बसौटी, म्यानि, खसरे, आरुवाटा, शिशिखेत, उजगल, कफलतडी, घडेवाटो, बेतरना, सिरोडा, जडेपानि, कस्ताडी, तितौले, गावर, तेलपरा, चिन्तोडा, लमौते, उपरा, जारिमघाट, गुनड	खसरे, कफलतडी, तितौले, गावर, चिन्तोडा, तेलपरा, लमौते, चोटी	अम्मानी, उजीनडा, खसरे, बिथौरा, पिपल तोला,

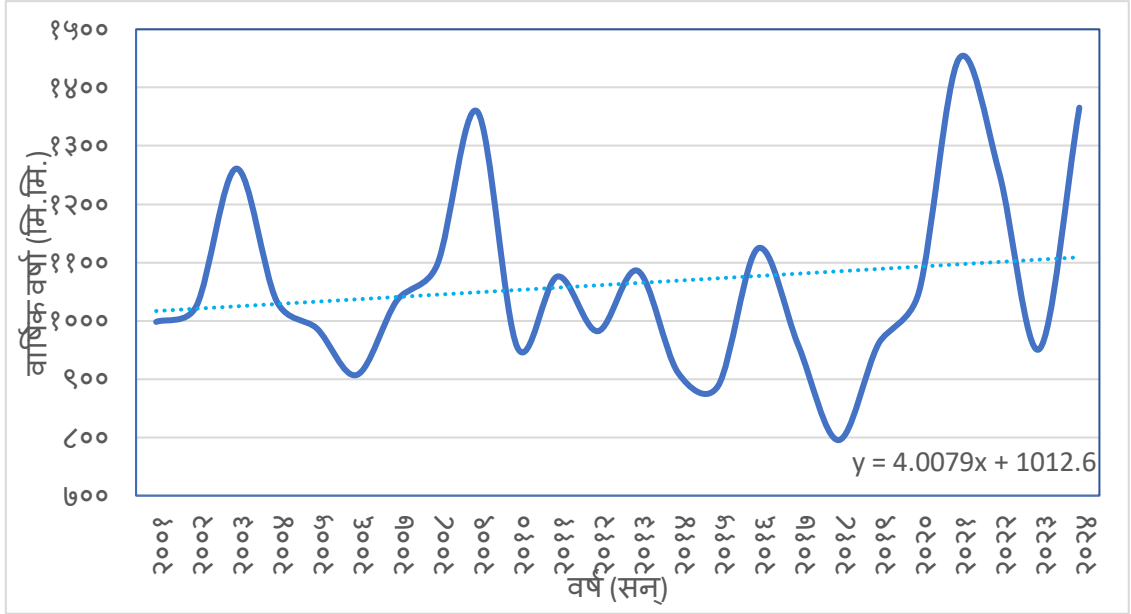

चित्र नं ११: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको बाढी, कटान, पहिरो तथा डढेलो जोखिम बस्तीहरू

जोरायल गाउँपालिकामा धेरै बस्ती नदी, गाड तथा खोलाको नजिक रहेकोले पहिरोको जोखिम रहेको छ भने भौगर्भिक कारणले पहिरोको जोखिम पनि उच्च रहेको छ। पालिकाको धेरै भूभाग वनजङ्गल क्षेत्र रहेकोले डढेलोको जोखिम पनि धेरै रहेको छ जसको मुख्य प्रभाव वन क्षेत्र सँगै रहेको बस्तीहरूमा पर्ने देखिन्छ जसको विवरण तालिका १५ मा रहेको छ।

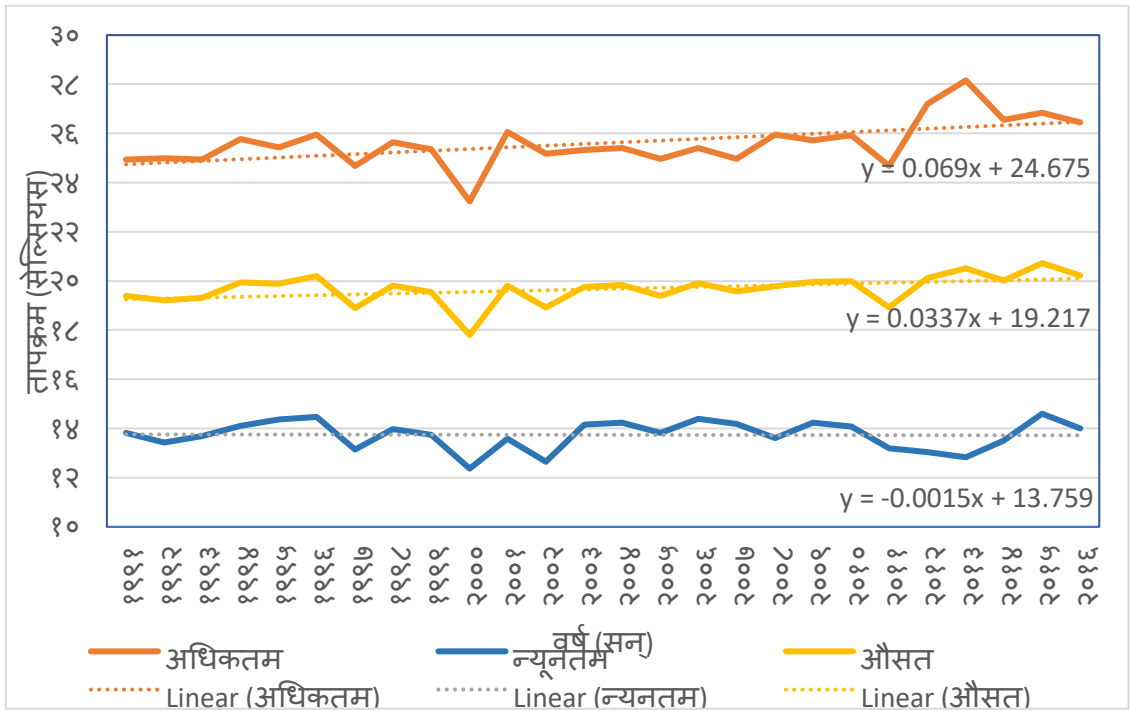
२.१.२.४ मौसम (वर्षा, तापक्रम)

जोरायल गाउँपालिकाको सन् २००१ देखि २०२४ सम्मको औसत वार्षिक वर्षा १०६३ मि.मि. रहेको छ। त्यस्तै औसत अधिकतम तापक्रम २४.६७°C रहेको छ जसमा जनवरी महिनामा सबैभन्दा कम २२.३°C र मे महिनामा सबैभन्दा बाढी ३६.७°C रहेको छ। त्यस्तै औसत न्यूनतम तापक्रम १३.७९°C रहेको छ जसमा जनवरी महिनामा सबैभन्दा कम ५°C र जुलाई महिनामा २४.३°C सम्म रहेको छ। दिपायल स्टेशनको तथ्यांक लिएर विश्लेषण गरिएको वार्षिक वर्षा तथा तापक्रमको जानकारी चित्र नं १२ र १३ तथा मासिक वर्षा र तापक्रमको विवरण तालिका १६ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र नं १२: दिपायल डोटी स्टेसनको वार्षिक वर्षाको अवस्था

स्रोत: जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, २०८२

चित्र नं १३: दिपायल डोटी स्टेसनको औसत, अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रमको अवस्था

स्रोत: जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, २०८२

तालिका १६: दिपायल डोटी स्टेसनको मासिक तापक्रम तथा वर्षाको अवस्था

औसत १९९२-२०२२		अक्षांश	देशान्तर	उचाइ
स्टेशन नाम	दिपायल (डोटी)	२९.२६२९	८०.९३६९	५६३
महिना	वर्षा	तापक्रम (°C)		
	(मि.मि.)	औसत	अधिकतम	न्यूनतम
जनवरी	४५.७	१३.७	२२.३	५
फेब्रुअरी	५०.९	१६.७	२५.४	७.९
मार्च	३४.८	२०.६	३०	११.१

अप्रिल	३६.७	२५	३४.५	१५.५
मे	६८	२८.२	३६.७	१९.६
जुन	१६५	२९.८	३६.५	२३.१
जुलाई	२३०.६	२९.२	३४.१	२४.३
अगस्त	२२४.८	२८.९	३३.८	२३.९
सेप्टेम्बर	१४२.६	२७.८	३३.४	२२.२
अक्टोबर	३९.१	२४.१	३१.६	१६.५
नोभेम्बर	४.९	१९	२७.६	१०.४
डिसेम्बर	११.२	१४.८	२३.७	५.९
जम्मा/औसत	१०५४.३	२३.१	३०.८	१५.४

स्रोत: जल तथा मौसम विभाग २०२२

२.१.२.५ जलवायु परिवर्तनको प्रवृत्ति

जोरायल गाउँपालिकाको सन् १९७६ देखि २००५ सम्मको औसत वार्षिक अधिकतम तापक्रम १५.९°C देखि २६.४२°C सम्म रहेको छ भने न्यूनतम तापक्रम ३.०३°C देखि १४.४°C सम्म रहेको छ। अधिकतम तापक्रम आधारभूत तथ्याङ्क देखि सन् २०६६ र २०९५ मा तापक्रम ५.४४% सम्म बढेर २७.८८°C सम्म पुग्ने अनुमान गरिएको छ भने न्यूनतम तापक्रम ५.७२% सम्म बढ्ने अनुमान गरिएको छ। त्यस्तै, जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट लिइएको दिपायल स्टेसनको सन् १९९२ देखि २०२२ सम्मको तथ्याङ्क विश्लेषण गरेर हेर्दा औसत तापक्रम ०.०३३७°C प्रतिवर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ।

तालिका १७: RCP_{४.५} र RCP_{८.५} अनुसार विभिन्न अवधिको ऐतिहासिक र अनुमानित वार्षिक अधिकतम तथा न्यूनतम तापक्रम

अवधि	परिदृश्यहरू	अधिकतम तापक्रम				न्यूनतम तापक्रम			
		परिवर्तन		तापक्रम		परिवर्तन		तापक्रम	
		कम	उच्च	कम	उच्च	कम	उच्च	कम	उच्च
सन् १९७६-२००५	CanESM	-	-	१५.८८	२६.४१	-	-	३.०५	१४.४०
	GFDL_ESM ₂ M	-	-	१५.९०	२६.४२	-	-	३.०३	१४.३४
सन् २०१६-२०४५	RCP _{4.5} CanESM ₂	१.५७	१.६७	१७.५५	२७.९७	१.७५	१.८८	४.९२	१६.१४
	RCP _{8.5} CanESM ₂	१.९३	२.०५	१७.९२	२८.३३	२.०६	२.२४	५.२८	१६.४५
	RCP _{4.5} GFDL-ESM ₂ M	१.३५	१.४२	१७.३१	२७.७७	०.९८	१.००	४.०३	१५.३३
	RCP _{8.5} GFDL-ESM ₂ M	१.५६	१.७१	१७.६२	२७.९८	१.२६	१.३६	४.४०	१५.६०
सन् २०३६-२०६५	RCP _{4.5} CanESM ₂	२.३४	२.६०	१८.४६	२८.७३	२.५५	२.८२	५.८५	१६.९३
	RCP _{8.5} CanESM ₂	३.१३	३.३३	१९.२०	२९.५४	३.३६	३.५७	६.६१	१७.७५
	RCP _{4.5} GFDL_ESM ₂ M	१.९३	२.०८	१७.९८	२८.३५	१.३४	१.४६	४.४९	१५.६८
	RCP _{8.5} GFDL-ESM ₂ M	२.३९	२.६०	१८.५२	२८.८०	१.८८	२.०५	५.०९	१६.२३
	RCP _{4.5}	२.६९	२.९९	१८.८६	२९.०८	२.९९	३.२६	६.२९	१७.३७

अवधि	परिदृश्यहरू	अधिकतम तापक्रम				न्यूनतम तापक्रम			
		परिवर्तन		तापक्रम		परिवर्तन		तापक्रम	
		कम	उच्च	कम	उच्च	कम	उच्च	कम	उच्च
सन् २०६६-२०९५	CanESM ₂								
	RCP _{8.5}	५.१८	५.४४	२१.३१	३१.५८	५.४४	५.७२	८.७६	१९.८३
	CanESM ₂								
	RCP _{4.5}	२.३५	२.४४	१८.३९	२८.७७	१.६२	१.७६	४.८०	१५.९६
	GFDL-ESM ₂ M								
RCP _{8.5}	४.०६	४.३५	२०.२७	३०.४६	३.२२	३.४३	६.४७	१७.५५	

स्रोत: Canadian Earth System Model^९

जोरायल गाउँपालिकाको १९७६ देखि २००५ को अवधिको आधारभूत तथ्याङ्कबाट -१४.४% देखि २३.९% सम्म वर्षामा परिवर्तन हुने अनुमान गरिएको छ। औसत वार्षिक वर्षा आधारभूत तथ्याङ्क देखि सन् २०६६ मा ११८४.४ मि.मि. देखि र सन् २०९५ मा १३४१ मि.मि. रहेने प्रक्षेपण गरिएको छ। औसत वार्षिक वर्षा १४.४% घट्ने देखि २३.९% सम्म वर्षामा परिवर्तन हुने अनुमान गरिएको छ। त्यस्तै, जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट लिइएको विषायाल स्टेसनको सन् २००१ देखि २०२४ सम्मको तथ्याङ्क विश्लेषण गरेर हेर्दा औसत वर्षा ४.००७ मि.मि. प्रतिवर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ।

तालिका १८: RCP ४.५ र RCP ८.५ अनुसार ऐतिहासिक र अनुमानित वार्षिक वर्षा

अवधि	परिदृश्यहरू	परिवर्तन		वर्षा (मि.मि)	
		कम	उच्च	कम	उच्च
सन् १९७६-२००५	CanESM	-	-	११८४.४	१२६६.४
	GFDL_ESM ₂ M	-	-	११८९.७	१३४१.०
सन् २०१६-२०४५	RCP _{4.5} CanESM ₂	६.५	७.६	१२६८.६	१३५३.९
	RCP _{8.5} CanESM ₂	२०.९	२३.९	१४३५.८	१५६०.०
	RCP _{4.5} GFDL-ESM ₂ M	-१४.४	-१२.३	१०४३.२	११४६.४
	RCP _{8.5} GFDL-ESM ₂ M	४.०	७.८	१२८९.९	१३९५.३
सन् २०३६-२०६५	RCP _{4.5} CanESM ₂	१६.४	१८.१	१३८०.०	१४९४.१
	RCP _{8.5} CanESM ₂	११.०	१३.२	१३१४.६	१४३२.०
	RCP _{4.5} GFDL-ESM ₂ M	-५.३	-१.१	११७६.७	१२६८.८
	RCP _{8.5} GFDL-ESM ₂ M	-१.७	३.९	१२३५.९	१३१८.४
सन् २०६६-२०९५	RCP _{4.5} CanESM ₂	१०.१	१३.९	१३१४.१	१४३२.८
	RCP _{8.5} CanESM ₂	१२.५	१४.९	१३४५.९	१४४३.२
	RCP _{4.5} GFDL-ESM ₂ M	-२.८	२.८	१२२३.१	१३०४.५
	RCP _{8.5} GFDL-ESM ₂ M	-१.५	३.८	१२३५.१	१३२३.२

स्रोत: Canadian Earth System Model^९

^९<https://climate-modelling.canada.ca/climatemodeldata/cgcm4/CanESM2/index.html>

२.१.३ सामाजिक अवस्था

२.१.३.१ जनसंख्याको विवरण

क) वडा अनुसार जनसंख्या

यस गाउँपालिकाको राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार ४.५८ जना प्रति घरधुरीको हिसाबले कुल १९७८८ जनसंख्या ४३२० घरधुरीमा रहेका छ। जस अनुसार हालको लैंगिक अनुपात प्रत्येक १०० महिलामा ९६.५० पुरुष रहेको छ। जोरायल गाउँपालिकाको वडा स्तरीय जनसंख्या विवरण तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १९: जोरायल गाउँपालिकाको जनसंख्याको विवरण

वडा न	घरधुरी संख्या	जनसंख्याको विवरण			औसत परिवार संख्या	लैङ्गिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	६१८	२९२५	१४५३	१४७२	४.७३	९८.७१
२	८८३	४१४८	२०३८	२११०	४.७०	९६.५९
३	६४२	२७५०	१३१८	१४३२	४.२८	९२.०४
४	१०९२	४९७९	२४७८	२५०१	४.५६	९९.०८
५	५११	२२५३	१०७७	११७६	४.४१	९१.५८
६	५७४	२७३३	१३५४	१३७९	४.७६	९८.१९
जम्मा	४३२०	१९७८८	९७१८	१००७०	४.५८	९६.५०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

ख) पाँच वर्षे उमेर समूह र लिङ्ग अनुसार जनसंख्या विवरण

यस गाउँपालिकाको राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार ५ वर्षे उमेर समूह र लिङ्ग अनुसार जनसंख्या विवरण तालिका २० मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २०: पाँच वर्षे उमेर समूह र लिंग अनुसार जनसंख्या विवरण

५ वर्षे उमेर समूह	वडा न												जम्मा
	१		२		३		४		५		६		
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
९५+	०	१	१	०	०	२	०	१	०	१			६
९०-९४	०	२	०	४	१	०	२	२	०	०			११
८५-८९	०	२	३	२	५	६	५	४	३	४	३	२	३९
८०-८४	६	८	८	१३	१	१४	५	९	३	१४	३	३	८७
७५-७९	१३	१६	२५	२०	१७	२५	२२	१४	१६	११	१०	८	१९७
७०-७४	२५	१६	३०	४०	२८	२४	३६	४५	२३	२६	१७	२८	३३८
६५-६९	३८	३७	४५	४२	३९	५२	६६	६१	३४	३९	३५	२५	५१३
६०-६४	४३	४२	६४	५९	४९	५१	७०	८०	४१	४१	३७	४२	६१९
५५-५९	४८	४८	६५	४९	६०	४५	८१	८४	४९	४९	४५	४९	६७२
५०-५४	५०	४७	९४	१२२	५०	५५	११३	१२१	७७	७८	५४	६८	९२९
४५-४९	६०	६०	९६	९८	८१	६०	१२९	१२७	५४	६६	६१	५२	९४४
४०-४४	८६	८१	१०७	१२६	७९	८८	१२१	१३६	५०	६०	७९	८४	१०९७
३५-३९	८७	८१	१२८	१३१	८७	११४	१५१	१५२	५०	७०	७६	९५	१२२२
३०-३४	९८	१०६	१२५	१५७	८१	९२	१५७	१८३	४९	७२	११३	९१	१३२४
२५-२९	१२५	१३८	१८२	१७८	९०	१०५	१९८	२१३	८१	७८	११६	११६	१६२०
२०-२४	१३३	१५५	२००	२३७	११३	१३३	२१७	२७२	१०३	१२८	११७	१५३	१९६१
१५-१९	१६२	१६६	२२१	२३०	१२९	१४६	२६१	२८३	१२४	१२५	१५९	१६३	२१६९
१०-१४	१६९	१७१	२३४	२१५	१६३	१६१	२९८	२६४	१२६	१३६	१८०	१५९	२२७६
०५-०९	१६३	१५४	२१९	१९९	१३८	१३८	२९१	२३९	१०२	८९	१३५	१२७	१९९४
००-०४	१४७	१४१	१९१	१८८	१०७	१२१	२५५	२११	९२	८९	११४	११४	१७७०

५ वर्षे उमेर समूह	वडा नं												जम्मा
	१		२		३		४		५		६		
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
जम्मा	१४५३	१४७२	२०३८	२११०	१३१८	१४३२	२४७८	२५०१	१०७७	११७६	१३५४	१३७९	१९७८८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

ग) जातजाति आधारमा जनसंख्या

जोरायल गाउँपालिकामा जनसंख्या संरचना विविध जातीय पृष्ठभूमिले भरिएको छ। यहाँको सबैभन्दा ठूलो संख्यामा रहेका समुदाय क्षेत्री हुन्, जसको जनसंख्या १०,७४१ छ। दोस्रो ठूलो जनसंख्या मगर समुदाय (२,८३४)को रहेको छ। त्यसपछि विश्वकर्मा (२,०१४), पहाडी ब्राह्मण (१,३६५), र ठकुरी (१,०४०) समुदायहरू प्रमुख रूपमा रहेका छन्। जोरायल गाउँपालिकाको शीर्ष दश जातिहरूको विवरणको जनसंख्या तालिका २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २१: जोरायल गाउँपालिकाको शीर्ष दश जातजातिको जनसंख्याको विवरण

जाति	जनसंख्या	जाति	जनसंख्या	जाति	जनसंख्या	जाति	जनसंख्या	जाति	जनसंख्या
क्षेत्री	१०,७४१	विश्वकर्मा	२०१४	ठकुरी	१,०४०	परियार	४९७	बडी	६१
मगर	२८३४	ब्राह्मण-पहाडी	१३६५	मिजार	८९७	भोटे	७४	गुरुङ	५६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

घ) धर्मको आधारमा जनसंख्या

जोरायल गाउँपालिकाको जनसंख्या धार्मिक दृष्टिले हेर्दा यहाँको प्रमुख धर्म हिन्दू हो, जसमा करिब १९,०८५ जनसंख्या समावेश छन्, जुन कुल जनसंख्याको अत्याधिक हिस्सा हो। यसका अतिरिक्त बौद्ध (३२२), इसाई (१२०) र प्रकृति पूजा (२४१) धर्म मान्नेहरूको पनि उल्लेखनीय उपस्थिति छ। त्यस्तै, इस्लाम, किराँत र बहाई धर्म अनुयायीहरू पनि सानो संख्यामा पाइन्छन्। यी तथ्याङ्कहरूले गाउँपालिकामा धार्मिक विविधता भए तापनि हिन्दू धर्मको वर्चस्व अत्याधिक रहेको स्पष्ट देखिन्छ। जोरायल गाउँपालिकाको धर्मका आधारमा जनसंख्याको विवरण तालिका २२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २२: जोरायल गाउँपालिकाको धर्मको जनसंख्याको विवरण

धर्म	जनसंख्या (%)	धर्म	जनसंख्या (%)	धर्म	जनसंख्या (%)	धर्म	जनसंख्या (%)
हिन्दू	१९,०८५	इस्लाम	१५	इसाई	१२०	बहाई	१
बौद्ध	३२२	किराँत	४	प्रकृति पूजा	२४१		

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

ङ) शैक्षिक अवस्था

जोरायल गाउँपालिकाको साक्षरता दर ७७.८% छ। जसमा पुरुष ८१.७% र महिला ६८.९% छन्। जोरायलको वडागत तथा अपाङ्गता भएका मानिसहरूको साक्षरताको स्थिति विवरण तालिका २३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २३: वडागत साक्षरता तथा अपाङ्गता भएका मानिसहरूको साक्षरताको विवरण

साक्षरता (%)	वडा नं					
	१	२	३	४	५	६
साक्षरता	८०.४	८०.१	७०.१	८२.५	७२.८	७४.९
अपाङ्गता भएका मानिसहरूको साक्षरता	४६.१	४७.४	४०.७	४३.३	४७.४	४९.४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

च) अपाङ्गताको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार जोरायल गाउँपालिकामा २२६६ जना अपाङ्गता भएका मानिसहरू छन् जसमा ११२२ पुरुष र ११४४ महिला हुन्। जोरायल गाउँपालिकामा अपाङ्गताको विवरण हेर्दा शारीरिक अपाङ्गता (४०.८%) सबैभन्दा धेरै रहेको देखिन्छ। यसपछि न्यून दृष्टियुक्त (१६%), सुस्तश्रवण (९.२%), सुनाइ/बहिरा (८.६%), र बहु अपाङ्गता (८.१%) प्रमुख रूपमा रहेका छन्। त्यस्तै, स्वर तथा बोलाइ सम्बन्धी अपाङ्गता (७.८%), पूर्ण दृष्टिविहीन (४.२%), र मानसिक वा मनोसामाजिक अपाङ्गता (२.८%) पनि उल्लेखनीय संख्यामा देखिन्छन्। अन्य प्रकारका अपाङ्गता भने न्यून प्रतिशतमा

मात्र छन् लैंगिक दृष्टिले तुलना गर्दा अधिकांश प्रकारका अपाङ्गतामा पुरुष र महिला दुवै प्रभावित भए पनि, सुस्त श्रवण र बहु अपाङ्गता महिलामा बढी तथा शारीरिक र बौद्धिक अपाङ्गता पुरुषमा बढी देखिन्छ। यसले गाउँपालिकामा अपाङ्गता व्यवस्थापन र सेवा प्रवाहका लागि लैंगिक र प्रकारगत आधारमा फरक दृष्टिकोण आवश्यक रहेको संकेत गर्दछ। गाउँपालिकामा अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका व्यक्तिहरूको विवरण अनुसूची ४ मा दिइएको छ।

तालिका २४: जोरायल गाउँपालिकामा अपाङ्गताको वर्गीकरण आधारमा जनसंख्या

अपाङ्गताको वर्गीकरण	जम्मा (%)	पुरुष (%)	महिला (%)
शारीरिक अपाङ्गता	४०.८	४४.३	३६.३
न्यून दृष्टियुक्त सम्बन्धी अपाङ्गता	१६	१४.५	१७.९
पूर्ण दृष्टिविहीन	४.२	४.३	४
सुस्तश्रवण सम्बन्धी अपाङ्गता	९.२	७.२	११.७
सुनाइ (बहिरा) सम्बन्धी अपाङ्गता	८.६	८.४	८.८
श्रवण दृष्टिविहीन अपाङ्गता	०.८	१.४	०
स्वर र बोलाइ सम्बन्धी अपाङ्गता	७.८	७.८	७.७
मानसिक वा मनोसामाजिक अपाङ्गता	२.८	२.६	२.९
बौद्धिक अपाङ्गता	१.१	१.७	०.४
अनुवंशीय रक्तश्राव हेमोफिलिया सम्बन्धी अपाङ्गता	०.५	०	१.१
अटिज्म सम्बन्धी अपाङ्गता	०.२	०	०.४
बहु अपाङ्गता	८.१	७.५	८.८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

छ) पेसा तथा रोजगारीको अवस्था

यस गाउँपालिकाका वासिन्दाहरू गैर-कृषि रोजगारीभन्दा कृषि रोजगारीमा बढी आस्रीत रहेका छन्। कृषिबाहेक व्यापार, थोक तथा खुद्रा व्यापार, वैदेशिक रोजगार, जागिर मुख्य पेशाका रूपमा रहेको छन्। जोरायल गाउँपालिकाको कृषि तथा गैर-कृषि रोजगारी अवस्थाको वडागत रूपमा विवरण तालिका २५ मा पेश गरिएको छ।

तालिका २५: जोरायल गाउँपालिकाको व्यवसायको प्रकार आधारमा जनसंख्याको विवरण

व्यवसायको प्रकार	वडा नं					
	१	२	३	४	५	६
कृषि रोजगारी (%)	६३.२	५७.९	६८.५	८२	७५.३	७७.४
गैर-कृषि रोजगारी (%)	३६.७	४२	३१.५	१७.९	२४.६	२२.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

यस गाउँपालिकाको जनसंख्याको वितरण उद्योगका प्रकार अनुसार तालिका २६ मा पेश गरिएको छ।

तालिका २६: जोरायल गाउँपालिकाको उद्योगका प्रकारका आधारमा जनसंख्याको विवरण

पेशा/रोजगारीको श्रेणी	(%)	पेशा/रोजगारीको श्रेणी	(%)	पेशा/रोजगारीको श्रेणी	(%)
कृषि	७१.२	यातायात तथा भण्डारण	१.५	व्यवसायिक/प्राविधिक पेशा	०.१
थोक तथा खुद्रा व्यापार सवारी साधन र मोटरसाइकल मर्मत	९.३	उत्पादन/उद्योग	१.२	खानी तथा खनिज उत्खनन	०.१
निर्माण कार्य	५.५	सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा	०.९	कला, मनोरञ्जन तथा मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलाप	०.१
शिक्षा	३.५	मानव स्वास्थ्य	०.८	घरमालिकको रूपमा आर्थिक गतिविधिहरू	०.१
अन्य सेवा गतिविधिहरू	२.६	वित्तीय तथा बीमा गतिविधिहरू	०.५	उल्लेख नगरीए	०.१

पेशा/रोजगारीको श्रेणी	(%)	पेशा/रोजगारीको श्रेणी	(%)	पेशा/रोजगारीको श्रेणी	(%)
आवास तथा खाना सेवा गतिविधिहरू	२.१	विद्युत	०.१		

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

यस गाउँपालिकाको ६६.९% जनसंख्या सीपयुक्त कृषि, वन तथा मत्स्य कार्यकर्ताका रूपमा काम गरिरहेका छन् भने १६.२% जनसंख्या श्रमिकको रूपमा काम गर्दै आएका छन्। अन्य व्यवसायको प्रकार र आर्थिक गतिविधिमा सहभागी हुने अवधिका आधारमा जोरायल गाउँपालिकाको विवरण तालिका २७ र २८ मा पेश गरिएको छ।

तालिका २७: जोरायल गाउँपालिकाको व्यवसायको प्रकार आधारमा जनसंख्याको विवरण

पेशागत समूह	(%)	पेशागत समूह	(%)	पेशागत समूह	(%)
सीपयुक्त कृषि, वन तथा मत्स्य कार्यकर्ता	६६.९	व्यवस्थापकहरू	३	प्राविधिक तथा सहायक पेशागतहरू	०.९
श्रमिकहरू	१६.२	हस्तकला तथा सम्बन्धित व्यापार कार्यकर्ता	२.३	सशस्त्र बल	०.२
पेशेवरहरू	३.९	प्लान्ट तथा मेसिन अपरेटरहरू, संयोजनकर्ताहरू	१.९	उल्लेख नगरिएको	०.१
सेवा तथा विक्रि कार्यकर्ता	३.९	कार्यालय सहायकहरू	१		

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

यस गाउँपालिकाको ३६.२% जनसंख्या आर्थिक गतिविधिमा सहभागी छैनन् र ४०% जनसंख्या ६ महिनाभन्दा बढी काम गर्ने गर्दछन्।

तालिका २८: जोरायल गाउँपालिकाको आर्थिक गतिविधिमा सहभागी हुने अवधिका आधारमा जनसंख्याको विवरण

श्रेणी	पुरुष	महिला	जम्मा	श्रेणी	पुरुष	महिला	जम्मा
कार्यमा संलग्न नभएका	३३.६	३८.६	३६.२	३ महिनाभन्दा कम अवधि काम गरेका	१२.७	१४.६	१५.१
६ महिनाभन्दा बढी काम गरेका	४४.९	३५.४	४०	३-६ महिना काम गरेका	८.८	११.४	१०.१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.३.२ जोरायल गाउँपालिकाको कृषिको अवस्था

जोरायल गाउँपालिकाको ७०.७% जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि रहेको छ। यस पालिकामा मुख्य रूपमा खाद्यान्न बालीको खेती हुने गरेको छ भने तरकारी, दलहन तथा तेलहन बालीको साथ साथै कागती तथा फलफूलको पनि उत्पादन हुँदै आएको छ। पालिकामा उत्पादन हुने कृषि बालीहरूको विवरण तालिका २९-३३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २९: मुख्य खाद्यान्न बालीहरूको वार्षिक उत्पादन

क्र.स.	मुख्य खाद्यान्न बालीहरू	वार्षिक उत्पादन (मे.ट.)
१	धान	२४००
२	मकै	२७००
३	गहुँ	२७००
४	कोदो	२५०
५	फापर	१२०

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

तालिका ३०: मुख्य तरकारी बालीहरूको वार्षिक उत्पादन

क्र.स.	मुख्य मौसमी तरकारी बालीहरू	वार्षिक उत्पादन
१	काउली	३०० हेक्टरमा ९००० मे. ट.
२	गोलभेडा	१०० हेक्टरमा १०००० मे. ट.
३	वन्दा	३५० हेक्टरमा ८७५० मे. ट.

४	आलु	५०० हेक्टरमा ७५०० मे. ट.
५	साग बालीहरु रायो पालुङ्गो	८०० हेक्टरमा १९-२० मे. ट.
६	भेडेखुर्सानी	६० हेक्टरमा ९०० मे. ट.
७	जुकेनीफर्सी	२० हेक्टरमा ८०० मे. ट.
८	भाण्टा	१५० हेक्टरमा २७०० मे. ट.

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

तालिका ३१: प्रमुख तेलहन बालीहरु वार्षिक उत्पादन

क्र.स.	मुख्य तेलहन बालीहरु	वार्षिक उत्पादन
१	भटमास	६० हेक्टरमा ६००० मे. ट.
२	तोरी	२४ हेक्टरमा १२ मे. ट.
३	सरस्युँ	१ हेक्टरमा ०.५ मे. ट.
४	बदाम	३०० हेक्टरमा ४५० मे. ट.

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

तालिका ३२: प्रमुख दलहन बालीहरुको वार्षिक उत्पादन

क्र.स.	मुख्य दलहन बालीहरु	वार्षिक उत्पादन
१	मास	२ हेक्टरमा १ मे. ट.
२	मुसुरो	१ हेक्टरमा १ मे. ट.
३	केराउ	१२ हेक्टरमा ३६ मे. ट.
४	सीमी	५ हेक्टरमा ४० मे. ट.

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

तालिका ३३: प्रमुख फलफूलहरुको वार्षिक उत्पादन

क्र.स.	मुख्य फलफूल बालीहरु	वार्षिक उत्पादन
१	मुन्तला	१५०० हेक्टरमा २२००० मे. ट.
२	कागती स्थानीय	८ हेक्टरमा ८० मे. ट.
३	अमिलो स्थानीय	७०० हेक्टरमा ५६०० मे. ट.

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

पालिका भित्र उत्पादन हुने कृषि उपजको बिक्री वितरणको लागि विभिन्न स्थानमा कृषि बाली तथा फलफूल सङ्कलन तथा बिक्री केन्द्रको स्थापना गरिएको छ। यसका साथै कृषि उपजको भण्डारणको गोदामघर र शीत भण्डारहरू, कृषि उपजको बीउ बैंकको तथा फलफूल तथा तरकारीको नर्सरी पनि रहेको छ जसको विवरण तालिका ३४ र ३५ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३४: कृषि बाली र फलफूलको सङ्कलन तथा बिक्री वितरण केन्द्र

क्र.स.	विवरण	सङ्ख्या
१	तरकारी फलफूलको सङ्कलन केन्द्रहरुको सङ्ख्या	५
२	खाद्यान तेलहन दलहन बालीको सङ्कलन केन्द्रहरुको सङ्ख्या	१
३	कृषि उपजको थोक तथा खुद्रा बिक्री स्थल बजारको सङ्ख्या	१
४	कृषि उपजको भण्डारणको लागि भएका गोदामघर र शीत भण्डारणहरुको सङ्ख्या	२
५	कृषि उपजको बीउ बैंकको सङ्ख्या	१
६	फलफूल तथा तरकारीको नर्सरीको सङ्ख्या	१०

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

तालिका ३५: जोरायल गाउँपालिकाभित्र निर्मित कृषि पुर्वाधारहरुको विवरण

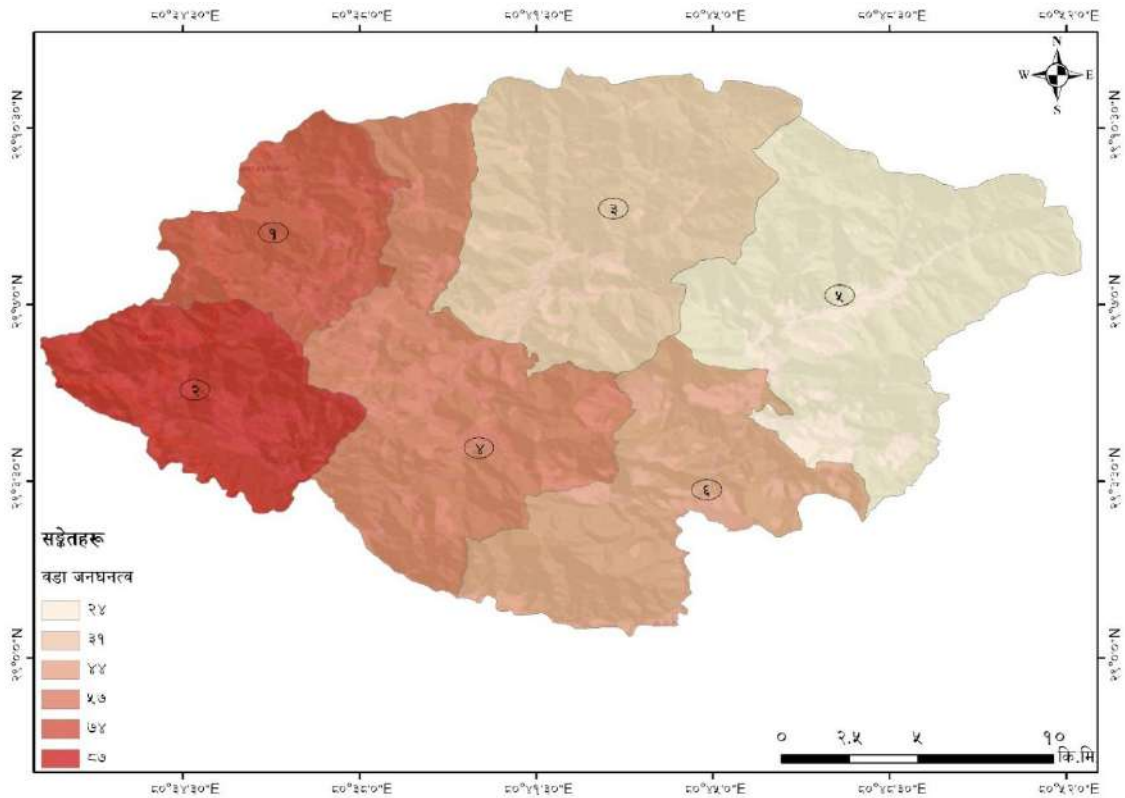
क्र.स.	विवरण	ठेगाना	क्षमता	सङ्ख्या	कैफियत
--------	-------	--------	--------	---------	--------

१	गोगनपानी लिसा कम्पनी ताजा तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका गोगनपानी	१	४० क्वीनटल	१	जोरायल गाउँपालिका र GIZ को सहलगानी
२	घोरडी कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका घोरडी	१	४० क्वीनटल	१	जोरायल गाउँपालिका र GIZ को सहलगानी
३	बोहरा तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका गैरा	१	४० क्वीनटल	१	व्यक्तिगत निर्मित
४	खड्का तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका गोगनपानी	१	४० क्वीनटल	१	व्यक्तिगत निर्मित
५	रोकाया तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका गोगनपानी	१	७० क्वीनटल	१	व्यक्तिगत निर्मित
६	गोल्डन तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका गोल्डन	१	५६ क्वीनटल	१	व्यक्तिगत निर्मित
७	मल्ल तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका गोल्डन	१	६५ क्वीनटल	१	व्यक्तिगत निर्मित
८	बिमा किराना तथा तरकारी सङ्कलन केन्द्र	जोरायल गाउँपालिका मिलनचौराह बुडर	२	३० क्वीनटल	१	व्यक्तिगत निर्मित
ख	कोल्ड चेम्बर	जोरायल गाउँपालिका खसरे	६	१० मे. ट.	१	सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको अनुदान
ग	रष्ट्रिक स्टोर	जोरायल गाउँपालिका गैरा	१	४० क्वीनटल	१	जोरायल गाउँपालिका कृषि केन्द्र डोटी र ली-बर्डको अनुदानमा निर्मित घण्टेश्वर सामुदायिक बिउ बैंकद्वारा संचालित

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखा २०८२

२.१.३.३ वडा तहमा जनघनत्व

जोरायल गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी जनघनत्व वडा नं २ रहेको छ भने सबैभन्दा कम वडा नं ५ रहेको छ। पालिकाको वडा स्तरीय जनघनत्व नक्सा चित्र १४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र नं १४: जोरायल गाउँपालिकाको वडा स्तरीय जनघनत्व

२.१.३.४ वडा तहमा रहेका सबै प्रकारका निजी भवनहरूको सङ्ख्या र प्रकार

जोरायल गाउँपालिकामा घरको जगको प्रकार, घरको बाहिरी भित्ताका लागि प्रयोग भएका सामग्री, भुईँमा प्रयोग भएको सामग्री र घरको छानो बनाउन प्रयोग भएका सामग्रीका आधारमा घरधुरीहरूको विवरण प्रतिशतमा तालिका ३६ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३६: जोरायल गाउँपालिकामा घरको जगको प्रकार, घरको बाहिरी भित्ताका लागि प्रयोग भएका सामग्री, भुईँमा प्रयोग भएको सामग्री र घरको छानो बनाउन प्रयोग भएका सामग्रीका आधारमा घरधुरीहरूको विवरण

घरको जगको प्रकार	(%)	बाहिरी भित्तामा प्रयोग भएको सामग्री	(%)	भुईँमा प्रयोग भएको सामग्री	(%)	छानोमा प्रयोग भएको सामग्री	(%)
आर.सि.सि. पिलर	१.२	सिमेन्ट ईटा/हुंगा	१२	आर.सि.सि.	९.८	आर.सि.सि.	५
सिमेन्ट ईटा/हुंगा	५.५	जस्ताको पाता	१.४	सेरामिक टायल	०.४	जस्ताको पाता	७२.३
माटो ईटा/हुंगा	८५.३	माटो ईटा/हुंगा	७९.५	माटो	८६.९	टायल	०.९
काठ/बाँसको पिलर	७.६	बाँस	०.८	ईटा/हुंगा	०.४	काठ/पट्टी	०.१
अन्य	०.३	अन्य	०.५	काठको फल्याक/बाँस	२	हुंगा/स्लेट	१६.४
		काठ/फल्याक	५.६	अन्य	०.४	पराल/थाच	५
		प्रिफ्याब्रिकेटेड पाता	०.०५			अन्य	०.२
		काँचो ईटा	०.१			माटो	०.०२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.३.५ सार्वजनिक भवन तथा संरचनाहरू

जोरायल गाउँपालिकामा पालिका भवन, वडा कार्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय, क्लब, सामुदायिक भवन, रेडक्रस, प्रहरी कार्यालय तथा सहकारी लगायतको सार्वजनिक भवन तथा संरचनाहरू रहेका छन्। पालिकामा रहेका भवन तथा संरचनाको विवरण तालिका ३७-३९ मा प्रस्तुत गरिएको छ साथै विद्यालयको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ र ६ मा दिइएको छ। त्यस्तै पालिकामा रहेको विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको वितरण नक्सा चित्र नं १५-१६ मा दिइएको छ।

तालिका ३७: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको सार्वजनिक भवन तथा संरचनाको विवरण

वडा नं	भवन तथा संरचनाहरू
१	विद्यालय भवन- २८, स्वास्थ्य भवन- १०, सहकारी भवन- ११, सामुदायिक भवन- ७, प्रहरी चौकी-१
२	विद्यालय ८ वटा, प्रहरी चौकी भवन १ वटा, वडा कार्यालय भवन १ वटा, रेडक्रस भवन १ वटा, स्वास्थ्य चौकी भवन १ वटा, वन कार्यालय भवन १ वटा, सडक कार्यालय भवन १ वटा, सामुदायिक वनका भवन ३० वटा
३	८ विद्यालय, संघ-संस्था भवन २० वटा, अस्पताल भवन १, गाउँपालिका भवन १, वडा कार्यालय भवन १, कृषि कार्यालय भवन १, प्रहरी कार्यालय भवन ३, पशु कार्यालय भवन १, आयुर्वेदिक अस्पताल १, रेडक्रस भवन १, वन कार्यालय भवन ३
४	विद्यालय भवनहरू-२२ वटा, गाउँघर क्लिनिक ९ वटा, स्वास्थ्य संस्थाको भवन ४
५	विद्यालय भवन -३० वटा, सामुदायिक भवन - ४ वटा, होटेल- ६, स्वास्थ्यचौकी भवन- ३ वटा
६	सामुदायिक भवन- १३ वटा, आमा समूह भवन- ६ वटा, आमा समूह भवन-६ वटा, लघु जलबिद्युत भवन- वटा, विद्यालय भवन- ४५

स्रोत: वडा स्तरीय LDCRF गोष्ठी २०८२

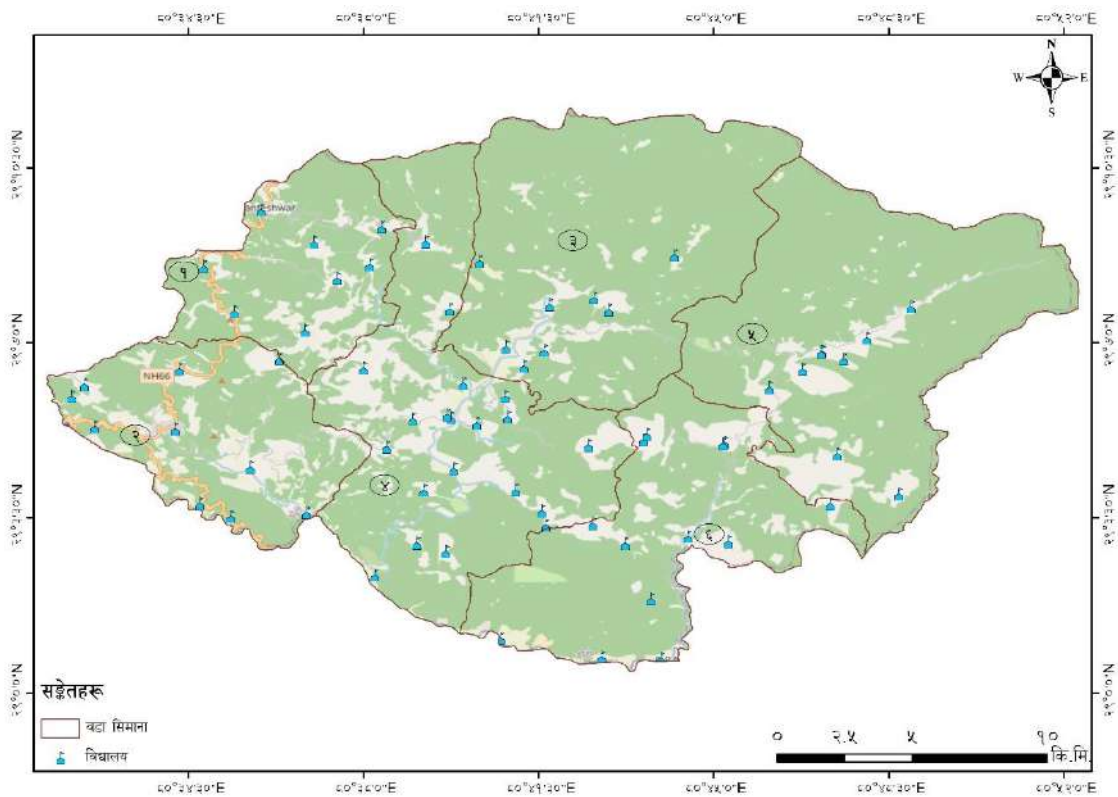
तालिका ३८: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको विद्यालय भवन सम्बन्धि विवरण

क्र.सं	बाल विकास केन्द्र/विद्यालयको नाम	वडा नं.	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय/अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला
			पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची		
१	श्री घण्टेश्वर आधारभूत विद्यालय	१	६		१४		छैन	छैन
२	श्री गौरीशंकर मा. वि	१	९	२	३०	४	छ	छैन

क्र.सं	बाल विकास केन्द्र/विद्यालयको नाम	वडा नं.	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय/अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला
			पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची		
३	श्रीभुमेश्वरी आधारभुत विद्यालय	१	४		८		छैन	छैन
४	जनपृथ आधारभुत विद्यालय	१	१	१	२	२	छैन	छैन
५	जनता आधारभुत विद्यालय	१	३		१३		छैन	छैन
६	शैनिक आधारभुत विद्यालय	१	२		५		छैन	छैन
७	कमलानदी आधारभूत बिद्यालय	२	२		६		छैन्	छैन्
८	श्री भुमिराज केदार आधारभुत बिद्यालय	२	३	१	६	३	छैन्	छैन्
९	द राईजीड ल्याण्ड इडलीस बोर्डिङ स्कुल	२	१	१	८	९	छैन्	छैन्
१०	कफलकट्टेश्वर आधारभुत बिद्यालय	२	४		१०		छैन्	छैन्
११	नुवादेब आधारभुत बिद्यालय	२	२	१	६	४	छैन्	छैन्
१२	श्री जनसेवा आधारभूत विद्यालय	२	२		८	०	छैन्	छैन्
१३	श्री रामपुर मावि बुडर	२	१४		३४	०	छ	छ
१४	नबदुर्गा आधारभुत बिद्यालय	२	२	१	५	२	छैन्	छैन्
१५	श्री शिवपुर मा. वि.	३	४	२	११	६	छैन्	छैन्
१६	कफलेश्वर आधारभुत विद्यालय	३		१		५	छैन्	छैन्
१७	नुवादेवी आधारभुत विद्यालय	३		२		७	छैन्	छैन्
१८	श्री कालीका आधारभुत विद्यालय	३		१		४	छैन्	छैन्
१९	भागेश्वर आधारभुत विद्यालय	३	१		७		छैन्	छैन्
२०	असीउ आधारभुत विद्यालय	३	२	१	४	५	छैन्	छैन्
२१	श्री सरस्वती ऐकेडेमी	३	१		१०		छैन्	छैन्
२२	भागेश्वर आधारभुत विद्यालय	४	२	१	४	३	छैन्	छैन्
२३	घण्टेश्वर मा वि	४	१२	१	८०	८	छ	छ
२४	वेताल आधारभुत विद्यालय	४	२	१	४	३	छैन्	छैन्
२५	भैरव आधारभुत विद्यालय	४	१		२		छैन्	छैन्
२६	भागेश्वर आधारभुत विद्यालय	४	४		७		छैन्	छैन्
२७	वेताल आधारभुत विद्यालय	४	२	२	४	६	छैन्	छैन्
२८	गडौरी आधारभुत विद्यालय	४	१	२	१	५	छैन्	छैन्
२९	मालीका आधारभुत विद्यालय	४	३		७		छैन्	छैन्
३०	खैगाड आधारभुत विद्यालय	४	४	१	५	८	छैन्	छैन्
३१	जगदम्बा आधारभुत विद्यालय	४	३	२	६	६	छैन्	छैन्
३२	केदमर आधारभुत विद्यालय	४		२		७	छैन्	छैन्
३३	सुगमबाल आधारभुत विद्यालय	४	४		४		छैन्	छैन्
३४	महा सरस्वती मावि	४	२	३	४	८	छैन्	छैन्
३५	महादेब आधारभुत विद्यालय	४	१	१	४	२	छैन्	छैन्
३६	श्री नवजोती आधारभुत विद्यालय	५		१	१	६	छैन्	छैन्
३७	श्री नवोदय मा वि	५	२	५	८	२०	छैन्	छ
३८	श्री जनता आधारभुत विद्यालय	५		१			छैन्	छैन्
३९	श्री जनपृथ आधारभुत विद्यालय	५					छैन्	छैन्
४०	श्री महा काली मा वि	५		५		१४	छैन्	छैन्
४१	श्री महेन्द्र आधारभुत विद्यालय	५	३		११		छैन्	छैन्
४२	श्री भमदेउली आधारभुत विद्यालय	५	३		२		छैन्	छैन्
४३	अन्वाडी आधारभुत विद्यालय	६	१	१	२	६	छैन्	छैन्
४४	सरस्वती आधारभुत विद्यालय	६	१	१	२	४	छैन्	छैन्
४५	लक्ष्मी आधारभुत विद्यालय	६		१		९	छैन्	छैन्

क्र.सं	बाल विकास केन्द्र/विद्यालयको नाम	वडा नं.	भवन संख्या		कोठा संख्या		पुस्तकालय/अध्ययन केन्द्र	प्रयोगशाला
			पक्की	कच्ची	पक्की	कच्ची		
४६	कालीका आधारभुत विद्यालय	६		१		९	छैन्	छैन्
४७	केदार मा वि	६	४	१	१०	९	छ	छैन्
४८	भगवती आधारभुत विद्यालय	६	१	१	३	५	छन्	छैन्
४९	कृष्ण मा वि	६	२	३	४	१०	छैन्	छैन्
५०	मष्टा आधारभुत विद्यालय	६	२		६		छैन्	छैन्
५१	रघुनाथ मा वि	६	१२	५	३४	१५	छ	छ
५२	श्री त्रिशुल डाडा आधारभुत विद्यालय	६	२	१	६		छैन्	छैन्
५३	श्री दुर्गा मा. वि.	६	५	०	११		छैन्	छैन्
५४	श्री प्रतिभा आधारभुत विद्यालय	६	२	०	४		छैन्	छैन्
५५	श्री मालीका आधारभुत विद्यालय	६	२	१	४	६	छ	छैन्

स्रोत: जोरायल गाउँपालिका, २०८२

चित्र नं १५: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको विद्यालयको स्थलगत वितरण

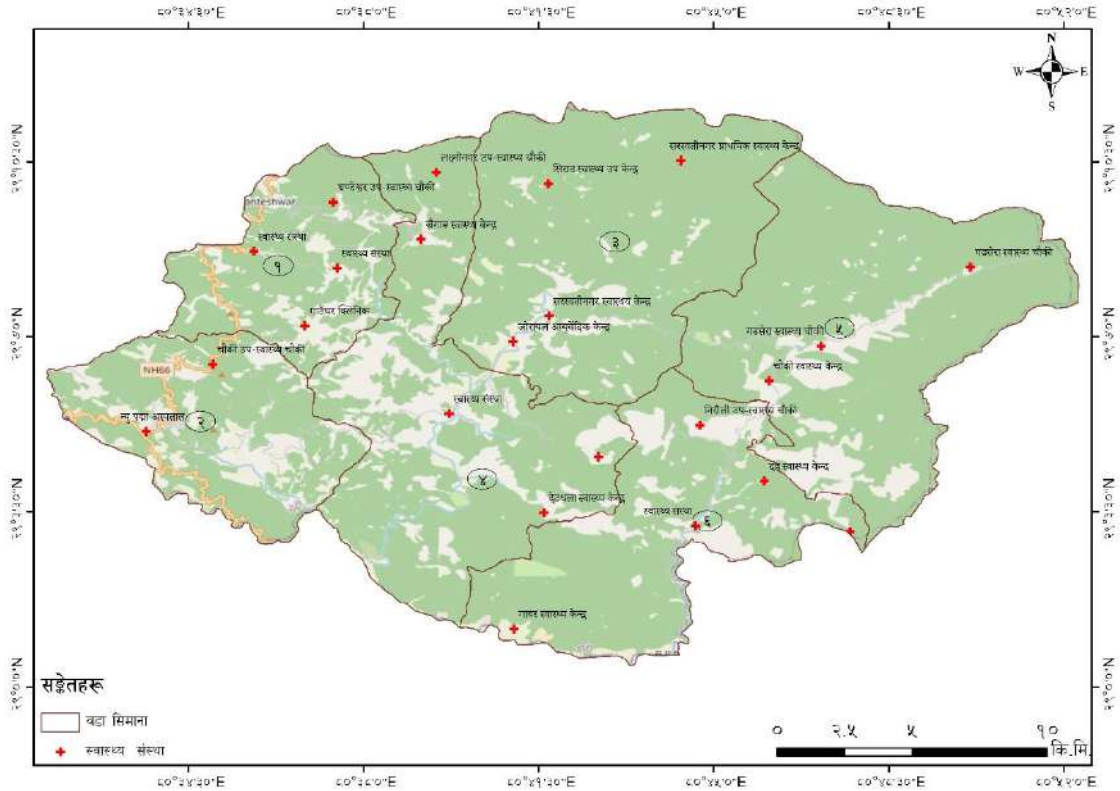
यस गाउँपालिकाभित्र एक प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, पाँच स्वास्थ्य चौकी र एक एक आयुर्वेदिक औषधालय रहेका छन्। गाउँपालिका केन्द्र रहेको राउतकट्टेमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र आयुर्वेदिक औषधालय रहेका छन्। अन्य वडाहरूमा स्वास्थ्य चौकी तथा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू रहेका छन्।

तालिका ३९: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नं.	संस्थाको प्रकार	स्वास्थ्यकर्मी दरबन्दी	स्वास्थ्यकर्मी पदपुर्ती	शैया सङ्ख्या
घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी मणीपुर	१	स्वास्थ्य चौकी	५	५	०
स्वास्थ्य चौकी बुडर	२	स्वास्थ्य चौकी	६	५	०
सरस्वतीनगर प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	११	९	३
आयुर्वेदिक औषधालय	३	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र			

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	वडा नं.	संस्थाको प्रकार	स्वास्थ्यकर्मी दरबन्दी	स्वास्थ्यकर्मी पदपूर्ति	शैया सङ्ख्या
लक्ष्मीनगर स्वास्थ्य चौकी	४	स्वास्थ्य चौकी	५	४	०
गड्सेरा स्वास्थ्य चौकी	५	स्वास्थ्य चौकी	५	४	०
निरोली स्वास्थ्य चौकी	६	स्वास्थ्य चौकी	५	४	०

स्रोत: जोरायल गाउँपालिका २०८२

चित्र नं १६: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य संस्था

माथिको तालिका हेर्दा प्रसूति सेवा, परिवार नियोजन सेवा, खोप सेवा, परामर्श सेवा र सुरक्षित मातृत्व सेवा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट सञ्चालन भइरहेको देखिन्छ। प्रयोगशाला सेवा र एक्स-रे सेवा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रले मात्रै सञ्चालन गरेको छ भने क्लिनिक सेवा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, निरौली स्वास्थ्य चौकी र गड्सेरा स्वास्थ्य चौकीले मात्रै सञ्चालन गरेका छन्।

२.१.३.६ सार्वजनिक सेवा सुविधा

क) खानेपानीको स्रोत

गाउँपालिकामा उपलब्ध पिउने पानीको स्रोतहरू बोटल वा जार, धारा/पाइपबाट (घरमै), धारा/पाइपबाट (घरबाहिर), ढुङ्गेधारा पानी, छेकिएको इनार/कुवा नछेकिएको इनार/कुवा, ट्युबेल/ह्याण्डपम्प, खोला/नदी रहेका छन् र यी पिउने पानीको स्रोतहरूमा आसित गाउँपालिकाको जनसङ्ख्याको विवरण तालिकामा ४० देखाइएको छ।

तालिका ४०: जोरायल गाउँपालिकामा उपलब्ध पिउने पानीको स्रोतहरूमा आसित जनसङ्ख्याको विवरण

पिउने पानीको स्रोत	(%)	पिउने पानीको स्रोत	(%)	पिउने पानीको स्रोत	(%)
बोटल वा जार	०.०५	ढुङ्गेधारा पानी	१.९	ट्युबेल / ह्याण्डपम्प	०

धारा/पाइपबाट (घरमै)	६९.३	ढाकिएको इनार/कुवा	०.४	अन्य	०.३
धारा/पाइपबाट (घरबाहिर)	२३.१	नढाकिएको इनार/कुवा	२.९	खोला/नदी	२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

ख) शौचालय प्रयोगको अवस्था

यस गाउँपालिकाको घरधुरी ५१.४% घरधुरी फलस सहितको शौचालय (सेप्टिक ट्यांकी) प्रयोग गर्दछन्। यस गाउँपालिकाका कुनै पनि वडाहरूमा शत प्रतिशत शौचालय सुविधा रहेको छैन। शौचालय सुविधा तथा शौचालय प्रयोग गर्ने घरधुरीहरूका अनुसार गाउँपालिकामा रहेका घरधुरीको विवरण तालिका ४१ र ४२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४१: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका घरधुरीको शौचालय सुविधा अनुसार विवरण

शौचालयको प्रकार	(%)	शौचालयको प्रकार	(%)
फलस सहितको शौचालय (सार्वजनिक निकास प्रणाली)	९.६	सार्वजनिक शौचालय	०.८
फलस सहितको शौचालय (सेप्टिक ट्यांकी)	५१.४	शौचालय सुविधा नभएको	२.५
खाडल शौचालय	३५.७		

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

तालिका ४२: जोरायल गाउँपालिकामा शौचालय प्रयोग गर्ने घरधुरीहरूको विवरण

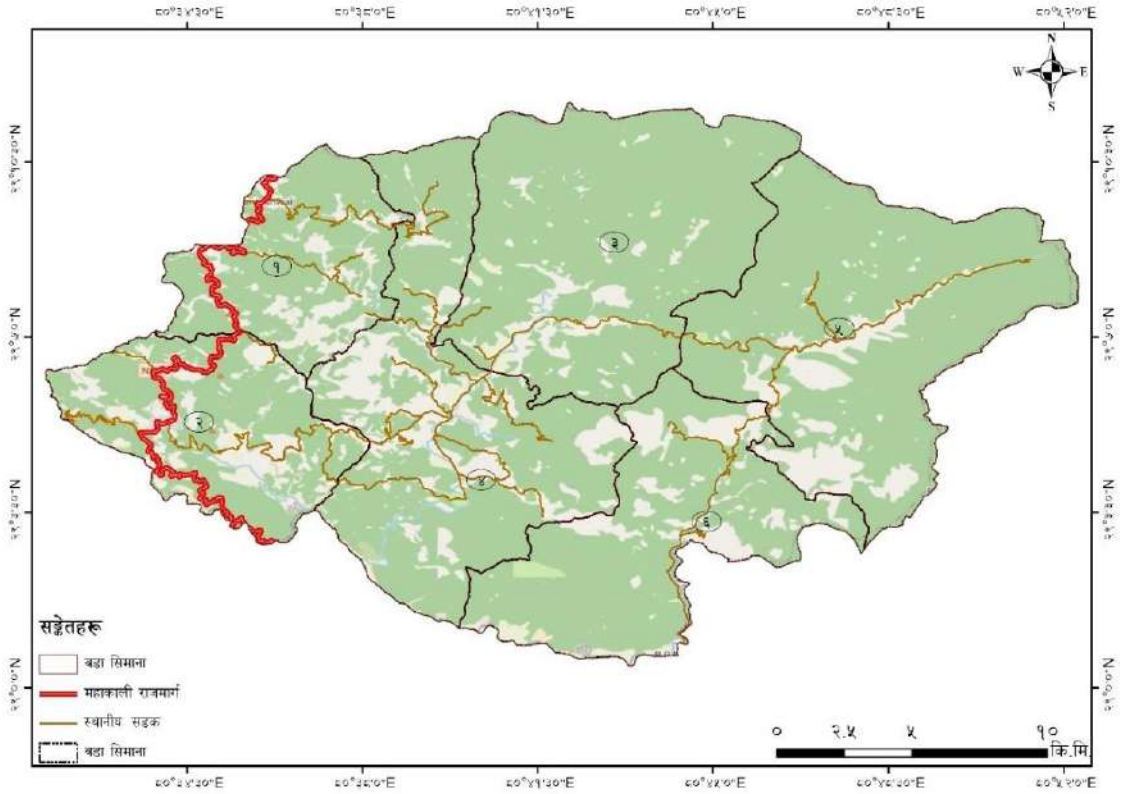
शौचालय प्रयोग गर्ने घरधुरीहरूको विवरण	वडा नं					
	१	२	३	४	५	६
घरधुरी संख्या अनुसार (%)	९८.५	९४.६	९५	९८.९	९९.८	९८.६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.१.३.७ भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

क) सडक सञ्जाल

जोरायल गाउँपालिकाको ३२.५ कि.मि. पक्क, २७ कि.मि. ग्राभेल र ३२४.२१ कि.मि. कच्ची सडक गरी जम्मा ३८३.७१ कि.मि. सडक रहेको छ। त्यसैगरी यस गाउँपालिका भित्रको आन्तरिक सडक सञ्जाल केहि कालोपत्रे भएका भए तापनि भित्री सडकहरू साँघुरा र स्तरोन्नति गर्नुपर्ने अवस्थामा छन्। विशेषगरी वर्षायाममा जीर्ण सडक, बाढी तथा पहिरोका कारण वस्तीहरूबीच सम्पर्क स्थापित हुन र आपतकालिन सहायता पुर्याउन कठिन हुने गरेको छ।

चित्र नं १७: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको मुख्य सडक संजाल

ख) सिंचाई

जोरायल गाउँपालिका अन्तर्गत रहेको कुल जग्गाको क्षेत्रफल ४१९.०८ वर्ग कि.मि. रहेको छ। यस गाउँपालिकामा सिंचाईका लागि मुख्य गरी स्थानीय स्तरमा बग्ने टुली गाड, गडसेरा गाड, सिलिङ्ग गाड, जस्ता खोलाहरुलाई सिंचाईको स्रोतका रूपमा प्रयोग गरिएको छ। यी खोलाहरुबाट नियमित तथा मौसमी सिंचाई सेवा लिने गरिएको छ।

तालिका ४३: सिंचाई सुविधाको उपलब्धता

वडा न	सुविधा वा आयोजनाको नाम	सिंचाईको किसिम	सिंचाईको माध्यम	नहरको लम्बाई	सिंचाईको उपलब्धता	सिंचित क्षेत्र	लाभान्वित घरधुरी
१	नेपाल जलवायु नमुना कार्यक्रम	ट्युबवेल	पाईप	२ कि.मि.	वर्षभरी	२ हेक्टर	३५
२	गावर लिफ्टिङ्ग सिंचाई	लिफ्टिङ्ग	पाईप	४ कि.मि.	वर्षभरी	४ हेक्टर	२६
३	साना सिंचाई निर्माण तथा मर्मत	टुलो पोखरी निर्माण तथा मर्मत	पाईप कुलो नहर	२५ कि.मि.	वर्षभरी	१४ हेक्टर	४५

स्रोत: जोरायल गाउँपालिका

२.१.३.८ इन्धनको स्रोत

जोरायल गाउँपालिका अन्तर्गत पाँच वटा वडामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको विद्युत् सुविधा पुगेको भए पनि वडा नम्बर ५ मा अझै पुग्न सकेको छैन। यहाँ ऊर्जाको लागि विद्युत्, दाउरा, ग्याँस, सोलार आदि विभिन्न प्रयोग हुँदै आएको छ। पालिकामा खाना पकाउनका लागि दाउराको प्रयोग मुख्य रूपमा हुने गरेको छ भने ग्याँसको प्रयोग पनि हुँदै आएको छ। यसका साथै अन्य विद्युतीय उपकरणहरू पनि प्रयोगमा रहेको छन् जसको लागि ऊर्जाको मुख्य स्रोत विद्युत्, सोलार र ब्याट्रीको प्रयोग लागि प्रयोग गरेको पाईन्छ।

२.२ प्रकोप, सम्मुखता, सडकटासन्नता, क्षमता र जोखिमको विश्लेषण

जोरायल गाउँपालिकाको वडा स्तरीय प्रकोप स्तरीकरण, सहभागितामुलक तवरबाट गरिएको लेखाजोखा, ऐतिहासिक घटनाक्रम तथा प्रकोप नक्शाकनबाट पहिचान गरिएका आधारमा यस गाउँपालिका अन्तर्गतका ६ वटा वडामा रहेका विभिन्न जलवायुजन्य प्रकोपहरू तथा अन्य प्रकोपहरू पहिचान, सबैभन्दा बढी असर तथा प्रभावको स्तरीकरण, प्रकोपको सम्मुखता, सङ्कटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण गरिएको छ।

- गाउँपालिकामा निर्माण गरिएको स्थानीय अनुकूलन योजना तथा विपद् व्यवस्थापन योजनाको विश्लेषण।
- प्रकोपहरूको जानकारी, पहिचान, स्तरीकरण तथा विश्लेषण भएको।
- विगतका वर्षहरूमा भएको विपद्को आधारमा विश्लेषण,
- विभिन्न स्थानीय स्तरमा रहेका जोखिम तथा समस्या बारे विश्लेषण,
- विभिन्न वडाहरूको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक अवस्थाबारे विश्लेषण,
- विभिन्न प्रकोप पात्रो, मौसमी पात्रो, बाली पात्रोहरूको बारे विश्लेषण,
- विभिन्न वडाहरूको स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिबारे विश्लेषण,
- विभिन्न स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघ-सस्थाको अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने क्षमताको विश्लेषण

२.२.१ प्रकोप विश्लेषण र लक्षित प्रकोप निर्धारण

२.२.१.१ प्रकोप विश्लेषण

क) ऐतिहासिक प्रकोप तथ्याङ्क

जोरायल गाउँपालिकामा विगतमा घटेका विभिन्न प्रकोपका घटनाक्रमहरूको प्रकृति र प्रभाव विश्लेषण गर्न विगत ३० वर्षदेखि हालसम्मको प्रकोप तथा विपद्, त्यसले परेको प्रभाव, प्रभावित समुदाय र त्यससँग जुध्न समुदाय तथा संघसंस्थाले गरेका प्रयासहरूका साथै सो प्रकोपको असरहरूको भविष्यको परिदृश्यको बारेमा वडा स्तरमा जनप्रतिनिधिहरू, जेष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको उपस्थितिमा समग्र विश्लेषण गरी संकटासन्नताको समग्र अवस्था चित्रण गरिएको थियो जसको विवरण **अनुसूची १** मा उल्लेख गरिएको छ।

ख) प्रकोपले ल्याउने समस्या र कारक विश्लेषण

समग्र प्रकोप स्तरीकरण गर्दा खडेरी, भूकम्प, कृषि रोग, पशु रोग, पहिरो, वन्यजन्तु आतंक, बाढी, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, सडक दुर्घटना र असिनापानी प्रमुख जोखिमका रूपमा देखिएका छन्, जसको बढी असर कृषि र वनमा, त्यसपछि क्रमशः पशुपालन, वन्यजन्तु, जमिन र खानेपानीमा परेको छ। साथै जलवायु परिवर्तनको असर सबै वर्ग, क्षेत्र र समुदायमा समान रूपमा नपरी अनुकूलन क्षमता बढी भएकाहरूमा प्रभाव न्यून हुने देखिएको छ, त्यसैले कार्यढाँचा निर्माणको चरणदेखि नै प्रतिनिधितमुलक समावेशीतालाई सुनिश्चित गरी लक्षित वर्गलाई प्राथमिकता दिँदै उनीहरूको हैसियत सुधार हुने, जीविकोपार्जनमा टेवा पुग्ने र प्रत्यक्ष लाभ हुने खालका सचेतीकरण तथा कार्यक्रमहरू तयार गरिएको छ। जोरायल गाउँपालिकामा विगतमा घटेका विभिन्न प्रकोपले परेको मुख्य समस्या तथा असरहरूको पहिचान गरि प्रकोप विपद् हुन सक्ने कारक तत्वहरूको विश्लेषण गरी तालिका ४४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४४: जोरायल गाउँपालिकाको मुख्य प्रकोपको विश्लेषण

प्रकोप	प्रमुख समस्या/असरहरू	विपद्को कारक	सम्मुखता	बारम्बारता	प्रभाव	जोखिम
भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> - मानवीय क्षति - घर तथा सार्वजनिक भवनको क्षति - विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा क्षति - पूर्वाधार संरचनाहरूमा क्षति तथा अवरोध - विकास लगानीको नोक्सान - गरिबी बढ्ने 	<ul style="list-style-type: none"> - कमजोर भौगर्भिक अवस्था - कमजोर भौतिक संरचना - कम गुणस्तरीय निर्माण - सामाजिक आर्थिक अवस्था - भवन संहिताको पालना नहुनु - भौगर्भिक चिराहरू नजिकै रहेको - धेरै जनसंख्याको अर्धपक्की एवं कच्ची घरमा बसोबास रहेको - वृद्धबृद्धा, बालबालिका, अपांगता भएको जनसंख्या 	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च
आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> - मानवीय क्षति - आर्थिक क्षति - खाद्यान्न अभाव - घर गोठको क्षति - जनधनको क्षति - वन जंगल नष्ट - गरिबी बढ्ने - मनोसामाजिक असर 	<ul style="list-style-type: none"> - विद्युत सर्ट भएर - सलाई लाईटरको दुरुपयोग - जनचेतनाको स्तर - लापरबाही - आगोको प्रयोग गरिसकेपछि राम्ररी ननिभाउनु - म्याद नाघेका ग्यास सिलिण्डरको प्रयोग - बढ्दै गएको सुख्खा याम 	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च
खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> - वनजंगल र पानीका मुहानहरू सुक्नु - भोकमरी र गरिबी बढ्नु - वन डढेलो बढ्नु - कृषि उत्पादनमा कमी, खाद्य संकट बढ्ने - खानेपानी तथा सिँचाइमा समस्या - रोग किराको प्रकोप बढ्ने 	<ul style="list-style-type: none"> - वर्षा कम हुनु - पानीका मुहान सुक्नु - निर्माण कार्यले वन तथा पानीका श्रोतमा क्षति - जलवायु परिवर्तनसँगै तापक्रम बढ्नु - पानी पर्ने मात्रा तथा समयमा परिवर्तन हुनु - सिँचाई व्यवस्था नहुनु - कृषिमा निर्भरता धेरै हुनु - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम
पहिरो	<ul style="list-style-type: none"> - जीउधनको क्षति - घर, गोठको क्षति - बाटो, कुलो, नहरको क्षति - खेत बारीको क्षति - विकासमा अवरोध - सडक पुल आदिमा असर - आवतआवतमा असर 	<ul style="list-style-type: none"> - भिरालो जमिन र कमजोर भू-धरातल - अत्याधिक वर्षा - जथाभावी सडक निर्माण - सडक निर्माण गर्दा पानी नकटाउनु - वन बिनास - भूकम्पको कारण - जोखिम ठाउँमा बस्ती हुनु 	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च

प्रकोप	प्रमुख समस्या/असरहरू	विपद्को कारक	सम्मुखता	बारम्बारता	प्रभाव	जोखिम
	<ul style="list-style-type: none"> - विद्यालयमा स्वास्थ्य संस्थामा क्षति तथा सेवा पहुँच अवरुद्ध - गरिबी बढ्ने - वनजङ्गल क्षति - पानीको मुहान पुरिनु - जनसंख्या तथा गाउँ विस्थापन 	<ul style="list-style-type: none"> - जलवायु परिवर्तनको असर - विद्यमान पहिरो व्यवस्थापन नभएको - वृद्धबृद्धा, बालबालिका अपांगता भएको जनसंख्या - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 				
बाढी	<ul style="list-style-type: none"> - भौतिक पूर्वाधार क्षति - जीउधनको क्षति - घर वस्ती जोखिममा - यातायात अबरोध - खानेपानी तथा सिंचाई संरचनामा क्षति - कृषियोग्य जमिनको कटान - वनजंगलको क्षति - आर्थिक नोक्सानी - गरिबी बढ्ने - मनोसामाजिक असर - विद्यालय तथा स्वास्थ्य चौकी आवतजावतमा समस्या - घट्ट तथा लघु जलविद्युत बगाउनु 	<ul style="list-style-type: none"> - बाढीको जोखिमयुक्त स्थानमा बस्ती बस्नु - जनसंख्या वृद्धि - वन बिनास - अवैज्ञानिक खेती पद्धति - जथाभावी पूर्वाधार निर्माण गर्नु - खोला किनारको संरक्षण नगर्नु - छोटो समयमा ठूलो पानी पर्नु - जलवायु परिवर्तनको असर - माथिल्लो क्षेत्रमा पहिरो व्यवस्थापन नहुनु - ठूलो जलाधार क्षेत्र तथा धेरैवटा खोला हुनु - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च
असिना	<ul style="list-style-type: none"> - धान र गहुँ बाली नष्ट अन्नबालीमा क्षति - तरकारी तथा फलफुल बालीमा क्षति - बीउ बिजनमा क्षति - खाद्य संकट - वनस्पति र वन्यजन्तुमा असर - भौतिक पूर्वाधार क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> - मौसमी कारण - परम्परागत कृषि प्रणाली - कृषि मौसम पूर्वसूचनाको कमी - जलवायु परिवर्तन - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम
चट्याड	<ul style="list-style-type: none"> - मानवीय क्षति (घाइते, अपाङ्ग तथा मृत्यु) - भौतिक क्षति - आर्थिक नोक्सानी - बोटबिरूवा जीवजन्तु संकटमा - वन डढेलो 	<ul style="list-style-type: none"> - वायुको चापमा परिवर्तन - तापक्रममा परिवर्तन, - गुणस्तरहिन विद्युतीय सामग्रीको प्रयोग - अर्थिग नहुनु - जनचेतना कमी - आकस्मिक हुने घटना 	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम
हावाहुरी	<ul style="list-style-type: none"> - धनजनको क्षति - बालीनाली क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> - मौसमी कारण - वातावरणीय प्रभाव 	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम

प्रकोप	प्रमुख समस्या/असरहरू	विपद्को कारक	सम्मुखता	वारम्बारता	प्रभाव	जोखिम
	<ul style="list-style-type: none"> - बोट विरूवामा क्षति - भवन संरचनाहरूमा क्षति - वनजंगलको क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> - सामाजिक संकटासन्नता - कमजोर भौतिक संरचना, टिनको छानो - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 				
डढेलो	<ul style="list-style-type: none"> - वनजंगलको क्षति (वनजङ्गल सुक्ने तथा वन पैदावारमा कमी) - वन्यजन्तुलाई क्षती - पानीको मुहान तथा संरचना क्षति - पशु चौपाया क्षति तथा छानो - चरण क्षेत्र नोक्सानी हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> - वन व्यवस्थापन (झाडी फडानी तथा सरसफाई) नहुनु - डढेलो सम्बन्धी जनचेतनाको कमी - वन नजिकै बस्ती हुनु - चरण तथा गोठ वन नजिक हुनु 	उच्च	उच्च	मध्यम	मध्यम
कृषि रोग	<ul style="list-style-type: none"> - खाद्य बालीको नोक्सान तथा उत्पादनमा कमी - खाद्य असुरक्षा - आर्थिक नोक्सानी - मनोसामाजिक असर 	<ul style="list-style-type: none"> - कृषि बिमा नहुनु - कृषि प्राविधिकको अभाव तथा तालिमको कमी हुनु - खडेरी बढ्नु तथा सिंचाई अभाव - कृषि निर्भरता धेरै हुनु - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च
पशु रोग	<ul style="list-style-type: none"> - पशुधन नोक्सान तथा उत्पादनमा कमी - खाद्य असुरक्षा - आर्थिक नोक्सानी - मनोसामाजिक असर 	<ul style="list-style-type: none"> - पशु बिमा नहुनु - पशु प्राविधिकको अभाव तथा तालिमको कमी हुनु - औषधि तथा खोप पर्याप्त नहुनु - समुदायको सामाजिक आर्थिक अवस्था 	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च
मिचाहा झार	<ul style="list-style-type: none"> - कृषि बालीको नोक्सान तथा उत्पादनमा कमी - कार्यबोझ बढ्नु 	<ul style="list-style-type: none"> - सामाजिक संकटासन्नता 	मध्यम	न्यून	मध्यम	न्यून
वन्यजन्तु आतंक	<ul style="list-style-type: none"> - मानवीय क्षति - बालीनाली फलफूलको क्षति तथा नोक्सानी - घरपालुवा जनावरहरूको क्षति - जिउधनको जोखिम - आर्थिक नोक्सानी - गरिवी बढ्ने 	<ul style="list-style-type: none"> - वन्यजन्तुको वासस्थानको अतिक्रमण - खानेकुराको अभाव - बस्ती पातलिंदै जानु - वन्यजन्तु धपाउने उपयुक्त उपायहरू पहिचान नहुनु - वनमा चरिचरण गर्नु - कृषि तथा पशुपालनमा आर्थिक निर्भरता 	मध्यम	मध्यम	न्यून	मध्यम
सडक दुर्घटना	<ul style="list-style-type: none"> - मानवीय क्षति - आर्थिक क्षति - मनोसामाजिक असर 	<ul style="list-style-type: none"> - ट्राफिक व्यवस्थापन तथा सचेतनाको कमी - साँघुरो सडक तथा घुम्ती 	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम

प्रकोप	प्रमुख समस्या/असरहरू	विपद्को कारक	सम्मुखता	बारम्बारता	प्रभाव	जोखिम
		- स्वास्थ्य संस्था तथा सुविधाको कमी				
तुषारो	- कृषिमा क्षति - आर्थिक नोक्सानी	- परम्परागत कृषि प्रणाली - जलवायु परिवर्तन	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम
महामारी	- स्वास्थ्य समस्या तथा रोगहरूले मानवीय क्षति - आर्थिक भार - सामाजिक क्षति	- नयाँ नयाँ संक्रामक रोग देखा परेको - कमजोर स्वास्थ्य पूर्वाधार र तयारी	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम

ग) प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

स्थानीय मौसम र मौसमी अवस्था तथा प्रकोपमा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो निर्माण गरिएको थियो। गाउँपालिका स्तरीय भेलामा जनप्रतिनिधि, ज्येष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवीसँगको छलफलबाट भएको जलवायु सम्बन्धी जानकारी विवरणका आधारमा तापक्रम, वर्षाको स्वरूप, बिरुवाको व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप आदिमा आधारित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तयार गरिएको थियो। मौसमी पात्रो सम्बन्धी जानकारी हासिल गर्न विगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको बारे तुलनात्मक अध्ययन गरी प्रकोप, तापक्रम, बाली आदि हुने समयमा परिवर्तन आए/नआएको चित्रण गरिएको थियो। यसै विधिको प्रयोग गरी समुदाय स्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले बालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरूको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो। जोरायल गाउँपालिकामा तयार पारिएको परिवर्तित प्रकोप तथा मौसमी पात्रो तालिका ४५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४५: प्रकोप तथा मौसमी पात्रो

सम्मूखताको क्षेत्र	सूचकहरू	समय	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फाल्गुन	चैत्र	
तापक्रम	गर्मीको दिन	प													
		अ													
	जाडोको दिन	प													
		अ													
वर्षा	मौसमी वर्षा	प													
		अ													
	हिउँदे वर्षा	प													
		अ													
	हिमपात	प													
		अ													
बिरुवाहरूको व्यवहार	फुल फुल्ने (लालीगुराँस)	प													
		अ													

सम्मूख्ताको क्षेत्र		सूचकहरू	समय	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फाल्गुन	चैत्र		
प्रकोपको स्वरूप	फल लामे (काफल)	प															
		अ															
	खडेरी	प															
		अ															
	बाढी पहिरो	प															
		अ															
	हावाहुरी	प															
		अ															
	असिना पानी	प															
		अ															
	कृषिमा किरा	प															
		अ															
	चट्याङ्ग	प															
		अ															
	लामखुटे लामे समय	प															
		अ															

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन योजना २०८१ (प=पहिले, अ=अहिले)

घ) बाली पात्रो

विगत ३० वर्ष देखि अहिले सम्मको परिवर्तित बाली पात्रो विश्लेषण गर्दा लगभग सबै बालीको लगाउने र भित्र्याउने समयमा फेरबदल भएको देखिन्छ। घैया धान लगाउने समय ४ हप्ता पछाडी सरेको र भित्र्याउने समय पनि २ हप्ता पछाडी सरेको छ भने वर्षे धान लगाउने र भित्र्याउने समय २ देखि ३ हप्ता परिवर्तन भएको छ। त्यसैगरी मकै, कोदो, मास, भटमास र मुसुरो लगाउने समय पनि पछाडी धकेलिएको छ भने गहुँ र मुसुरो भित्र्याउने समय एक हप्ता अगाडी सरेको छ जसले गर्दा समग्र बाली पाकन लाग्ने समय छोटिएको छ। सबै बालीहरूमा मौसमी खडेरी तथा नयाँ प्रजातिको कारणले गर्दा रोप्ने र भित्र्याउने समय नै परिवर्तित भएको छ। जोरायल गाउँपालिकामा लगाइने रैथाने जातको गहुँ, भटमास, मासी धान, मासी, जौ, मुसुरो, कोदो लगायतका बालीको उत्पादन घटेको छ भने नयाँ ठिमाहा जातका बालीहरू लगाउन थालिएको छ जसले गर्दा पनि बाली लगाउने र भित्र्याउने समय परिवर्तन भएको देखिन्छ।

तालिका ४६: बाली पात्रो

बाली	बैसाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत	
धान	प	रोप्ने					भित्र्याउने						बिउ राख्ने
	अ	बिउ राख्ने	रोप्ने					भित्र्याउने					
मकै	प	छुर्ने						भित्र्याउने					
	अ			छुर्ने		भित्र्याउने							
मास	प			रोप्ने		भित्र्याउने							

		बाली	बैसाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत
गण्डु	अ					रोप्ने			भिन्त्र्याउने					
	प		भिन्त्र्याउने							छर्ने				
कोदो	अ	भिन्त्र्याउने							छर्ने					
	प				रोप्ने				भिन्त्र्याउने					बिउ राख्ने
आलु	अ	रोप्ने								रोप्ने				भिन्त्र्याउने
	प						भिन्त्र्याउने							रोप्ने

स्रोत: जोरायल गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन योजना २०८१ (प=पहिले, अ=अहिले)

बिउ राख्ने समय
 रोप्ने/छर्ने समय
 बाली लाग्ने समय
 भिन्त्र्याउने समय

२.२.१.२ लक्षित प्रकोप निर्धारण

जोरायल गाउँपालिकाको प्रकोपको पहिचान गर्न जोडागत स्तरीकरण विधि प्रयोग गरिएको थियो। यस विश्लेषणबाट प्रत्येक प्रकोपहरूको जोडागत तुलना गरी तुलनात्मक रूपमा बढी प्रभाव गर्ने प्रकोप छानिएको थियो। गाउँपालिकाले सामना गरिरहेको प्रमुख प्रकोपहरूको रूपमा पहिलो स्थानमा कृषि रोग देखिएको छ भने त्यसपछिका प्रकोपहरूमा दोस्रोमा खडेरी, तेस्रोमा पहिरो, चौथोमा वन्यजन्तु आतंक, पाँचौमा पशु रोग रहेको छ। जोरायल गाउँपालिकाको प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण तालिका ४९ मा प्रस्तुत गरिएको छ। यस कार्यढाँचाको लागि लक्षित प्रकोपको चयन गर्नको लागि तालिका ४७ अनुसारको परिमाणात्मक विधि प्रयोग गरिएको छ भने लक्षित प्रकोपको तह निर्धारण तालिका ४८ मा गरिएको छ।

तालिका ४७: प्रकोपको आवृत्ति र प्रभाव मुल्यांकन म्याट्रिक्स

आवृत्ति \ प्रभाव	नगण्य	सामान्य	मध्यम	कम गम्भीर	गम्भीर	विनाशकारी
धेरै बारम्बार	मध्यम न्यून	मध्यम	मध्यम उच्च	उच्च	उच्च	चरम
बारम्बार	न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम	मध्यम उच्च	मध्यम उच्च	उच्च
सम्भावना	न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम	मध्यम उच्च	मध्यम उच्च	उच्च
कम सम्भावना	न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम	मध्यम उच्च	मध्यम उच्च
अति कम सम्भावना	न्यून	न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम	मध्यम	मध्यम
दुर्लभ	नगण्य	न्यून	न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम न्यून	मध्यम

स्रोत: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा तर्जुमा दिग्दर्शन, २०८१

तालिका ४८: जोरायल गाउँपालिकाको लक्षित प्रकोपको तह निर्धारण

प्रकोपहरू	आवृत्ति	प्रभाव	प्रकोपको तह
भूकम्प	दुर्लभ	विनाशकारी	मध्यम
आगलागी	कम सम्भावना	मध्यम	मध्यम न्यून
खडेरी	बारम्बार	कम गम्भीर	मध्यम उच्च
पहिरो	धेरै बारम्बार	गम्भीर	उच्च
बाढी	बारम्बार	गम्भीर	मध्यम उच्च
असिना	सम्भावना	मध्यम	मध्यम
चट्याड	बारम्बार	मध्यम	मध्यम
हावाहुरी	सम्भावना	मध्यम	मध्यम
डढेलो	बारम्बार	कम गम्भीर	मध्यम उच्च
कृषि रोग	बारम्बार	कम गम्भीर	मध्यम उच्च
पशु रोग	सम्भावना	मध्यम	मध्यम
मिचाहा झार	अति कम सम्भावना	सामान्य	न्यून
वन्यजन्तु आतंक	धेरै बारम्बार	गम्भीर	उच्च
सडक दुर्घटना	सम्भावना	मध्यम	मध्यम
तुषारो	कम सम्भावना	सामान्य	मध्यम न्यून
महामारी	अति कम सम्भावना	सामान्य	न्यून

तालिका ४९: जोरायल गाउँपालिकाको मुख्य प्रकोपको स्तरीकरण

प्रकोपहरू	भूकम्प	आगलागी	खडेरी	पहिरो	बाढी	असिना	चट्याङ	हावाहुरी	डढेलो	कृषि रोग	पशु रोग	मिचाहा झार	वन्यजन्तु आतंक	सडक दुर्घटना	तुषारो	महामारी
भूकम्प		भूकम्प	खडेरी	पहिरो	बाढी	असिना	भूकम्प	भूकम्प	भूकम्प	कृषि रोग	पशु रोग	भूकम्प	वन्यजन्तु आतंक	सडक दुर्घटना	भूकम्प	भूकम्प
आगलागी			खडेरी	पहिरो	बाढी	असिना	आगलागी	हावाहुरी	डढेलो	कृषि रोग	पशु रोग	आगलागी	वन्यजन्तु आतंक	सडक दुर्घटना	तुषारो	आगलागी
खडेरी				खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	कृषि रोग	पशु रोग	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
पहिरो					पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	कृषि रोग	पहिरो	पहिरो	वन्यजन्तु आतंक	पहिरो	पहिरो	पहिरो
बाढी						असिना	बाढी	हावाहुरी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	वन्यजन्तु आतंक	बाढी	बाढी	बाढी
असिना							असिना	हावाहुरी	असिना	कृषि रोग	पशु रोग	असिना	वन्यजन्तु आतंक	असिना	असिना	असिना
चट्याङ								हावाहुरी	डढेलो	कृषि रोग	पशु रोग	चट्याङ	वन्यजन्तु आतंक	सडक दुर्घटना	चट्याङ	चट्याङ
हावाहुरी									हावाहुरी	कृषि रोग	पशु रोग	हावाहुरी	वन्यजन्तु आतंक	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
डढेलो										कृषि रोग	पशु रोग	डढेलो	वन्यजन्तु आतंक	सडक दुर्घटना	डढेलो	डढेलो
कृषि रोग											कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग	कृषि रोग
पशु रोग												पशु रोग	वन्यजन्तु आतंक	पशु रोग	पशु रोग	पशु रोग
मिचाहा झार													वन्यजन्तु आतंक	मिचाहा झार	तुषारो	मिचाहा झार
वन्यजन्तु आतंक														वन्यजन्तु आतंक	तुषारो	महामारी
सडक दुर्घटना															तुषारो	सडक दुर्घटना
तुषारो																तुषारो
महामारी																
कुल अङ्क	७	३	१३	१२	१०	८	३	९	५	१४	११	२	११	५	५	१
प्राथमिकता	नवौं	तेहौं	दोस्रो	तेस्रो	छैठौं	आठौं	चौधौं	सातौं	दशौं	पहिलो	पाँचौं	पन्ध्रौं	चौथो	बाहौं	एघारौं	सोहौं

२.२.२ स्रोतको विश्लेषण

२.२.२.१ स्रोतको सूचनाको सङ्कलन

जोरायल गाउँपालिकाको वडा स्तरीय सहभागितामूलक छलफल, लक्षित समुह छलफल (Focus Group Discussion [FGD]), मुख्य सूचनादाता अन्तर्वार्ता (Key Informant Interview [KII]) लगायतका प्रक्रियाहरू तथा गाउँपालिकामा उपलब्ध विभिन्न आधिकारिक नीतिगत, योजना, तथ्याङ्क तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरूबाट प्राप्त जानकारीलाई समेटी स्रोतहरूको विश्लेषण गरिएको छ।

यस प्रक्रियामा संकलित तथ्याङ्क तथा विवरणहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि गाउँपालिकाको सम्पूर्ण स्रोतलाई भौतिक (भौतिक पूर्वाधार, सेवा सुविधा), सामाजिक (शिक्षा, स्वास्थ्य, लैङ्गिक अवस्था, सांस्कृतिक पक्ष), आर्थिक (आयआर्जन, जीविकोपार्जन, उत्पादन प्रणाली), मानवीय (सीप, क्षमता, संस्थागत संरचना, स्थानीय सीप र ज्ञान) र प्राकृतिक (वन, पानी, माटो, जैविक विविधता) क्षेत्रमा विभाजन गरी प्रस्तुत गरिएको हो।

यसरी वर्गीकृत तथ्याङ्कलाई एकै ठाउँमा समेटी तालिका ५० मा प्रस्तुत गरिएको छ, जसले गाउँपालिकाको उपलब्ध स्रोतहरूको समग्र चित्रण गर्ने र आगामी योजना तथा कार्यान्वयनका लागि आधार तयार गर्ने उद्देश्य राखेको छ।

तालिका ५०: जोरायल गाउँपालिकाको स्रोतहरूको अवस्था

क्र.स	विवरण	स्पेशिफिकेशन	ईकाइ	परिमाण खरिद सहयोग प्राप्त			वडा/अन्य निकायलाई दिएको	मौज्दात	कैफियत
				पुरानो	२०८२	जम्मा			
१	हेन्ड माइक	साइरनवाला	संख्या	१	४	५	३	२	
२	स्ट्रेचर		संख्या	११	०	११		११	
३	बलेच्चा		संख्या	८	५	१३		१३	
४	सावल		संख्या	५	०	५		५	
५	सेफटी हेलमेट		संख्या	४६	०	४६		४६	
६	आरी		संख्या	४		४		४	
७	हेक्सा फ्रेम		संख्या	५		५		५	
८	आपत्कालिन टर्चलाइट		संख्या	१२	१०	२२	१०	१२	१० वटा वडा र प्र.चौकिलाई दिएको
९	थ्रोब्याग		संख्या	५		५		५	
१०	डोरी प्लास्टिक		मिटर	२०००		२०००		२०००	
११	टुल बक्स	औषधि सहित	संख्या	५		५		५	
१२	गमबटु		संख्या	३२		३२		३२	
१३	पि फम		मिटर	३०	१००	१३०		१३०	
१४	झुल		पिस	५०		५०		५०	
१५	गैटी		थान	८	५	१३		१३	
१६	बन्चरो		थान	५	५	१०		१०	
१७	घन		थान	४	०	४		४	
१८	बाल्टी	जि आई	थान	७		७		७	
१९	फाइर एक्सटिङ्ग्युसर		संख्या	४		४		४	१० वटा वडा र प्र.चौकिलाई दिएको
२०	लाइफ ज्याकेट		संख्या	३१		३१		३१	
२१	त्रिपाल १५*१८		संख्या	६७	१००	१६७		१६७	वडा न.३को ४ र ४ को ५ वटा लैजान बाँकि
२२	बल्याडकेट	मिनि	संख्या	१५		१५		१५	
२३	बल्याडकेट सानो		संख्या	६		६		६	

क्र.स	विवरण	स्पेशिफिकेशन	ईकाइ	परिमाण खरिद सहयोग प्राप्त			वडा/अन्य निकायलाई दिएको	मौज्दात	कैफियत
				पुरानो	२०८२	जम्मा			
२४	चश्मा	नाइटभिजन	संख्या	१२		१२		१२	
२५	पिपि सेट		संख्या	१०		१०		१०	
२६	सिरानी		संख्या	६		६		६	
२७	पञ्जा		संख्या	५		५		५	
२८	भेल्बेट तन्ना		संख्या	७		७		७	
२९	गल्बस		संख्या	६५		६५		६५	
३०	प्लाष्टिक चटाई		संख्या	४		४		४	
३१	रबर म्याट्रेस		संख्या	१७		१७		१७	
३२	थर्मल गन		संख्या	५		५		५	
३३	टि सर्ट		संख्या	२९		२९		२९	
३४	राहत पुनरस्थापना सेट	तथा त्रिपाल/ब्ल्याङ्केट/फम/बाल्टी/बाटा/थाल/कचौरा/गिलास/डाडु /पन्यू /कुकर/ कराई /जग/ चम्चा/ प्लेट	संख्या	६		६		६	स्टोरमा ६ सेट रहेको वडा न ३ र ४ को २ वटा लैजान बाँकि
३५	हाते साईनर		संख्या	१		१		१	
३६	चेन स	पेट्रोल	थान	१	१	२		२	ई.प्र.का. बुडुर
३७	टुल सेट बक्स		थान	१		१		१	
३८	फायर ब्ल्याङ्के ट		थान	१		१		१	
३९	सिडि		थान	१		१		१	
४०	फाउरो		थान	०	५	५		५	
४१	म्याबियन ३*१*१	जाली	थान	०	५०	५०		५०	
४२	म्याबियन २*१*२	जाली	थान	०	३०	३०		३०	
४३	म्याबियन २*१*३	जाली	थान	०	२०	२०		२०	
४४	छाता		थान	०	२०	२०		२०	
४५	रनकोट सिङ्गल		थान	०	५०	५०		५०	
४६	डोरी प्लाष्टिक नाईलन			०	४३	४३		४३	

Physical Resources (भौतिक स्रोत)

भूकम्प विद्यालय (Earthquake-resistant buildings)	प्रतिरोधी भवनहरू school	रामपुर म.बि, बुडुर खैगाड, विनोडा, चुचुन्दुङ्गा, छेपन्ना, नबोदय मा.बि, माहाकालि मा.बि, जनप्रथि आ.वि, महेन्द्र आ.वि खसरे, गुनड, बसौटी, निरौलि	१९
पुलहरू (Bridges)		वडखेत झो.पु, वडाखेत, खार झो.पु कमला नदी झो.पु उल्जे रत्रिवेणी झो.पु त्रिवेणी	३२

	ठूलिगाड, कुमरम, सैगडा चौकी, बोगडा, दुवारी, नकुरडा, बोहरा गाउँ गावर, लमौते, जारिम घाट, शिशिर् चनकट्टे, गडाखर्क, कोला, सेगुनि, रावतकट्टे, बेलटुक्रा, आरा, गोगनि गाड	
खुला ठाउँहरू (Open spaces)	गैरा, मणिपुर, सुन्लेक बुडर बगस्ति, खैगाड, हाट, पोखरा गावर, खसरे, निरौलि, दह, लमौते	१७
हेलिकप्टर अवतरण स्थान (Helicopter landing sites)	-	
पूर्व चेतावनी प्रणाली (Early warning system)	-	
लाइट ज्वाकेट (Life jackets)	वडा कार्यालय ३ र ६	१५
डोजरहरू (Dozers)	पालिका	१
Fire Ball	सबै वडा कार्यालय	३२
क्षतिग्रस्त पूर्वाधार हटाउने उपकरण (Debris removal tools)	डोजर	१
टेन्टहरू (Tents)	सबै वडा कार्यालय	12
प्राकृतिक स्रोत		
ताल र पोखरी (Ponds – private/public)	निजि पोखरी (बेरुपाटा, नागानि, गैरा, चपरचानि, खार, तुसे, मणिपुर, खैगाड) छतिवन ताल, रंगेनि ताल बुडर	१०
सामुदायिक वन (Community forest)	सबै वडा	
राष्ट्रिय निकुञ्ज/संरक्षण क्षेत्र (National park/conservation area)	छैन	
सहकारी (Cooperative)	सबै वडा	
Human Resources (मानव संसाधन)		
भूगोल प्राविधिक वा नक्सा बनाउने दक्ष व्यक्ति (GIS/mapping technician)	-	

ग्रामीण महिला स्वास्थ्यकर्मी (Rural female health worker)	सबै वडा	३२
अस्थायी आवास निर्माण प्रशिक्षित जनशक्ति (Temporary housing technician)	सबै वडा	१४०
प्रशिक्षित पशु/कृषि JTA	सबै वडा	४० जना

स्रोत: वडा स्तरीय LDCRF गोष्ठी २०८२ तथा विषयगत शाखा, जोरायल गाउँपालिका २०८२

२.२.२ स्थानीय ज्ञान, सिप, क्षमता र प्रविधिको विश्लेषण

समुदायले विगतमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि अवलम्बन गरिएका उपायहरूलाई सहभागितामूलक विधिबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरी तालिका ५१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५१: जोखिम न्यूनीकरणको लागि स्थानीय ज्ञान, सिप, क्षमता र प्रविधिको विश्लेषण

विपद्	समुदायले अवलम्बन गरेका			स्थानीय ज्ञान, सिप	स्थानीय क्षमता	स्थानीय प्रविधि
	जोखिम न्यूनीकरणका उपाय	जोखिम व्यवस्थापनका उपाय	जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू			
भूकम्प	घर निर्माणमा परम्परागत प्रविधि (ढुंगा, माटो, काठ, छानामा खर वा पराल) प्रयोग	क्षतिग्रस्त घर तथा पूर्वाधारको पुनःमर्मत, अस्थायी आवास निर्माण		घर निर्माणमा ढुङ्गा-माटोको सन्तुलन, सुरक्षित स्थानको पहिचान।	परम्परागत घर निर्माण सिप, टहरा बनाउने। गोलो ढुङ्गालाई फुटाएर सतह क्षेत्र (surface area) बढाउने अभ्यास	बाँस, काठ, ढुङ्गा प्रयोग गरी लचकदार संरचना निर्माण।
आगलागी	गोठ/घर वरिपरि ढुंगामाटोको पर्खाल, खाली क्षेत्र सिर्जना	सामूहिक रूपमा निभाउने, सिंचाइ कुलोको पानी प्रयोग	नयाँ बनेका घरहरूमा अर्थिग जडान	आगो नियन्त्रणका उपाय, पानीको स्रोतको प्रयोग।	डोका, नाम्ला, बाल्टिन प्रयोग गरी आगो निभाउने।	स्थानीय जलस्रोत, बालुवा, माटोको प्रयोग, हरियो स्याउलाको प्रयोग।
खडेरी	जलस्रोत संरक्षण, पोखरी निर्माण	मुहान मर्मत, वर्षा पानी सङ्कलन, पानी जोहो गर्ने अभ्यास	बालीको जात तथा समय परिवर्तन, फिरफिरे तथा थोपा सिंचाइ प्रविधि	वर्षा चक्रको अनुमान, पानी संकलनको परम्परागत ज्ञान।	कुलो बनाउने, पानी संकलन गर्ने सिप र छयानको पानी करेखाबारीमा प्रयोग गर्ने, खडेरी सहनशील, पोषणयुक्त जौ, गहुँ लगाउने तेलहन, दलहन बाली, कम पानीमा उत्पादन सम्भव, माटोमा पात, टाट, वा झार ढाकेर माटोको आर्द्रता जोगाउने र हावाहुरीबाट माटो उड्न नदिने।	आहाल पोखरी बनाउने, वर्षातको पानी संकलन।
पहिरो	सुक्खा पर्खाल, कुलो निर्माण, वृक्षारोपण	टाढाको मुहानबाट पानी ल्याउने, बाटो मर्मत, खानेपानी मुहान संरक्षण	वैकल्पिक जीविकोपार्जन, बाली प्रणाली परिवर्तन	पहिरो हुने स्थानको चिनारी, पानीको जम्ने समय, सुक्ने चक्र, र माटोको प्रकारबारे अनुभवजन्य ज्ञान।	बालीको सन्तुलन राख्ने, बस्ती स्थानान्तरण गर्ने सिप।	गाभा बनाउने, ढल निकास प्रणाली।
बाढी	तटबन्ध निर्माण, कटान	प्रभावितलाई सुरक्षित स्थानमा सार्ने,	जलनिकास प्रणाली सुधार,	नदीको प्रवाहको अनुमान, सुरक्षित स्थानको पहिचान,	अस्थायी पुल बनाउने, बस्ती सार्ने।	बाँसको पुल, सानो तटबन्ध।

विपद्	समुदायले अवलम्बन गरेका			स्थानीय ज्ञान, सिप	स्थानीय क्षमता	स्थानीय प्रविधि
	जोखिम न्यूनीकरणका उपाय	जोखिम व्यवस्थापनका उपाय	जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू			
	रोक्ने वृक्षारोपण	आपतकालीन राहत	कृषि बिमा बीउ प्रयोग	पोखरी बनाउने, गहिरो भाग चिन्ने, बर्खामा पानीको बहाव व्यवस्थापन गर्ने		
असिना	अस्थायी ढाक्ने सामग्री प्रयोग, परम्परागत ध्वनि उत्पन्न गर्ने अभ्यास	खाद्यान्न खरिद र आपूर्ति	कृषि बीमा, सहनशील जात प्रयोग	मौसमको संकेत बुझ्ने, बाली ढाक्ने उपाय।	मल्लिचङ्ग, अस्थायी छाना बनाउने सिपा।	प्लास्टिक, पात, टाटको प्रयोग।
चट्याङ	रूखमा धातु नछुने अभ्यास, छतमा सिउँडीको बोट राख्ने	भौतिक पूर्वाधार पुनःमर्मत, पैदावार सदुपयोग	सुरक्षित आवास तथा सामुदायिक संरचना निर्माण, अर्थिग निर्माण	चट्याङ हुने समयको अनुमान, सुरक्षित स्थानमा बस्ने ज्ञान।	धातुबाट टाढा बस्ने, घरभित्र सुरक्षित रहन सिपा।	चट्याङ रङ्को प्रयोग (केही विद्यालयमा)।
हावाहुरी	छाना मजबुत बनाउने, छतमा सिउँडी/झार राख्ने	क्षतिग्रस्त घर मर्मत, अस्थायी आवास	सहनशील बाली तथा संरचना प्रयोग	हावाको दिशा र गति बुझ्ने ज्ञान, बाली लगाउने दिशा हावाको प्रवाहअनुसार समायोजन।	घरको छाना मजबुत बनाउने, बाली बाँध्ने सिपा। परम्परागत अन्तरबाली अभ्यासहरू	बाँस, डोरी, टाट प्रयोग गरी संरचना मजबुत बनाउने।
डढेलो	जंगल वरिपरि अग्नि-रेखा निर्माण	सामुदायिक रूपमा निभाउने, खानेपानी स्रोतको मर्मत	सामुदायिक वन व्यवस्थापन योजना, नियमित सरसफाइ	वन क्षेत्रमा आगो फैलिने संकेत बुझ्ने सुक्खा पात, हावाको वेग, र आगोको स्रोत मिल्दा डढेलो लाग्छ भन्ने अग्नि त्रिकोणको बुझाइ	आगो नियन्त्रण गर्ने सिप, वन सफा गर्ने।	आगो नियन्त्रणको लागि ढोका, पानी, माटो प्रयोग।
कृषि रोग	रोग प्रतिरोधात्मक बीउ छनोट, जैविक औषधि	रोग लागेको बाली नष्ट गर्ने	रोग प्रतिरोधात्मक जात प्रयोग	रोगको लक्षण पहिचान गर्ने ज्ञान।	बाली चक्र (Crop Rotation) गर्ने जैविक औषधि बनाउने, बालीको घनत्व व्यवस्थापन।	गोठ मल, जडीबुटी मिश्रण। अन्तरबाली अभ्यासहरू
पशु रोग	घरायसी औषधि प्रयोग, नुनपानी	भेटनरी सेवाको प्रयास, सामुदायिक सहयोग	खोप तथा रोग प्रतिरोधात्मक जात प्रयोग	पशु व्यवहारबाट रोगको अनुमान।	घरेलु उपचार, जडीबुटीको प्रयोग।	तुलसी, बेसारको प्रयोग।
मिचाहा झार	खरानी, असुराको पानी, हातिबार (केतुकी) छर्कने	झार उखेलेर व्यवस्थापन	प्रतिरोधात्मक बीउ प्रयोग	झारको फैलावट बुझ्ने, नियन्त्रण गर्ने ज्ञान।	हातले झार उखेल्ने, आगो लगाउने सिपा।	झार नियन्त्रणका लागि स्थानीय औषधीय वनस्पति।
वन्यजन्तु आतंक	बार लगाउने, ध्वनि निकाल्ने	घरायसी औषधि प्रयोग, सामुदायिक	जैविक विविधता संरक्षण, बाली प्रणाली परिमार्जन	वन्यजन्तुको चाल बुझ्ने, गन्ध थाहा	बस्ती सुरक्षाका उपाय, आगो बाल्ने सिपा।	काँडेतार, बाँसको बार,

विपद्	समुदायले अवलम्बन गरेका			स्थानीय ज्ञान, सिप	स्थानीय क्षमता	स्थानीय प्रविधि
	जोखिम न्यूनीकरणका उपाय	जोखिम व्यवस्थापनका उपाय	जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरू			
		खेदाउने अभ्यास		पाउने, रातको समय सतर्कता।		सिउँडीकाँडाको बारा।
सडक दुर्घटना	चेतावनी चिन्ह राख्ने, सडक नजिक पर्खाल निर्माण	घाइतेलाई प्राथमिक उपचार	-		नवनिर्मित बाटोहरू जिर्ण, चालक अनुमतीपत्र नभएका चालक	छैन्
तुषारो	खेतमा पानी हालेर ताप नियन्त्रण	क्षतिग्रस्त बाली हटाउने	तुषारो प्रतिरोधात्मक जात प्रयोग	माटोमा पात, टाट, वा झार ढाकेर मल्चिङ्ग	खास नभएको	छैन्
महामारी	व्यक्तिगत सरसफाइ प्रवर्धन	स्वास्थ्य सेवासँगको पहुँच विस्तार	सुरक्षित खानेपानी वितरण, गोठसुधार भकारी सुधार	परम्परागत झारफुक	धामीझाँक्री, स्वास्थ्य चौकी	स्थानीय जडीबुटी

२.२.३ सम्मुखता, सडकटासन्नता र क्षमताको विश्लेषण

२.२.३.१ सम्मुखता विश्लेषण

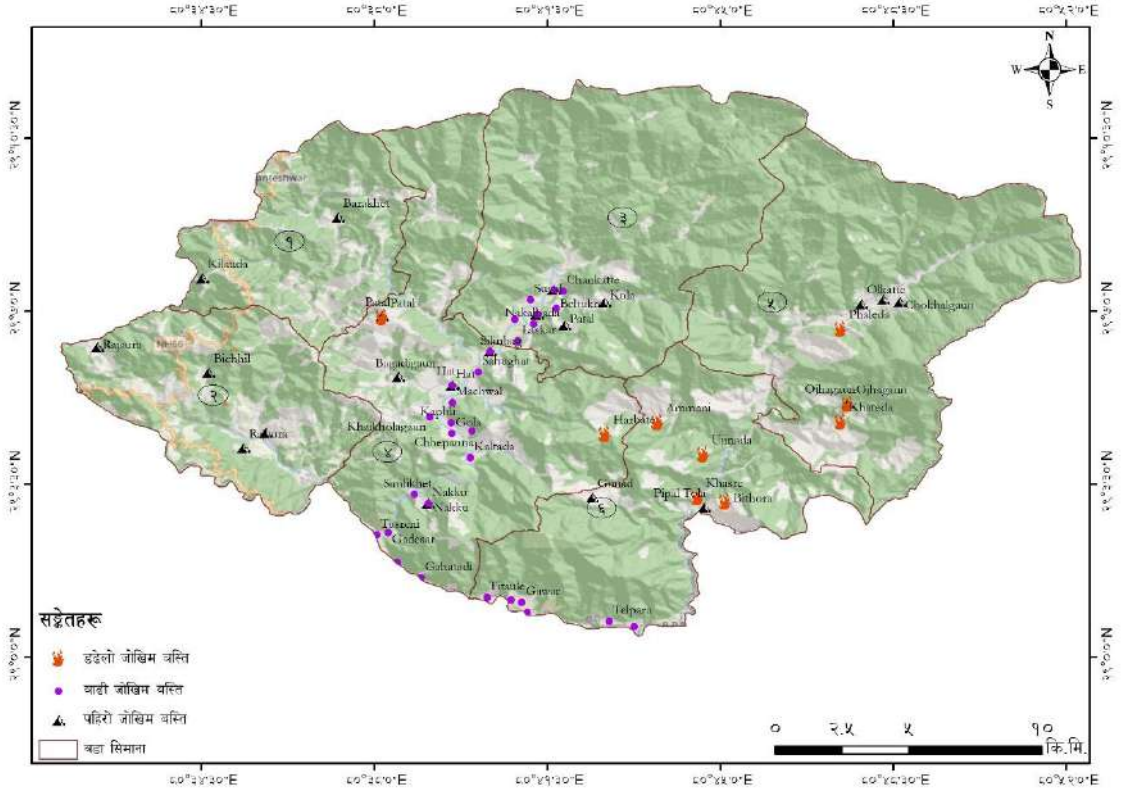
विगतमा भएका प्रकोपका घटना त्यसको प्रभाव र वर्तमान संकटासन्नताको अवस्थाका आधारमा प्रकोपको प्रभाव क्षेत्र आँकलन तथा नक्शांकन गरिएको छ। प्रकोप क्षेत्र आँकलन तथा नक्शांकनले कुन प्रकोपको लागि कुन क्षेत्र वढी जोखिममा छ र त्यसबाट के कति घरपरिवार तथा जनसंख्यामा प्रभाव पर्न सक्छ। जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी गतिविधिहरू कुन ठाउँमा केन्द्रित गर्ने भन्ने जानकारी दिन्छ। जोरायल गाउँपालिकाका सबै वडाका सबैजसो बस्तीहरू भूकम्पको उच्च जोखिममा छन्। त्यसैगरी गाउँपालिकाका सबै वडामा वर्षेनि असर गर्ने र बारम्बार दोहोरिरहने अर्को प्रकोप पहिरो, कृषि रोग, पशु रोग, बाढी, चट्याङ्ग, खडेरी हुन्।

तालिका ५२: जोरायल गाउँपालिकाको प्रकोप जोखिम बस्तीहरू

क्र.सं	वडा	उच्च जोखिम वस्तीहरू	जोखिममा रहेको पूर्वाधार	जोखिममा रहेका घरधुरी	जोखिममा रहेको जनसंख्या
भूकम्प	सबै	सबै	घर, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, वडा कार्यालय	९०%	सबै
आगलागी	१	वडाखेत, लिलाचौड, पत्थरगडा, खार, सुन्लेक, खुचडा	घर, विद्यालय, खानेपानीका पाईप, सिचाई पाईप, विजुलीको तार	७.६% (काठबाट बनेको घरधुरी)	१८००
	२	बुडर, बिछलगाउँ, मेलखोला, बस्यानीगाउँ, भतेटुक्र, रिठा, छतिवन, रुपसकाँडा,			
	३	बरम, दुधेखाली, ठाटिगडा, सलाडी			
	४	बजीलेक, थली, गाजरी, बगस्ती, ओईतोडा, पोखरा, देउथला, पातल, हरबाट			
	५	फालेडा, ओजगाउँ, खाटेडा			
	६	जडेपानी, डाँडागाउँ, रौतडा, ग्वानी, अम्मानी, उजीनाडा, बिटहोरा, खसे			
खडेरी	सबै	सबै	खानेपानी, सिचाई	अनुमानित २५ %	२५०००

पहिरो	१	किलौडी, वडाखेत, बेरुपाटा, खैगाड, सकिन्डा, खार, सुन्लेक	खानेपानी ट्याङ्की, वितरण लाईन, पानी घट्ट, सडक र पुल, बिजुली प्रसारण तथा वितरण लाइन, जलविद्युत केन्द्रहरू, सिँचाइ प्रणाली, खेतबाली क्षेत्र, विद्यालय र स्वास्थ्य चौकी, बस्ती/घरहरू, सार्वजनिक भवनहरू, सञ्चार संरचना (टावर, केबल)	अनुमानित ५.५ %	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष ५६०००
	२	बुडर, बिछलगाउँ, मेलखोला, बस्यानीगाउँ, भतेटुक्र, रिठा, छतिवन, रुपसकाँडा, उल्जे, रजौरा, त्रिबेणीघाट, धारापानी			
	३	नवलपुर (घ), मुङ्की, गडाखर्क, उपरकोट, नुवादेव, अवस्थी गाउँ, ठुलढुंगा, निगलतडा, ओजगाउँ, कोला, खडायातगाउँ, सेला			
	४	कलमटा, नापानी, बगस्ती, चाप, भजना, गागारा बस्ति, छेपन्ना, सिराड, पातल, सिलिंगेबाघ, बगाडीगाउँ, हाट, नक्कु			
	५	खहडा, सिमडा, बिसभरा, पातली गाउँ, डाँडागाउँ, हरडानी, बिसेखोलागाउँ, ओलकट्टे, चोखालगाउँ			
	६	बसौटी, ग्यानी, खसरे, आरुवाटा, उजगल, कफलतडी, घट्टेबाटो, बेतरना, सिरोडा, जडेपानी, कस्ताडी, तितौले, गावर, तेलपरा, चिनतोडा, लामौते, उपरा, जारिमघाट, गुनड, पिपल टोल			
बाढी	१	किलौडी, वडाखेत, बेरुपाटा, खैगाड, सकिन्डा, खार, सुन्लेक	खानेपानी ट्याङ्की, वितरण लाईन, पानी घट्ट, सडक र पुल, बिजुली प्रसारण लाइन, जलविद्युत् केन्द्रहरू, सिँचाइ प्रणाली, खेतबाली क्षेत्र, विद्यालय र स्वास्थ्य चौकी, बस्ती/घरहरू, सार्वजनिक भवनहरू, सञ्चार संरचना (टावर, केबल)	अनुमानित १० %	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष १००००
	२	बुडर, बिछलगाउँ, मेलखोला, बस्यानीगाउँ, भतेटुक्र, रिठा, छतिवन, रुपसकाँडा, उल्जे, रजौरा, त्रिबेणीघाट, धारापानी			
	३	नवलपुर (घ), मुङ्की, गडाखर्क, उपरकोट, नुवादेव, अवस्थी गाउँ, ठुलढुंगा, निगलतडा, ओजगाउँ, कोला, खडायातगाउँ, सेला			
	४	कलमटा, नापानी, बगस्ती, चाप, भजना, गागारा बस्ति, छेपन्ना, सिराड, पातल, सिलिंगेबाघ, बगाडीगाउँ, हाट, नक्कु			
	५	खहडा, सिमडा, बिसभरा, पातली गाउँ, डाँडागाउँ, हरडानी, बिसेखोलागाउँ, ओलकट्टे, चोखालगाउँ			
	६	बसौटी, ग्यानी, खसरे, आरुवाटा, उजगल, कफलतडी, घट्टेबाटो, बेतरना, सिरोडा, जडेपानी, कस्ताडी, तितौले, गावर, तेलपरा, चिनतोडा, लामौते, उपरा, जारिमघाट, गुनड, पिपल टोल			

असिना	सबै	सबै	खुला खेतबाली (तरकारी, फलफूल) टिनको छाना भएका घरहरू, विद्यालयहरू	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
चट्याड	सबै	सबै	अगला र धातुयुक्त संरचना (टावर, पोल, छाना), विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, बिजुलीको ट्रांसफार्मर र लाइन	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
हावाहुरी	सबै	सबै	अस्थायी घर, टहरा, टिन वा प्लास्टिक छाना, बिजुली पोल, साइनबोर्ड, विद्यालयका छाना	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
डढेलो	सबै	सबै	वन क्षेत्र नजिकका बस्ती, गोठ, टहरा, विद्युत् लाइन र टावर, खानेपानीका पाईपहरू	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
कृषि रोग	सबै	सबै	बाली उत्पादन क्षेत्र, बीउ भण्डारण केन्द्र, कृषि सहकारी भवन	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
पशु रोग	सबै	सबै	गोठ, पशु फार्म, पशु औषधालय, पशु आहार भण्डारण केन्द्र	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
मिचाहा झार	सबै	सबै	खेतीयोग्य जमिन, वन क्षेत्र, सिंचाइ कुलो र पोखरी	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
वन्यजन्तु आतंक	सबै	सकै	वन क्षेत्र नजिकको बस्ती, गोठ, खेतबाली	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
सडक दुर्घटना	१, २	गैरा, गोल्डेन, बुडर लगायतका सबै गात्रीण सडकहरू	साँघुरा र पहिरो प्रभावित सडक, पुल, मोड, र अव्यवस्थित क्रसिड, विद्यालय नजिकको सडक	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
तुषारो	सबै	सबै	खेतबाली	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै
महामारी	सबै	सबै	मानव स्रोत	प्रत्यक्ष सबै	अप्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सबै

चित्र नं १८: जोरायल गाउँपालिकाको बाढी, पहिरो तथा आगलागी जोखिम बस्तीहरू

२.२.३.२ सडकटासन्नता विश्लेषण

तालिका ५३: जोरायल गाउँपालिकाको हालको प्रकोप, संकटासन्नता तथा जोखिमको अवस्था

प्रकोप	हालको जोखिमको अवस्था	हालको संकटासन्नता	भविष्यमा हुन सक्ने जोखिमको प्रभाव
भूकम्प	पुराना घरहरू ढुङ्गामाटोको संरचना भएका कारण कमजोर छन्, भौगोलिक विकटता र पूर्वतयारीको अभावले जोखिम अझ बढाएको छ।	बालबालिका, वयस्क, महिला, अपांगता भएका, कृषक, बिरामी, दलित समुदाय	पुनः भूकम्प आएमा अझ ठूलो जनधनको क्षति हुने सम्भावना, शिक्षा, स्वास्थ्य, र प्रशासनिक सेवा अवरुद्ध हुने खतरा, मानसिक स्वास्थ्यमा दीर्घकालीन असर, बस्ती विस्थापनको सम्भावना, स्थानीय पूर्वाधार, सडक, र सञ्चार प्रणालीमा ठूलो असर
आगलागी	धन जनको क्षती, मानव पशुपछी मर्ने, घाईते हुने, भण्डारण गरेको खाद्यान्न नाश	बालबालिका, वयस्क, महिला, अपांगता भएका, कृषक, बिरामी, दलित समुदाय	हाल खडेरीको प्रकोप वढ्दै गएकोले गर्दा आगलागीको घटना पनि वढ्ने देखिन्छ। खरको छाना क्रमश विस्थापन भई आगलागीको जोखिम कम हुनेछ।
खडेरी	वनजंगलहरूमा धेरै सुख्खापन बढी आगलागीका घटनाहरू बढेका, भएको पानीका मुहानहरू सुक्दै गएका, खानेपानीको अभाव, खानेपानी र सिंचाइको पर्याप्त सुविधा नभएको ठाँउमा खेतीपाती गर्न कठिनाई भई उत्पादनमा कमी आएको र बोटबिरुवामा वर्षेनी विभिन्न किसिमका रोग र किरा बढ्ने गरेको, पशुपंक्षी र मानवलाई पनि विभिन्न सरसफाइको कमीले हुने एवम् संक्रामक रोग लाग्ने क्रम बढेको, पानी कृषि र अन्नमा बढी समय र खर्च बढेको सिंचाई	बालबालिका, वयस्क, महिला, अपांगता भएका, कृषक, बिरामी, दलित समुदाय	खेती योग्य जमिनको कमी भई खाद्यान्न संकट हुन सक्ने, भोकमरी, कुपोषण, महामारी फैलन सक्ने, पानीका मूलहरू सुकी खानेपानीको चरम अभाव हुन सक्ने, वस्ती बसाइ सराइ पनि हुन सक्ने, वनजंगलमा सुखापन भई वन्यजन्तुको वासस्थान नाश हुन सक्ने

	कुलोमा पानीको उपलब्धतामा कमी आएको, हरियो घाँसको अभाव, चरण क्षेत्र घटेको		
पहिरो	सानो सानो हुँदै पहिरोले ठुलो रूप लिएको, माथिल्लो भागमा जमिन चिरा परेकोले पहिरो निरन्तर गइरहेको, उत्पादनयोग्य जमिन कटानी गर्दै गएको, उर्बर माटो बगाइ लगेको, बेसीमा भएका खेतमा थैग्रान जम्मा गरेको, बाटो र बस्तीका घर पनि बगाउन सक्ने अवस्था आएको, तल्लो भेगका बस्ती पुरिन सक्ने र माथिल्लो भेगका बस्ती झर्न सक्ने संभावना बढेको, बाटोमा क्षति तथा खोला थुनिने समस्या रहेको, पानीको स्रोत पुग्ने गरेको छ	मानव वस्ती, खेतीयोग्य जमिन, पातालखोला, भिमेश्वर आ.वि., महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा (ज्येष्ठ नागरिक), गर्भवती महिला, कृषक	पहिरोले बाटो, खेतीयोग्य जमिन, बस्ती नै बगाएर धनजनको क्षति गर्न सक्ने, बस्ती स्थानान्तरण गर्नुपर्ने अवस्था आउने, अवैज्ञानिक तरिकाले बाटो घाटो निर्माण, भिरालो क्षेत्रमा भइरहेको पूर्वाधार विकास, र भूउपयोगितामा आएको परिवर्तनले गर्दा भविष्यमा अस्वभाविक पहिरोको घटना देखिने, स्वास्थ्य सेवाको पहुँच टुट्नाले प्रसूति, शिशु स्याहार तथा गर्भवतन सेवा अवरुद्ध हुन सक्ने, पानीको स्रोत पुरिनाले महिलाको कार्य बोझ बढ्ने देखिन्छ।
बाढी	बाढीले घरखेत नै बगाउने गरेको, मानिस पशुपंक्षी तथा धनजनको क्षति गराउने गरेको, पुल, सडक तथा अन्य भौतिक पूर्वाधार क्षति हुने गरेको, लघु जलविद्युतको इन्टेक बगेको, पानीको स्रोत तथा मुहान बगेको तथा पुरेको	बालबालिका, वयस्क, महिला, एकल व्यक्ति, वृद्ध, खोला नजिक बसोबास गर्ने बस्ती	पानी पर्ने तरिकामा फेरबदल आउनुका साथै माथिल्लो क्षेत्रमा अस्वभाविक पहिरोले बाढीका घटनाहरु बढ्ने
असिना	खाद्यबाली, नगदेबालीको क्षति हुने, खाद्य संकट, कुपोषण हुने, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा हास, कहिलेकाहीँ बिउको लागि पनि जोगाउन नसकेको दृष्टान्त, तरकारीखेतीमा उच्च प्रभाव, उर्जाशिल जनशक्ति पलायन बाहिरी स्रोतबाट खाद्यान्नको आपूर्ति बढ्ने, मनोविज्ञानमा असर पर्ने	गर्भवती महिला, बालबालिका, कृषक	असिना पानीको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिनापानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ। खाद्य उत्पादनमा गिरावट, पोषण संकट, गर्भवती, महिनावारी जस्तो संवेदनशील समयमा चाउचाउ, फ्रुटी, चिसो पियपदार्थहरुको प्रयोगले नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्छ। महिला तथा बालबालिकामा दूषित खाद्य पदार्थको उपभोगबाट उत्पन्न हुने रोगहरुको फैलावट बढ्नेछ, सुनौला हजार दिनका आमाहरु सुरक्षित पौषण नपाएर कमजोर हुने, बच्चाहरु कुपोषित हुन सक्नेछन्। वैकल्पिक कृषि प्रविधिको विकास, स्वास्थ्य सेवाको पनि बिस्तार हुनेछ, स्वास्थ्य सेवामा मानिसहरुको पहुँच वृद्धि हुनेछ, खर्च वृद्धि हुनेछ।
चट्याङ	पशु चौपायामा क्षति, मानव जनजिवनको क्षति, विद्युतीय उपकरणहरु, सोलार प्यानलहरु, जेनेरेटर तथा इन्भर्टर क्षति	बालबालिका, वृद्ध, महिला, विद्यार्थी, कृषक	ग्रामिण विद्युतीकरणसँगै अर्थिग व्यवस्थाले घरमा चट्याङ्गको प्रभाव कम पर्नेछ। MCB को जडानको कारण विद्युतीय सामग्रीको क्षति कम हुनेछ
हावाहुरी	घर छाना उडाउने, जनधनको क्षति भएको, अन्न बाली नाश गर्ने गरेको, फलफुलका फल फुल झार्ने र साना बिरुवा ढाल्ने गरेको	महिला, बालबालिका, कृषक, विपन्न वर्गका मानिस	हावाहुरीले जस्तापाता उडाउने, घर भत्काउने र मानवीय क्षति गर्न सक्ने, कृषि बालीमा नोक्सान पुर्याउन सक्ने सम्भावना रहेको छ
डढेलो	वनजंगलमा आगलागीका घटना बढी त्यहाँका वनपैदावर, जीवजन्तु, जडीबुटी नाश भएका साथै मानिसलाई आवश्यक काठ दाउरा संकलन गर्न कठिनाई हुने गरेको एवम् वनको विनाशले पानीका स्रोत सुक्ने र कहिलेकाँहीँ बस्तीमा आई जनधन क्षति पनि गराउने गरेको	वन, वन क्षेत्रका वस्ती, महिला, बालबालिका, अति विपन्न व्यक्ति, वयस्क	साना बिउबिरुवा नष्ट हुन सक्ने, दुर्लभ र लोपोन्मुख जीवको बासस्थान र जीवको अन्त्य हुन सक्ने, त्यहाँ पाइने रैथाने प्रजातिका बोटबिरुवा वा वन्यजन्तुको नाश हुन सक्ने, पानीको मुहान सुक्न सक्ने सम्भावना रहेको छ

कृषि रोग	धान तथा गहुमा खैरो, गोबारो, पतेरो, कालो लाम्ने तथा किराहरुको प्रकोप बढेको, तरकारीमा नयाँ रोगहरु देखा परेको, मकैमा फौजी किराको प्रकोप बढेको, अरहरमा किराको प्रकोप बढेकोले उत्पादन हुन छोडेको, आँप लगायत फलफूलमा किराको प्रकोप बढेको	कृषक, बालबालिका, युवा, वयस्क, वृद्ध, महिला	खेतीपातीमा युवा पुस्ताको आकर्षण घट्न सक्ने, हरेक वर्ष खाद्यान्नको अभाव झेल्नु पर्ने, खाद्यान्न संकट पर्न सक्ने, भोकमरी कुपोषणका घटना बढ्न सक्ने
पशु रोग	पशुपंक्षीमा रोगका कारण एक देखि बथानमा मृत्यु हुन गरेको, कुखुरामा नयाँ रोगहरु देखा परेको, छाडा तथा पालुवा कुकुरहरुमा रोग देखा परेको, दूध तथा मासु उपलब्धता घटेको	कृषक, बालबालिका, युवा, वयस्क, वृद्ध, महिला	पशुपालनमा मानिसको चाहना हराउन सक्ने, पशुपंक्षीबाट मानिसमा संक्रामक रोगहरु सर्न सक्ने, पशु स्वास्थ्य सेवा तथा पहुँच विस्तार हुनेछ
मिचाहा झार	खाद्यबाली, नगदेबालीको उत्पादनमा कमी, घाँस प्रजातीको उपलब्धतामा कमी, अत् महिलाहरुको कार्यकोझ बढ्ने, जैविक विविधतामा असर, वन डढेलोका लागि ईन्धनका रूपमा काम गर्ने, जडीबुटीको फैलावटमा बाधा, उपलब्धतामा कमी, चराका घाँसेबासस्थान नाश, वन्यजन्तुको विचरण क्षेत्रमा प्रभाव, जलचरका बासस्थान विनाश, वन्यजन्तु खाद्यान्न खोजीमा खेतबारीमा पस्नु, महिलाहरुको वन्यजन्तु खेद्रे, चरण क्षेत्रको अभाव घाँस संकलनका लागि टाढाटाढा जानुपर्ने लगायतका कार्यबोझ बढ्ने, गर्भवती महिला, शिशुहरुको वन्यजन्तुसँगको सम्मुखा बढ्ने।	कृषक, बालबालिका, युवा, वयस्क, वृद्ध, महिला	उन्नत जातका बिउको बढ्दो, मोटरगाडीमा हुने सामानको ओसारपसारले मिचाहा प्रजाती फैलाउने भेक्टरकारुपमा काम गर्न सक्ने, रैथाने घासहरु हराउने, वारीका काल्ना तथा वारीमा मिचाहा प्रजाती भएका कारण उत्पादनमा कमी, चरण क्षेत्रको अभाव घाँस संकलनका लागि टाढाटाढा जानुपर्ने हुनसक्छ, अत् भविष्यमा मिचाहा प्रजातीको प्रकोप बढ्दै जाने देखिन्छ।
वन्यजन्तु आतंक	खाद्यको उपलब्धता कम हुने, भाउ बढ्ने, कुपोषणको शिकार हुने, पशुपंक्षीका दाना असहज हुने, कृषि, पशुपालन, जागिर, व्यापारमा लागेकाहरुको मनोबल गिर्ने, कम खाद्यको उपलब्धता कम तर श्रम बढेको, संवेदनशील अवस्था बाल्यकाल, गर्भावस्था तथा बृद्ध उमेरमा पोषण कमी	कृषक, बालबालिका, युवा, वयस्क, वृद्ध, महिला	ग्रामीण बस्तीबाट बजार बसाई आउने बढ्दो क्रम, ठुलाठुला कृषियोग्य जमिनहरु घडेरीमा परिणत हुने र शहरको विकास हुने, बासस्थानको क्षयीकरण हुने, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व बढ्ने कुरा अवश्यभावी छ अत् गाउँपालिकामा मानव वन्यजन्तु सहअस्तित्व घट्न सक्ने छ।
सडक दुर्घटना	साँघुरा, अव्यवस्थित, र पहिरो प्रभावित सडकहरु, सवारी साधनको अनुगमन कमजोर, बारम्बार दुर्घटना, विशेष गरी वर्षा र चाडपर्वको समयमा, आकस्मिक सेवाको पहुँच सीमित।	कृषक, बालबालिका, युवा, वयस्क, वृद्ध, महिला	ठुला, व्यवस्थित सडकहरु, सवारी साधनको अनुगमन बढ्ने, निजि सवारीसाधनको बढ्दो प्रयोगले सडक दुर्घटनाको बारम्बारता बढ्ने, आकस्मिक सेवाको पहुँच बढ्ने।
तुषारो	बालीको अंकुरणमा बाधा, खाद्यान्नको उत्पादनमा र गुणस्तरमा हास, तरकारीखेतीमा उच्च प्रभाव, मनोविज्ञानमा असर पर्ने	गर्भवती महिला, बालबालिका, कृषक	तुषारोको बारम्बारतालाई हेर्दा भविष्यमा असिनापानीको समस्या बढ्दै जाने देखिन्छ। खाद्य उत्पादनमा गिरावट, पोषण संकट। वैकल्पिक कृषि प्रविधिको विकास
महामारी	मनसुनको समयमा झाडापखाला, टाइफाइड, र स्किन इन्फेक्शनको दर बढ्ने अनुमान गरेको, स्वास्थ्य जनशक्ति अभाव, सुरक्षित पानीको कमी, र सार्वजनिक स्वास्थ्य चेतना कमजोर हुँदा महामारी फैल्ने अवस्था	बालबालिका, युवा, वयस्क, वृद्ध, महिला	जलवायु परिवर्तनसँग सम्बन्धित रोगहरु (जस्तै डेंगु, मलेरिया) पनि देखिन सक्ने सम्भावना, प्रवासी श्रमिकहरुको आगमनले नयाँ संक्रमणको जोखिम ल्याउन सक्छ।

क) संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोपले सिर्जना गरेका असरहरु विश्लेषण गरी उमेर समूह, लिङ्ग, सामाजिक स्तर, वर्ग र जातजाति अनुसार पर्ने र पारेको प्रभावहरुमा छलफल गरिएको छ। प्रकोपका असरहरुले समुदायका वर्ग, जातजातिमा कस्ता कस्ता प्रभाव पारेका छन् र ती प्रभावहरु कुन समूहमा बढि असर गर्छन् भन्ने सवालहरुमा छलफल गरि सबै भन्दा उच्च असर पार्नेलाई ३, मध्यमलाई २ र न्यून असर गर्नेलाई १ अंक दिइएको थियो।

तालिका ५४: प्रकोपको संकटासन्न वर्ग तथा समुदाय पहिचान

प्रकोप	प्रकोपको सङ्कटासन्न वर्ग														
	उमेर समूह				लिङ्ग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
	बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्ध	महिला	पुरुष	अति विपन्न	विपन्न	मध्यम वर्ग	सम्पन्न वर्ग	अपाङ्गता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	क्षेत्री	ब्राह्मण
भूकम्प	३	२	२	३	३	३	३	३	२	१	३	३	३	३	३
आगलागी	३	२	२	३	३	२	३	२	२	१	३	२	३	२	२
खडेरी	३	२	२	३	३	२	३	२	२	१	३	२	३	२	२
पहिरो	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	३	३	२	२
बाढी	३	२	२	२	३	३	३	२	१	१	३	३	३	२	२
असिना	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	१	२	३	३	३
चट्याड	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	१	२	३	३	३
हावाहुरी	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	२	३	३	३
डढेलो	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	३	२	२	२
कृषि रोग	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	३	३	३	३
पशु रोग	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२	२
मिचाहा झार	३	२	२	३	३	२	३	२	१	१	३	३	२	२	२
वन्यजन्तु आतंक	३	२	२	३	३	२	३	३	३	१	३	३	३	३	३
सडक दुर्घटना	३	२	२	३	३	३	३	३	३	३	३	२	२	२	२
तुषारो	३	२	२	३	३	२	३	३	२	१	२	२	३	३	३
महामारी	३	२	२	३	२	२	३	३	२	२	३	२	२	२	२

स्रोत: वडा स्तरीय LDCRF तयारी गोष्ठी, २०८२

वडाहरूमा तयार गरिएको विपद् व्यवस्थापन योजना अध्ययन तथा विश्लेषण बमोजिम फरक-फरक प्रकोपहरूले जीविकोपार्जनका स्रोतहरूमा प्रत्यक्ष असर पुऱ्याएको देखिन्छ, जसअन्तर्गत खानेपानीका मुहान सुक्नुका कारण खानेपानीमा समस्या, पुराना कुलोकुलसा र पोखरीहरू सुक्नाले सिँचाइमा असुविधा, अनियमित वर्षा, अत्यधिक वर्षा र खडेरीका कारण समयमा बाली लगाउन नसक्ने र लगाएको बालीमा समेत नोक्सानी हुने, मिचाहा प्रजातिहरू फैलनुका कारण खेतबारी बाँझो रहनु, उत्पादन घट्नु, पहिरो, बाढी, चट्याड, असिना, हावाहुरी र नयाँ-नयाँ रोगको प्रकोपले विशेष गरी एकल महिला, दलित, फरक क्षमताका समुदाय, महिला, बालबालिका तथा विपन्न वर्गलाई बढी असर पारेको प्रष्ट देखिन्छ। आगलागी, खडेरी र वनमाराको प्रकोपसँगै सुख्खा क्षेत्र बढ्नाले वन विनाश तथा वन पैदावारको उपलब्धतामा हास आउँदा लक्षित वर्ग बढी प्रभावित भएका छन्।

ख) वडा संकटासन्नता स्तर निर्धारण स्तरीकरण

जोरायल गाउँपालिका भित्र रहेका ६ वटै वडाहरू जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमको कुन स्तरमा रहेको छ भनेर निर्धारण गरिएको छ। वडाभित्र घटेका जलवायु जन्य प्रकोपको बारम्बारता, प्रकोपले ल्याएको असर, असरसँगको सम्मुखता, प्रकोपबाट अनुकूलित हुने सक्ने क्षमता, सडक तथा स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारको पहुँच तथा तालिम प्राप्त जनशक्ति तथा मानवीय संसाधनको अवस्थालाई आधार बनाएर वडा संकटासन्नताको स्तर निर्धारण स्तरीकरण गरिएको छ।

सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेको तथा वडाभित्र स्रोत तथा क्षमता कम भएको साथै सडक तथा स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारको तथा सेवा प्रदायक निकायहरूबाट टाढा भएको वडालाई अति उच्च जोखिम, सबैखाले जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेको भएता पनि वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी/बिट, सडक तथा अन्य पूर्वाधारको पहुँच तथा तालिम प्राप्त जनशक्तिहरू भएको वडालाई उच्च जोखिम र तुलनात्मक रूपमा अन्य वडाहरू भन्दा स्थान विशेष हुन सक्ने प्रकोप (पहिरो, बाढी, चट्याङ्ग, आगलागी, वन डढेलो) हरूको असर कम भएको वडालाई मध्यम जोखिम रहेको वडाको रूपमा स्तरीकरण गरिएको छ।

यस विश्लेषणबाट जोरायल गाउँपालिकाको वडा नं २, ४ र ६ उच्च संकटासन्नता वडाहरू हुन्। त्यस्तै वडा नं १, ३ र ५ संकटासन्नताको हिसाबले मध्यम स्तरमा रहेका छन्। संकटासन्नताको हिसाबले वडाहरूको प्राथमिकीकरणको विवरण तालिका ५५ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५५: संकटासन्नताको आधारमा वडा प्राथमिकीकरण

वडा नं	१	२	३	४	५	६
१		२	१	४	१	६
२			२	२	५	२
३				४	५	६
४					५	४
५						५
६						
प्राप्त अङ्क	२	४	०	३	४	२
प्राथमिकता	पाँचौं	दोस्रो	छैठौं	तेस्रो	पहिलो	चौथो

स्रोत: वडा स्तरीय LDCRF तयारी गोष्ठी, २०८२

२.२.३.३ क्षमता विश्लेषण

जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य, पर्याप्त पूर्वतयारी र विपद् पछिको परिस्थितिलाई यथाशीघ्र सामान्य अवस्थामा फर्काउन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू संचालन गर्न आवश्यक पर्ने संस्था, संरचना, नीति, कानून, योजना, पूर्वाधार, भौतिक श्रोत साधन, प्राकृतिक श्रोत, सामाजिक श्रोत, आर्थिक श्रोत र मानवीय श्रोतको विद्यमान अवस्थाको लेखाजोखा र गाउँपालिकाको विपद् प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ गर्नको लागि गर्नुपर्ने आवश्यकताको विश्लेषण तथा क्षमताको स्तर तालिका ५६ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५६: क्षमता विश्लेषण तथा स्तर निर्धारण

क्षेत्र	अवस्था विश्लेषण	आवश्यकता विश्लेषण	क्षमता स्तर
कानून, नीति, योजना	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन बनेको गाउँपालिकाको प्रकोप क्षमता तथा संकटासन्नता लेखाजोखा गरिएको विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि बनेको गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनेको गाउँपालिकाको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार भएको गाउँपालिकाको बस्ती विकास, सहर योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड बनेको 	<ul style="list-style-type: none"> राहत सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड बनाउनुपर्ने जोखिम सूचूचित क्षेत्रगत विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने विपद्को बेला भन्नावशेष, लाश र विभिन्न फोहोर व्यवस्थापन निर्देशिका बनाउने विपद् व्यवस्थापन कार्यसंचालन विधि तयार/अद्यावधिक गर्ने विद्यालय तथा स्वास्थ्य संघसंस्थाको विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तयार गर्नुपर्ने जलाधार व्यवस्थापन गुरुयोजना बनाउने 	मध्यम
संस्था तथा संरचना	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको विपद् व्यवस्थापन विषयगत शाखा भएको 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र स्थापना र संचालन गर्नुपर्ने खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, विपद् लेखाजोखा कार्यादल गठन गर्नुपर्ने वडा तहमा विपद् तथा जलवायु सूचना केन्द्र स्थापना गर्नुपर्ने जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण दिनुपर्ने विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्ति तोक्नुपर्ने 	मध्यम
पूर्वाधार तथा भौतिक	<ul style="list-style-type: none"> सबै वडामा सडक पुगेपनि वर्षाको समयमा वडा नं ५ र ६ मा नपुगे सबै वडामा विद्युत पुगेको सबै वडामा र घरधुरीमा खानेपानी नपुगेको 	<ul style="list-style-type: none"> आपत्कालीन आश्रयस्थल बनाउन सकिने सामुदायिक भवन तथा खुला ठाउँमा सडक खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्ने 	न्यून

क्षेत्र	अवस्था विश्लेषण	आवश्यकता विश्लेषण	क्षमता स्तर
श्रोत साधन	<ul style="list-style-type: none"> - सबै वडा र घरधुरीमा सरसफाई सुविधा पुगेको - वडा नं ५ र ६ मा संचार सुविधा चौबीसे घण्टा उपलब्ध नरहेको - विद्यालय भवन – (पक्कि १४६, कच्ची ५८) - स्वास्थ्य संस्था – २३ वटा - सामुदायिक भवन – ७४ वटा 	<ul style="list-style-type: none"> - सबै वडामा आपत्कालीन प्रयोजनका लागि खुला क्षेत्रको पहिचान र पहिचान गरिएका ठाउँहरूमा आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्नुपर्ने - सबै वडामा आपत्कालीन प्रयोजनका लागि एक एक वटा हेलिप्याड निर्माण गर्नुपर्ने - स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरूलाई क्रमश विपद् जोखिमबाट सुरक्षित बनाउँदै जानुपर्ने - प्रत्येक वडामा सामान्य खोज उद्धारका सामग्रीहरूको सेट तयारी राख्नुपर्ने - संचार पहुँच सबैमा नियमित हुनुपर्ने 	
प्राकृतिक श्रोत	<ul style="list-style-type: none"> - खेतीयोग्य जमिन - वनक्षेत्र (सामुदायिक तथा राष्ट्रिय वन) - नदीनाला - पानीका मुहान कुवा - ढुंगाखानी, स्लेट खानी - बाँस भएको बस्ती - ताल/पोखरी/ झरना - खुला चौर 	<ul style="list-style-type: none"> - पानीका मुहान ताल पोखरी र वन क्षेत्रको संरक्षण गर्नुपर्ने - आपत्कालीन आश्रयस्थल बनाउन सकिने खुला ठाउँको पहिचान गरी सडक, खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधारहरूको तयारी गर्नुपर्ने 	उच्च
सामाजिक श्रोत	<ul style="list-style-type: none"> - आमा समूह - ८० वटा - युवा संस्था – ११ वटा - बाल क्लब - ३० वटा - सामुदायिक भवन – ६७ वटा - सहकारी - सामाजिक संघ संस्थाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> - सामाजिक संस्था तथा श्रोतहरूलाई विपद् न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीमा संलग्न गराउने र परिचालन गर्ने नीति कार्यक्रम बनाउनुपर्ने - सामाजिक संस्थाहरूको संयन्त्र बनाई उनीहरूको स्रोतलाई एकिकृत परिचालन गर्नुपर्ने - सामाजिक संस्थाहरूको विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्य क्षमता बढाउनुपर्ने 	उच्च
आर्थिक श्रोत	<ul style="list-style-type: none"> - बैंक २ वटा - लघुवित्त-५ वटा - सहकारी - १३ वटा - बचत समूह – ३० वटा - विपद् कोष - १ - पारिवारिक बचत (नगद तथा जिन्सी) - पशुपालन - ठूला व्यापार - १२ वटा 	<ul style="list-style-type: none"> - नीति तथा प्रक्रिया तय गरी आर्थिक क्षेत्रलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी गर्ने र श्रोत परिचालन गर्नुपर्ने - सहकारी संस्था तथा बचत समूहले आफ्ना सदस्यहरूका लागि आपत्कालीन सहायता कोषको प्रवन्ध गर्नुपर्ने - बीमा कम्पनीहरूसँग समन्वय गरी विपद् बीमाको प्रवर्धन गर्नुपर्ने 	न्यून
मानवीय श्रोत	<ul style="list-style-type: none"> - प्राथमिक उपचारक – २० - स्वास्थ्य जनशक्ति (विभिन्न तहका) - ९९ जना - उद्धार तथा सुरक्षा कर्मी - ५० जना - कृषि/पशु प्राविधिक – १९ - भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने मिस्त्री - ५१ जना - अस्थायी आवास निर्माण गर्न सक्ने जनशक्ति - ११९ जना - विपद् सम्बन्धी तालिम दिनसक्ने - १५ जना 	<ul style="list-style-type: none"> - गाउँपालिकामा रहेको जनशक्तिलाई संगठित रूपमा विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीमा परिचालनको लागि तयारी गर्नुपर्ने - वडा तहमा विपद् प्रतिकार्य टोली तयार गरी तालिम दिएर प्रथम उद्धारक (first responder) तयार गर्नुपर्ने - वडा तहमा स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय गरी प्राथमिक उपचार टोली तयार गर्नुपर्ने - स्थानीय युवा स्वयंसेवक गठन गर्नुपर्ने - पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी जनशक्ति तयार गर्नुपर्ने 	मध्यम

२.२.४. जोखिमको विश्लेषण

राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन सर्वेक्षण २०२२ को तथ्यांक अनुसार मिचाहा प्रजातिको प्रभाव सबैभन्दा धेरै कृषि क्षेत्रमा परेको देखिन्छ जसमा बुट्यानको प्रभाव १०.९% वनमा, ५.७% चरण क्षेत्रमा तथा ८१% कृषि क्षेत्रमा परेको अवस्था रहेको छ। त्यस्तै जलीय मिचाहा झारले वनमा ७.३%, कृषिमा ३०.७% र अन्य क्षेत्र (जलीय पारिस्थितिकीय प्रणाली) मा ६१.५% प्रभाव पारेको देखिन्छ। मिचाहा प्रजातिको कारणले आमदानी घटेको, टिम्बर/काठको नोकसानी, घाँसपात क्षति, डालेघाँसमा कमी, सोत्तरको कमी, तथा पशु र मानिसहरूको स्वास्थ्यमा पनि प्रभाव परेको अवस्था रहेको छ (राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय, २०२४)।

तालिका ५७: जोरायल गाउँपालिकाको जोखिमको रूपरेखा विश्लेषण

प्रकोप	संवेदनशीलता	सम्मुखता	प्रकोपसँग जुध्ने क्षमता	संकटासन्नता	बारम्बारता	प्रभाव	जोखिम	विपद् हुने सम्भावना
भूकम्प	उच्च	उच्च	न्यून	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च
आगलागी	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
खडेरी	उच्च	उच्च	न्यून	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च
पहिरो	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च
बाढी	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च	मध्यम	उच्च	उच्च	उच्च
असिना	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
चट्याङ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम
हावाहुरी	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम
डढेलो	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम
कृषि रोग	मध्यम	उच्च	मध्यम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
पशु रोग	मध्यम	मध्यम	न्यून	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
मिचाहा झार	न्यून	मध्यम	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	न्यून	न्यून
वन्यजन्तु आतंक	उच्च	उच्च	न्यून	उच्च	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम
सडक दुर्घटना	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम	न्यून
तुषारो	मध्यम	मध्यम	न्यून	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
महामारी	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम	न्यून	मध्यम	न्यून	मध्यम

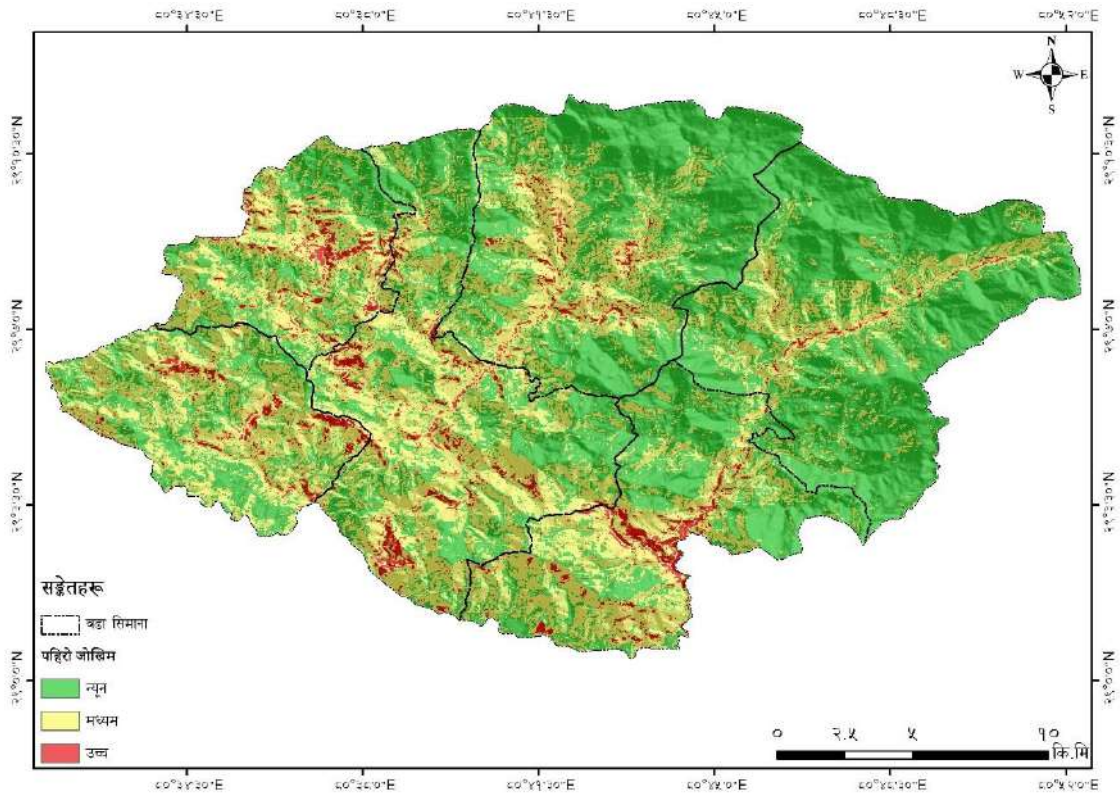
जोरायल गाउँपालिकामा रहेको पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको तुलनात्मक जोखिम विश्लेषण गर्दा कृषि पारिस्थितिकीय प्रणाली सबैभन्दा धेरै जोखिम रहेको देखिन्छ। कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीको अवस्था र गुणस्तरमा धेरै प्रभाव परेको छ भने पारिस्थितिकीय प्रणाली सेवामा पनि प्रभाव परेको देखिन्छ। कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीमा परेको मुख्य प्रभावहरूमा उत्पादनमा कमी हुनु, गुणस्तर घट्नु, नयाँ प्रजातिको बाली फलन थाल्नु इत्यादि रहेका छन्। त्यस्तै, दोस्रो स्थानमा वनजङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणाली रहेको छ। वनजङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीको पनि अवस्था र गुणस्तरमा धेरै प्रभाव परेको छ भने पारिस्थितिकीय प्रणाली सेवामा पनि परिवर्तन भएको देखिन्छ। वनजङ्गल पारिस्थितिकीय प्रणालीको सेवामा सबैभन्दा धेरै परिवर्तन भएको छ। जसको मुख्य प्रभावको रूपमा वन पैदावारहरूको कमी, वन्यजन्तुको कमी हुनु तथा जडीबुटी पहिलाको भन्दा कम पाउन थालेको छ। त्यस्तै जलीय पारिस्थितिकीय प्रणालीको पनि गुणस्तर र सेवामा धेरै प्रभाव परेको छ।

जलवायुजन्य जोखिमले वनजङ्गल, कृषि तथा जलीय पारिस्थितिकीय प्रणालीको अवस्था र गुणस्तरमा सबैभन्दा बाढी प्रभाव परेको देखिन्छ जसको कारण कार्य बोझ बढ्नका साथै पोषण तथा स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने देखिन्छ। वनजङ्गलको गुणस्तर हास हुँदा वन पैदावारको कमी हुनेछ जसले वन पैदावार सङ्कलनको लागि धेरै समय खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसो हुँदा कार्य बोझ बढ्ने अवस्था सिर्जना हुन्छ। त्यस्तै पहिरो, खडेरी, मिचाहा प्रजातिको कारणले गर्दा कृषि पारिस्थितिकीय प्रणालीको पनि गुणस्तर र सेवामा प्रभाव पर्ने गर्दछ जसको प्रत्यक्ष असर कार्य बोझ बढ्ने, उत्पादनमा कमी

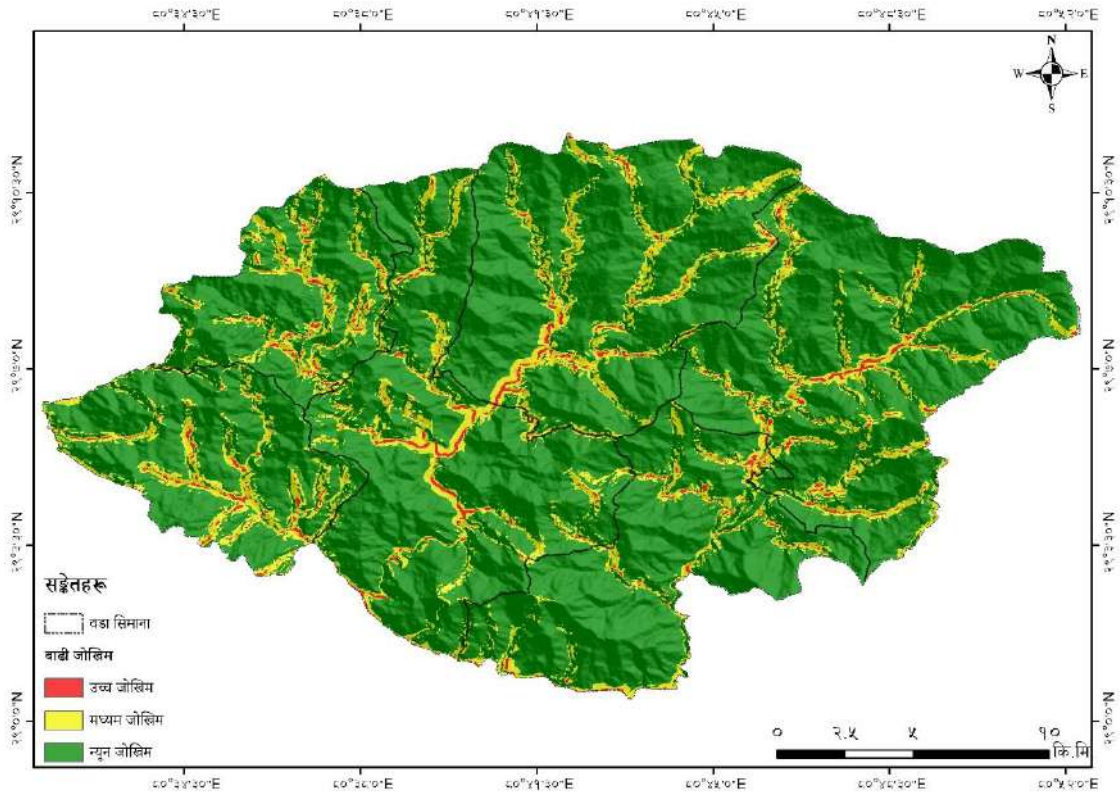
हुने हुनाले सन्तुलित आहार तथा पोषणको कमी हुने तथा कृषिमा आधारित जीविकोपार्जनको स्रोतहरूमा नकारात्मक असर पर्ने हुन्छ। खाद्य तथा पोषणको कमीले बालबालिका, सुत्केरी तथा गर्भवती महिला तथा अन्य संकटासन्न वर्गमा पर्ने असरको मात्रा अझ बाढी हुनेछ। यसैगरी, जलीय पारिस्थितिकीय प्रणालीको पनि गुणस्तर र सेवामा परिवर्तन हुनेछ। पानीको मुहान सुक्ने तथा मात्रा घटनाले पानी व्यवस्थापनको लागि धेरै समय छुट्याउनु पर्ने तथा सङ्कलनको लागि टाढा जानुपर्ने अवस्था सिर्जना हुन सक्नेछ। साथै, पानीको स्रोतमा बाढी/पहिरोको कारणले फोहोर हुने हुँदा संक्रामक रोग फैलने तथा व्यक्तिगत सरसफाईको लागि पानी अभाव हुँदा स्वास्थ्य समस्या सिर्जना हुनेछ।

२.२.४.१ जोखिम नक्साङ्कन

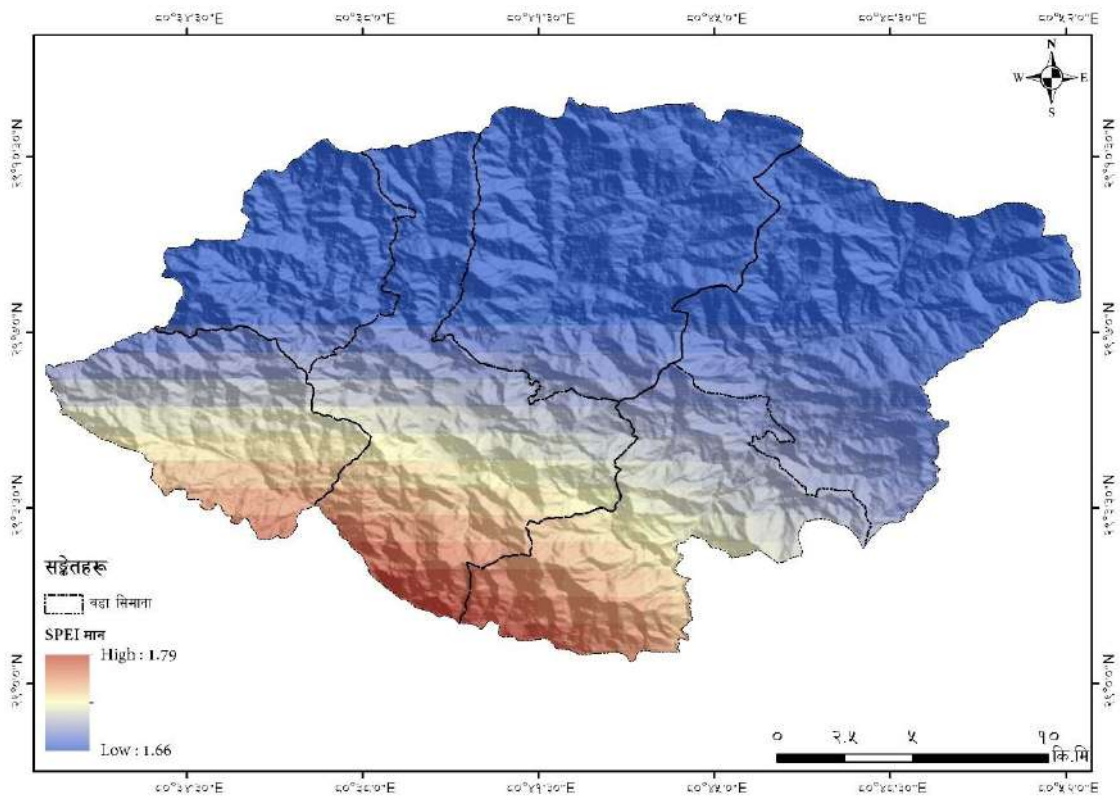
जोरायल गाउँपालिकाको लक्षित प्रकोपको गाम्भीर्य र त्यससँग सम्बन्धित सम्मुखता, सङ्कटासन्नता र स्रोतको विश्लेषण गरी बाढी, पहिरो, खडेरी, आगलागीजस्ता प्रकोपको जोखिम नक्साङ्कन गरिएको छ।

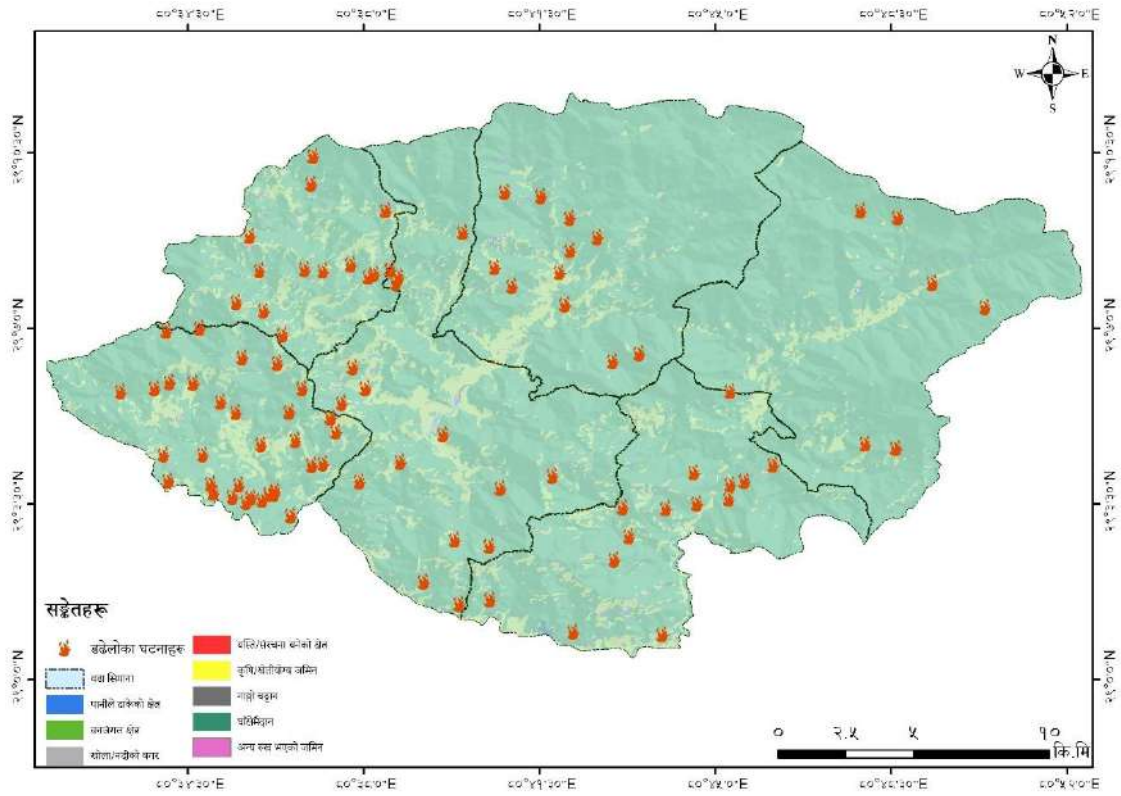
चित्र नं १९: जोरायल गाउँपालिकाको पहिरो जोखिम नक्सा

चित्र नं २०: जोरायल गाउँपालिकाको बाढी जोखिम नक्सा

चित्र नं २१: जोरायल गाउँपालिकाको खडेरी जोखिम नक्सा

चित्र नं २२: जोरायल गाउँपालिकाको डडेलो घटनाको नक्सा

२.२.४.२ भविष्यमा परिवर्तन हुने विपद् जोखिम विश्लेषण

समग्र पालिकाको भविष्यमा प्रकोप हुनसक्ने सम्भावना, असरको गम्भीरता र असरको सम्भावनाको आधारमा प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण गरिएको छ। यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर, प्रकोप हुन सक्ने सम्भावना र प्रभाव पार्न सक्ने सम्भावनाहरूको स्तरलाई १ देखी ३ अङ्क भार दिई विश्लेषण गरिएको छ जसमा १ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा गम्भीरता र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा गम्भीरता भन्ने बुझिन्छ। यसरी प्रकोपको सम्भावना, प्रकोपबाट हुन सक्ने असर र असरको गम्भीरताको अङ्क भारलाई गुणाङ्क गरी प्रकोपको जोखिमको स्तर तय गरिएको थियो।

तालिका ५८: स्रोतहरूमाथि प्रकोप तथा जोखिम विश्लेषण

प्रकोप	स्रोतहरू	असरको गम्भीरता	प्रकोपको सम्भावना	असरको सम्भावना	कुल अंक	जोखिम स्तर
भूकम्प	प्राकृतिक	१	३	२	६	न्यून
	आर्थिक	३		३	२७	उच्च
	भौतिक	३		३	२७	उच्च
	मानवीय	३		३	२७	उच्च
	सामाजिक	२		३	१८	मध्यम
आगलागी	प्राकृतिक	१	२	१	२	न्यून
	आर्थिक	३		३	१८	मध्यम
	भौतिक	२		३	१८	मध्यम
	मानवीय	३		२	१२	मध्यम
	सामाजिक	२		२	८	न्यून
खडेरी	प्राकृतिक	२	३	३	१२	मध्यम
	आर्थिक	३		२	१२	मध्यम
	भौतिक	३		३	२७	उच्च
	मानवीय	३		२	१८	मध्यम
	सामाजिक	२		१	६	न्यून
पहिरो	प्राकृतिक	३	३	३	२७	उच्च
	आर्थिक	३		३	२७	उच्च
	भौतिक	३		२	१८	मध्यम
	मानवीय	३		३	२७	उच्च
	सामाजिक	२		२	१२	मध्यम
बाढी	प्राकृतिक	३	३	३	२७	उच्च
	आर्थिक	३		३	२७	उच्च
	भौतिक	३		२	१८	मध्यम
	मानवीय	३		३	२७	उच्च
	सामाजिक	२		१	६	न्यून
असिना	प्राकृतिक	२	३	२	१२	मध्यम
	आर्थिक	२		२	१२	मध्यम
	भौतिक	२		१	६	न्यून
	मानवीय	२		२	१२	मध्यम
	सामाजिक	१		१	३	न्यून
चट्याङ	प्राकृतिक	१	३	२	१२	मध्यम
	आर्थिक	२		३	१८	मध्यम
	भौतिक	२		२	१२	मध्यम
	मानवीय	३		२	१८	मध्यम
	सामाजिक	१		१	३	न्यून
हावाहुरी	प्राकृतिक	२	३	१	६	न्यून
	आर्थिक	२		२	१२	मध्यम
	भौतिक	३		३	२७	उच्च

प्रकोप	स्रोतहरू	असरको गम्भीरता	प्रकोपको सम्भावना	असरको सम्भावना	कुल अंक	जोखिम स्तर
	मानवीय	३		१	९	न्यून
	सामाजिक	२		१	६	न्यून
डढेलो	प्राकृतिक	३	३	३	२७	उच्च
	आर्थिक	२		२	१२	मध्यम
	भौतिक	२		१	६	न्यून
	मानवीय	२		१	६	न्यून
	सामाजिक	१		१	३	न्यून
कृषि रोग	प्राकृतिक	३	३	३	२७	उच्च
	आर्थिक	३		३	२७	उच्च
	भौतिक	१		१	३	न्यून
	मानवीय	२		१	६	न्यून
	सामाजिक	१		१	३	न्यून
पशु रोग	प्राकृतिक	१	३	२	६	न्यून
	आर्थिक	३		३	२७	उच्च
	भौतिक	१		१	३	न्यून
	मानवीय	१		१	३	न्यून
	सामाजिक	१		१	३	न्यून
मिचाहा झार	प्राकृतिक	३	२	३	१२	मध्यम
	आर्थिक	२		२	८	न्यून
	भौतिक	१		१	२	न्यून
	मानवीय	१		१	२	न्यून
	सामाजिक	१		१	२	न्यून
वन्यजन्तु आतंक	प्राकृतिक	२	३	२	१२	मध्यम
	आर्थिक	३		३	२७	उच्च
	भौतिक	२		२	१२	मध्यम
	मानवीय	३		२	१८	मध्यम
	सामाजिक	२		२	१२	मध्यम
सडक दुर्घटना	प्राकृतिक	१	३	१	३	न्यून
	आर्थिक	२		२	१२	मध्यम
	भौतिक	२		१	६	न्यून
	मानवीय	३		३	२७	उच्च
	सामाजिक	२		१	६	न्यून
तुषारो	प्राकृतिक	१	३	१	३	न्यून
	आर्थिक	२		२	१२	मध्यम
	भौतिक	१		१	६	न्यून
	मानवीय	१		२	६	न्यून
	सामाजिक	१		१	३	न्यून
महामारी	प्राकृतिक	१	२	१	२	न्यून
	आर्थिक	२		२	८	न्यून
	भौतिक	१		१	२	न्यून
	मानवीय	३		३	१८	मध्यम
	सामाजिक	२		२	८	न्यून

परिच्छेद-३

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना

३.१ सोच, लक्ष्य र रणनीति

३.१.१ सोच

यस गाउँपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु उत्थानशीलता प्रवर्द्धनलाई आफ्नो विकासको मूल आधार मानेको छ। “सुरक्षित, समृद्ध तथा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील जोरायल गाउँपालिका” बनाउने सोचले गाउँपालिकालाई हरेक किसिमका प्राकृतिक विपद् र जलवायु परिवर्तनका असरहरू सामना गर्न सक्षम, दिगो र आत्मनिर्भर बनाउन लक्ष्य राखेको छ। यसले समुदायलाई सुरक्षित राख्दै समृद्ध भविष्य निर्माण गर्न, उपलब्ध स्रोतहरूको दिगो उपयोग गर्न, र विपद् तथा जलवायु परिवर्तनसँग सम्बन्धित जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्न सहकार्य र सहभागी दृष्टिकोणलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

३.१.२ लक्ष्य

३.१.२.१ अल्पकालीन लक्ष्य (१-३ वर्ष)

सामाजिक

- २०% विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र समुदायमा विपद् तथा जलवायु शिक्षा कार्यक्रम सुरु गर्ने।
- १०० जना महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित सचेतना र क्षमता विकास गर्ने।
- ६ समुदायमा पूर्व चेतावनी प्रणाली (early warning system) विकास गर्ने।

आर्थिक

- १०% विपद् प्रभावित परिवारका लागि जीविकोपार्जन सहयोग गर्ने।
- २०% कृषि प्रणालीमा जलवायुमैत्री प्रविधि (जैविक मल, सहनशील बीउ, पानी बचत प्रविधि) प्रोत्साहन गर्ने।
- ५०% विपद् संवेदनशील परिवारलाई लघुवित्त र बीमा योजनामा पहुँच बढाउने।

वातावरणीय

- २०% जोखिमयुक्त भूखलन, पहिरो, कटान क्षेत्रको पहिचान र अस्थायी संरक्षण गर्ने।
- ५% सामुदायिक वनमा दिगो व्यवस्थापन कार्यक्रम विस्तार गर्ने।
- १५% पानीका स्रोतहरूको संरक्षण र पुनर्जीवन कार्यक्रम सुरु गर्ने।

पूर्वाधार

- प्रत्येक वडामा १/१ वटा आकस्मिक उद्धार र राहतका लागि आवश्यक सामग्रीको पूर्वसञ्चय गर्ने।
- सबै वडामा विपद् जोखिमलाई ध्यानमा राखेर विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, सडक जस्ता पूर्वाधार मर्मत गर्ने।
- प्रत्येक वडामा १/१ वटा विपद् व्यवस्थापनका लागि अस्थायी सुरक्षित आश्रय स्थल निर्माण गर्ने।

संस्थागत/शासन

- गाउँपालिका सबै विपद् व्यवस्थापन समिति सुदृढ गर्ने।
- सबै क्षेत्रमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन ऐन, नियमावली र कार्ययोजना तथा वातावरण सम्बन्धी ऐन नियमावली कार्यान्वयन गर्ने।

३.१.२.२ दीर्घकालीन लक्ष्य (३-५ वर्ष)

सामाजिक

- सबै विद्यालयमा विपद् सुरक्षित पूर्वाधार र पाठ्यक्रममा जलवायु शिक्षा समावेश गर्ने।
- समुदायमा दीर्घकालीन स्वास्थ्य सेवा, पोषण र सरसफाइ प्रणालीलाई उत्थानशील बनाउने।

- सामाजिक समावेशीकरण र समान पहुँचसहित विपद् व्यवस्थापनलाई संस्थागत गर्ने।

आर्थिक

- २०% जलवायुमैत्री कृषि, पशुपालनलाई दीर्घकालीन जीविकोपार्जनको आधार बनाउने।
- ६०% विपद् तथा जलवायु जोखिम बीमा (कृषि तथा पशु) बनाउने।
- हरित उद्यम (वैकल्पिक ऊर्जा, वन उत्पादन, वातावरणमैत्री उद्योग) प्रवर्द्धन गर्ने।

वातावरणीय

- दीर्घकालीन बहुप्रकोप नियन्त्रण र पुनर्स्थापना कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने।
- जलवायु परिवर्तन सहनशीलता बढाउन वन, पानी, माटो, जैविक विविधताको दिगो व्यवस्थापन गर्ने।
- नवीकरणीय ऊर्जा (सौर्य, बायोग्यास, लघुजलविद्युत) को प्रयोग विस्तार गर्ने।

पूर्वाधार

- २५% विपद् प्रतिरोधी पूर्वाधार (विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सडक, पुल, सिंचाई नहर, खानेपानी निर्माण गर्ने।
- नयाँ बन्ने खानेपानी प्रणालीमा प्रशोधन प्रणाली विकास गर्ने र २०% जमिनमा सिंचाई संरचना विकास गर्ने।
- पूर्वाधारहरूको भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS/Geodatabase) प्रयोग गरेर दीर्घकालीन योजना निर्माण गर्ने।

संस्थागत/शासन

- विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता नीतिलाई दीर्घकालीन विकास योजनामा मुख्यधारमा ल्याउने तथा कुल बजेटको ५% विपद् कोष निर्माण गर्ने।
- स्थानीय सरकारको प्राविधिक र वित्तीय क्षमतामा दीर्घकालीन वृद्धि गर्ने।
- अनुसन्धान, नवप्रवर्तन र समुदाय-आधारित अनुकूलन अभ्यासलाई निरन्तर संस्थागत गर्ने।

३.१.३ रणनीति

सामाजिक क्षेत्रका रणनीति

- विद्यालय र समुदायमा जलवायु तथा विपद् शिक्षालाई पाठ्यक्रम र अतिरिक्त क्रियाकलापमा समावेश गर्ने।
- महिला, युवा, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई समावेशी विपद् योजनामा प्राथमिकता दिने।
- समुदायमा आधारित पूर्व चेतावनी प्रणाली विकास गरी स्थानीयस्तरमा परीक्षण गर्ने।
- स्वास्थ्य तथा पोषण सेवा विस्तार गरी विपद् पश्चात् सेवा निरन्तरता सुनिश्चित गर्ने।

आर्थिक क्षेत्रका रणनीति

- कृषि क्षेत्रमा जलवायुमैत्री प्रविधि (सहनशील बीउ, पानी बचत प्रणाली, जैविक मल प्रयोग) प्रोत्साहन गर्ने।
- विपद् संवेदनशील परिवारका लागि लघुवित्त, सहकारी र बीमा सेवामा पहुँच बढाउने।
- वन उत्पादन प्रवर्द्धन गर्ने।
- विपद् पश्चात् जीविकोपार्जन सहयोगका लागि रोजगारी कार्यक्रम र कौशल विकास तालिम सञ्चालन गर्ने।

वातावरणीय क्षेत्रका रणनीति

- जोखिमयुक्त क्षेत्रको बाढी/कटान, पहिरो नियन्त्रणका लागि दिगो बायो-इन्जिनियरिङ प्रविधि प्रयोग गर्ने।
- सामुदायिक वन र जैविक विविधता संरक्षणलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- पानीका स्रोतहरूको दीर्घकालीन संरक्षणका लागि रिचार्ज पोखरी, जलाधार व्यवस्थापन र वृक्षारोपण गर्ने।

पूर्वाधार क्षेत्रका रणनीति

- सबै पूर्वाधार निर्माण गर्दा विपद्-प्रतिरोधी डिजाइन मापदण्ड लागू गर्ने।
- आकस्मिक उद्धारका लागि पूर्वसञ्चित सामग्री र सुरक्षित आश्रय स्थलको निर्माण गर्ने।
- खानेपानी तथा सिंचाई संरचना जलवायु परिवर्तन सहनशील बनाउने।
- भौगर्भिक सूचना प्रणाली (GIS geodatabase) प्रयोग गरेर जोखिममा आधारित दीर्घकालीन योजना बनाउने।

संस्थागत/शासन क्षेत्रका रणनीति

- गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन समिति र उपसमितिहरूलाई सक्रिय र सक्षम बनाउने
- स्थानीय ऐन, नियमावली र नीतिहरूमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताको समावेश गर्ने
- बहुपक्षीय समन्वय (गै.स.स., निजी क्षेत्र, स्थानीय संघसंस्था) प्रणालीलाई मजबुत बनाउने
- प्राविधिक तथा वित्तीय क्षमता वृद्धिका लागि तालिम, साझेदारी र स्रोत परिचालन गर्ने
- अनुसन्धान र नवप्रवर्तनलाई प्रोत्साहन गर्दै समुदायमा आधारित अनुकूलन अभ्यासलाई संस्थागत गर्ने

३.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तनका असरहरूको सामना गरी परिवर्तित अवस्थामा जीवनयापन गर्न सक्ने अवस्थाको सृजना गर्न स्थानीय परिस्थिति अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन अनुकूलनका रणनीतिहरूको अवलम्बन गर्न सकिन्छ। सुदूरपश्चिम प्रदेशको हिमाली क्षेत्रमा कृषिमा आधारित अनुकूलन उपायहरूमा रासायनिक विषादी प्रयोगमा वृद्धि (४९.३%), उन्नत जातको बीउ प्रयोग (४७.२%), मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण (४०.७%), पशु औषधि उपचार (३६%), आधुनिक कृषिको सुरुवात (२९.६%), स्थानीय तह र कृषि कार्यालयहरूबाट सेवा लिने (२४.८%), कृषि बाली लगाउने समय परिवर्तन (२१.३%), जैविक मलको मात्र प्रयोग (२१.२%), नयाँ कृषि लगाउने तरिकाको प्रयोग (१७.९%), मिल्ने बाली लाउने (१७.३%), जमिन बाँझो राख्ने (१४.७%), सिँचाई प्रणाली थप (१२.५%), पानी तथा जमिन संरक्षण (१२%), नयाँ जातको बिरुवा लगाउने (हाइब्रिड) (११.५%), जलवायु अनुकूलन तालिम (९.८%), जलवायु प्रकोपको न्यूनीकरण (८.६%), उन्नत तथा फरक जातको पशुपालन (६%), माटोको गुणस्तर सुधार गर्ने (४.५%) गर्ने गरेका देखिएका छन् (राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन सर्वेक्षण, २०२२) भने विगत ५ वर्षमा कृषि कर्म बाहेकको जलवायु अनुकूलन उपायहरूमा कृषि बाहेकको काम शुरु गर्ने (२७.१%), खानपान परिवर्तन (३३.७%), अस्थायी आन्तरिक बसाइसराइ (२८.४%), सडक/पूर्वाधार स्तरोन्नति (१८.१%), समुदायमा आधारित प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापनमा सरिक (१४.२%) र जलवायुजन्य प्रकोप सम्बन्धी तालिम (५.९%) लिने गरेको देखिएको छ (राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१)।

सङ्घ, प्रदेश र अन्य निकायहरूले तर्जुमा गरेका विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी योजनाहरू र अवशिष्ट जोखिमको विश्लेषणका आधारमा सम्बन्धित जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू निम्न प्राथमिकताका क्षेत्रहरूमा तालिकाबद्ध गरिएको छ।

३.२.१ प्राथमिकताका क्षेत्र १: विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम बुझाइ

प्राथमिकताका कार्य

- १.१ समुदाय र पालिकाको बहु-प्रकोप विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिमको पहिचान
- १.२ सबै सार्वजनिक र निजी विद्यालयहरू, स्वास्थ्य सुविधाहरू, सार्वजनिक भवनहरू र सार्वजनिक महत्वका सम्पदाहरूको संरचनात्मक एकीकृत जोखिम लेखाजोखा गरी प्रमुख प्रकोपहरू जोखिम, लगानी र कार्यको दायरा सूचित गर्ने।
- १.३ क्षेत्रगत विकास आयोजनाहरूको लागि विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिम परीक्षण र लेखाजोखा प्रणाली स्थापना गर्ने।
- १.४ सीमा जोखिमहरू लेखाजोखा गर्ने।
- १.५ विद्यालयमा जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम शिक्षालाई पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने।

तालिका ५९: प्राथमिकताका क्षेत्र १ अन्तर्गतका रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	असुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs							
					प्रदेश योजना	(DRR-NSPA)									(CCRA-NPA)
१.१ समुदाय र पालिकाको बहु-प्रकोप विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिमको पहिचान	प्रमुख प्राकृतिक तथा जलवायु जन्य जोखिम (भूकम्प, बाढी, पहिरो, खडेरी, आगलागी, डढेलो, असिना, चट्याङ्ग, हावाहुरी, कृषिरोग, पशुरोग, मिचाहा झार, वन्यजन्तु आतंक, सडक दुर्घटना, तुषारो, महामारीका आदि) को पहिचान गर्ने।	प्रमुख प्राकृतिक तथा जलवायु जन्य जोखिमको पहिचान भएको हुनेछ।	१ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तथ्याङ्क सङ्कलन	प्रमुख प्राकृतिक तथा जलवायु जन्य जोखिमको प्राथमिकीकरण भएको हुनेछ।
	भौतिक, सामाजिक, वातावरणीय जोखिम घटकहरू समेटिएको बहु-स्तरीय जोखिम नक्सा तयार गर्ने।		१ वर्ष	१५	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला	१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तथ्याङ्क सङ्कलन	भौतिक, सामाजिक, वातावरणीय जोखिम घटकहरू समेटिएको बहु-स्तरीय जोखिम नक्सा

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					राष्ट्रिय योजना		SFD/RR	SDGs							
					(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)									
	भूकम्प, बाढी, पहिरो, खडेरी, आगलागी, डढेलो, असिना, चट्याङ्ग, हावाहुरी, कृषिरोग, पशुरोग, मिचाहा झार, वन्यजन्तु आतंक, सडक दुर्घटना, तुषारो, महामारीका प्रकोपहरू आँकलन, नक्साङ्कन र प्रकोप क्षेत्र निर्धारण गर्ने र सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने।	स्थानीय स्तरमा भूकम्प, बाढी, पहिरो, खडेरी, आगलागी, डढेलो, असिना, चट्याङ्ग, हावाहुरी, कृषिरोग, पशुरोग, मिचाहा झार, वन्यजन्तु आतंक, सडक दुर्घटना, तुषारो, महामारीका प्रकोपहरूको आँकलन तथा नक्साहरू उपलब्ध भएको हुनेछ।	१ वर्ष	१५	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तथ्याङ्क सङ्कलन	बहु-प्रकोप जोखिमको नक्सा तयार भई जोखिम क्षेत्रको पहिचान हुनेछ।
	भूकम्पका समयमा जमिनमा हुने तरलीकरण (Soil Liquefaction) प्रकोप आँकलन, नक्साङ्कन र प्रकोप क्षेत्र निर्धारण गर्ने र सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने।	भूकम्पका समयमा गाउँपालिकामा जमिनमा हुने तरलीकरण (Soil Liquefaction) प्रकोप आँकलन तथा नक्साहरू उपलब्ध भएको हुनेछ।	१ वर्ष	५	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	खानी तथा भूगर्भ विभाग, विश्वविद्यालयहरू, प्रदेश सरकार	मध्य	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तथ्याङ्क सङ्कलन	तरलीकरण (Soil Liquefaction) प्रकोप आँकलन तथा नक्साहरू
	बाढी प्रकोपको निरन्तर आँकलन तथा अनुगमनको लागि मुख्य गाडहरू र यसका सहायक गाडका जलाधारहरूमा उच्च प्रविधि युक्त Flood Gauge, Radar, Telemetric System जस्ता Early Warning System हरूको स्थापना, विस्तार र सबलीकरण गर्ने	बाढी जोखिमको समयमै आँकलन, प्रभावकारी अनुगमन, र समुदायमा शीघ्र सूचना प्रवाहमार्फत जनधनको क्षति न्यूनीकरण सुनिश्चित गर्ने	१ वर्ष	५	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	जल तथा मौसम विभाग	मध्य	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	Flood Gauge, Radar, Telemetric System जस्ता Early Warning System हरू जडान गरिएका स्थानहरूको संख्या, र नियमित रूपमा कार्यरत रहने उपकरणहरूको प्रतिशत

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					राष्ट्रिय योजना		SFD/RR	SDGs							
					(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)									
	लिङ्ग, उमेर र अपाङ्गताका आधारमा भूकम्प जोखिमयुक्त पूर्वाधारहरू तथा आश्रय स्थलहरूका लागि भू-सन्दर्भित (Georeferenced) सम्मुखता र संकटउन्मुखता आँकलन गर्ने र सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने।	भूकम्पीय सम्मुखता र संकटउन्मुखताको छुट्टाछुट्टै (Disaggregated) तथ्याङ्क उपलब्ध भएको हुनेछ।	१ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तथ्याङ्क सङ्कलन	बहु-प्रकोप जोखिमको नक्सा तथा तथ्यांक
	भूकम्प, बाढी, पहिरो, जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजनाहरू का साथै मुख्य नदी/खोला तथा सहायक गाड नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्ने र यसलाई सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने।	भूकम्प, बाढी, पहिरो जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजनाहरू उपलब्ध हुनेछन्।	२ वर्ष	२०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	भूकम्प, बाढी, पहिरो, जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजनाहरू का साथै मुख्य नदी/खोला तथा सहायक गाड नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजनाहरू उपलब्ध हुनेछन्।

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					राष्ट्रिय योजना		SFD/RR	SDGs						
					(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
१.२ सबै सार्वजनिक र निजी विद्यालयहरू, स्वास्थ्य सुविधाहरू, सार्वजनिक भवनहरू र सार्वजनिक महत्वका सम्पदाहरूको संरचनात्मक एकीकृत जोखिम लेखाजोखा गरी प्रमुख प्रकोपहरू जोखिम, लगानी र कार्यको दायरा सूचित गर्ने।	जोखिमयुक्त पूर्वाधारहरू, ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरू, आश्रय स्थलहरू, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा खानेपानीका संरचनाहरूको संरचनात्मक एकीकृत लेखाजोखा गरी प्रमुख प्रकोपहरू बाढी, पहिरो, आगलागी, चट्टाङ्ग, हावाहुरी, भूकम्पीय जोखिम आँकलन तथा नक्साङ्कन र लगानी तथा कार्यको दायरालाई सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने।	बाढी, पहिरो, आगलागी, चट्टाङ्ग, हावाहुरी, भूकम्पीय जोखिमस्तर (उच्च, मध्यम र न्यून) को जानकारी खुला श्रोत स्वरूपमा सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध भएको हुनेछ।	१ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	सार्वजनिक संरचनाको स्थिति स्पष्ट हुनेछ।
	पुनर्निर्माण र प्रबलिकरणको आवश्यकता मूल्याङ्कन	सार्वजनिक संरचनाको अवस्था तथा वहन क्षमता स्पष्ट गरिनेछ।	१ वर्ष	१५	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	सार्वजनिक संरचनाको स्थिति स्पष्ट हुनेछ।
१.३ क्षेत्रगत विकास आयोजनाहरूको लागि	आवश्यक संरचनाको संख्या, आकार, प्रकृति तथा आवश्यक स्रोतको प्रारम्भिक आँकलन	स्थलगत निरीक्षण, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषणमार्फत आवश्यक योजना तर्जुमा गर्ने आधार बन्नेछ	१ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू,	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	संख्या, आकार, प्रकृति तथा आवश्यक स्रोत स्पष्ट हुनेछ।

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					राष्ट्रिय योजना		SFD/RR	SDGs							
					(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)									
विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिम परीक्षण र लेखाजोखा प्रणाली स्थापना गर्ने।	क्षेत्रगत आयोजनासँग सम्बन्धित जोखिम, संवेदनशीलता र क्षमताको तथ्याङ्क संकलन गर्ने	जोखिमयुक्त क्षेत्रको पहिचान र प्राथमिकता निर्धारण	१ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र	३	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	जोखिम नक्सा तयार, संकलित तथ्याङ्कको संख्या, समावेश गरिएका क्षेत्रको प्रतिशत
	डिजिटल अभिलेख प्रणाली विकास गरी नियमित अद्यावधिक गर्ने	तथ्याङ्कको सुरक्षित भण्डारण र सहज पहुँच	२ वर्ष	२०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका		३	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	प्रणाली सञ्चालनमा आएको, अद्यावधिकको आवृत्ति, प्रयोगकर्ताको संख्या
	विकास आयोजनाको योजना, बजेट र कार्यान्वयनमा जोखिम लेखाजोखा प्रणाली समावेश गर्ने	विकास आयोजनामा जोखिम न्यूनीकरणका एकीकरण	५ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका		३	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	समावेश गरिएका आयोजनाको संख्या, जोखिम लेखाजोखा गरिएका बजेटको प्रतिशत
	जोखिम परीक्षणको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्ने मापदण्ड तयार गर्ने	परीक्षणको गुणस्तर र विश्वसनीयता सुनिश्चित	५ वर्ष	७	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस सा.व.उ.स.	३	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	तयार गरिएका मापदण्डको संख्या, प्रयोगमा ल्याइएका मापदण्डको अनुपात
	सार्वजनिक प्रतिवेदन प्रणालीमार्फत पारदर्शिता र उत्तरदायित्व सुनिश्चित गर्ने	नागरिकको जानकारी पहुँच र निगरानीको सशक्तीकरण	५ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका		३	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	प्रकाशित प्रतिवेदनको संख्या, पहुँच भएका नागरिकको प्रतिशत, प्रतिक्रिया दर

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					राष्ट्रिय योजना		SFD/RR	SDGs						
					प्रदेश योजना	(DRR-NSPA) (CCRA-NPA)								
१.४ सीमा जोखिमहरू लेखाजोखा गर्ने	बहु-प्रकोप नक्सा तयार गरी आवश्यकता अनुसार एकीकृत जलाधार योजना तयार गर्ने	बाढी, डुबान, आगलागी, वन्यजन्तु आतङ्क जस्ता जोखिमको संयुक्त व्यवस्थापन	३ वर्ष	१०	५.१	४.१		P1	G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	तयार गरिएका योजना तथा नक्सा, समावेश गरिएका जोखिमको संख्या
	छिमेकी पालिकाबीच समन्वय समिति गठन	सीमा क्षेत्रमा साझा जोखिम समाधानको पहल	निरन्तर	१०	५.२	४.२		P1	G13 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	गठित समितिको संख्या, बैठकको आवृत्ति
	संयुक्त अभ्यास, तालिम र पूर्वतयारी कार्यक्रम सञ्चालन	सीमा क्षेत्रमा विपद् प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि	निरन्तर	८	५.२	४.२		P1	G13 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	सञ्चालन गरिएका तालिमको संख्या, सहभागीको संख्या, अभ्यासको आवृत्ति
१.५ विद्यालयमा जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम शिक्षालाई पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने	पाठ्यक्रम विकास समितिबाट जलवायु र विपद् शिक्षा समावेश गर्ने	औपचारिक शिक्षामा जलवायु र विपद् ज्ञानको प्रवाह	१ वर्ष	७	५.४	४.४		P1	G13 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	समावेश गरिएका पाठ्यवस्तु, विद्यालयको संख्या
	शिक्षक तालिम कार्यक्रम सञ्चालन	शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धि र प्रभावकारी शिक्षण	निरन्तर	३	५.४	४.४		P1	G4 G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	तालिम प्राप्त शिक्षकको संख्या, तालिमको गुणस्तर मूल्याङ्कन

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					राष्ट्रिय योजना		SFD/RR	SDGs						
					प्रदेश योजना	(DRR-NSPA) (CCRA-NPA)								
	विद्यालय स्तरीय अभ्यास, प्रतियोगिता र जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन	विद्यार्थीमा व्यवहारिक ज्ञान र सचेतना अभिवृद्धि	निरन्तर	४	५.४	४.४		P1	G4 G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक जनशक्ति र स्रोत-साधन	सञ्चालन गरिएका कार्यक्रमको संख्या, सहभागी विद्यार्थीको संख्या, प्रतिक्रिया दर
				२१४	(दुई करोड चौध लाख)									

३.२.२ प्राथमिकताका क्षेत्र २: स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण

प्राथमिकताका कार्य

- २.१ पालिका अन्तर्गतका सम्बन्धित सबै शाखाको भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण
- २.२ प्रभावकारी विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताको लागि स्थानीय तहको संगठनात्मक संरचना र मानव संसाधन र कार्यहरूको समीक्षा र अद्यावधिक गर्ने
- २.३ मानव संसाधन र क्षमता विकास
- २.४ प्रभावकारिताका लागि गाउँपालिकाको कानूनी व्यवस्था बलियो बनाउन आवश्यक निर्देशिका, मापदण्ड र कार्य सञ्चालन कार्यविधि तर्जुमा वा परिमार्जन गर्ने
- २.५ सूचना, अभिलेख, र प्राविधिको प्रयोग सुदृढ बनाउने

तालिका ६०: प्राथमिकताका क्षेत्र २ को रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
२.१ पालिका अन्तर्गतका सम्बन्धित सबै शाखाको भूमिका र जिम्मेवारी निर्धारण	स्थानीय तहभित्र विपद् तथा जलवायु सम्बन्धी नीतिगत विषय हेर्ने विशेष इकाई वा शाखा स्थापना गर्ने	विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकूलनमा उत्तरदायित्व र पारदर्शिता सुदृढ	अल्पकालीन	२०	६.१	५.१		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस	१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		समन्वय गरिएका निकायको संख्या, स्रोत परिचालन दर, सार्वजनिक प्रतिवेदनको संख्या
२.२ प्रभावकारी विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताको लागि स्थानीय तहको संगठनात्मक संरचना र मानव संसाधन र कार्यहरूको समीक्षा र अद्यावधिक गर्ने	गाउँपालिका तथा वडामा आवश्यकतानुसार विषयगत क्षेत्र (Cluster) अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्न विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी कार्यतलको पुनर्संरचना गर्ने।	स्पष्ट जिम्मेवारीसहितको कार्यदल गठन हुनेछ।	अल्पकालीन	१०	६.१	५.१		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		कार्यदल गठन सम्बन्धी निर्णय पत्र।
	विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु अनुकूलनका लागि जनशक्ति आवश्यकताको मूल्यांकन गर्ने।	आवश्यक जनशक्ति पहिचान गरिनेछ।	अल्पकालीन	५	६.१	५.१		P2	G16 G17	गाउँपालिका		१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		जनशक्ति मूल्यांकन प्रतिवेदन।
	स्थानीय तहमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी पद सिर्जना गर्ने।	स्थायी संरचना अन्तर्गत पद सिर्जना गरिनेछ।	दीर्घकालीन	४०	६.१	५.१		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		पद सिर्जना सम्बन्धी निर्णय र कार्यान्वयन स्थिति।
	स्वास्थ्य संस्था सवलिकरण (स्ट्रेचर, औषधि व्यवस्थापन, आर्थिग/वायारिग सुदृधिकरण)	आपत्कालीन सेवाको प्रभावकारिता वृद्धि, बिरामीको शीघ्र उपचार, स्वास्थ्य जोखिम न्यूनीकरण।	दीर्घकालीन	३१	६.१	५.१		P2	G3, G9	गाउँपालिका		१७	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरणको अभाव, जनशक्ति सीमितता, विद्युत् अस्थिरता	सुधार गरिएका स्वास्थ्य संस्थाको संख्या, उपलब्ध स्ट्रेचर/औषधिको सूची, आर्थिग/वायारिग सम्पन्न संस्थाको प्रतिशत

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
२.३ मानव संसाधन र क्षमता विकास	विपद् तथा जलवायु मुद्दामा काम गर्ने स्थानीय युवा स्वयंसेवक समूह गठन गर्ने	स्थानीय स्तरमा DRR/CCA मा सक्रिय सहभागिता हुने	अल्पकालीन	८	६.१	५.१		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, सा.व.उ.	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्वयंसेवक समूहको सक्रिय सदस्यहरूको संख्या	
	DRR/CCA का focal persons हरू वडामा तोक्ने र तिनिहरूको सीप अभिवृद्धि गर्ने	प्रत्येक वडामा जिम्मेवारीसहितको focal person उपलब्ध हुने	अल्पकालीन	४	६.१	५.१		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, सा.व.उ.	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तोकिएका focal persons को संख्या, तालिम	
२.४ प्रभावकारिताका लागि स्थानीय तहको कानुनी व्यवस्था बलियो बनाउने	पूर्वाधार योजना डिजाइन र निर्माणका लागि विद्यमान मापदण्डहरू र मानकहरू (भूकम्प कोड, योजना मापदण्डको पालना गराउने)	पूर्वाधार योजना डिजाइन र निर्माणका लागि परिष्कृत कोड, मानक, निर्देशिका अनुसार भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	०	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तयार गरिएका योजनाको संख्या, अभ्यासको आवृत्ति	
	प्रमुख परियोजनाहरूको छनौटका लागि विपद् र जलवायु परिवर्तन जोखिम सम्बन्धी ज्ञानहरूको आधारमा विकास आयोजनाहरूको प्रारम्भिक र विस्तृत जोखिम मूल्यांकन कार्यढाँचा तयार गरी निर्देशिकाहरूमा समावेश गर्ने	प्रमुख आयोजनाहरूमा जलवायु र विपद् जोखिम प्रतिरोधी प्रविधि समावेश गर्न विस्तृत जोखिम मूल्यांकन कार्यढाँचा तयार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	मापदण्ड अनुसार डिजाइन गरिएका योजनाको प्रतिशत	
	प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम र कार्य योजनाहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण समावेश गर्ने	प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम र कार्य योजनाहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण समावेश भएको हुनेछ।	निरन्तर	०	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस, सा.व.उ.स.	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समावेश गरिएका ऐन/निर्देशिकाको संख्या, मूल्याङ्कन गरिएका परियोजनाहरू	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
विपद्को समयमा भग्नावशेष, लाश र विभिन्न फोहर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक निर्देशिका बनाउने।	विपद्को समयमा भग्नावशेष, लाश र फोहर व्यवस्थित गर्न निर्देशिका तयार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	६	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		मूल्याङ्कन गरिएका परियोजनाको संख्या, निर्देशिकामा समावेश दर		
गाउँपालिकाका आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्रको कार्यसंचालन विधि तयार गर्ने।	आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्रहरूको कार्यसंचालन विधि तयार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		समावेश गरिएका योजनाको संख्या, DRR घटकको उपस्थिति		
स्थानीय र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका लागि स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यसंचालन विधि तयार र नियमित अद्यावधिक गर्ने।	स्थानीय तहमा प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारी तथा आपत्कालिन प्रतिकार्यको लागी कार्यसंचालन विधि तयार भएको हुनेछ।	निरन्तर	४	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		कार्यविधि तयार, केन्द्र सञ्चालनको अवस्था		
स्थानीय विद्यालयहरू, स्वास्थ्य संघसंस्थाको विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तयार गर्ने।	स्थानीय विद्यालय तथा स्वास्थ्य संघसंस्थाहरूका विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना उपलब्ध भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	१२	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		अद्यावधिक गरिएका कार्यविधिको संख्या, समितिको सक्रियता दर		
जोखिम आँकलनको आधारमा नदी बेसिनमा नदी व्यवस्थापन र जलाधार संरक्षणको लागि गुरुयोजना तयार गर्ने।	जल उत्पन्न प्रकोप जोखिम न्यूनीकरणका लागी गुरुयोजना तयार भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	१५	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		एकीकृत निर्देशिका तयार, प्रयोग गरिएका निकायको संख्या		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
हरित पूर्वाधार र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित अनुकूलन (Ecosystem Based Adaptation)(EBA) मार्फत विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि मार्गदर्शन तयार गर्ने।	हरित पूर्वाधार र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा आधारित अनुकूलन मार्फत विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि मार्गदर्शन तयार भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	५	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		तयार गरिएका योजनाको संख्या, अभ्यासमा सहभागी विद्यार्थीको संख्या		
निजी क्षेत्रहरूका व्यवस्थापन अभ्यासहरूमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन एकीकृत गर्ने।	निजी क्षेत्रमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन अवलम्बन भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	२०	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		मार्गदर्शन दस्तावेजको संख्या, प्रयोग गरिएका परियोजनाको प्रतिशत		
प्राकृतिक र जलवायुजन्य प्रकोप व्यवस्थापन निर्देशिका तयार गर्ने।	प्राकृतिक र जलवायुजन्य प्रकोप व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउन निर्देशिका तयार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		नियमन गरिएका क्षेत्रको संख्या, प्रोत्साहन प्राप्त परियोजनाहरू		
स्थानीय तहमा विपद् जोखिम सूचना साझेदारी गर्न (मोबाईल एप्स, वेबसाईट, एसएमएस, र सामाजिक सञ्जाल, रेडियो र टेलिभिजन जस्ता प्रविधिको प्रयोग सहित) संचार तथा प्रसार रणनीति र कार्यविधि तयार पार्ने।	सबै वडामा विपद् जोखिम सूचनाको प्रभावकारी संचार र प्रसार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१०	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		तयार गरिएका रणनीति/कार्यविधिको संख्या		
महिला, वृद्धवृद्धा, बालबालिका, अपाङ्ग, विद्यार्थी र अन्य संकटउन्मुख समूहसँग जोखिम सूचना साझेदारी गर्न संचार तथा प्रसारण नीति र कार्यविधि तयार गर्ने।	महिला, वृद्ध, बालबालिका, अपाङ्ग, विद्यार्थी र अन्य संकटउन्मुख समूहसँग जोखिम सूचना साझेदारी भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१०	६.२	५.२		P2	G16 G17	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		लक्षित समूहमा सामग्रीको पहुँच, अनुकूलन स्तर, प्रतिक्रिया मूल्यांकन		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
२.५ सूचना, अभिलेख, र प्रविधिको प्रयोग सुदृढ बनाउने	विपद् तथा जलवायु जोखिमका तथ्यांक व्यवस्थापन गर्न स्थानीय एकीकृत डिजिटल सूचना प्रणाली विकास गर्ने।	स्थानीय एकीकृत डिजिटल सूचना प्रणाली विकास भई प्रभावकारी व्यवस्थापन भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	३५	५.३	४.३		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		प्रणाली स्थापना भएको संख्या, प्रयोगकर्ताको संख्या, अद्यावधिकको आवृत्ति	
	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सबालमा प्रचारप्रसार गर्न विभिन्न मिडिया (सामाजिक, छापा, विद्युतीय, श्रव्य दृश्य) को प्रभावकारी प्रयोग गर्ने।	विपद् जोखिम बारे व्यापक प्रचार प्रसार तथा जानकारी भएको हुनेछ।	निरन्तर	0	५.३	४.३		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		प्रचार सामग्रीको संख्या, मिडिया प्रयोग दर, पहुँच मूल्यांकन रिपोर्ट	
	विपद् जोखिम सूचना साझेदारिताका लागि सरकारी संस्थाहरू, समुदायमा आधारित संगठनहरू, गैर सरकारी संस्थाहरू, राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र मिडिया बीच राष्ट्रिय स्तरसम्म सहकार्य गर्ने।	विपद् जोखिम सूचना साझेदारितामा व्यापक रूपले सहकार्य भएको हुनेछ।	निरन्तर	0	५.३	४.३		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस, नेपाल रेडक्रस, वन उपभोक्ता समिति		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		सहकार्य सम्झौता संख्या, संयुक्त कार्यक्रमको संख्या
	आधिकारिक, खुला, भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित विपद् जोखिम सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको स्थापना गर्ने।	सबै तहमा विपद् जोखिम जानकारीको लागि विपद् जोखिम सूचना व्यवस्थापन प्रणाली उपलब्ध भएको हुनेछ।	निरन्तर	२५	५.३	४.३		P2	G16 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		GIS प्रणालीको स्थापना संख्या	
	अभिलेख अद्यावधिक गर्न नियमित अनुगमन र मूल्यांकन प्रणाली स्थापना गर्ने।	सूचना र अभिलेख समयसापेक्ष र उपयोगी हुने।	निरन्तर	२०	५.३	४.३		P2	G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, नेपाल रेडक्रस, नेपाल रेडक्रस		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		अनुगमन प्रतिवेदन संख्या, सुधार गरिएका कार्यहरूको संख्या मूल्यांकन आवृत्ति

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	DRR र CCA सम्बन्धी अभिलेखको पहुँच सुनिश्चित गर्न खुला डाटा नीति लागू गर्ने।	अभिलेख सुरक्षित, व्यवस्थित र पहुँचयोग्य हुने।	निम्न	०	५.३	४.३		P2	G16 G17	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	लागू गरिएका नीति संख्या, प्रयोगकर्ताको संख्या	
				२९०	दुई करोड नब्बे लाख ाख										

३.२.३ प्राथमिकताका क्षेत्र ३: उत्थानशीलता वृद्धिका लागि विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी तथा सार्वजनिक लगानी

प्राथमिकताका कार्य

- ३.१ उत्थानशीलता वृद्धिमा लगानी प्रवर्धन
- ३.२ विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा सार्वजनिक लगानी
- ३.३ विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी
- ३.४ पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण
- ३.५ जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन
- ३.६ फोहोरमैला व्यवस्थापन
- ३.७ उद्यमशिलता विकास

तालिका ६१: प्राथमिकताका क्षेत्र ३ को रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	असुम्नित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
उत्थानशीलता वृद्धिमा लगानी प्रवर्धन	महिला, बालबालिका तथा अन्य पिछडिएका समुदायहरूको रुचि तथा आवश्यकता बमोजिम उनीहरूको जीवनस्तर वृद्धि गर्नको लागि रोजगारी, सीप विकास तथा स्वास्थ्य सेवासँग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा तालिमहरू सञ्चालन गर्न लगानी गर्ने।	संकटउन्मुख समुदायको विपद् उत्थानशीलता वृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	७.१	६.१	P3	G1 G3 G5 G10	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित महिला, बालबालिका तथा अन्य पिछडिएका समुदायहरूको संस्थाहरू, रेडक्रस	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सीप मिलानको चुनौती, कार्यक्रम निरन्तरता	तालिम प्राप्त व्यक्तिको संख्या, रोजगारी सिर्जना दर	
	विपद् जोखिम क्षेत्रका आर्थिक रूपले कमजोर, सीमान्तकृत तथा विपन्न समूहले उत्पादन गरेको वस्तु तथा सेवाको बजारसम्म पहुँच बढाउने कार्यक्रम संचालनको लागि लगानी गर्ने।	विपद् जोखिम क्षेत्रका समुदायको विपद् उत्थानशीलता वृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१०	7.1	6.1	P3	G8 G10 G12	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित महिला, बालबालिका तथा अन्य पिछडिएका समुदायहरूको संस्थाहरू, रेडक्रस	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजार प्रतिस्पर्धा, मूल्य निर्धारण चुनौती	बजारमा प्रवेश गरिएका उत्पादन संख्या, बिक्री दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
विपद् जोखिम क्षेत्रमा सामाजिक सुरक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य, बाल स्वास्थ्य, किशोर किशोरीको स्वास्थ्य र पोषण सुधारमा विशेष ध्यान दिने।	विपद् जोखिम क्षेत्रका समुदायको विपद् उत्थानशीलता वृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०	७.१	६.१	P3	G3 G5 G10	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सेवा पहुँचको असमानता, स्रोतको अभाव	सेवा प्राप्त लाभग्राही संख्या, स्वास्थ्य सूचक सुधार दर		
आपत्कालिन समयमा अत्यावश्यक सेवा र संरचनाको पहिचान गरी तिनको संरचनागत र संचालनात्मक निरन्तरताको लागि स्रोत जुटाइ प्रवलीकरण र विकल्पहरूको स्पष्ट योजना बनाउँने।	आपत्कालिन अत्यावश्यक सेवा र संरचनाहरू विपद् उत्थानशील योजनाहरू भएका हुनेछन्।	अल्पकालीन	५	७.१	६.१	P3	G9G11 G16	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, ईन्जिनियरिङ्ग परामर्शदाताहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पूर्व तयारीको कमी, स्रोतको अभाव	पहिचान गरिएका संरचना संख्या, निरन्तरता योजना संख्या		
मनसून पूर्व पानी निकास मार्गहरू सफाई गर्ने।	बाढी उत्थानशीलताका लागि निकास पानी मार्गहरू सफाई गर्ने कार्यमा वृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	७.१	६.१	P3	G6 G11	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समयमै कार्यान्वयन नहुनु, जनसहभागिता कमी	सफा गरिएका मार्ग संख्या, पानी जम्ने क्षेत्रको कमी		
आपत्कालिन प्रसुती सेवा (Emergency Obstetric Care)को निर्माण	आपत्कालिन प्रसुती सेवा (Emergency Obstetric Care)को सुविधा सर्वसुलभ हुनेछ।	मध्यकालीन	४०	७.१	६.१	P3	G3 G5	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्थान छनोट चुनौती, प्राविधिक स्रोतको अभाव	निर्माण गरिएका सेवा केन्द्र संख्या, सेवा उपयोग दर		
गाउँपालिकाका सम्पूर्ण विद्यालयहरूलाई सबैभन्दा मजबुत संरचनाको रूपमा निर्माण, पुनः निर्माण र प्रवलीकरण गरी सुरक्षित आपत्कालिन आवासीय सेवा समेत प्रदान गर्न सक्ने गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	विद्यालयहरू विपद् उत्थानशीलता तर्फ अग्रसर भएका हुनेछन्।	मध्यकालीन	२०	७.१	६.१	P3	G4 G11	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश संरक्षण विकास कार्यन्वयन ईकाई, राष्ट्रिय तथा	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	निर्माण लागत उच्च, प्राविधिक मापदण्डको अभाव	पुनर्निर्मित विद्यालय संख्या, आपत्कालिन आवास क्षमता		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
पोखरीहरूको निर्माण गरी पानी संरक्षण र वर्षाको पानी संकलन गर्ने तथा पानी उपयोगमा कुशल प्रविधी विकास गर्ने।	बाढी, खडेरी तथा आगलागी क्षति कम भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	१२	७.१	६.१		P3	G6 G13	गाउँपालिका	अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, ईन्जिनियरिङ्ग संस्थाहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	भूमि उपलब्धता चुनौती, संरक्षणको दीर्घकालीन योजना अभाव	निर्माण गरिएका पोखरी संख्या, संकलित पानीको मात्रा	
वन डहेलो नियन्त्रणका लागि अग्नि रेखा निर्माण गर्ने।	आगलागी क्षति कम भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	६	७.१	६.१		P3	G15	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, जिल्ला वन कार्यालय, डिभिजन वन कार्यालय, सामुदायिक सा.व.उ.स.	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	वन क्षेत्रमा पहुँचको चुनौती, जनशक्ति अभाव	निर्माण गरिएका अग्नी रेखा संख्या, डहेलो घटनामा कमी	
स्थानीय श्रोतमा आधारित हरित संरचनाको प्रवर्धन गर्ने।	हरित संरचनाको निर्माणले विपद् तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशीलता विकास भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	०	७.१	६.१		P3	G9 G13G 15	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कृषि सहकारीहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधिको पहुँच सीमितता, लागत उच्च	प्रवर्धित संरचना संख्या, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	
खाद्यान्न पकेट क्षेत्र र पशुपालनको पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने।	जीवकोपार्जनमा टेवा पुर्याउन कृषिमा आधारित विभिन्न स्थानलाई पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गरिएको हुनेछ।	मध्यकालीन	५	७.१	६.१		P3	G2 G8	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	भूमि उपयोगको प्रतिस्पर्धा, बजार पहुँच चुनौती	विकास गरिएका पकेट क्षेत्र संख्या, उत्पादन वृद्धि दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
जीवकोपार्जनका लागि वैकल्पिक व्यवस्थित बगरखेती प्रणालीको विकास गर्ने	जीवकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन दुग्ध चिस्यान केन्द्र, कोल्ड स्टोर तथा मासु प्रशोधन उद्योगको स्थापना गर्ने	व्यवस्थित बगरखेती प्रणालीको विकास भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	१०	७.१	६.१		P3	G2 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कृषि सहकारीहरू, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बाढी जोखिम, माटोको उपयुक्तता चुनौती	सुरु गरिएका प्रणाली संख्या, उत्पादन दर
दुग्ध चिस्यान केन्द्र, कोल्ड स्टोर तथा मासु प्रशोधन उद्योगको स्थापना गर्ने	जीवकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन दुग्ध चिस्यान केन्द्र, कोल्ड स्टोर खोल्न, मासुजन्य उद्योगको स्थापना भएको हुनेछ।	जीवकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन दुग्ध चिस्यान केन्द्र, कोल्ड स्टोर खोल्न, मासुजन्य उद्योगको स्थापना भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	४०	७.१	६.१		P3	G8 G9	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कृषि सहकारीहरू, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	ऊर्जा आपूर्ति चुनौती, सञ्चालन लागत	स्थापना गरिएका केन्द्र संख्या, भण्डारण क्षमता
पोखरी निर्माण गरी जल उत्पन्न प्रकोपको जोखिम न्युनीकरण र माछा पालनको व्यवसायिक कार्य सुरु गर्ने	पोखरी निर्माणले जल उत्पन्न प्रकोपको जोखिम न्युनीकरण र जीवकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन माछा पालनको व्यवसायिक कार्य सुरु भएको हुनेछ।	पोखरी निर्माणले जल उत्पन्न प्रकोपको जोखिम न्युनीकरण र जीवकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन माछा पालनको व्यवसायिक कार्य सुरु भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	१३	७.१	६.१		P3	G6 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कृषि सहकारीहरू, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक सीपको कमी, बजार पहुँच चुनौती	सञ्चालनमा आएका पोखरी संख्या, उत्पादन दर
जलवायु स्मार्ट (Climate Smart) कृषि प्रबर्धन गर्ने	कृषिमा जलवायु परिवर्तनको जोखिम कम भएको हुनेछ।	कृषिमा जलवायु परिवर्तनको जोखिम कम भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	२०	७.१	६.१		P3	G2 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कृषि सहकारीहरू, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	किसानको सीप अभाव, प्राविधिको पहुँच सीमितता	प्रवर्धित प्राविधि संख्या, लाभग्राही किसान संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
ताल, सिमसार तथा पोखरीहरूको संरक्षण गर्ने कार्यमा लगानी बढाउने।	ताल, सिमसार तथा पोखरीहरूको संरक्षण भै बाढी, खडेरी तथा आगलागी क्षति कम भएको हुनेछ।	ताल, सिमसार तथा पोखरीहरूको संरक्षण भै बाढी, खडेरी तथा आगलागी क्षति कम भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	१०	७.१	६.१		P3	G6 G15	गाउँपालिका	राष्ट्रपति चुरे तराई मधेश संरक्षण विकास कार्यन्वयन ईकाई, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरु, डिभिजन वन कार्यालय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अतिक्रमणको जोखिम, दीर्घकालीन संरक्षण योजना अभाव	संरक्षण गरिएका क्षेत्र संख्या, जैविक विविधता सूचक
स्थानीय तहमा वातावरणीय क्षयीकरण र विपद् जोखिम घटाउन बैकल्पिक ऊर्जाको प्रवर्धन गर्ने।	बैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगले विपद् तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशीलता विकास भएको हुनेछ।	बैकल्पिक ऊर्जाको प्रयोगले विपद् तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशीलता विकास भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	१०	७.१	६.१		P3	G7 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरु, समुदायमा आधारित संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधि लागत उच्च, जनचेतना कमी	स्थापना गरिएका ऊर्जाका स्रोत संख्या, प्रयोग दर
स्वास्थ्यचौकीहरूको आपत्कालीन उपचार क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	स्वास्थ्य सेवामा विपद् उत्थानशीलताका लागि आपत्कालीन उपचार क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	स्वास्थ्य सेवामा विपद् उत्थानशीलताका लागि आपत्कालीन उपचार क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	५	७.१	६.१		P3	G3	गाउँपालिका	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरणको अभाव, जनशक्ति सीमितता	सुधार गरिएका स्वास्थ्यचौकी संख्या, सेवा उपयोग दर
गाउँपालिका भित्र रहेका सडक मार्गहरूको आपतकालिन रणनीतिक महत्व पहिचान गरी तिनको जोखिम र विपद् सहनशीलताको मुल्यांकन गरी प्रवलीकरण गर्ने। बैकल्पिक मार्गको स्पष्ट पहिचान, प्राथमिकीकरण र निर्माण गर्ने।	यातायात प्रणाली विपद् उत्थानशीलता तर्फ अग्रसर भएको हुनेछ।	यातायात प्रणाली विपद् उत्थानशीलता तर्फ अग्रसर भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	४०	७.१	६.१		P3	G9 G11	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, विकास साझेदारहरु, ईन्जिनियरिङ्ग सस्थाहरु	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जोखिम मूल्याङ्कन को अभाव, बजेट सीमितता	पहिचान गरिएका मार्ग संख्या, प्रवलीकरण गरिएका मार्ग संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	जोखिमयुक्त पूर्वाधारहरू (विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, खानेपानीका संरचना, सरकारी तथा सार्वजनिक भवनहरू, ऐतिहासिक सम्पदा र सांस्कृतिक केन्द्र आदि) को प्रबलीकरण गर्न लगानी बढाउने।	जोखिमयुक्त पूर्वाधारहरू सुरक्षित भएका हुनेछन्।	दीर्घकालीन	४०	७.१	६.१		P3	G9 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संरचनाको मूल्याङ्कन चुनौती, लागत उच्च	प्रवलीकरण गरिएका पूर्वाधार संख्या, जोखिम न्यूनीकरण दर
	अत्यावश्यक पूर्वाधार जस्तै: सडक, जलविद्युत, स्वास्थ्य, खानेपानी आपूर्तिलाई उत्थानशील बनाउने	विपद् तथा जलवायु जोखिममा पनि सेवा निरन्तरता कायम हुने, पूर्वाधार क्षति न्यून हुने।	दीर्घकालीन	३०	७.१	६.१		P3	G9 G11G 13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	निर्माण ढिलाइ, जलवायुजन्य क्षति पुनः हुने	उत्थानशील पूर्वाधार संख्या, सेवा निरन्तरता दर
	सरकारी कार्यालयहरू, सामुदायिक भवनहरू, विद्यालयहरू, अस्पतालहरू र आश्रयस्थलहरू बालबालिका, बृद्धबृद्धा तथा अपाङ्ग मैत्री बनाउने।	बालबालिका, बृद्धबृद्धा तथा अपाङ्गहरूको विपद् उत्थानशीलता बृद्धि भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	२५	७.१	६.१		P3	G10 G11	गाउँपालिका	सहकारीहरू, सामुदायिक वन	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	डिजाइनको चुनौती, लागत उच्च	मैत्री संरचना संख्या, प्रयोगकर्ताको सन्तुष्टि दर
	जीवकोपार्जनका वैकल्पिक विधिहरू, बाढी प्रतिरोधी कृषि प्रणाली, बाढी प्रतिरोधी खाद्य तथा बिउ भण्डारण आदि प्रोत्साहन गर्ने।	जीवकोपार्जनका साधनहरूमा विपद् उत्थानशीलता विकास भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	१५	७.१	६.१		P3	G2 G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, सहकारीहरू, सामुदायिक वन	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बाढीले परम्परागत जीवकोपार्जन प्रणाली ध्वस्त पार्ने, खाद्य संकट उत्पन्न हुने	बाढी प्रभावित क्षेत्रहरूमा वैकल्पिक कृषि प्रणाली अपनाउने घरधुरीको संख्या
	बाढी तथा कटान जोखिम न्यूनीकरणका लागि जैविक बाँध, वृक्षरोपण, वन संरक्षण, जलाधार संरक्षण आदि प्रोत्साहन गर्ने।	वातावरण संरक्षण मार्फत बाढी जोखिम न्यूनीकरण भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	३५	७.१	६.१		P3	G13 G15	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	कटान र भूक्षयले बस्ती तथा कृषि भूमि नष्ट गर्ने	संरक्षित जलाधार क्षेत्रको हेक्टरमा वृक्षरोपण तथा जैविक बाँध निर्माणको संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	बाढी जोखिम न्यूनीकरणका लागि संरचनागत प्रविधि अवलम्बन गर्ने (जस्तै तटबन्ध, जलाशय, चेक बाँध आदि)।	संरचनागत प्रविधि मार्फत बाढी जोखिम न्यूनीकरण भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	३०	७.१	६.१		P3	G9, G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संरचनाको अभाव वा विफलताले बाढी नियन्त्रण असफल हुने	निर्माण/पुनर्निर्माण गरिएका संरचनागत DRR प्रविधिको संख्या तथा कार्यशीलता दर	
	नमुना उत्थानशील समुदाय तथा बस्तीहरूलाई जलवायु अनुकूल विकास गर्ने।	गाउँ तथा बस्तीहरू जलवायु परिवर्तन बाट उत्पन्न हुने जोखिम कम भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	२०	७.१	६.१		P3	G11, G13	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जलवायु परिवर्तनले स्थानीय जीवनशैली र पूर्वाधारमा दीर्घकालीन असर पार्ने	जलवायु अनुकूलन योजना कार्यान्वयन गरिएका नमुना बस्तीहरूको संख्या	
	जोखिमको आधारमा स्थानीय परम्परागत वास्तुकलालाई प्रवलीकरण र प्रोत्साहन गर्न आर्थिक र प्राविधिक सहयोग	स्थानीय परम्परागत वास्तुकला प्रवलीकरण र प्रोत्साहन भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	१००	७.१	६.१		P3	G11	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	आधुनिक निर्माणले स्थानीय ज्ञान र जोखिम सहनशीलता विस्थापित गर्ने	जोखिम क्षेत्रहरूमा परम्परागत वास्तुकलामा आधारित संरचना निर्माण/संरक्षणको संख्या	
विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा	बैंक, सहकारी तथा सामुदायिक संस्थाहरू (वन उपभोक्ता समिति, दुग्ध उत्पादन सहकारी संस्था) मार्फत विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लगानीको लागि सहज व्यवस्था गर्ने।	विपद् जोखिम तथा क्षति कम भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	३०	७.२	६.२		P3	G8, G17	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सहकारीको क्षमता सीमितता, पारदर्शिता चुनौती	DRR मा लगानी गरिएको रकम, संलग्न सहकारी संख्या	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
सार्वजनिक लगानी	गाउँपालिकाको सबै विषयगत निकायहरूले कम्तीमा पाँच प्रतिशत वार्षिक बजेट विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि छुट्याउने व्यवस्था गर्ने।	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि क्षेत्रगत रूपमा लगानी सुनिश्चित भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	२०	७.२	६.२		P3	G13 G16	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय गै.स.स., समुदायहरूका संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजेटको प्रतिस्पर्धा, कार्यान्वयनको निगरानी अभाव	DRR बजेट छुट्टाइएको निकाय संख्या, कार्यान्वयन दर
	सडक निर्माण लागतको कम्तीमा दश प्रतिशत रकम सडक सुरक्षाका लागि छुट्याउने व्यवस्था गर्ने।	सडक दुर्घटना जोखिम न्यूनीकरणका लागि लगानी सुनिश्चित भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	३०	७.२	६.२		P3	G9 G11	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, रेडक्रस अभियानका अंगहरू, ईन्जिनियरिङ्ग संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	निर्माण लागतको वृद्धि, प्राविधिक मापदण्डको अभाव	सुरक्षा बजेट छुट्ट्याइएको आयोजना संख्या, सुरक्षित संरचना संख्या
	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रम तथा वजेट तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी वजेट प्रणाली अनुसरण गर्ने।	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणाली अनुसरण गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लैङ्गिक समानता भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१०	७.२	६.२		P3	G5 G16	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायहरूको संस्थाहरू, रेडक्रस अभियानका अंगहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	डेटा अभाव, लैङ्गिक संवेदनशीलता कमी	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको प्रतिशत, समावेशी कार्यक्रम संख्या
	सबै विषयगत तथा क्षेत्रगत निकायहरूले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गर्ने।	विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०	७.२	६.२		P3	G5 G10	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित महिला, बालबालिका तथा अन्य पिछडिएका समुदायहरूको संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समावेशी नीति कार्यान्वयन चुनौती, बजेट सीमितता	लक्षित समूहका कार्यक्रम संख्या, बजेटको प्रतिशत

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	विकास परियोजनाको बजेटबाट विपद् पश्चात पुनः निर्माणमा उपयोग गर्ने अनुमति दिन बजेट रकमान्तरणका लागि प्रक्रिया स्थापित गर्ने।	पुनः निर्माणका लागि लगानी उपलब्ध भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	०	७.२	६.२		P3	G11 G16	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायहरूको संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	कानुनी जटिलता, समयमै प्रक्रिया नहुनु	रकमान्तरण भएका बजेट संख्या, पुनर्निर्माण कार्यान्वयन दर
	कृषि विकास रणनीतिले व्यवस्था गरे अनुसारको किसान कल्याणकारी कोषको स्थापना गर्ने।	किसान कल्याणकारी कोषको स्थापना भई किसानहरूको विपद् उत्थालशीलता वृद्धि भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	२०	७.२	६.२		P3	G2 G8	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित महिला, बालबालिका तथा अन्य पिछडिएका समुदायहरूको संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सामुदायिक वन, बालक्लब, युवाक्लब	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	कोषको दीर्घकालीन स्थायित्व चुनौती, पहुँच सीमितता	कोष स्थापना स्थिति, लाभग्राही किसान संख्या
	समुदाय स्तरमा वातावरण-मैत्री विपद् जोखिम न्यूनीकरण, युवा-मैत्री विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गर्ने।	वातावरण-मैत्री विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि कोष उपलब्ध भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	२०	७.२	६.२		P3	G13 G16	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्थानीय स्वामित्वको कमी, स्रोतको अभाव	स्थापना गरिएका कोष संख्या, प्रयोग दर
विपद् तथा जलवायु परिवर्तन जोखिम न्यूनीकरणमा निजी लगानी	साना ब्यापार तथा उद्योगहरूलाई विपद्को समयमा व्यवसाय निरन्तरता योजना तयार र कार्यान्वयन गर्न प्रोत्साहन गर्ने।	व्यवसाय निरन्तरता योजना तयार र कार्यान्वयन भै विपद्को समयमा समेत निजी व्यवसायिक क्षेत्रहरू संचालन भएका हुनेछन्।	अल्पकालीन	३०	७.३	६.३		P3	G8 G9	गाउँपालिका	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तीय संस्था	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	योजना निर्माणमा सीपको कमी, वित्तीय स्रोतको अभाव	तयार गरिएका योजना संख्या, कार्यान्वयनमा आएका व्यवसाय संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि वैकल्पिक तथा सृजनशील आर्थिक साधनहरू (Innovative Financial Instruments)(IFI) जस्तै पूर्वानुमानमा आधारित लगानी (Forecast Based Financing) (FbF), साना लगानी, लघु ऋण, बीमा, पुनर्बीमा आदिको विकास तथा प्रवर्धन गर्ने।	वैज्ञानिक तथ्याङ्कको आधारमा मानवीय कोष परिचालन भएको हुनेछ साथै विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा निजी क्षेत्रको संलग्नता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	३०	७.३	६.३		P3	G1 G8 G13	गाउँपालिका	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्था, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्था, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अवधारणाको अपरिचय, नीति तथा कानुनी स्पष्टता अभाव	सुरु गरिएका IFI कार्यक्रम संख्या, सहभागी लाभग्राही संख्या	
विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायहरूलाई लघुवित्त, निब्याजी ऋण, ससर्त नगद स्थानान्तरण आदिको व्यवस्था स्थापित गर्ने।	विपद् प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायहरूको विपद् पुनर्लाभ वृद्धि भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	३०	७.३	६.३		P3	G1 G10	गाउँपालिका	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्था, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्था, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	लक्षित समूह पहिचानको चुनौती, दुरुपयोगको सम्भावना	स्थानान्तरण प्राप्त लाभग्राही संख्या, प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन	
व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी (Corporate Social Responsibility) कार्यक्रम मार्फत विपद् पश्चातको पुनर्लाभ र पुर्ननिर्माणमा निजी लगानी बृद्धि गर्ने।	पुनर्लाभ र पुर्ननिर्माणमा निजी लगानी बृद्धि भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	२०	७.३	६.३		P3	G8 G17	गाउँपालिका	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्था, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	स्थानीय सहकारी, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्था, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	निजी क्षेत्रको रुचि अभाव, उत्तरदायित्व को अस्पष्टता	CSR लगानीको रकम, पुनर्निर्माणमा संलग्न कम्पनी संख्या	
स्थानीय सम्पदामा पर्ने भवन र स्थानहरूको पुर्ननिर्माणका लागि सार्वजनिक निजी स्रोत परिचालन प्रणालीको विकास गर्ने।	सम्पदा स्थानहरूको पुर्ननिर्माणका लागि सार्वजनिक निजी स्रोत उपलब्ध भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	२५	७.३	६.३		P3	G9 G17	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	प्रदेश सरकार, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको कमी, लगानीको सुनिश्चितता चुनौती	साझेदारी सम्झौता संख्या, पुनर्निर्मित संरचना संख्या	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय बजारको विश्लेषण गरी गैरकाष्ठ पैदावारमा आधारित जडिबुटी प्रशोधन उद्योगको प्रवर्धन गर्ने।	गैरकाष्ठ पैदावारमा आधारित जडिबुटी प्रशोधन उद्योगको प्रवर्धन भई विपद् जोखिम र न्यूनीकरणका लगानी उपलब्ध भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	४०	७.३	६.३		P3	G8 G12 G15	गाउँपालिका	स्थानिय उद्योग वाणिज्य संघ, स्थानीय बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू, निजी क्षेत्र, सामुदायिक वन	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजार पहुँचको अभाव, गुणस्तर नियन्त्रण चुनौती	स्थापना गरिएका उद्योग संख्या, निर्यात/बिक्री दर
३.४ पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण	धार्मिक, ऐतिहासिक, र पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा पदमार्ग निर्माण, संरक्षण, जीर्णोद्धार, घाट व्यवस्थापन, र संरचनात्मक सुधार कार्यहरूको समन्वित कार्यान्वयन।	तीर्थयात्री, जेष्ठ नागरिक तथा पर्यटकहरूका लागि सुरक्षित र सहज आवागमन सुनिश्चित, संस्कृति तथा सम्पदा संरक्षण: मल्ल दरबार, चौतारा, ताल आदिको जीर्णोद्धारले स्थानीय पहिचान र ऐतिहासिक महत्व जोगिने, पर्यटन प्रवर्द्धन: संरचनागत सुधारले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आकर्षण बढाउने।	दीर्घकालिन	३६	७.३	६.३		P3	G8 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बहु निकाय समन्वय	पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण
३.५ जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण	बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्धन, वृक्षारोपण, नाला निर्माण, म्यबियन पर्खाल तथा NbS को उपायहरू अवलम्बन गर्ने	पहिरो तथा बाढी नियन्त्रण तथा जोखिम कम हुने, कृषि जमिन कटान कमी हुने	दीर्घकालिन	६२२	७.३	६.३		P3	G8 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक तथा वित्तीय चुनौती	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	खानेपानी मुहान संरक्षण तथा शुद्धिकरण	सुरक्षित र निरन्तर खानेपानी आपूर्ति, जलजन्य रोग न्यूनीकरण	दीर्घकालिन	२५	७.३	६.३		P3	G6	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्रोत सुक्ने, प्रदूषण जोखिम	संरक्षण गरिएका मुहानको संख्या, शुद्ध खानेपानी पहुँच भएका घरधुरीको प्रतिशत
३.६ फोहोरमैला व्यवस्थापन	स्थानीय तथा स्वास्थ्य क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापन	वातावरणीय स्वच्छता सुधार, रोगको जोखिम न्यूनीकरण, समुदायमा स्वच्छता चेतना	दीर्घकालिन	१५	७.३	६.३		P3	G11 G12	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जनचेतनाको कमी, व्यवस्थापन संरचना अभाव	व्यवस्थापन गरिएका फोहोरमैला केन्द्रको संख्या, नियमित संकलन हुने क्षेत्रको प्रतिशत
३.७ उद्यमशिलता विकास	मसला, रिठा प्रवर्द्धन, बाँस, दुनाटपरी, अदुवा, बेसार, सिस्नो लगाएतका उद्योग विकास गर्ने	घरेलु उत्पादनको मूल्यवृद्धि, रोजगारी सिर्जना, स्थानीय स्रोतको उपयोग, महिला तथा दलितको आर्थिक सशक्तिकरण	दीर्घकालिन	५०	७.३	६.३		P3	G1 G8 G12	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		बजार पहुँचको अभाव, सीपको कमी, लगानीको अभाव
	आधुनिक आरनको लागि सहयोग	परम्परागत सीपको आधुनिकीकरण, फलामजन्य सामग्रीको गुणस्तर सुधार, स्थानीय उत्पादनमा वृद्धि	दीर्घकालिन	१२	७.३	६.३		P3	G1 G8 G9	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		प्रविधि तथा उपकरणको अभाव, दक्ष जनशक्ति कमी
	कुटानी, पिसानी तथा तेल मिल विकास	कृषि उपजको स्थानीय प्रशोधन, बजार पहुँचमा सहजता, खाद्य सुरक्षामा योगदान	दीर्घकालिन	२०	७.३	६.३		P3	G1 G2 G8 G9	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		विद्युत् आपूर्ति अस्थिरता, मर्मत सम्भार चुनौती

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
कृषि तथा पशुपालनमा आधारित जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरू प्रवर्द्धन गर्ने	आयआर्जनको विविधीकरण, पोषण सुधार, जलवायु अनुकूल कृषि अभ्यासको प्रवर्द्धन, विपद् प्रतिरोधी जीविकोपार्जन प्रणालीको विकास	दीर्घकालिन	२४८	७.३	६.३	P3	G1 G2 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जलवायु जोखिम, पशु रोग, सीप अभाव				
			१८८४	अठार करोड चौरासी लाख											

३.२.४ प्राथमिकताका क्षेत्र ४: प्रभावकारी प्रतिकार्यका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण

प्राथमिकताका कार्य

- ४.१ स्थानीय पूर्वाधार, सेवासंस्था र मानव स्रोतमा विपद् प्रतिकार्य सुदृढीकरण
- ४.२ स्वयम्सेवक समूहको गठन र परिचालन
- ४.३ उपकरण, गोदाम, भण्डारण र उपकरणहरू परीक्षण गर्ने प्रणाली
- ४.४ आवधिक अभ्यास र नमुना घटना अभ्यास सञ्चालन
- ४.५ डोजर, ट्रक जस्ता प्रतिकार्यमा उपयोगी सवारी साधन सञ्चालन गर्ने निजी क्षेत्रसँग सहकार्य
- ४.६ छिमेकी पालिकासँग सहकार्य

तालिका ६२: प्राथमिकताका क्षेत्र ४ रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
४.१ स्थानीय पूर्वाधार, सेवासंस्था र मानव स्रोतमा विपद् प्रतिकार्य सुदृढीकरण	पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य केन्द्रको स्थापना र योजनाको तयारी एवं अद्यावधिक	विपद् जोखिम बारे समुदाय सुसूचित भएका हुनेछन्।	अल्पकालीन	५	८.१	७.१	P4	G11 G16	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक दक्षता र समन्वयको अभाव	पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य केन्द्रको स्थापना एवं अद्यावधिक कार्ययोजना तयार भएको	
	विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरी लागू गर्ने	शैक्षिक र स्वास्थ्य संस्थाहरू विपद् प्रतिकार्यका लागि सक्षम र सुरक्षित हुने	अल्पकालीन	१०	८.१	७.१	P4	G4 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	शिक्षक र विद्यालय प्रशासनको DRR ज्ञानको कमी	योजना लागू गरिएका विद्यालयहरूको प्रतिशत	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
सार्वजनिक भवनहरूको विकास योजना निर्माण, मार्ग र भेला स्थान छुट्याउने	आपतकालीन अवस्थामा सुरक्षित विकास र भेला स्थान सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	५	८.१	७.१		P4	G9 G11	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	भवनको भौगोलिक अवस्था अनुसार योजना बनाउने कठिनाई	निकास योजना तयार गरिएका सार्वजनिक भवनहरूको संख्या		
खुला स्थानको पहिचान, नक्साङ्कन, संरचना निर्माण र सूचना प्रवाह	विपद् बेला सुरक्षित भेला स्थलको पहिचान, पहुँच र उपयोग सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	५	८.१	७.१		P4	G11 G16	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	खुला स्थानको अभाव तथा अतिक्रमण	नक्साङ्कन गरिएका र संरचना निर्माण भएका खुला स्थानको संख्या		
हेलीप्याड निर्माण	उदार प्रभावकारी हुने	अल्पकालीन	५	८.१	७.१		P4	G11 G16	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	खुला स्थानको अभाव तथा अतिक्रमण	नक्साङ्कन गरिएका र हेलीप्याड निर्माण ो संख्या		
छाडा पशुचौपाय व्यवस्थापनका लागि काञ्जी हाउस निर्माण	विपद् बेला पशुजन्य जोखिम न्यूनीकरण र सार्वजनिक सुरक्षा सुनिश्चित हुने	मध्यकालीन	१५	८.१	७.१		P4	G3 G15	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजेट र स्थानको अभाव	निर्माण गरिएका काञ्जी हाउसको संख्या		
राजमार्ग रणनीतिक स्थानमा घाइते हेरविचार केन्द्र र सर्पदंश उपचार केन्द्र स्थापना	आपतकालीन स्वास्थ्य सेवा पहुँचमा वृद्धि, मृत्यु दर न्यूनीकरण	दीर्घकालीन	४०	८.१	७.१		P4	G3 G9	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्वास्थ्य जनशक्ति र उपकरणको अभाव	स्थापना गरिएका उपचार केन्द्रहरूको संख्या		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	प्रत्येक क्लष्टर/विषयगत शाखाले आपतकालीन कार्ययोजना बनाउने, समन्वय गर्ने	विषयगत समन्वय र पूर्वतयारी योजनाको एकरूपता र कार्यान्वयन क्षमता सुदृढ हुने	दीर्घकालीन	१३	८.१	७.१		P4	G17 G16	गाउँपालिका	संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	क्लष्टर समन्वय र नेतृत्वको स्पष्टता अभाव	कार्ययोजना तयार गरिएका क्लष्टरहरूको संख्या
	सुरक्षा निकायद्वारा खोज तथा उद्धार कार्य सञ्चालन	विपद् बेला प्रभावकारी खोज, उद्धार र जीवनरक्षा कार्य सुनिश्चित हुने	दीर्घकालीन	०	८.१	७.१		P4	G16 G11	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिम प्राप्त जनशक्ति र उपकरणको कमी	सञ्चालन गरिएका खोज तथा उद्धार कार्यको संख्या
	दुरसंचारका संकेत नदिने स्थानहरूमा टावर थप गर्न पहल गर्ने।	दुरसंचारको सुविधा स्तरबृद्धि हुनेछ	अल्पकालीन	१०	८.१	७.१		P4	G9G 11 G13	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक दक्षता र समन्वयको अभाव	टावर थप गरिएका संकेतविहीन स्थानहरूको संख्या
	आमसंचार र आधुनिक सूचना प्रविधि (मुद्रण, रेडियो, टेलिभिजन, सामाजिक सञ्जाल, एसएमएस, मोवाइल फोन) लाई विपद् जोखिम सचेतना अभिवृद्धि र पूर्वसूचना प्रणाली मध्ये कम्तिमा एक वा एक भन्दा बढिसंगको पहुँच सुनिश्चित गर्ने।	विपद् जोखिम जानकारी र पूर्वसूचना प्रणालीमा आमसंचार र आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रभावकारी प्रयोग भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०	८.१	७.१		P4	G4 G16 G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक दक्षता र समन्वयको अभाव	विपद् सचेतना/पूर्वसूचना प्रणालीमा पहुँच भएका घरपरिवार वा व्यक्तिको प्रतिशत
	आवश्यकता र उपयुक्तता अनुसार संचार तथा प्रसार विधि (जस्तै रेडियो, टिभी, फोन, एसएमएस, साईरन, आवाज, सूचना वाहक, झण्डोतोलन) अनुसरण गर्ने।	स्थानीय स्तरमा प्रभावकारी संचार तथा प्रसार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	८.१	७.१		P4	G3, G11 G13 G16	गाउँपालिका	संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक दक्षता र समन्वयको अभाव	प्रयोगमा ल्याइएका संचार विधिको प्रकार र पहुँच भएका समुदायको संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	संकटउन्मुख समूह (निरक्षर, दृष्टि विहीन, बहिरा)का लागि विशेष प्रकारको संचार तथा प्रसार विधि अनुसरण गर्ने।	विपद् सूचनामा संकटउन्मुख समूहको पहुँच बृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१५	८.१	७.१		P4	G5 G10 G16	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक दक्षता र समन्वयको अभाव	लक्षित समूह (निरक्षर, दृष्टिविहीन, बहिरा) मा पहुँच भएका संचार विधिको संख्या
	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि संचार तथा प्रसार प्रणालीको प्रभावकारीता बढाउन आधुनिक विज्ञान तथा प्रविधिको उपयोग र प्रवर्धन गर्ने।	उन्नत संचार तथा प्रसार प्रणाली उपलब्ध तथा प्रयोग भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१०	८.१	७.१		P4	G9 G13 G17	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्राविधिक दक्षता र समन्वयको अभाव	प्रविधि आधारित पूर्वसूचना प्रणालीको कार्यान्वयन दर वा प्रभाव मूल्याङ्कन रिपोर्टको संख्या
४.२ स्वयंसेवक समूहको गठन र परिचालन	स्थानीय स्वयंसेवक समूहको लागत तयार गर्ने	विपद् बेला परिचालनयोग्य मानव स्रोतको पहिचान र सूचीकरण	अल्पकालीन	१	८.१	७.१		P4	G8 G13 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	दीर्घकालीन संलग्नता र तालिमको निरन्तरता	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक समूहको संख्या
	स्थानीय स्वयंसेवक समूहको क्षमता विकास	समुदायस्तरमा विपद् प्रतिकार्य क्षमता सुदृढीकरण	मध्यकालीन	३	८.१	७.१		P4	G8 G13 G11	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	दीर्घकालीन संलग्नता र तालिमको निरन्तरता	तालिम प्राप्त स्वयंसेवक समूहको संख्या
४.३ उपकरण, गोदाम, भण्डारण र उपकरणहरू परीक्षण गर्ने प्रणाली	उपकरणको लागत तयार गर्ने	आवश्यक उपकरणको उपलब्धता र अभावको स्पष्ट जानकारी	अल्पकालीन	१	८.१	७.१		P4	G11 G12	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार		उपकरणको संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						जिम्मेवार निकाय
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	आपतकालीन सामग्री भण्डारणका लागि गोदामघर निर्माण	राहत सामग्रीको सुरक्षित भण्डारण र सहज पहुँच	मध्यकालीन	२५	८.१	७.१		P4	G11 G12	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपयुक्त स्थान र निर्माण बजेटको अभाव	निर्माण सम्पन्न गरिएका गोदामघरको संख्या	
	गोदामघरमा खोज, उद्धार, खाद्य/गैरखाद्य सामग्री व्यवस्थापन	आपतकालीन सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता र समन्वय	अल्पकालीन	१५	८.१	७.१		P4	G2 G3 G11	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सामग्रीको नियमित अद्यावधिक र गुणस्तर सुनिश्चित गर्न कठिन	व्यवस्थित भण्डारण भएका गोदामघरको संख्या	
	महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्ग, वृद्धका लागि आवश्यक सामग्री सुनिश्चित	संवेदनशील समूहको आवश्यकताको सम्बोधन र समावेशी सेवा	अल्पकालीन	१०	८.१	७.१		P4	G5 G10 G3	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	लक्षित समूहको आवश्यकता पहिचान र आपूर्ति चुनौती	उपलब्ध गराइएका लक्षित सामग्रीको प्रकार र मात्रा	
४.४ आवधिक अभ्यास र नमुना घटना अभ्यास सञ्चालन	समय तालिका बनाएर जल तथा मौसमजन्य विपद् प्रतिकार्यको नमुना घटना अभ्यास	जलवायुजन्य विपद् सामना गर्ने व्यवहारिक क्षमता अभिवृद्धि	अल्पकालीन	५	८.१	७.१		P4	G3 G4 G11 G13 G17	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अभ्यासलाई नियमित र व्यवहारिक बनाउने चुनौती	वार्षिक कृत्रिम अभ्यास सम्पन्न गरिएका स्थानीय तहको संख्या	
	विशेष प्रकृतिका विपद् (भूकम्प, महामारी, सडक दुर्घटना) का लागि नमुना घटना अभ्यास	बहु-जोखिम प्रतिकार्य क्षमता सुदृढीकरण	अल्पकालीन	५	८.१	७.१		P4	G3G 11G 13G 16	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अभ्यासलाई नियमित र व्यवहारिक बनाउने	वार्षिक कृत्रिम अभ्यास सम्पन्न गरिएका स्थानीय तहको संख्या	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	कृत्रिम घटना अभ्याससहित आपत्कालीन कार्ययोजना निर्माण	योजना परीक्षण र व्यवहारिकता मूल्याङ्कन	मध्यकालीन	५	८.१	७.१	P4	G13 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अभ्यासलाई नियमित र व्यवहारिक बनाउने	वार्षिक कृत्रिम अभ्यास सम्पन्न गरिएका स्थानीय तहको संख्या	
४.५ डोजर, ट्रक जस्ता प्रतिकार्यमा उपयोगी सवारी साधन सञ्चालन गर्ने निजी क्षेत्रसँग सहकार्य	डोजर, ट्रक, ट्र्याक्टरको लागत राख्ने	विपद् प्रतिकार्यका लागि साधनको तयारी र सूचीकरण	अल्पकालीन	१	८.१	७.१	P4	G9	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरणको उपलब्धता नहुनु	लगतमा सूचीकृत साधनको संख्या	
	निजी क्षेत्रसँग स्टेण्डबाई एग्रीमेन्ट	आपतकालीन समयमा उपकरणको तत्काल उपलब्धता	मध्यकालीन	०	८.१	७.१	P4	G17	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	आपतकालीन समयमा उपकरण नपाउने	स्टेण्डबाई सम्झौता भएका उपकरणको संख्या	
४.६ छिमेकी पालिकासँग सहकार्य	जलाधार, पानीढलो, आवागमन, आश्रय, आपूर्ति व्यवस्थापनका लागि छिमेकी गाउँ/नगरपालिकासँग सहकार्य	स्रोतको साझा उपयोग र क्षेत्रीय समन्वय	मध्यकालीन	०	८.१	७.१	P4	G11 G13 G17	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको अभावले असर बढ्ने	सहकार्यमा आधारित संयुक्त योजना संख्या	
	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँगको समन्वयमा छिमेकी गाउँ वा नगरपालिकासँग सहकार्य गर्नु	बहु-पालिका समन्वयद्वारा विपद् असर न्यूनीकरण	दीर्घकालीन	०	८.१	७.१	P4	G11 G13 G16 G17	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको अभावले असर बढ्ने	सहकार्यमा आधारित संयुक्त योजना संख्या		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
४.७ पूर्वाधार विकास तथा सुदृढीकरण	सडक, बाटोघाटो निर्माण तथा मर्मत	सुरक्षित आवागमन, आपतकालीन पहुँच सुधार, व्यापारिक गतिविधिमा वृद्धि	दीर्घकालीन	१५५	८.१	७.१	P4	G9G11	गाउँपालिका	लगायत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	स्रोत	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजेट अभाव, भू-भागीय कठिनाइ, गुणस्तरहीन निर्माण	निर्माण/मर्मत गरिएका सडकको लम्बाइ (किमी), पहुँच भएका बस्तीको संख्या	
	खरको छाना विस्थापन	आगलागी तथा मौसमजन्य जोखिम न्यूनीकरण, सुरक्षित आवास सुनिश्चितता	दीर्घकालीन	२	८.१	७.१	P4	G11	गाउँपालिका		स्रोत	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	परम्परागत सोच, सामग्री आपूर्ति ढिलाइ	विस्थापित खर छानाको संख्या, सुरक्षित आवासमा बसोबास गर्ने परिवारको प्रतिशत	
	घट्ट, जलविद्युत तथा सौर्य उर्जा विकास तथा विस्तार	स्वच्छ र दिगो ऊर्जा पहुँच, घरेलु काममा सहजता, वातावरणीय प्रभावमा कमी	दीर्घकालीन	३९	८.१	७.१	P4	G7G13	गाउँपालिका		स्रोत	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधि पहुँचको अभाव, मर्मत चुनौती	स्थापना गरिएका ऊर्जा स्रोतको संख्या, लाभान्वित घरधुरीको संख्या	
	सिंचाई, खानेपानी तथा सडक पूर्वाधार विकास तथा सुदृढीकरण	कृषि उत्पादनमा वृद्धि, खाद्य सुरक्षा, ग्रामीण जीवनस्तर सुधार	दीर्घकालीन	३७८	८.१	७.१	P4	G6, G9	गाउँपालिका		स्रोत	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्रोतको अभाव, प्राविधिक चुनौती	निर्माण/सुधार गरिएका पूर्वाधारको संख्या, सेवा पहुँच भएका लाभग्राहीको प्रतिशत	
४.८ वन व्यवस्थापन	वन तथा ढढेलो व्यवस्थापनका लागि झाडी सरसफाई, ढढेलो नियन्त्रण सामग्री तथा अग्निरेखा निर्माण	ढढेलोको जोखिम न्यूनीकरण, वन संरक्षण, जैविक विविधता सुरक्षा	दीर्घकालीन	७५	८.१	७.१	P4	G15	गाउँपालिका	स्रोत	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सामुदायिक सहभागिता कमी, उपकरण अभाव	सरसफाई गरिएका क्षेत्रको हेक्टर, निर्माण गरिएका अग्निरेखाको लम्बाइ, ढढेलो नियन्त्रण सामग्री वितरण संख्या		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
चरिचरण नियन्त्रण	वन क्षेत्रको पुनःस्थापना, माटो क्षरण न्यूनीकरण, चरन व्यवस्थापन सुधार	दीर्घकालीन	३	८.१	७.१	P4	G15	गाउँपालिका	संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	चरन क्षेत्रको सीमांकन अभाव, पशुपालकको सहकार्य कमी	नियन्त्रित चरिचरण क्षेत्रको संख्या, चरन व्यवस्थापन योजना भएका समुदायको संख्या		
पानीको पुनर्भरणको लागि रिचार्ज पोखरी तथा trenches निर्माण	पानीको पुनर्भरणको स्तरमा सुधार, सिँचाइको दिगो स्रोत सुनिश्चितता	दीर्घकालीन	३८	८.१	७.१	P4	G6 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	भूगर्भीय उपयुक्तता, निर्माण लागत	निर्माण गरिएका रिचार्ज संरचनाको संख्या, पुनर्भरण दरमा सुधार भएको क्षेत्रको प्रतिशत		
नर्सरी स्थापना तथा वृक्षारोपण	हरियाली प्रवर्द्धन, कार्बन अवशोषण, वातावरणीय पुनःस्थापना	दीर्घकालीन	२२	८.१	७.१	P4	G13 G15	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रजाति छनोट चुनौती, संरक्षणको कमी	स्थापना गरिएका नर्सरीको संख्या, रोपिएका बिरुवा/वृक्षको संख्या, जीवित बिरुवा दर (%)		
			४३३१	त्रिचालिस करोड एकिस लाख											

३.२.५ प्राथमिकताका क्षेत्र ५: पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणमा अझ बलियो र राम्रो

प्राथमिकताका कार्य

- ५.१ पुनर्लाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” अवधारणा प्रवर्धन गर्ने
- ५.२ पुनर्लाभ योजना: बहु-प्रकोपका कारण भविष्यमा विपद् सिर्जना भइ क्षतिग्रस्त हुने निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणको योजना
- ५.३ बहु प्रकोपको कारणले क्षतिग्रस्त सार्वजनिक पूर्वाधार, निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण।
- ५.४ सामाजिक-आर्थिक पुनर्लाभ र पुनर्स्थापना

तालिका ६३: प्राथमिकताका क्षेत्र ४ रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
५.१ पुनर्लाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” अवधारणा प्रवर्धन गर्ने	विपद् प्रभावित परिवारको पुनर्वास र पूर्वाधारको पुनःस्थापनाका लागि पुनर्वास निर्देशिका तयार पारी कार्यान्वयन गर्ने	पुनर्वास र पूर्वाधारको पुनःस्थापनाका लागि निर्देशिका तयार भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	८.६	७.६		P4	G11 G16	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इंजिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पूर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तयार र कार्यान्वयन गरिएको पुनर्वास निर्देशिकाको संख्या
	पुनर्लाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” का लागि निर्देशिका तयार गर्ने	“अझ राम्रो र बलियो निर्माण” का लागि निर्देशिका उपलब्ध भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	८.६	७.६		P4	G9, G11	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इंजिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पूर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पुनर्निर्माणमा गुणस्तरहीन संरचना निर्माण	BBB निर्देशिका अनुसार निर्माण गरिएका संरचनाको संख्या
	पुनर्लाभ, पुनःस्थापना र पुनर्निर्माणमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरूलाई समावेश गर्ने	भविष्यमा विपद् जोखिम कम भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०	८.६	७.६		P4	G13 G11	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इंजिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पूर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जोखिम न्यूनीकरणको अभावले पुनःप्रभावित हुने सम्भावना	DRR समावेश गरिएका पुनःस्थापना योजनाको संख्या
	पुनः स्थापना र पुनः निर्माणमा स्थानीय श्रोत, साधन, श्रम, प्रविधि, ज्ञान तथा सीपको विकास र उपयोग गर्ने	पुनः स्थापना र पुनः निर्माण मितव्ययी तथा दिगो भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	८.६	७.६		P4	G8 G9	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इंजिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पूर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बाह्य निर्भरता बढ्ने, लागत उच्च हुने	स्थानीय स्रोत प्रयोग गरिएका योजनाको प्रतिशत
	ठूला विपद्पछि पुनर्निर्माणको कार्यलाई प्रकोप प्रतिरोधक र अझ बलियो बनाउन नीतिगत र संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गर्ने	पुनर्निर्माण अझ बलियो बनाउन नीतिगत र संस्थागत व्यवस्था भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	२०	८.६	७.६		P4	G16 G17	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इंजिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पूर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको अभावले पुनर्निर्माण ढिलो हुने	पुनर्निर्माण नीति तथा संयन्त्रको स्थापना संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधार जस्तै बृद्धाश्रम, अनाथालय, सामुदायिक भवन आदिको पुनर्निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्दा महिला, जेष्ठ नागरीक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू र बालबालिकाको विशेष आवश्यकताको सम्बोधन गर्ने।	बृद्धाश्रम, अनाथालय, सामुदायिक भवन आदि महिला, जेष्ठ नागरीक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू र बालबालिकाको विशेष आवश्यकताको सम्बोधन भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	४०	८.६	७.६	P4	G5 G10 G11	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	महिला, वृद्ध, अपाङ्ग ओझेलमा पर्ने	समावेशी पूर्वाधार निर्माणको संख्या	
	भवन निर्माण, प्रवलीकरण र मर्मतसम्भारका बारेमा तालिम पुस्तिका र जानकारी, शिक्षा तथा संचार (Information, Education and Communication) का सामग्रीको विकास र वितरण गर्ने।	भवन निर्माण, प्रवलीकरण र मर्मतसम्भारका बारेमा क्षमता सामग्रीको विकास र वितरण भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	३०	८.६	७.६	P4	G4 G9	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इन्जिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं, दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पुर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जनचेतनाको अभावले निर्माणमा ऋटि	वितरण गरिएका IEC सामग्रीको संख्या	
	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र पुनर्निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि निर्माण प्रविधि, सामग्री, पूर्वाधारहरूको डिजाइन र व्यवस्थापन सम्बन्धी अनुसन्धान तथा विकास गर्ने।	नयाँ सुधारिएको प्रविधिको बिकासले “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	३०	८.६	७.६	P4	G9 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	परम्परागत विधिले दीर्घकालीन जोखिम	अनुसन्धान गरिएका प्रविधिको संख्या	
	प्रकोप प्रतिरोधी झनै राम्रो पुनर्निर्माणका लागि इन्जिनियर, निर्माणकर्मी, डकर्मी, सिकर्मी, ठेकेदार र आपूर्तिकर्ताको तालिम र मार्फत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने चेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने।	झनै राम्रो पुनर्निर्माणका लागि क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	८	८.६	७.६	P4	G8 G9	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सीपको कमीले कमजोर संरचना निर्माण	तालिम प्राप्त निर्माणकर्मीको संख्या	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSFA)	(CCRA-NPA)								
पुनः निर्माणमा भूकम्प, बाढी तथा अन्य प्राकृतिक प्रकोप प्रतिरोधी निर्माण विधि अवलम्बन गर्ने।		संरचनाहरू प्राकृतिक प्रकोप प्रतिरोधी भएको हुनेछ	मध्यकालीन	०	८.६	७.६		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संरचना पुनःप्रभावित हुने सम्भावना	प्रतिरोधी प्रविधि प्रयोग गरिएका संरचनाको संख्या
पुनः निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण” तथा हरित विकासको सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने।		पुनः निर्माण गरीएका संरचनाहरू अझ बलियो र वातावरणमैत्री भएका हुनेछन्।	मध्यकालीन	०	८.६	७.६		P4	G13 G15	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पुनर्निर्माणले वातावरणीय क्षति पुऱ्याउने	हरित प्रविधि प्रयोग गरिएका योजनाको संख्या
पुनः निर्माणमा “अझ राम्रो र बलियो निर्माण”मा जैविक विविधता स्रोत विकास केन्द्र स्थापना गर्ने।		जैविक विविधता स्रोत विकास केन्द्र स्थापना भएको हुनेछन्।	मध्यकालीन	२०	८.६	७.६		P4	G15	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इन्जिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पुर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जैविक स्रोतको संरक्षण नहुनु	स्थापना गरिएका जैविक स्रोत केन्द्रको संख्या
पूर्वाधार र भवनहरूको पुनर्निर्माणमा निर्माण संहिताको पालना गराउने र निर्माण सामग्रीको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने, यसका लागि संयुक्त अनुगमनको व्यवस्था मिलाउने।		पुनः निर्माण गरीएका संरचनाहरू अझ बलियो भएका हुनेछन्।	मध्यकालीन	८	८.६	७.६		P4	G9 G16	गाउँपालिका		मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	कमजोर संरचना निर्माण हुने सम्भावना	संहिता अनुसार निर्माण गरिएका संरचनाको प्रतिशत
आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई कम जोखिम क्षेत्रमा पुनर्वास गराउने।		पुनर्वास गरीएका बस्तीहरू विपद् जोखिम बाट सुरक्षित भएका हुनेछन्।	मध्यकालीन	३०	८.६	७.६		P4	G1 G11	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	असुरक्षित स्थानमा पुनःस्थापना हुने	पुनर्वास गरिएका परिवारको संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	उच्च जोखिम क्षेत्रका बस्तीहरू कम जोखिम क्षेत्रमा सार्ने।	उच्च जोखिम क्षेत्रका बस्तीहरू विपद् जोखिम बाट सुरक्षित भएका हुनेछन्।	दीर्घकालीन	४०	८.६	७.६		P4	G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जोखिमयुक्त बस्तीमा पुनःप्रभावित हुने	स्थानान्तरण गरिएका बस्तीको संख्या
	पुनर्निर्माण गर्दा भौतिक पूर्वाधारहरूको योजना सहित निर्देशित जग्गा विकास कार्यक्रम (Guided Land Development Programme)(GLDP) जग्गा एकीकरण कार्यक्रम (Land Pooling Programme)(LPP) घडेरी तथा सेवा सुविधा कार्यक्रम (Site & Services Programme)(SSP) विकास गर्ने।	योजनाबद्ध बस्ती विकासले अझ राम्रो पुनर्निर्माण भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	२०	८.६	७.६		P4	G9 G11	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इन्जिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पूर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अव्यवस्थित पुनर्निर्माण र सेवा अभाव	कार्यान्वयन गरिएका जग्गा विकास योजनाको संख्या
५.२ पुनर्लाभ योजना: बहु-प्रकोपका कारण भविष्यमा विपद् सिर्जना भइ क्षतिग्रस्त हुने निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणको योजना	निजी आवास र बस्तुहरूको पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा	पुनःस्थापना प्रक्रिया व्यवस्थित, समावेशी र प्रभावकारी हुने	दीर्घकालीन	८	८.६	७.६		P4	G11 G16	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	योजनाको अभावले असमान पुनःस्थापना	पुनःस्थापना योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन हुने
	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजनालाई समयसापेक्ष अद्यावधिक गर्ने	योजना अद्यावधिक भई बदलिँदो जोखिम र आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने	मध्यकालीन	८	८.६	७.६		P4	G13 G11	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पुरानो योजना बदलिन नसक्दा प्रभावहीन कार्यान्वयन	अद्यावधिक योजना अनुसार पुनःनिर्माण प्रभावकारी हुने

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSFA)	(CCRA-NPA)								
५.३ बहु प्रकोपको कारणले क्षतिग्रस्त सार्वजनिक पूर्वाधार, निजी आवास र बस्तीहरूको पुनर्लाभ, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण।	पुनःस्थापनाका लागि आवश्यक योजना तयार गर्ने	शीघ्र पुनःस्थापनाका लागि पूर्वतयारी सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	८	८.६	७.६	P4	G1 G11	गाउँपालिका	संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विशेषज्ञ परामर्शदाताहरू, इन्जिनियरिङ्ग संस्थाहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं., दातृ निकायहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, पुर्वाधार सम्बन्धित संस्थाहरू	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	आकस्मिक पुनःस्थापना मा ढिलाइ	शीघ्र पुनःस्थापनाका लागि पूर्वतयारी योजना तयार हुने	
	विपद् प्रभावित निजी आवासको प्रवलीकरण योजना तथा कानूनी आधार तयार गर्ने	कानूनी संरचना सहित सुरक्षित र दीर्घकालीन आवास प्रवलीकरण हुने	अल्पकालीन	०	८.६	७.६	P4	G9 G16	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	कानूनी आधार नहुँदा प्रवलीकरणमा असहजता	कानूनी संरचना सहित प्रवलीकरण कार्यान्वयन हुने	
	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा पुनर्निर्माण तथा पुनर्लाभ लागि योजना तयार गर्ने	पुनर्निर्माण र पुनर्लाभ समन्वित, समावेशी र दिगो हुने	अल्पकालीन	८	८.६	७.६	P4	G11 G17	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पुनर्लाभमा समन्वयको अभाव	पुनर्निर्माण र पुनर्लाभ योजना कार्यान्वयन हुने	
जोखिममा परेका व्यक्तिको पहिचान, सामाजिक सुरक्षा प्रत्याभूति	प्रभावित व्यक्तिको पुनर्स्थापना हुने, न्यूनतम जीवनस्तर सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	१५	८.६	७.६	P4	G1 G10 G16	गाउँपालिका	उच्च		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संवेदनशील समूह ओझेलमा पर्ने	जोखिममा परेका व्यक्तिको पहिचान र सुरक्षा सुनिश्चित हुने		
५.४ सामाजिक-आर्थिक पुनर्लाभ र पुनर्स्थापना	सामाजिक सामञ्जस्यता र सांस्कृतिक अन्तरघुलन प्रवर्द्धन जीविकोपार्जनका आधार निर्माण (सीप विकास, उद्यमशीलता, रोजगारी)	समुदायमा समावेशी पुनर्स्थापनाको वातावरण निर्माण हुने	दीर्घकालीन	२०	८.६	७.६	P4	G11 G16	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	रोजगारीको अभावले पुनःस्थापित परिवारमा अस्थिरता	सीप विकास र उद्यमशीलता कार्यक्रमबाट जीविकोपार्जन सुनिश्चित हुने		
				३२८	तीन करोड अष्टाइस लाख										

३.२.६ प्राथमिकताका क्षेत्र ६: तालिम र क्षमता अभिवृद्धि

प्राथमिकताका कार्य

- ६.१ खोज तथा उद्धारको क्षमता अभिवृद्धि
- ६.२ विपद् जोखिम बारेको बुझाईका लागि क्षमता अभिवृद्धि
- ६.३ विपद् जोखिम सुशासनको लागि क्षमता अभिवृद्धि, सहकार्य र साझेदारी
- ६.४ भवन र पूर्वाधार निर्माणमा संलग्न जनशक्तिलाई तालिम र प्रमाणीकरण
- ६.५ IPR सम्बन्धी जानकारी
- ६.६ विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतासँग सम्बन्धित बदलिँदो आयामहरूलाई ध्यानमा राखी सम्बन्धित पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास
- ६.७ अपांगता भएका व्यक्तिहरूका लागि लक्षित जीविकोपार्जन तालिम

तालिका ६.४: प्राथमिकताका क्षेत्र ६ को रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
६.१ खोज तथा उद्धारको क्षमता अभिवृद्धि	आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको (EOC) क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्रहरूको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	४	८.५	७.५		P4	G11 G16	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्रोतको अभाव, तालिमको निरन्तरता नहुनु	तालिम प्राप्त कर्मचारी संख्या, सुधारिएको प्रतिक्रिया समय

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको सहभागितामा प्रत्येक बर्ष मनसुन अगाडी विपद् पूर्वतयारी कार्यशाला र मनसुन पछि समीक्षा गोष्ठी गर्ने।	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको परिक्षण भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	४	८.५	७.५		P4	G13 G17	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समयमै आयोजना नहुनु, सरोकारवाला को सहभागिता कमी	आयोजना गरिएका कार्यक्रम संख्या, सहभागीको विविधता		
राहत संकलन र परिचालनमा दोहोरोपना आउँन नदिन कार्यविधि बनाई एकद्वार प्रणाली अवलम्बन गर्ने।	विपद् प्रतिकार्यमा एकरूपता तथा पारदर्शिता भएको हुनेछ र दोहोरोपना हट्नेछ।	अल्पकालीन	५	८.५	७.५		P4	G16	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको कमी, कार्यविधि कार्यान्वयनमा चुनौती	लागू गरिएका कार्यविधि संख्या, राहत वितरणमा दोहोरोपनको दर		
समुदायमा आधारित खोज र उद्धार टोली स्थापना गर्ने।	स्थानीय तहमा खोज र उद्धार टोली स्थापना भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	६	८.५	७.५		P4	G11 G13	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	जनशक्ति अभाव, उपकरणको कमी	स्थापना गरिएका टोली संख्या, सञ्चालनमा आएका उद्धार कार्य संख्या		
वडा स्तरमा तालिम प्राप्त प्रथम उद्धारकर्ताहरू (First Responders) तयार गर्ने।	वडा तहमा प्रथम उद्धारकर्ताहरूको टोली स्थापना भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	६	८.५	७.५		p4	G3 G11	गाउँपालिका	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमको पहुँच सीमितता, निरन्तर अभ्यासको अभाव	तालिम प्राप्त उद्धारकर्ता संख्या, प्रतिक्रिया समय		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSFA)	(CCRA-NPA)								
प्रमुख राजमार्ग, शहरी तथा ग्रामीण सडकहरु सँगै रहेका एम्बुलेन्स सेवाहरुको सञ्जाल बनाउने।	विपद्को समयमा एम्बुलेन्स सेवा सहज उपलब्ध भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	३	८.५	७.५		p4	G3, G9	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको कमी, पहुँचविहीन क्षेत्र	सञ्जालमा समावेश एम्बुलेन्स संख्या, सेवा उपयोग दर		
सडक दुर्घटनाको उपचारमा प्रत्येक स्तर (प्राथमिक, माध्यमिक र उच्च) का स्वास्थ्य कर्मीहरुलाई दक्षता बृद्धिको लागि तालिम प्रदान गर्ने।	सडक दुर्घटनाको उपचारमा स्वास्थ्य कर्मीहरुको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	४	८.५	७.५		p4	G3	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमको गुणस्तर चुनौती, कार्यान्वयनमा ढिलाइ	तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी संख्या, उपचार सफलता दर		
गाउँपालिकामा हल्का र मध्यम खोज र उद्धार टोलीको स्थापना गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	गाउँपालिकाका खोज र उद्धार टोलीहरु सक्षम भएका हुनेछन्।	अल्पकालीन	६	८.५	७.५		p4	G11	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरणको अभाव, तालिमको निरन्तरता	स्थापना गरिएका टोली संख्या, उद्धार कार्यको प्रभावकारिता		
सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाली सेना र नेपाल प्रहरीका गाउँपालिका स्तरिय इकाईहरुमा खोज र उद्धार टोली स्थापना गरी आवश्यक उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने।	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाली सेना र नेपाल प्रहरी खोज र उद्धारको लागि सक्षम भएका हुनेछन्।	अल्पकालीन	५	८.५	७.५		p4	G16	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरु, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अन्तर निकाय समन्वय चुनौती, स्रोतको अभाव	स्थापना गरिएका इकाई संख्या, उपलब्ध उपकरणको संख्या		
स्थानिय खोज र उद्धार (SAR) टोलीको एकीकृत नेतृत्व स्थापित गर्ने	खोज र उद्धारको एकीकृत नेतृत्व स्थापित भएको हुनेछ	अल्पकालीन	२	८.५	७.५		P4	G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	नेतृत्व अस्पष्टता, समन्वयको कमी	नेतृत्व संरचना स्थापना स्थिति, समन्वित उद्धार कार्य संख्या		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
प्रथम उद्धारकर्हरू तथा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment IRA), बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Multi Sector Initial Rapid Assessment MIRA) सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने		मानवीय सहायता गुणस्तरिय भएको हुनेछ	अल्पकालीन	४	८.५	७.५		P4	G11 G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमको पहुँच सीमितता, प्रयोगमा चुनौती	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कन विधि संख्या	
विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायलाई मानवीय सहायता उपलब्ध गराउँदा स्पेयर (Sphere) अवधारणा अन्तर्गतका आधारभूत मानवीय मापदण्ड (Core Humanitarian Standard) जस्तै खानेपानी सरसफाई तथा स्वास्थ्य प्रबर्धन, खाद्य सुरक्षा तथा पोषण, आवास तथा बस्ति, स्वास्थ्यको अनुसरण गर्ने, गराउने		मानवीय सहायता गुणस्तरिय भएको हुनेछ	अल्पकालीन	४	८.५	७.५		p4	G2 G3 G6 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	मानकको जानकारी कमी, कार्यान्वयनमा असमानता	पालना गरिएका मानक संख्या, लाभग्राहीको सन्तुष्टि दर	
आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी विपद् हानि र क्षतिको द्रुत आँकलन विधी विकास गर्ने र विपद् क्षतिको छुट्टाछुट्टै (Disaggregated) तथ्याङ्क संकलन गर्ने		द्रुत आँकलन विधी प्रयोग भै आपत्कालिन प्रतिकार्य कुशल र प्रभावकारी भएको हुनेछ	अल्पकालीन	५	८.५	७.५		P4	G9 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधि सीमितता, डेटा एकरूपता अभाव	विकास गरिएका विधि संख्या, संकलित तथ्याङ्कको गुणस्तर	
विपद् पश्चात आपत्कालिन रूपमा शिक्षा, स्वास्थ्य, पोषण तथा खानेपानीको प्रबन्ध गर्ने कार्य सुनिश्चित गर्ने		विपद् पश्चात शिक्षा, स्वास्थ्य, पोषण तथा खानेपानीको आपत्कालिन व्यवस्था भएको हुनेछ	अल्पकालीन	०	८.५	७.५		P4	G3 G4 G6	गाउँपालिका	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्रोतको अभाव, समन्वयको कमी	सेवा उपलब्ध गरिएका स्थान संख्या, लाभग्राही संख्या		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
विपद्पश्चात सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरूबाट प्रदान गरीने राहत, उद्धार र पुनस्थापनाका सेवा सुविधाहरूमा संकटउन्मुख र सिमान्तकृत वर्गको प्राथमिकता र पहुँचमा बृद्धि सुनिश्चित गर्ने।	राहत, उद्धार र पुनस्थापनाका सेवा सुविधाहरूमा सिमान्तकृत वर्गको पहुँच भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०	८.५	७.५	P4	G1 G5 G10	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पहुँचको असमानता, पहिचानको चुनौती	प्राथमिकता प्राप्त लाभग्राही संख्या, सेवा उपयोग दर			
विभिन्न तह (वडा, समुदाय) तथा क्षेत्र (विद्यालय, अस्पताल) मा प्रभावकारी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि नियमित रूपमा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने।	कृत्रिम घटना अभ्यास भै पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य प्रभावकारी भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	८.५	७.५	P4	G11	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अभ्यासको निरन्तरता नहुनु, सहभागीको रुचि कमी	सञ्चालन गरिएका अभ्यास संख्या, प्रतिक्रिया सुधार दर			
आगलागी नियन्त्रण क्षमता अभिवृद्धि गर्न एकीकृत अग्नी नियन्त्रक समूह खडा गरी श्रोत, साधन र तालिम मार्फत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	आगलागी नियन्त्रण क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	८.५	७.५	P4	G11	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरणको अभाव, जनशक्ति सीमितता	स्थापना गरिएका समूह संख्या, आगलागी नियन्त्रण दर			
सबै वडामा खोज तथा उद्धार र प्रतिकार्यका लागि तालिम प्राप्त जनशक्ति तयार गर्ने।	सबै तहमा प्रभावकारी खोज तथा उद्धार र प्रतिकार्य भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	५	८.५	७.५	P4	G11	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमको पहुँच सीमितता, निरन्तरता अभाव	तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या, प्रतिकार्य समय			
विपद् पश्चात आवश्यक सामाजिक परामर्श र मानसिक स्वास्थ्यको प्रवर्धन गर्न तालिम प्राप्त र दक्ष मानवीय श्रोतको विकास गर्ने।	सामाजिक परामर्श र मानसिक स्वास्थ्यको प्रवर्धनको लागि दक्ष मानवीय श्रोत उपलब्ध भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	५	८.५	७.५	P4	G3	गाउँपालिका		राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	दक्ष जनशक्ति अभाव, सेवाको पहुँच सीमितता	तालिम प्राप्त परामर्शदाता संख्या, सेवा उपयोग दर		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा र अपाङ्ग व्यक्तिहरूको खोज, उद्धार र प्रतिकार्यको क्रममा सुरक्षा र अन्य आवश्यकताहरूको लागि विशेष व्यवस्था गर्ने।	विपद्को समयमा संकटउन्मुख समूहको सुरक्षा भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	५	८.५	७.५		P4	G5 G10	गाउँपालिका	संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	आवश्यकता को पहिचान चुनौती, स्रोतको अभाव	समावेश गरिएका व्यक्ति संख्या, सुरक्षा उपायको कार्यान्वयन दर	
	सामुदायिक संस्थाहरू (बाल क्लब, युवा क्लब, आमा समूह, वन उपभोक्ता समिती आदि) को विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	सामुदायिक संस्थाहरूको विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	५	८.५	७.५		P4	G11 G17	गाउँपालिका	संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संस्थागत स्थायित्व चुनौती, स्रोतको अभाव	तालिम प्राप्त संस्था संख्या, सञ्चालन गरिएका DRR कार्यक्रम संख्या	
६.२ विपद् जोखिम बारेको बुझाईका लागि क्षमता अभिवृद्धि	दलित, महिला, बालबालिका, बृद्धबृद्धा, अपाङ्ग, संकटउन्मुख समुदायहरू र सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशिलता सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने।	संकटउन्मुख समुदायहरू र सरोकारवालाहरूको विपद् जोखिम सम्बन्धी बुझाईमा क्षमता विकास भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	४	५.४	४.४		P1	G1 G13	गाउँपालिका	संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पहुँचको चुनौती, समावेशीता कमी	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, व्यवहार परिवर्तन संकेत	
	विद्यार्थी, अविभावक, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, खानेपानी सेवा प्रदायक, सामुदायिक संस्था तथा उपभोक्ताहरूका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनमा खेल्नुपर्ने भूमिकाबारे जानकारीमूलक सामग्री बनाई प्रचारप्रसार गर्ने, तालिम प्रदान गर्ने।	विद्यार्थी, अविभावक, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, खानेपानी सेवा प्रदायक, सामुदायिक संस्था तथा उपभोक्ताहरूको विपद् जोखिम बुझाईमा क्षमता वृद्धि भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५	५.४	४.४		P1	G4 G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सामग्री बुझ्न कठिन हुने, वितरण सीमितता	तयार गरिएका सामग्री संख्या, लक्षित समूहमा वितरण दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरूका सदस्यहरू, निर्वाचित जनप्रतिनिधि, विषयगत निकायका सम्पर्क व्यक्ति, विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण ऐन, नियम, नीति, रणनीतिक कार्ययोजना बारे अभिमुखिकरण गर्ने।	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि कानूनी तथा नियामक व्यवस्थाबारे व्यापक जानकारी भै निर्णय प्रक्रिया प्रभावकारी भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	३	५.४	४.४		P1	G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सहभागिता कमी, नीति बुझाइको चुनौती	अभिमुखीकरण कार्यक्रम संख्या, सहभागीको प्रतिक्रिया दर	
	व्यापारी, व्यवसायी र उद्यमीहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरणबारे प्रशिक्षण दिई उनीहरूको जवाफदेहिता, सहभागिता र जिम्मेवारीबोध बढाउने।	निजी क्षेत्र विपद् जोखिम बारे जानकारी भई जिम्मेवार भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	३	५.४	४.४		P1	G8 G9	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	रुचि अभाव, तालिमको निरन्तरता नहुनु	तालिम प्राप्त व्यवसायी संख्या, जिम्मेवारीबोध दर	
	गाउँपालिकामा प्रकोप, संकटउन्मुखता तथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने, जोखिम संवेदनशील भू(उपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम गर्ने।	जोखिम आँकलन र व्याख्या अद्यावधिक गर्ने कार्यमा क्षमता सुदृढ भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	३	५.४	४.४		P1	G11 G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	डेटा अपूर्णता, प्राविधिक जनशक्ति अभाव	तयार गरिएका नक्सा संख्या, अद्यावधिक आवृत्ति	
	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका सवाल, समस्या र समाधान माथि अनुसन्धान गर्ने।	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि नयाँ प्रविधि तथा प्रणालीको बिकास भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	२०	५.४	४.४		P1	G13 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अनुसन्धान स्रोतको अभाव, प्रयोगमा चुनौती	सम्पन्न अनुसन्धान संख्या, नीति निर्माणमा प्रयोगमा दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
६.३ विपद् जोखिम सुशासनको लागि क्षमता अभिवृद्धि, सहकार्य र साझेदारी	गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा शासकीय क्षमता पहिचान गरी क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने।	विपद् जोखिम शासनमा क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	५	६.३	५.३		P2	G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संस्थागत समन्वयको कमी, स्रोतको अभाव	मूल्याङ्कन गरिएका निकाय संख्या, सञ्चालन गरिएका क्षमता विकास कार्यक्रम संख्या	
	गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा संलग्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू र रेडक्रस अभियानका अंगहरूको सञ्जाल स्थापना तथा बिस्तार गर्ने।	सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको सञ्जाल स्थापना भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	२	६.३	५.३		P2	G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको चुनौती, स्थायित्वको अभाव	स्थापना गरिएका सञ्जाल संख्या, संयुक्त कार्यक्रम संख्या	
	जलवायु तथा विपद् जोखिम प्रभाव मूल्याङ्कन विधी सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने।	तालिम संचालन भै जलवायु तथा विपद् जोखिम प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने जनशक्तिको विकास भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	३	६.३	५.३		P2	G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमको पहुँच सीमितता, प्रयोगमा चुनौती	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, प्रयोग गरिएका विधि संख्या	
	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य गर्ने।	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा व्यापक सहकार्य भएको हुनेछ।	दीर्घकालीन	०	६.३	५.३		P2	G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको चुनौती, साझेदारीको स्थायित्व	सहकार्य सम्झौता संख्या, संयुक्त अनुसन्धान/कार्यक्रम संख्या	
६.४ भवन र पूर्वाधार निर्माणमा संलग्न जनशक्तिलाई तालिम र प्रमाणीकरण	निर्माण सुरक्षा (Safety) सीप प्रमाणीकरण	श्रमिकहरूले PPE प्रयोग, जोखिम मूल्याङ्कन, र सुरक्षित कार्य अभ्यासहरू अपनाउने तथा राष्ट्रिय वा स्थानीय प्रमाणीकरण प्राप्त गर्ने	अल्पकालीन	०	५.४	४.४		P4	G8 G9	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रमाणीकरण को मान्यता अभाव, तालिमको गुणस्तरमा असमानता	तालिम सहभागिता सूची, PPE वितरण विवरण, अनुगमन रिपोर्ट	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	वातावरणीय र सामाजिक सुरक्षा तालिम (Environmental and Social Security (ESS) Training)	निर्माण कार्यमा वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण र सामाजिक समावेशिता सुनिश्चित हुने	अल्पकालीन	४	५.४	४.४		P4	G13 G15	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अवधारणाको अपरिचय, तालिमको व्यवहारिक प्रयोगमा चुनौती	ESS मूल्याङ्कन रिपोर्ट, समुदाय प्रतिक्रिया फारम	
	आपतकालीन प्रतिक्रिया र विपद् व्यवस्थापन तालिम	श्रमिकहरूले आगलागी, भूकम्प, वा अन्य विपद् अवस्थाको तयारी र प्रतिक्रिया गर्न सक्ने	अल्पकालीन	४	५.४	४.४		P4	G3 G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमको निरन्तरता नहुनु, प्रतिक्रिया संयन्त्रको अभाव	आपतकालीन योजना प्रतिवेदन, अभ्यासको फोटो/भिडियो प्रमाण	
६.५ विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलतासँग सम्बन्धित बदलिँदो आयामहरूलाई ध्यानमा राखी सम्बन्धित पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास	विपद् जोखिम मूल्याङ्कन र योजना निर्माण तालिम	पदाधिकारीहरूले स्थानीय जोखिम पहिचान गरी प्रभावकारी योजना निर्माण गर्न सक्ने	अल्पकालीन	४	६.३	५.३		P2	G11 G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	डेटा अपूर्णता, योजना कार्यान्वयनमा ढिलाइ	तयार गरिएका DRRM योजना संख्या, सहभागीको तालिम प्रमाणपत्र	
	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन रणनीति तालिम	जलवायु उत्थानशीलता प्रवर्द्धन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न सक्ने क्षमता विकास	अल्पकालीन	४	६.३	५.३		P2	G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	रणनीतिक सोचको अभाव, स्थानीय सन्दर्भमा प्रयोगको कठिनाई	जलवायु अनुकूलन योजना दस्तावेज, कार्यान्वयनको अवस्था	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
सूचना व्यवस्थापन र संचार तालिम	पदाधिकारीहरूले जोखिम सूचना संकलन, विश्लेषण, र समुदायमा प्रभावकारी संचार गर्न सक्ने	मध्यकालीन	४	६.३	५.३		P2	G9 G17	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधिको पहुँच सीमितता, संचारको समन्वय चुनौती	सूचना प्रणालीको प्रयोग दर, संचार सामग्री वितरण विवरण		
नीति, कानून, र कार्यविधि अद्यावधिक सम्बन्धी तालिम	पदाधिकारीहरूले विपद् व्यवस्थापन ऐन, जलवायु नीति, र स्थानीय कार्यविधि अद्यावधिक गर्न सक्ने	दीर्घकालीन	४	६.३	५.३		P2	G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अद्यावधिक को ढिलाइ, कानुनी जटिलता	अद्यावधिक गरिएका दस्तावेज संख्या, कार्यान्वयनको अवस्था		
अनुगमन, मूल्याङ्कन, र प्रतिवेदन लेखन तालिम	योजनाको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न सक्ने, तथ्यमा आधारित प्रतिवेदन तयार गर्न सक्ने	दीर्घकालीन	४	६.३	५.३		P2	G17	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	लेखन सीपको कमी, मूल्याङ्कनको निष्कर्ष प्रयोग नहुनु	तयार गरिएका M&E रिपोर्ट संख्या, सुधार सिफारिसको कार्यान्वयन दर		
छाउगोट प्रथा न्यूनीकरण कार्यक्रम	छाउगोट प्रथा न्यूनीकरण भएको हुने	दीर्घकालीन	५	६.३	५.३		P3	G5 G10	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्थानीय परम्परा, कानुनी जटिलता	अद्यावधिक गरिएका दस्तावेज संख्या, कार्यान्वयनको अवस्था		
बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	बालविवाह रोकथाम भएको हुने	दीर्घकालीन	५	६.३	५.३		P4	G3	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अद्यावधिक को ढिलाइ, कानुनी जटिलता	अद्यावधिक गरिएका दस्तावेज संख्या, कार्यान्वयनको अवस्था		

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
६.६ IPR सम्बन्धी जानकारी	IPR सम्बन्धी सचेतना र कानुनी प्रक्रिया तालिम	सहभागीहरूले IPR को महत्त्व बुझ्ने, आफ्नो सिर्जना/उत्पादनको अधिकार पहिचान गर्ने	मध्यकालीन	४	७.२	६.२		P3	G8 G9	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अवधारणाको अपरिचय, कानुनी प्रक्रिया जटिलता	तालिममा सहभागी संख्या, पूर्व/पश्चात ज्ञान मूल्याङ्कन रिपोर्ट	
	स्थानीय सरकारमार्फत IPR प्रवर्द्धन नीति निर्माण	स्थानीय तहमा IPR प्रवर्द्धनका लागि स्पष्ट कार्यनीति, बजेट, र कार्यान्वयन संयन्त्र तयार हुने	मध्यकालीन	४	७.२	६.२		P3	G9 G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	नीति स्वीकृतिमा ढिलाइ, कार्यान्वयन को चुनौती	नीति दस्तावेजको संख्या, बजेट विनियोजन विवरण	
	परम्परागत ज्ञान र स्थानीय उत्पादनको ट्रेडमार्क, पेटेन्ट, भौगोलिक संकेतक (GI) दर्ता प्रक्रिया	स्थानीय उत्पादन (जस्तै: जोरायल बासमती, भटमास चिनो कागुनो जडीबुटी) को भौगोलिक संकेतक दर्ता हुने	मध्यकालीन	५	७.२	६.२		P3	G9	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, वन उपभोक्ता समिति	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	दर्ता प्रक्रिया जटिल, स्थानीय उत्पादनको पहिचान चुनौती	GI दर्ता आवेदन संख्या, दर्ता स्वीकृति विवरण	
	महिला, दलित, र साना उद्यमीको समावेशी सहभागिता सुनिश्चित	वञ्चित समूहले IPR प्रणालीमा पहुँच पाउने, सशक्तिकरण हुने	मध्यकालीन	४	७.२	६.२		P3, P4	G5 G10	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सामाजिक पूर्वाग्रह, पहुँचको असमानता	GEDSI सूचक, सहभागीको सामाजिक पृष्ठभूमि विवरण	
	स्थानीय IPR सहायता केन्द्र वा सम्पर्क बिन्दु स्थापना	समुदायमा IPR सम्बन्धी जानकारी, परामर्श, र सेवा प्राप्त गर्न सहज पहुँच हुने	मध्यकालीन	५	७.२	६.२		P3	G9	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्रोतको अभाव, स्थायित्वको चुनौती	स्थापना गरिएका सहायता केन्द्र संख्या, सेवा प्रयोग दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
IPR दर्ता गरिएका उत्पादनको ब्रान्डिङ र बजार मूल्यवृद्धि		दर्ता गरिएका उत्पादनले ब्रान्ड मूल्य प्राप्त गर्ने, स्थानीय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने	मध्यकालीन	५	७.२	६.२		P3	G8 G9	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजार प्रतिस्पर्धा, ब्रान्डिङ सीपको कमी	ब्रान्डेड उत्पादनको बिक्री दर, बजार मूल्यमा वृद्धि प्रतिशत	
जोखिम क्षेत्रको पहिचान र NbS उपयुक्तता मूल्याङ्कन तालिम		सहभागीहरूले पहिरो/बाढी जोखिम क्षेत्रको विश्लेषण गरी NbS प्रविधि छनोट गर्न सक्ने	अल्पकालीन	५	७.२	६.२		P3	G13 G15	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, वन उपभोक्ता समिति	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	NbS अवधारणाको अपरिचय, जोखिम क्षेत्रको स्पष्ट डेटा अभाव	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, मूल्याङ्कन गरिएका जोखिम क्षेत्र संख्या	
बायो-इन्जिनियरिङ प्रविधि तालिम (जस्तै: घाँस, सिसौ, बाँस, निगालो, अम्लिसो, सिमाली रोपाइँ)		स्थानीय समुदायले ढलान स्थिरीकरण र माटो संरक्षणका लागि NbS प्रविधि अपनाउने	मध्यकालीन	५	७.२	६.२		P3	G15	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधिको व्यवहारिक प्रयोगमा चुनौती, स्थानीय सामग्रीको अभाव	तालिम सञ्चालन संख्या, प्रयोग गरिएका बायो-इन्जिनियरिङ विधिको संख्या	
सतह निकास व्यवस्थापन र जल प्रवाह नियन्त्रण तालिम		सहभागीहरूले बाढीको बहाव व्यवस्थापन गर्न साइड ड्रेन, चेकड्याम, र मल्लिचड प्रविधि प्रयोग गर्ने	अल्पकालीन	५	७.२	६.२		P3	G6 G13	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, वन उपभोक्ता समिति	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधिको जटिलता, निर्माण लागत उच्च	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, सुधार गरिएका निकास व्यवस्थापन संरचना संख्या	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	स्थानीय जातको प्रयोग र वनस्पति पुनर्स्थापन तालिम	स्थानीय वनस्पति (जस्तै: अम्लिसो, सिमाली, निगालो) को प्रयोगबाट वातावरणीय पुनर्स्थापन हुने	अल्पकालीन	५	७.२	६.२		P3	G15	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	स्थानीय जातको पहिचान चुनौती	प्रयोग गरिएका स्थानीय जात संख्या, पुनर्स्थापित वनस्पति क्षेत्रको हेक्टर दर	
	महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, र वञ्चित समूहको समावेशी सहभागिता तालिम	समावेशी NbS अभ्यास प्रवर्द्धन हुने, सामाजिक सशक्तिकरण हुने	मध्यकालीन	५	७.२	६.२		P4	G5 G10	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पहुँचको असमानता, सामाजिक पूर्वाग्रह	सहभागीको विविधता दर, समावेशी तालिम सञ्चालन संख्या	
६.७ अपांगता भएका व्यक्तिहरूका लागि लक्षित जीविकोपार्जन तालिम	उद्यमशीलता विकास तथासीप आधारित तालिम (सिलाई, बुनाई, कृषि, हस्तकला)	अपांगता भएका व्यक्तिहरूले साना व्यवसाय सुरु गर्ने, स्थानीय बजारमा पहुँच बनाउने	मध्यकालीन	३५	७.२	६.२		P4	G8	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	तालिमपछि बजार पहुँचको अभाव, उत्पादनको गुणस्तर कायम राख्न कठिनाई	व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्र, आय विवरण, बजार सहभागिता रिपोर्ट	
	डिजिटल सीप तालिम (ICT, मोबाइल एप प्रयोग)	अपांगता भएका व्यक्तिहरूले अनलाइन काम वा सेवा प्रदान गर्ने क्षमता हासिल गर्ने	मध्यकालीन	४	७.२	६.२		P4	G4 G9	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधिको पहुँच सीमितता, सहभागीहरूको पूर्वज्ञानको असमानता	तालिम प्रमाणपत्र, अनलाइन प्लेटफर्ममा प्रोफाइल/सेवा सूची	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
सहकारी वा समूहमा आधारित उत्पादन तालिम	सामूहिक उत्पादन र विपणन मार्फत सामाजिक समावेशिता र आर्थिक सशक्तिकरण	मध्यकालीन	४	७.२	६.२		P4	G8 G12	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समूहभित्र समन्वयको कमी, उत्पादनको व्यावसायिकरणमा चुनौती	सहकारी दर्ता प्रमाणपत्र, समूह बैठकको माइनुट, उत्पादन/बिक्री विवरण		
वित्तीय साक्षरता तालिम	अपांगता भएका व्यक्तिहरूले बचत, लगानी, ऋण व्यवस्थापनमा दक्षता हासिल गर्ने	मध्यकालीन	५	७.२	६.२		P4	G1 G8	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अवधारणाको जटिलता, व्यवहारमा परिवर्तन ल्याउन कठिनाई	तालिम रिपोर्ट, बैंक खाता विवरण, बचत समूहको अभिलेख		
सिप विकास तालिम (दक्ष कर्मी तालिम वायारिंग, प्लम्बर, मोबाइल रिपेरिंग, आदि)	साना व्यवसाय सुरु गर्ने, स्थानीय बजारमा पहुँच बनाउने	मध्यकालीन	२०	७.२	६.२		P4	G1 G8	गाउँपालिका	ली-बर्ड, निड्स नेपाल, सामुदायिक विकास मञ्च, शैक्षिक विकास केन्द्र डोटी (EDC Doti), महिला विकास समाज, निरौली, महिला विकास समाज, खसरे,	सिप विकास तालिम (दक्ष कर्मी वायारिंग, प्लम्बर, मोबाइल रिपेरिंग	साना व्यवसाय सुरु गर्ने, स्थानीय बजारमा पहुँच बनाउने			

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता					जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR	SDGs						
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	ब्यबसायमुलक तालिम (बाख्रापालन, भैसीपालन, मौरीपालन, बंगुरपालन, च्याउखेति)	कृषि कार्यमा आकर्षण बढाउने	मध्यकालिन	२५	७.२	६.२		P4	G1 G8	गाउँपालिका	महिला अधिकार मञ्च, गैरा, महिला अधिकार मञ्च, बुडर, नेपाल रेडक्रस, वन उपभोक्ता समिति		ब्यबसायिक तालिम बाख्रापालन, भैसीपालन, मौरीपालन, बंगुरपालन, च्याउखेति)	कृषि कार्यमा आकर्षण बढाउने	
	सुधारिएको चुलो निर्माण सम्बन्धि तालिम तथा सामग्री सहयोग	घरायसी ऊर्जा उपयोगमा दक्षता वृद्धि	मध्यकालिन	३	७.२	६.२		P4	G3 G5 G7 G13	गाउँपालिका	ली-बर्ड, निड्स नेपाल, सामुदायिक विकास मञ्च, शैक्षिक विकास केन्द्र डोटी (EDC Doti), महिला विकास समाज, महिला अधिकार मञ्च, नेपाल रेडक्रस		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	चुलोको प्रयोगमा व्यवहारिक असहजता	तालिमपछि निर्माण गरिएका चुलोको संख्या
				३२२	तीन करोड बाइस लाख										

३.२.७ प्राथमिकताका क्षेत्र ७: बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणाली

प्राथमिकताका कार्य

- ७.१ विपद् पूर्वतयारीको लागि बहुप्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास
- ७.२ बहु-प्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीमा सम्बन्धित निकायसँग सहकार्य गर्ने
- ७.३ बहु-प्रकोप जोखिम आँकलनको लागि अन्तर निकाय समन्वय
- ७.४ प्रभावकारी बहु प्रकोप तथा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह

७.५ आपत्कालीन कार्य सञ्चालन र कमाण्ड कन्ट्रोल केन्द्र स्थापना र सुदृढीकरण

तालिका ६५: प्राथमिकताका क्षेत्र ७को रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
७.१ विपद् पूर्वतयारीको लागि बहूप्रकोप पूर्व सूचना प्रणालीको विकास	हाल सञ्चालनमा रहेका बाढी पूर्वसूचना प्रणालीहरूलाई अद्यावधिक र स्तरोन्नति गर्ने।	विद्यमान पूर्वसूचना प्रणालीहरू सुधार भएका हुनेछन्।	निरन्तर	३०.	८.२	७.२	P4	G11 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, दुरसंचार कम्पनीहरू, समुदायमा आधारित संगठनहरू, विकासका साझेदार, गै.स.स., राजनीतिक दल, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र मिडिया, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधि असफलता, अद्यावधिक को ढिलाइ	अद्यावधिक गरिएका प्रणाली संख्या, सूचना प्रसारण समय	
	प्रमुख प्रकोपहरूको तथ्याङ्क विश्लेषण र पूर्वानुमान गरी पूर्वसूचनामूलक सन्देशहरूको उत्पादन तथा प्रसारण गर्ने।	पूर्वसूचनामूलक सन्देशहरू उत्पादन तथा प्रसारण भएका हुनेछन्।	निरन्तर	२०.	८.२	७.२	P4	G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	डाटा अपूर्णता, पूर्वानुमानको विश्वसनीयता कमी	विश्लेषण गरिएका प्रकोप संख्या, प्रसारित सन्देशको संख्या	
	हरेक सडक सञ्जालका दुर्घटनाग्रस्त खण्डमा पूर्व सूचना प्रणालीको लागि आवश्यक चिन्हहरू तथा उपकरणहरू राख्ने।	दुर्घटनाग्रस्त सडकहरूमा पूर्व सूचनाको लागी आवश्यक चिन्हहरू तथा उपकरणहरू भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	०.	८.२	७.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरण चोरी/नष्ट हुने, स्थान पहिचानको चुनौती	जडान गरिएका चिन्ह/उपकरण संख्या, दुर्घटना दरमा कमी	
	पूर्वसूचना सन्देश प्राप्त भइसकेपछि विभिन्न प्रकारका प्रकोपहरूका सम्बन्धमा चाल्नु पर्ने कदमहरू बारे चेतनामूलक तथा प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	पूर्वसूचना सन्देश प्राप्त भइ सके पछि उपयुक्त कार्यहरू गरीने सुनिश्चित भएको हुनेछ।	निरन्तर	१०.	८.२	७.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सहभागीको रुचि कमी, तालिमको निरन्तरता अभाव	सञ्चालन गरिएका तालिम संख्या, सहभागीको सन्तुष्टि दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	ज्येष्ठ नागरीक र आदिवासीहरूको वर्षौं देखिको ज्ञान, सीप, अनुभव र परम्परागत अभ्यासलाई पूर्वसूचना प्रणालीमा सदुपयोग गर्ने।	पूर्वसूचना प्रणालीमा मौलिक ज्ञान र अनुभव समेटिएको हुनेछ।	निरन्तर	०.	८.२	७.२		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	ज्ञान अभिलेखको अभाव, समावेशीकरणको चुनौती	समावेश गरिएका स्थानीय अभ्यास संख्या, प्रयोग गरिएका ज्ञान स्रोत	
	पूर्वसूचना प्रणालीलाई विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि तालीम तथा स्थानिय शैक्षिक कार्यक्रमको पाठ्यक्रममा समावेश गर्न पहल गर्ने।	पूर्वसूचना प्रणालीका बारेमा अध्ययन अध्यापन भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	२०.	८.२	७.२		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पाठ्यक्रम स्वीकृति ढिलाइ, शिक्षकको सीप अभाव	समावेश गरिएका पाठ्यक्रम संख्या, DRR विषय पढाइ हुने विद्यालय संख्या	
	सबै सार्वजनिक भवनहरू, विद्यालयहरू, अस्पतालहरू तथा महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरूमा धुँवा डिटेक्टर र आगलागी अलार्मको विकास र जडान गर्ने।	आगलागीको पूर्वसूचनाले क्षति कम भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	१८.	८.२	७.२		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	उपकरणको मर्मत चुनौती, बजेट अभाव	जडान गरिएका उपकरण संख्या, कार्यशीलता दर	
७.२ प्रकोपको सूचना विशेष क्षेत्र र वर्गलाई समेत प्रभावकारी हुने गरी प्रवाह गर्ने (एसएमएस, सामाजिक सञ्जाल मिडिया, रेडियो, टि.भी., साइन)	संकटउन्मुख लक्षित समुदायहरू (महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, आदिवासी, दलित, विपन्न) को लागि पूर्वसूचना प्रणाली बारे जानकारीमूलक सामग्रीहरूको (पुस्तिका, पर्चा, सूचनापत्र, विद्युतीय सन्देश इत्यादि) तयारी गर्ने।	लक्षित समुदायहरू पूर्वसूचना प्रणाली बारे जानकारी भएको हुनेछन्।	अल्पकालीन	१०.	८.२	७.२		P4	G9, G10 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सामग्री बुझ्न कठिन हुने, वितरण सीमितता	तयार गरिएका सामग्री संख्या, लक्षित समूहमा वितरण दर	
	कार्यशाला, गोष्ठी, अध्ययन भ्रमणहरू र कार्यक्रमहरूको सञ्चालन गर्ने।	पूर्वसूचना प्रणालीबारे सचेतना बृद्धि भएको हुनेछ।	निरन्तर	१०.	८.२	७.२		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सहभागिता सीमितता, बजेट अभाव	सञ्चालन गरिएका कार्यक्रम संख्या, सहभागीको विविधता	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आवद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	पूर्वसूचना प्रचारप्रसार तथा प्रतिकार्यको प्रभावकारिता सम्बन्धमा नियमित परीक्षण तथा अभ्यासहरू सञ्चालन गर्ने।	पूर्वसूचना प्रचार प्रसार तथा प्रतिकार्यको प्रभावकारिता परीक्षण भएको हुनेछ।	निरन्तर	१०.	८.२	७.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	गै.स.स., राजनीतिक दल, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र मिडिया, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	अभ्यासको निरन्तरता नहुनु, प्रतिक्रिया कमजोर	सञ्चालन गरिएका अभ्यास संख्या, प्रतिक्रिया मूल्याङ्कन रिपोर्ट	
	DRR/CCA डेटा भण्डारण, नक्साङ्कन र रिपोर्टिङ प्रणाली डिजिटल बनाउने।	रिपोर्टिङ प्रणाली डिजिटल हुनेछ।	मध्यकालीन	३०.	८.२	४.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधि पहुँचको कमी, डाटा सुरक्षाको चुनौती	डिजिटल प्रणाली स्थापना संख्या, अद्यावधिक आवृत्ति	
७.३ बहु-प्रकोप जोखिम आँकलनको लागि अन्तर निकाय समन्वय	प्रकोप, सम्मुखता, सडकटउन्मुखता र जोखिम तथ्याङ्क संकलनमा एकरूपता कायम गर्न अन्तर निकाय संयन्त्र स्थापना गर्ने।	प्रकोप, सम्मुखता, संकटउन्मुखता र जोखिम तथ्याङ्क संकलनमा एकरूपता कायम भएको हुनेछ।	निरन्तर	०.	५.२	४.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समन्वयको कमी, जिम्मेवारी अस्पष्टता	स्थापना गरिएका संयन्त्र संख्या, संयुक्त बैठक/कार्यको संख्या	
	महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरू (आवास, सिंचाई, उद्योग, कृषि, सडक, ऊर्जा, पशुधन, वन, सिमसार, जलासय, जीविकोपार्जन, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी, खानेपानीका संरचना आदि), आश्रयस्थल र जनसंख्याको लागि बहु-मापदण्डमा आधारित विस्तृत बहु-प्रकोप जोखिम आँकलन तथा नक्शाङ्कन गर्ने।	सर्वसाधारणका लागि खुला श्रोत स्वरूपमा महत्वपूर्ण पूर्वाधार र आवासको बहु-प्रकोप जोखिम जानकारी उपलब्ध भएको हुनेछ।	मध्यकालीन	१०.	५.२	४.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, दुरसंचार कम्पनीहरू, समुदायमा आधारित संगठनहरू, विकासका साझेदार, गै.स.स., राजनीतिक दल, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र मिडिया, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	डाटा अपूर्णता, प्राविधिक जनशक्ति अभाव	तयार गरिएका नक्शा संख्या, समावेश गरिएका पूर्वाधार संख्या	
	बहु-प्रकोप जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजनाहरूको तयारी गर्ने र सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराउने।	बहु-प्रकोप जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजनाहरू उपलब्ध भएका हुनेछन्।	मध्यकालीन	१०.	५.२	४.२	P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सार्वजनिक पहुँचको कमी, अद्यावधिक को चुनौती	तयार गरिएका योजना संख्या, सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध गराइएको दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
७.४ प्रभावकारी बहु प्रकोप तथा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास तथा सूचना प्रवाह	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका सबालमा प्रचारप्रसार गर्न विभिन्न मिडिया (सामाजिक, छापा, विद्युतीय, श्रव्य दृश्य) को प्रभावकारी प्रयोग गर्ने।	विपद् जोखिम बारे व्यापक प्रचार प्रसार तथा जानकारी भएको हुनेछ।	निरन्तर	०.	५.३	४.३		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	सन्देशको गलत व्याख्या, पहुँच सीमितता	प्रयोग गरिएका मिडिया संख्या, पहुँच मूल्याङ्कन रिपोर्ट	
	विपद् जोखिम सूचना साझेदारिताका लागि सरकारी संस्थाहरू, समुदायमा आधारित संगठनहरू, गैर सरकारी संस्थाहरू, राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र मिडिया बीच राष्ट्रिय स्तरसम्म सहकार्य गर्ने।	विपद् जोखिम सूचना साझेदारितामा व्यापक रूपले सहकार्य भएको हुनेछ।	निरन्तर	०.	५.३	४.३		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	संस्थाबीच समन्वयको कमी, राजनीतिक हस्तक्षेप	सहकार्य सम्झौता संख्या, संयुक्त कार्यक्रम संख्या	
	स्थानीय तहमा विपद् जोखिम सूचना साझेदारी गर्न (मोबाईल एप्स, वेबसाईट, एसएमएस, रेडियो र टेलिभिजन जस्ता प्रविधिको प्रयोग सहित) संचार तथा प्रसार रणनीति र कार्यविधि तयार पार्ने।	सबै तहमा विपद् जोखिम जानकारीको लागि विपद् जोखिम सूचना व्यवस्थापन प्रणाली उपलब्ध भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५.	५.३	४.३		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	रणनीति कार्यान्वयनमा ढिलाइ, स्रोतको अभाव	तयार गरिएका रणनीति संख्या, प्रयोगमा आएको प्रविधिको विविधता	
	महिला, वृद्धवृद्धा, बालबालिका, अपाङ्ग, विद्यार्थी र अन्य संकटउन्मुख समूहसँग जोखिम सूचना साझेदारी गर्न संचार तथा प्रसारण नीति र कार्यविधि तयार गर्ने।	महिला, वृद्ध, बालबालिका, अपाङ्ग, विद्यार्थी र अन्य संकटउन्मुख समूहसँग जोखिम सूचना साझेदारी भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५.	५.३	४.३		P4	G5G 9 G10 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समावेशीता नहुनु, सन्देश बुझ्न कठिन हुने	लक्षित समूहमा पहुँच दर, सामग्रीको अनुकूलन स्तर	
	आधिकारिक, खुला, भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित विपद् जोखिम सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको स्थापना गर्ने।	सबै तहमा विपद् जोखिम जानकारीको लागि विपद् जोखिम सूचना व्यवस्थापन प्रणाली उपलब्ध भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	२५.	५.३	४.३		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका	उच्च	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधि अभाव, डाटा अद्यावधिक को चुनौती	GIS प्रणालीको स्थापना संख्या, प्रयोग दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत (लाख)	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
७.५ आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना र सुदृढीकरण	भएका आपत्कालीन कार्य सञ्चालन सुदृढीकरण र नभएका वडामा आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना	सबै वडाहरूमा आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना र सुदृढ भएको हुनेछ।	अल्पकालीन	५.	८.५	७.५		P4	G9 G11 G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समावेशीता नहुनु, सन्देश बुझ्न कठिन हुने	आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना भएको संख्या	
				२१८	दुई करोड अठार लाख										

३.२.८ प्राथमिकताका क्षेत्र ८: विपद् जोखिम हस्तान्तरण र वित्तीय व्यवस्थाप

प्राथमिकताका कार्य

- ८.१ जोखिम हस्तान्तरण संयन्त्र स्थापना
- ८.२ सामाजिक सुरक्षा संयन्त्र
- ८.३ विपद् व्यवस्थापन कोष
- ८.४ विकास साझेदारहरूलाई सहभागी गराउने
- ८.५ जोखिम सिर्जनाकर्ताद्वारा भुक्तानी व्यवस्था

तालिका ६६: प्राथमिकताका क्षेत्र ६ को रणनीतिक उपायहरू

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
८.१ जोखिम हस्तान्तरण संयन्त्र स्थापना	सार्वजनिक तथा निजी आवासीय भवनको स्थानीय विपद् जोखिम विमा योजना तर्जुमा गर्ने	विपद् जोखिम बीमा कार्यान्वयनका लागि योजना र कार्यविधि तयार भएको हुने	३ महिना	२०	७.४	६.४		P3	G11	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, बीमा कम्पनीहरू, कृषि सहकारी, नेपाल बिमा संघ	३	आन्तरिक	कार्यविधि अस्पष्टता, बीमा कम्पनीको सहभागिता कमी	तयार गरिएका कार्यविधि संख्या, कार्यान्वयनमा आएका बीमा योजना संख्या
	जलवायुजन्य जोखिम क्षेत्रमा काम गर्नेहरूको जीवन बिमाका साथै जलवायुजन्य जोखिमका कारण क्षति हुन सक्ने सम्पत्तिको पनि बिमा गर्ने	जलवायुजन्य जोखिम क्षेत्रमा काम गर्नेहरूको जीवन बिमा भएको हुनेछ।	२ वर्ष	४०	७.४	६.४		P3	G8 G11 G13	गाउँपालिका	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	३	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	लक्षित समूह पहिचान, बीमा पहुँचको असमानता	बीमा गरिएका व्यक्तिको संख्या, बीमा दाबीको समाधान दर

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
विपद् संकटउन्मुख समूह र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न ब्यक्ति तथा समुदायको जीवन वीमाको व्यवस्था गर्ने।	विपद् संकटउन्मुख समूह र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न ब्यक्ति तथा समुदायको विपद् उत्थानशीलता बृद्धि भएको हुनेछ।	६ महिना	२०	७.४	६.४		P3	G16	गाउँपालिका	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरु, समुदायमा आधारित संस्थाहरु, बीमा कम्पनीहरु, कृषि सहकारी, नेपाल बिमा संघ	१४	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	समावेशी पहुँचको कमी, स्रोतको अभाव	उत्थानशीलता सूचकांक सुधार दर, सहभागी समुदाय संख्या	
कृषि तथा पशु बीमामा जोखिम हिस्सेदारी बहन गर्ने।	गाउँपालिकामा कृषि व्यवसायले प्रोत्साहन पाउँनेछ।	३ वर्ष	३०	७.४	६.४		P3	G8 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरु, समुदायमा आधारित संस्थाहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बीमा कम्पनीहरु	१४	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजार पहुँचको अभाव, जलवायुज न्य जोखिम	सुरु गरिएका कृषि व्यवसाय संख्या, उत्पादन बृद्धि दर	
कृषिमा बढ्दो विपद् (बाढी, खडेरी, वन्यजन्तु) जोखिम र खाद्य असुरक्षाको चुनौतिलाई सम्बोधन गर्न कृषि बीमा, कृषक लाभ कार्यक्रम र खाद्य तथा बिउ भण्डारहरुको स्थापना गर्ने।	कृषि क्षेत्रको विपद् उत्थानशीलता बृद्धि भएको हुनेछ।	३ वर्ष	२०	७.४	६.४		P3	G8 G13	गाउँपालिका		१४	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	प्रविधिको पहुँच सीमितता, बीमा तथा राहतको अभाव	उत्थानशील कृषि अभ्यास संख्या, जोखिम न्यूनीकरण दर	
समुदायमा आधारित, योगदानमा आधारित लघु बीमा, पशु बीमा, खेती बीमा प्रोत्साहन गर्ने।	समुदायमा आधारित विभिन्न स्वरुपमा विपद् जोखिम बीमा योजना उपलब्ध भएको हुनेछ।	२ वर्ष	२०	७.४	६.४		P3	G8 G13	गाउँपालिका		१४	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बीमा अवधारणा को अपरिचय, बीमा कम्पनीको रुचि कमी	उपलब्ध बीमा योजना संख्या, लाभग्राहीको सन्तुष्टि दर	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
	लक्षित वर्ग, लक्षित समुदाय र लक्षित भौगोलिक क्षेत्रको सामाजिक सुरक्षाका विभिन्न कार्यक्रमहरूमा पहुँच र लाभग्रहणको स्थितिको समीक्षा गरी यस्तो कार्यक्रमलाई विपद् उत्थानशीलतासँग जोड्ने।	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम मार्फत विपद् उत्थानशीलता बृद्धि भएको हुनेछ।	निरन्तर	०	७.४	६.४		P3	G10 G11 G13 G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	कार्यक्रमको समन्वय चुनौती, बजेट सीमितता	सामाजिक सुरक्षा लाभग्राही संख्या, विपद् सामना क्षमता सुधार दर	
	सार्वजनिक भवनहरू, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी तथा महत्वपूर्ण पूर्वाधारहरूको विपद् जोखिम बीमा गर्ने र सो कार्यको लागि श्रोत व्यवस्था गर्ने।	विपद् जोखिम बीमा प्रभावकारी भएको हुनेछ।	निरन्तर	२०	७.४	६.४		P3	G8 G9 G11 G13	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बीमा दाबी प्रक्रिया जटिल, निगरानी प्रणालीको अभाव	दाबी समाधान समय दर, बीमा प्रयोग दर	
८.२ सामाजिक सुरक्षा संयन्त्र	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आबद्धहरूलाई थप सहलियत प्रदान	सामाजिक सुरक्षा लाभार्थीहरूलाई विपद् सामना गर्न थप सहयोग पुग्ने, आत्मविश्वास र पुनःउत्थानको क्षमता वृद्धि हुने	निरन्तर	थप लागत नचाहिने	७.४	६.४		P3	G10 G13 G16	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बीमा कम्पनीहरू	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	मनोवैज्ञानिक सहयोगको अभाव, सेवा पहुँच असमानता	लाभग्राहीको आत्मविश्वास सूचकांक, पुनःस्थापनामा संलग्न दर	
	कमजोर वर्गको विशेष हेरचाह हुने, सामाजिक संरक्षण सुनिश्चित हुने	महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, गर्भवती/सुत्केरी महिला, दीर्घरोगी, एकल महिला तथा पिछडिएका कमजोर वर्गको विशेष हेरचाह हुने, सामाजिक संरक्षण सुनिश्चित हुने	निरन्तर	०	७.४	६.४		P3	G10 G13 G16	गाउँपालिका		आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	पहिचानको चुनौती, सेवा समन्वयको कमी	लक्षित समूहमा सेवा प्राप्त दर, सामाजिक संरक्षण कार्यक्रम संख्या	

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
८.३. विपद् व्यवस्थापन कोष।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषको गठन र परिचालन गर्ने।	संघ र प्रदेश सरकारबाट स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा रकम निकासालाई आफ्नो योगदान समेत थपेर विपद् व्यवस्थापन गरिने।	निरन्तर	०	७.२	६.२		P3	G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बीमा कम्पनीहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	बजेट हस्तान्तरण मा ढिलाइ, समन्वयको अभाव	निकासालाई भएको रकम, कोषको प्रयोग दर
	जलवायु वित्त र हरित अर्थतन्त्रको प्रश्रयका लागि आवश्यक कोषको गठन र परिचालन गर्ने।	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा स्थापित जलवायु वित्तको स्थानीय सरकार माफर्त परिचालन हुने।	निरन्तर	०	७.१	६.१		P3	G8 G11 G13	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बीमा कम्पनीहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	वित्त स्रोतको पहुँच कमी, कार्यान्वयनको निगरानी	परिचालित जलवायु वित्त रकम, प्रयोग गरिएका परियोजना संख्या
८.४. विकास साझेदारहरूलाई सहभागी गराउने।	विकास साझेदार परिचालन गर्नका लागि आवश्यक स्थानीय कार्यको तर्जुमा गर्ने।	विकास साझेदार र विषयगत निकाय तथा गाउँ कार्यपालिकालाई कार्यक्रम साझेदारी गर्न सहज हुने।	१ वर्ष	५	७.२	६.२		P3	G17	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बीमा कम्पनीहरू	मध्यम	आन्तरिक स्रोत तथा विकास साझेदार	साझेदारीको स्पष्टता अभाव, समन्वयको कमी	साझेदारी सम्झौता संख्या, संयुक्त कार्यक्रम सञ्चालन दर
	विकास साझेदारहरूसँग सहकार्य गर्ने।	संघले जारी गरेको विकास सहायता नीति र विकास साझेदार परिचालन निर्देशिका अनुरूप स्थानीय स्तरमा जारी गरेको विकास साझेदार परिचालन कार्यविधि अनुरूप सहकार्य हुने।	निरन्तर	०	७.२	६.२		P3	G17	गाउँपालिका	प्रदेश सरकार, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., विकास साझेदारहरू, समुदायमा आधारित संस्थाहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बीमा कम्पनीहरू	मध्यम	नचाहिने	नीति कार्यान्वयनमा ढिलाइ, स्थानीय कार्यविधि को अभाव	लागू गरिएका कार्यविधि संख्या, सहकार्य गरिएका साझेदार संख्या

प्राथमिकताका कार्य	रणनीतिक उपाय	अपेक्षित नतिजा	समयावधि	अनुमानित लागत	अन्तर आबद्धता				जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	प्राथमिकता	बजेटको स्रोत	चुनौती	सूचक	
					प्रदेश योजना	राष्ट्रिय योजना		SFDRR							SDGs
						(DRR-NSPA)	(CCRA-NPA)								
८.५. जोखिम सिर्जना गर्नेले सोको भार बहनगर्नु पर्ने व्यवस्था।	जोखिम निम्त्याउने कार्य गर्ने कुनै व्यक्ति, संघ संस्था, निकाय, आयोजना, गतिविधि समेतका सजर्कले सो को कारण उत्पन्न स्थितको भार बहन गर्नुपर्ने प्रावधानको तर्जुमा गर्ने।	जोखिम सजर्कहरू निरूत्साहित हुने।	निरन्तर	०				P3	G17	गाउँपालिका		नचाहिने	कानुनी प्रावधानको कमजोरी, कार्यान्वयनको कमजोरी	जोखिम सिर्जना गर्ने कार्यको संख्या, कारबाही/नियन्त्रण गरिएका घटना संख्या	
				१७५	एक करोड पचहत्तर लाख										

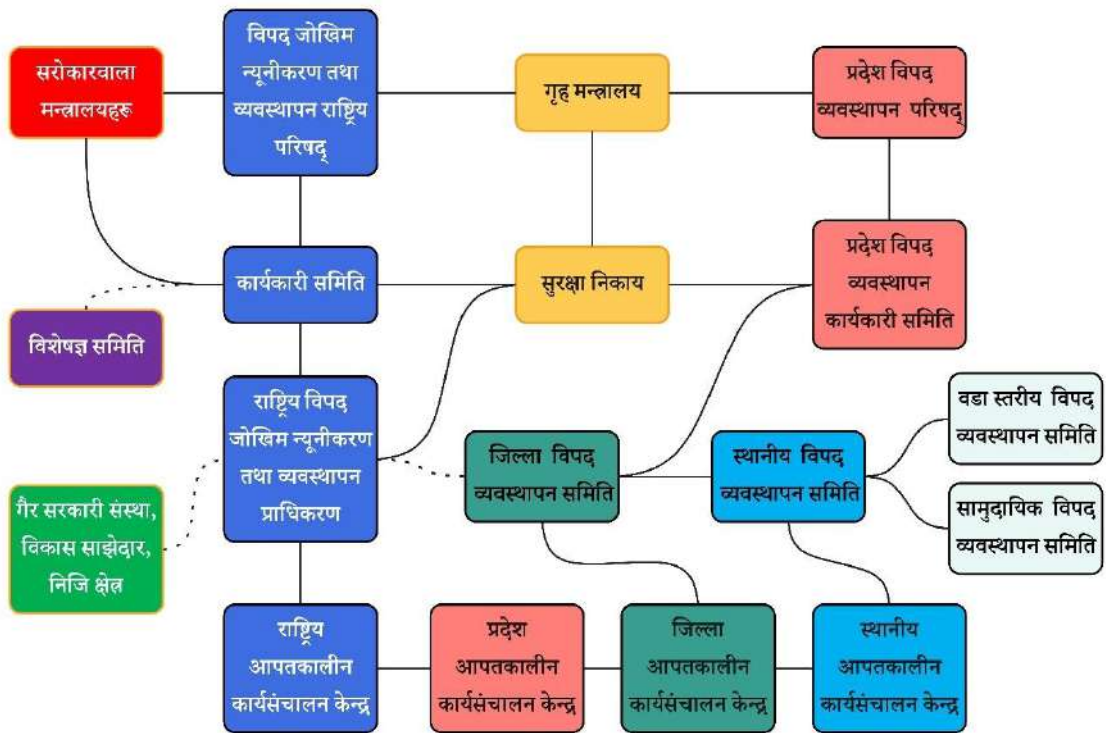
परिच्छेद-४

बजेटको विनियोजन र विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरण

४.१ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि लगानीको न्यूनतम लक्ष्य

४.१.१ सरोकारवाला निकायसँग समन्वय

- क. जोरायल गाउँपालिकाले सम्बन्धित संघीय निकाय, प्रदेश सरकार, तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति (डोटी) सँग सम्पर्क, समन्वय, तथा सहकार्य गरी LDCRF कार्यान्वयन गराउनेछ।
- ख. गाउँपालिकाले नेपाल सरकारको प्रचलित वैदेशिक सहायता परिचालन नीतिका प्रावधानहरूसँग तादात्म्यता हुने गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलताका लागि “वैदेशिक सहायता परिचालन निर्देशिका, २०७७” तथा प्रचलित कानूनअनुसार विकास साझेदारहरूसँग सहयोग परिचालन गर्नेछ।
- ग. गाउँपालिकाले मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत राष्ट्र संघीय निकाय, गैरसरकारी तथा सामाजिक संघ संस्था, निजी क्षेत्र, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, प्राज्ञिक निकाय, स्वयंसेवक लगायत संगठित संस्था तथा समुहहरूबाट मानवीय सहायता परिचालन गरी LDCRF मा उल्लिखित प्राथमिक कार्य र क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन गराउनेछ।
- घ. जोरायल गाउँपालिकामा क्रियाशील सम्बन्धित संघीय निकाय, प्रदेश सरकार, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति (डोटी), मानवीय क्षेत्रमा कार्यरत सामाजिक संघ संस्था, निजी क्षेत्र, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, प्राज्ञिक निकाय, नागरिक समाज, समुदाय, स्वयंसेवक लगायत सामाजिक तथा संगठित संघ संस्थाहरूबाट कुनै विकास, निर्माण वा सार्वजनिक सेवाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा यस LDCRF मा उल्लिखित प्राथमिक कार्य र क्रियाकलापहरूलाई आत्मसात गरी कार्यान्वयन गरिने अपेक्षा गरिएको छ।

चित्र नं २३: विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचना (विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ बाट अद्यावधिक)

यसका साथै विपद्को समयमा गाउँपालिकाले छिमेकी पालिकाहरूसँग सहयोग आदानप्रदान गर्नेछ, विशेषगरी भूकम्प, पहिरो, बाढी र आगलागी जस्ता घटनामा प्रतिकार्यका लागि एम्बुलेन्स तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता आदानप्रदान गर्नु पर्नेछ, जसका लागि आवश्यक लिखित समझदारी तथा सम्झौता गरिनेछ। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति साथै विभिन्न निकायसँगको सहयोग र समन्वयलाई थप मजबुत बनाइनेछ। यस पालिकाको छिमेकी नगरपालिका, गाउँपालिका तथा जिल्ला समन्वय समिति जस्ता सरकारी निकायहरूसँग राम्रो सम्बन्ध रहेकोले विकासात्मक तथा विपद् प्रतिकार्यका क्रियाकलाप सञ्चालनमा सहज समन्वय हुँदै आएको छ। यस गाउँपालिकामा नेपाल सरकारको हरित, लचिलो तथा उत्पादनशील कृषि पारिस्थितिकी प्रणाली (GRAPE) परियोजना कार्यान्वयन गरेको छ र यो परियोजनाको युरोपियन संघ (EU), जर्मन संघीय आर्थिक सहयोग तथा विकास मन्त्रालय (BMZ), फिनल्यान्डको विदेश मन्त्रालय (MFA) हेल्भेटास नेपाल (Helvetas Nepal), जिआईजेड नेपाल (GIZ Nepal) हरूले सहयोगी संस्थाहरूको रूपमा काम गरिरहेको छ। त्यस्तै विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था (गै.स.स.)सँग समेत राम्रो सम्बन्ध कायम गरिएको छ, जसअन्तर्गत हाल यस पालिका क्षेत्रमा जैविक विविधता, अनुसन्धान तथा विकासका लागि स्थानीय पहल (ली-बर्ड), निडुस नेपाल (NEEDS Nepal), सामुदायिक विकास मञ्च (CDF Nepal), शैक्षिक विकास केन्द्र डोटी (EDC Doti), महिला विकास समाज, निरौली, महिला विकास समाज खसरे, महिला अधिकार मञ्च गैरा, महिला अधिकार मञ्च बुडर, नेपाल रेडक्रस, वन उपभोक्ता समिति लगायतका संस्थाहरू कार्यरत रहेका छन्।

यस गाउँपालिकामा काम गर्ने विभिन्न संघसंस्था तथा तिनको कार्यक्षेत्र सामुहिक छलफल तथा गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरणबाट संकलन गरिएको छ, जसको विवरण तलको तालिका ६७ मा दिइएको छ।

तालिका ६७: पालिकामा कार्यरत संघसंस्था तथा तिनीहरूले प्रदान गर्ने सेवा

क्र. सं	संघ संस्था	ठेगाना	प्रदान गर्ने सेवा	कार्यक्रम तथा सहयोग
१	वडा कार्यालयहरू	सबै वडा	पंजिकरण, सिफारिस दिने, जनचेतना र जीविकोपार्जन कार्यक्रमहरू, सूचना प्रदान	विपद् सामग्री, तथ्याङ्क सङ्कलन अन्य निकायसँगै समन्वय, पुनः स्थापनाको लागि राहत वितरण
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सबै वडा	राहत तथा उद्धार	विपद् सामग्री, राहत, परिचालन, समन्वय, पीडितको लागि राहत वितरण
३	नेपाल स्काउट	सबै वडा	खोज तथा उद्धार तालिम	उद्धार कार्य
४	स्वास्थ्य चौकी	सबै वडा	नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रदान, प्रसूति सेवा प्रदान तथा गर्भ निरोधक साधनको वितरण	आवश्यक स्वास्थ्य सामग्रीको व्यवस्थापन, स्वास्थ्य सेवा प्रदान, विपद् क्षेत्रमा स्वास्थ्य स्वयम् सेवक परिचालन
५	खोप केन्द्रहरू	सबै वडा	बच्चाहरूलाई नियमित खोप सेवा	बच्चाहरूलाई नियमित खोप सेवा
६	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरू	सबै वडा	वन व्यवस्थापन	विपद् सम्भावित स्थलमा वृक्षारोपण, पुनः स्थापनाको लागि काठ व्यवस्थापन
७	विद्यालयहरू	सबै वडा	शिक्षा	विद्यार्थीलाई प्रकोप सम्बन्धी शिक्षा प्रदान, प्रभावित समुदायलाई आपत्कालिन बसोबास
८	आमा समूह, महिला समूह युवा क्लब		सामाजिक क्रियाकलापहरू (जनचेतना, सरसफाई, खेलकुद)	उद्धार कार्य, आकस्मिक बसोबासको लागि सेल्टर निर्माणमा सहयोग
९	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	डोटी	प्रशासनिक सेवा प्रदान	प्रकोप नक्साकन, विपद् कोष, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थालाई परिचालन, राहत वितरण
१०	नेपाल प्रहरी/ आर्मी		शान्ति सुरक्षा प्रदान	सूचना प्रवाह गर्ने, खोज तथा उद्धारमा सहयोग गर्ने
११	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	सबै वडा	शिक्षा	विद्यालयबाहिर रहेका युवा, महिला, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति, तथा अन्य वञ्चित समूहहरूलाई लक्षित गर्दै लचकदार सिकाइ

क्र. सं	संघ संस्था	ठेगाना	प्रदान गर्ने सेवा	कार्यक्रम तथा सहयोग
				कार्यक्रमहरू, सीप विकास तालिमहरू, र सामाजिक सचेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरू सञ्चालन तथा सामाजिक सशक्तीकरण गर्ने
१२	समान पहुँच विकास केन्द्र (SEED नेपाल)	सबै वडा	बाल अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य र संरक्षण तथा शुसासन	समान पहुँच विकास केन्द्र (SEED नेपाल) जोरायल डोटीमा बालबालिका, महिला, तथा वञ्चित समुदायको समग्र विकासका लागि विभिन्न सामाजिक परियोजनाहरू सञ्चालन गरिरहेको छ। बाल संरक्षण तथा स्पेन्सरसिप परियोजना, समावेशी गुणस्तरीय शिक्षा कार्यक्रम, स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम, खेलकुद तथा बाल विकास कार्यक्रम, समुदाय आबद्धता र अभिभावक सशक्तीकरण गर्ने
१३	अपाङ्ग सेवा संघ	वडा ४	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको जीवनस्तर सुधार	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार, सशक्तीकरण, र समावेशी विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको नियमित स्वास्थ्य परीक्षण, पुनर्स्थापना सेवा, तथा पोषण सुधार गर्ने, गुणस्तरीय तथा समावेशी शिक्षामा पहुँच वृद्धि गर्ने, सीपमूलक तालिम, स्वरोजगार प्रोत्साहन, तथा आयआर्जन कार्यक्रम, सहकारी तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्ने, नेतृत्व विकास र सामाजिक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने
१४	सोर्स नेपाल	वडा १, २, ३, ५, ६	शिक्षा, बाल संरक्षण, महिला सशक्तीकरण	बालमैत्री शिक्षा, बाल संरक्षण तालिम, महिला समूह सशक्तीकरण कार्यक्रम
१५	ली-बर्ड (LIBIRD)	वडा १, २, ३, ४, ६	कृषि जैविक विविधता, जलवायु अनुकूलन	स्थानीय बीउ संरक्षण, जलवायु सहनशील खेती, सामुदायिक अनुसन्धान
१६	जिआईजेड नेपाल (GIZ Nepal)	वडा १, ३, ६	शासन सुधार, सीप विकास	स्थानीय सरकार क्षमता विकास, युवा सीप तालिम, पारदर्शिता प्रवर्द्धन
१७	वाक (WAC-Nepal) नेपाल	वडा २, ५, ६	लैङ्गिक समानता, SRHR, महिला अधिकार	SRHR तालिम, महिला हिंसा विरुद्ध सचेतना, किशोरी सशक्तीकरण कार्यक्रम
१८	युनिसेफ	वडा १-६ (समग्र)	बाल अधिकार, शिक्षा, पोषण	ECCD केन्द्र सुदृढीकरण, पोषण सुधार, बाल संरक्षण नीति सहयोग
१९	निड्स नेपाल (NEEDS Nepal)	वडा ३, ४, ६	विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जल स्रोत	DRR तालिम, सुरक्षित खानेपानी, जल स्रोत व्यवस्थापन
२०	सामुदायिक विकास मञ्च (CDF Nepal)	वडा १, २, ५	सामाजिक समावेशिता, शिक्षा	दलित/अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सशक्तीकरण, विद्यालय सुधार कार्यक्रम SRHR तालिम, महिला हिंसा विरुद्ध सचेतना, किशोरी सशक्तीकरण कार्यक्रम
२१	शैक्षिक विकास केन्द्र डोटी (EDC Doti)	वडा १-६ (समग्र)	शिक्षक तालिम, शैक्षिक सुधार	शिक्षक क्षमता विकास, सिकाइ चौतारी, विद्यालय भौतिक सुधार

तालिका ६८: विषयगत अवधारणात्मक क्षेत्रका कार्य गर्ने निकायहरू

क्र. सं.	विषयगत क्षेत्र	नेतृत्व गर्ने निकाय	सहयोगी निकाय	सम्पर्क व्यक्ति तथा पद	सम्पर्क नं.
१	खानेपानी सरसफाइ एवं स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र	सामाजिक विकास शाखा	स्थानीय गैसस	तुलसी पाण्डे, महिला विकास निरीक्षक	९८६८४४९०४७
२	सूचना खोज तथा उद्धार	सूचना शाखा र नगर प्रहरी	स्थानीय गैसस	धर्मराज जोशी, सूचना तथा संचार प्रविधि अधिकृत	९८०५९६३५५५
३	खाद्य व कृषि	कृषि शाखा	स्थानीय गैसस	प्रदिप साउद, कृषि अधिकृत छैटौँ	९८६८४५१०९८
४	पशु वि शाखा	पशु वि शाखा	स्थानीय गैसस	मान बहादुर राना पशु स्वास्थ्य अधिकृत छैटौँ /सुरत बादी, प. स्वा. प्रा.	९८५८४२३१७८/९८६७३६९११८
५	आपत्कालिन आहार्य तथा खाद्य क्षेत्र	नेपाल रेडक्रस	स्थानीय गैसस	ठक्कर कठायत	९८४८६३६०६६
६	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र	स्वास्थ्य शाखा	स्थानीय गैसस	गोबिन्द बहादुर बिष्ट, स्वास्थ्य संयोजक	९८६४६०३२५२
७	बालबालिका संरक्षण क्षेत्र	महिला तथा बालबालिका शाखा	स्थानीय गैसस	तुलसी पाण्डे, महिला विकास निरीक्षक	९८६८४४९०४७
८	आपत्कालिन शिक्षा क्षेत्र	शिक्षा शाखा	स्थानीय गैसस	तेज बहादुर खत्री शिक्षा अधिकृत	९८४८७६५२८९
९	शीघ्र पुनःस्थापना क्षेत्र	प्राविधिक शाखा	स्थानीय गैसस	नरेश कुमार भट्ट, इन्जिनियर	९८६५७४६४६६
१०	विपद् व्यवस्थापन शाखा	प्राविधिक शाखा	स्थानीय गैसस	सुरेश बहादुर चन्द, सव इन्जिनियर स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन फोकल पर्सन	९८४८८४३५८२

४.१.२ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन लगानी बजेट

- गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटबाट विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्नेगरी स्वीकृत रकम
- स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि जोरायल गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटको कम्तिमा ५% बजेट विनियोजन
- प्रदेश सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम
- नेपाल सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम
- स्वदेशी कुनै सङ्घ संस्था वा व्यक्तिबाट दान दातव्य वा उपहार स्वरूप प्राप्त रकम
- स्थानीय तहमा काम गर्ने गै.स.स.
- अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम

४.२ आवधिक र वार्षिक विकास योजनामा मूलप्रवाहीकरणको योजना

४.२.१ विपद् व्यवस्थापन कोष

१. जोरायल गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७५ तथा नियम अनुसार स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ। उक्त कोषको परिचालन गर्दा यस LDCRF मा स्पष्ट गरिएको प्राथमिक कार्य तथा क्रियाकलापलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयन गरिनेछ।
२. जोरायल गाउँपालिकाबाट सञ्चालित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषको सञ्चालन गर्दा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष डोटीसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ। संघले सञ्चालन गरेको केन्द्रीय विपद् व्यवस्थापन कोष तथा प्रदेश सरकारद्वारा सञ्चालित प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोषबाट आवश्यक रकमको निकासालिन संघले जारी गरेको विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७८ अनुसार गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ।
३. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा सङ्कलित रकम LDCRF मा उल्लेखित प्राथमिक कार्यहरू बाहेक विपद् तथा जलवायु जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य, पुनर्लाभ तथा पुनःस्थापना जस्ता कार्यहरूमा परिचालन गरिनेछ।

४.२.२ आवधिक/वार्षिक बजेटमा मूलप्रवाहीकरण

१. LDCRF मा स्पष्ट गरिएको प्राथमिक कार्य तथा क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न गाउँपालिकाको दीर्घकालीन, आवधिक, वार्षिक तथा चालू योजनाको तर्जुमा गर्दा कार्यढाँचाका प्रावधानहरू सबै योजनामा एकीकृत गरी तर्जुमा गरिनेछ।
२. जोरायल गाउँपालिकाले वार्षिक नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम बनाउँदा LDCRF मा उल्लिखित प्राथमिक कार्य तथा क्रियाकलापहरूलाई प्राथमिकताका साथ समावेश गरी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पुँजी तथा स्रोत सुनिश्चित गर्न पहल गर्नेछ।
३. माथि "२" मा उल्लिखित प्रावधानको कार्यान्वयन गर्दा जोरायल गाउँपालिकामा अवस्थित मानवीय क्षेत्रमा क्रियाशील राष्ट्र संघीय निकायहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, निजी क्षेत्र, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, प्राज्ञिक निकाय, नागरिक समाज, स्वयंसेवकहरू तथा स्थानीय सामाजिक तथा संगठित संस्था तथा समूहहरूलाई कार्यान्वयनको लागि परिचालन गरिनेछ।
४. LDCRF मा प्राथमिकीकरण गरिएका उपायलाई स्थानीय तहको आवधिक/वार्षिक विकास बजेटमा क्षेत्रगत कार्यक्रम खुलाई मूलप्रवाहीकरण गरिएको तालिकामा देखाउनु पर्दछ।

तालिका ६९: आवधिक/वार्षिक बजेटमा मूलप्रवाहीकरण खाका

क्र. सं.	क्षेत्र	उपक्षेत्र	स्रोत	योजना तथा कार्यक्रम	बजेट	वडा नं.
१	आर्थिक विकास क्षेत्र	कृषि
		पर्यटन
		लघु तथा घरेलु उद्योग	हस्तकला, सिलाई-बुनाई, खाद्य प्रशोधन, जडीबुटी उत्पादन र मूल्य अभिवृद्धि
		सहकारी तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन	युवा अपाङ्ग तथा महिला लक्षित उद्यम विकास, सहकारी संस्थाको सुदृढीकरण, वित्तीय पहुँच
		ऊर्जा उत्पादन तथा व्यवस्थापन	साना जलविद्युत्, सौर्य ऊर्जा, बायोग्यास परियोजना
		वन तथा जडीबुटी व्यवस्थापन	सामुदायिक वनबाट आय आर्जन, जडीबुटी संकलन, प्रशोधन र निर्यात
		बजार पूर्वाधार निर्माण	कृषि तथा औद्योगिक उत्पादनको बिक्रीका लागि बजार, गोदाम, यातायात सुविधा
२	सामाजिक विकास क्षेत्र	स्वास्थ्य तथा पोषण
		खानेपानी तथा सरसफाई
		शिक्षा विकास
		संस्कृति, भाषा र सम्पदा संरक्षण
		लैङ्गिक समानता समावेशीता तथा सामाजिक सुरक्षा
		युवा बालबालिका तथा किशोरी लक्षित कार्यक्रम
३	पूर्वाधार विकास क्षेत्र	बस्ती विकास, आवास	आवास र बस्तीहरूको पुनर्संरचना र पुनर्निर्माणका योजना तथा कार्यक्रम
		सडक तथा यातायात	ग्रामीण सडक निर्माण, पुल, ट्र्याक सुधार, यातायात पहुँच विस्तार
		खानेपानी तथा सरसफाई ऊर्जा पूर्वाधार	सुरक्षित खानेपानी स्रोत संरक्षण, वितरण प्रणाली, शौचालय निर्माण, फोहोर व्यवस्थापन
		शिक्षा पूर्वाधार	विद्यालय भवन निर्माण, पुस्तकालय, प्रयोगशाला, बालमैत्री कक्षा कोठा

क्र. सं.	क्षेत्र	उपक्षेत्र	स्रोत	योजना तथा कार्यक्रम	बजेट	वडा नं.
		स्वास्थ्य पूर्वाधार	स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल, औषधि गोदाम, एम्बुलेन्स सेवा
		सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	इन्टरनेट पहुँच, डिजिटल सेवा केन्द्र, रेडियो/टीभी टावर
		कृषि तथा पशुपालन पूर्वाधार	सिंचाइ प्रणाली, गोदाम, चिस्यान केन्द्र, पशुसेवा भवन
		बजार तथा व्यापारिक संरचना	स्थानीय बजार निर्माण, गोदाम, व्यापारिक भवन, होमस्टे पूर्वाधार
		संस्कृति तथा पर्यटन पूर्वाधार	धार्मिक स्थल संरक्षण, पर्यटक मार्ग, होमस्टे, स्वागत केन्द्र
		प्राकृतिक विपद् व्यवस्थापन पूर्वाधार	सुरक्षित आश्रय स्थल नदी नियन्त्रण संरचना (ग्यावियन पर्खाल वनस्पति र सतह निकास प्रणालीद्वारा पहिरो न्यूनीकरण) विपद् सूचना केन्द्र
४	वन तथा वातावरण क्षेत्र	वन तथा हरियाली
		वातावरण व्यवस्थापन
	
५	संस्थागत विकास क्षेत्र	नीति, कानून तथा सुशासन
		संरचना तथा सेवा प्रवाह
		विद्युतीय सुशासन कार्यक्रम

परिच्छेद-५

कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

५.१ कार्यान्वयन कार्ययोजना

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७५ का प्रावधानका साथै यस LDCRF मा परिलक्षित प्राथमिक क्षेत्र र तिनका कार्यहरूको कार्यान्वयनका लागि सूचीकृत रणनीतिक उपायहरू अवलम्बन गरी तोकिएको समयसीमा भित्र अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न गाउँपालिकाले आफ्ना विषयगत क्षेत्र तथा शाखामार्फत कार्यढाँचा कार्यान्वयनका लागि नेतृत्व गर्ने र आवश्यक समन्वय गर्नेछ।

गाउँपालिकाभित्र क्रियाशिल सरकारी निकायहरूले आ-आफ्ना वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्दा यो कार्यढाँचाको प्रावधानलाई आधार मानी कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्नेछन्। गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालन गर्दा यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयनलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ। यस कार्यढाँचा कार्यान्वयनका लागि सङ्घ र प्रदेश सरकारको आवश्यक सहयोग लिइनेछ र यस क्रममा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग पनि आवश्यक सहयोग र सहकार्यका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। पालिकामा कार्यरत मानवीय क्षेत्रमा क्रियाशिल विकास साझेदार, गैरसरकारी संघसंस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्र, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, प्राज्ञिक निकाय,

स्वयंसेवक, समुदाय र नागरिक समाजको सहयोग तथा सहभागितामा यो कार्यढाँचा कार्यान्वयन गरिनेछ। कार्यढाँचा कार्यान्वयन गर्न स्थानीयको क्षमता विकास गरी स्थानीय स्रोत-साधनको अधिकतम उपयोग गरिनेछ, साथै महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, दीर्घरोगी, गर्भवती र सुत्केरी महिलाको विद्यमान स्थिति र लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई विशेष ध्यान दिइनेछ। पालिकाको दीर्घकालीन, आवधिक, वार्षिक र चालु योजनामार्फत यस कार्यढाँचाका प्राथमिक कार्य सञ्चालन गर्दा हरित अर्थतन्त्र प्रवर्द्धन तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग कार्यक्रम साझेदारी जस्ता मोडेल अपनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। यससँगै, पालिकाले विद्यमान नीतिगत प्रावधानको पुनरावलोकन गरी कार्यढाँचा कार्यान्वयनका लागि आवश्यक निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड तर्जुमा गरेर लागू गरिनेछ।

तालिका ७०: कार्यढाँचा कार्यान्वयन कार्ययोजनाको ढाँचा

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा							
१	टनेल खेतको लागि टनेल वितरण तथा थोपा सिंचाई क्रियाकलाप (खैगाड, ओखरानी, बिनौरा, गुनोड, बसौटी, दह, बगेडा)	वितरण गरिएका टनेलको संख्या, सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर), लाभान्वित किसान संख्या	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
२	कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा बजार सूचना केन्द्र स्थापना	स्थापना गरिएका केन्द्र संख्या, संकलित उपजको मात्रा (टन), सूचना प्रवाहको आवृत्ति	१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
३	उन्नत बिउ बिजन वितरण (तरकारी खेती)	वितरण गरिएका बिउको मात्रा (किलो), लाभान्वित किसान संख्या, उत्पादन वृद्धि (%)	३	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
४	कृषि औजार हाते ट्रेयाक्टर, थ्रेसर वितरण	वितरण गरिएका औजार संख्या, प्रयोगकर्ताको संख्या, श्रम बचत दर (%)	३६	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
५	एकिकृत शत्रु जिव व्यवस्थापन पाठशाला तथा जैविक विषादी तथा मल बनाउने तालिम र सामग्री वितरण	पाठशाला संख्या, तालिम प्राप्त किसान संख्या, जैविक विधिको प्रयोग दर (%)	६	गाउँपालिका	२०८३	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
६	फलफूल स्रोत नर्सरी स्थापना तथा बेर्ना वितरण	स्थापना गरिएका नर्सरी संख्या, वितरण गरिएका बेर्ना संख्या, रोपिएको क्षेत्रफल	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
७	सामुदायिक बीउ भण्डारण केन्द्र निर्माण	निर्माण गरिएका केन्द्र संख्या, भण्डारण क्षमता (किलो), प्रयोगकर्ताको संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८४	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
८	रस्टिक स्टोर निर्माण	निर्माण गरिएका स्टोर संख्या, भण्डारण क्षमता, प्रयोगकर्ताको संख्या	३०	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
९	अदुवा तथा बेसर प्रसोधन केन्द्र स्थापना	स्थापना गरिएका केन्द्र संख्या, प्रसोधित उत्पादन मात्रा (किलो), लाभान्वित किसान संख्या	३	गाउँपालिका	२०८३	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र
१०	डालेघाँस, भुइँघास नर्सरी स्थापना तथा वितरण	स्थापना गरिएका नर्सरी संख्या, वितरण गरिएका बिरुवा संख्या, रोपिएको क्षेत्रफल	१	गाउँपालिका	२०८४	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
११	रैथाने बालीको संरक्षणको लागि जनचेतना तथा जिन बैंक स्थापना	जनचेतना कार्यक्रम संख्या, स्थापना गरिएका जिन बैंक संख्या, संकलित जात संख्या	६	गाउँपालिका	२०८३	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
१२	फलफुल खेति तालिम	तालिम संख्या, सहभागी किसान संख्या	२	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
१३	मौरीपालनको लागि शिपमुलक तालिम तथा घर वितरण	तालिम संख्या, सहभागी संख्या, नयाँ माहुरी पालन शुरु गर्ने किसान संख्या	९	गाउँपालिका	२०८५	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
१४	माटो परीक्षण (रैथाने बाली उत्पादनको लागि)	परीक्षण गरिएका नमूना संख्या	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
१५	नशु सुधार कार्यक्रम बोका वितरण, राँगा वितरण	वितरण गरिएका बोकाको संख्या, लाभान्वित किसान संख्या	२४	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पशु सेवा केन्द्र, प्रदेश सरकार
१६	कृषि तथा पशु बिमा कार्यक्रम	बीमा गरिएका किसान/पशु संख्या, दाबी भुक्तानी दर (%)	३०	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
१७	पशु स्वास्थ्य शिबिर संचालन	शिबिर संख्या, उपचार गरिएका पशु संख्या	४	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पशु सेवा केन्द्र, प्रदेश सरकार
१८	कुटानी, पिसानी तथा पेलानी मिल स्थापना	स्थापना गरिएका मिल संख्या, दैनिक सेवा लिने परिवार संख्या	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
१९	पशुपालन तथा आहारा ब्यबस्थापन तालिम	तालिम संख्या, सहभागी संख्या, सुधारिएको आहार प्रयोग दर (%)	१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
२०	गोठ, भकारो तथा गोठेमल सुधार कार्यक्रम संचालन सहयोग	सुधार गरिएका संरचना संख्या, लाभान्वित परिवार संख्या	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पशु सेवा केन्द्र, प्रदेश सरकार
२१	जोरायल बासमती पकेट क्षेत्र कार्यक्रम	पकेट क्षेत्र संख्या, उत्पादन वृद्धि दर (%), सहभागी किसान संख्या	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
२२	उन्नत पशुपालनको लागि मिनरल ब्लक सहयोग	वितरण गरिएका मिनरल ब्लक संख्या, प्रयोगकर्ताको संख्या, पशु स्वास्थ्य सुधार दर (%)	८	गाउँपालिका	२०८३	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पशु सेवा केन्द्र, प्रदेश सरकार
२३	कृषि औजार ग्राहक सेवा केन्द्र स्थापना	स्थापना गरिएका केन्द्र संख्या, सेवा लिने किसान संख्या	१२	गाउँपालिका	२०८५	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
२४	मसला बाली विकास कार्यक्रम	रोपिएको क्षेत्रफल, उत्पादन मात्रा, सहभागी किसान संख्या	४	गाउँपालिका	२०८५	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
२५	डेरी ब्यबसाय संचालन	सञ्चालनमा आएका डेरी संख्या, दूध उत्पादन मात्रा, लाभान्वित किसान संख्या	६	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
२६	डिपिङ्ग ट्यांकी निर्माण	निर्माण गरिएका ट्यांकी संख्या, प्रयोगकर्ताको संख्या, पशु रोग नियन्त्रण दर	१०	गाउँपालिका	२०८४	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., कृषि ज्ञान केन्द्र, प्रदेश सरकार
वन जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण							
१	सामुदायिक बनहरुमा पुन भरण तथा अग्नि नियन्त्रण पोखरी निर्माण	निर्माण गरिएका पोखरी संख्या	४५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
२	सामुदायिक वनमा अग्निरेखा निर्माण गर्ने	निर्मित अग्निरेखा लम्बाइ (कि.मि.), आगलागी नियन्त्रण दर (%)	१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
३	डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि सामग्री वितरण	वितरण गरिएका सामग्रीको संख्या, डढेलो नियन्त्रणको प्रभाव दर (%)	१२	गाउँपालिका	२०८४	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
४	झाडी सरसफाई कार्यक्रम (सबै सामुदायिक वनमा)	सरसफाई गरिएका वन क्षेत्र संख्या, क्षेत्रफल (हेक्टर), सहभागी समूह संख्या	६	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
५	टकुल्टे लेक र गोवडा मालिका लेकमा बन्यजन्तुको लागि पानी पोखरी निर्माण	निर्मित पोखरी संख्या	१	गाउँपालिका	२०८३	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
६	कृषि बिन नर्सरी स्थापना गरि बिरुवा उत्पादन	स्थापना गरिएका नर्सरी संख्या, उत्पादन गरिएका बिरुवा संख्या, वितरण गरिएका बिरुवा संख्या	१२	गाउँपालिका	२०८४	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
७	डाँडाखाली, छतीवन र रंगेनी ताल संरक्षण	तालको पानी गुणस्तर सुधार दर (%), जैविक विविधता वृद्धि दर (%)	१५	गाउँपालिका	२०८५	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
८	वरमछहरा ताल पुननिर्माण तथा जीर्णोद्धार	पुननिर्माण गरिएका संरचना संख्या, तालको पुनः प्रयोग दर (%), लाभान्वित समुदाय संख्या	५	गाउँपालिका	२०८६	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
९	पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	सञ्चालित कार्यक्रम संख्या, सहभागी संख्या, संरक्षण गरिएका मुहान संख्या	३	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१०	चरिचरण रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम	नियन्त्रित चरिचरण क्षेत्र संख्या, सहभागी समुदाय संख्या	३	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
११	जोरायल एकिकृत जलाधार ब्यबस्थापन योजना निर्माण	तयार गरिएका योजना संख्या, कार्यान्वयन गरिएका गतिविधि संख्या	१५	गाउँपालिका	२०८४	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१२	सामुदायिक वनहरुमा आकासे पानी पुनःभरण निमित्त trenches निर्माण	निर्मित trenches संख्या, लाभान्वित वन क्षेत्र संख्या	१५	गाउँपालिका	२०८५	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१३	मानब बन्यजन्तु द्वन्द सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सञ्चालित अभिमुखीकरण संख्या, सहभागी संख्या, द्वन्द न्यूनीकरण दर (%)	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१४	उपल्लो तटीय र तल्लो तटीय समुदाय बीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम	सञ्चालित अन्तरक्रिया कार्यक्रम संख्या, सहभागी समुदाय संख्या	१	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१५	जोखिमयुक्त सुक्ष्म जलाधार क्षेत्र पहिचान	पहिचान गरिएका क्षेत्र संख्या, तयार गरिएका योजना संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८५	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
	गरि संरक्षण योजना तयारी तथा कार्यन्वयन						कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१६	कुवा संरक्षण (खार, तोली, मणिपुर, गैरा, खडेना, दह, डोबरा, रिठा, कफाली, बगस्ति, देउथला, गुनड, सिरोडा, ग्वानी, दह, बसौटी, निरौली)	संरक्षण गरिएका कुवा संख्या, लाभान्वित घरधुरी संख्या	२	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
१७	सामुदायिक वनहरुको खाली ठाउँमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	वृक्षारोपण गरिएका क्षेत्रफल (हेक्टर), रोपिएका बिरुवा संख्या, जीवित बिरुवा दर (%)	-	गाउँपालिका	२०८६	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., डिभिजन वन कार्यालय, फेकोफन, प्रदेश सरकार
जलस्रोत तथा उर्जा							
१	आधुनिक घट्ट निर्माण (कुमारा खोला, तुलिगाड खोला, कर्नासे खोला)	निर्माण गरिएका घट्टको संख्या, सेवा लिने परिवार संख्या,	९	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
२	आरुखर्क खानेपानी योजना मुहान संरक्षण तथा वृक्षारोपण	संरक्षण गरिएका मुहान संख्या, वृक्षारोपण गरिएका बिरुवा संख्या, लाभान्वित घरधुरी संख्या	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
३	सुन्नेख खानेपानी योजना पानी शुद्धीकरण प्लान्ट स्थापना	लाभान्वित जनसंख्या संख्या	१५	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
४	धौलीविडी खानेपानी योजना मुहान संरक्षण	संरक्षण गरिएका मुहान संख्या, पानी लाभान्वित घरधुरी संख्या	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
५	सुधारिएको चुलो निर्माण सम्बन्धि तालिम तथा सामग्री सहयोग	तालिम प्राप्त परिवार संख्या, वितरण गरिएका चुलो संख्या	३	गाउँपालिका	२०८३	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
६	सोलार बत्ति वितरण	वितरण गरिएका सोलार बत्ति संख्या, लाभान्वित घरधुरी संख्या	२०	गाउँपालिका	२०८४	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
७	गडसेरागाड लघु जलबिद्युत स्तरउन्नति योजना	विद्युत उत्पादन क्षमता (kW), लाभान्वित घरधुरी संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८४	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई							
१	सडक-संजाल नजोडिएको टोलहरुमा स्टेचर सहयोग	स्टेचर संख्या	१	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
२	स्वास्थ्य चौकीबाट निस्कने फोहोर ब्यबस्थापन	फोहोर व्यवस्थापन डसबिन संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
३	प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम	सञ्चालित कार्यक्रम संख्या, सहभागी महिला/पुरुष संख्या	१	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
४	स्वास्थ्य चौकी भवनमा वायारिग र अर्थिग	वायारिग सुधार गरिएका भवन संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
५	जेस्ट नागरिक स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम	सेवा प्राप्त जेष्ट नागरिक संख्या, सञ्चालन गरिएका शिविर संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
६	फोहोरमैला बर्गिकरण तथा ब्यबस्थापन गर्न सामग्री वितरण	वितरण गरिएका सामग्री संख्या (डस्टबिन, झोला आदि), प्रयोगकर्ताको संख्या	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
७	स्वास्थ्य चौकीमा औषधि सहयोग	सहयोग प्राप्त औषधिको प्रकार संख्या, औषधि उपलब्धता, सेवा लिने बिरामी संख्या	१५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, जिल्ला अस्पताल, स्वास्थ्य कार्यालय
८	गाउँ टोलमा फोहोर सङ्कलन गर्न खाल्डो बनाउने तथा डोको वितरण	निर्मित खाल्डो संख्या, वितरण गरिएका डोको संख्या	२	गाउँपालिका	२०८५	२०८६	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार
स्थानीय ग्रामिण बस्ती							
१	कल्मटा, पिपलकोट क्षेत्रमा बाटो मर्मत तथा निर्माण	मर्मत/निर्माण गरिएका सडकको लम्बाइ (कि.मि.)	५०	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., DOLI, प्रदेश सरकार
२	जोरायल गडसेरा सडक मर्मत	मर्मत गरिएका सडकको लम्बाइ (कि.मि.)	१०	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पूर्वाधार विकास कार्यालय, सडक डिभिजन कार्यालय, प्रदेश सरकार
३	खरको छाना लाई सबलीकरण कार्यक्रम	सबलीकरण गरिएका घर संख्या, लाभान्वित परिवार संख्या	२	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पूर्वाधार विकास कार्यालय, सडक डिभिजन कार्यालय, प्रदेश सरकार
४	स्थानीय सडक छेउहरुमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	वृक्षारोपण गरिएका बिरुवा संख्या, रोपिएको लम्बाइ (कि.मि.)	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., पूर्वाधार विकास कार्यालय, सडक डिभिजन कार्यालय, प्रदेश सरकार
५	ढल निकास योजना रुबसकाँडा	निर्मित ढल निकास संरचना संख्या, लाभान्वित घरधुरी संख्या	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
६	रिठा देखि देउजाल जाने घोरेटो बाटो निर्माण	निर्मित घोरेटो बाटो लम्बाइ (कि.मि.)	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
७	रुपसकाँडा बिद्यालय जाने घोरेटो बाटो निर्माण	निर्मित बाटो लम्बाइ (कि.मि.)	२३	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
८	बिनोडा सेरा घोरेटो बाटो निर्माण	निर्मित बाटो लम्बाइ (कि.मि.)	३	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
९	ओझा गाउँ चामाकेदार घोरेटो बाटो निर्माण	निर्मित बाटो लम्बाइ (कि.मि.)	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
१०	रुबस काँडा ढल निकास योजना	निर्मित ढल संरचना संख्या	४२	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
११	मडेयौल होलेशैन दह घोरेटो बाटो निर्माण	निर्मित बाटो लम्बाइ (कि.मि.)	२	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
१२	तेल्परा चमतडा जडेपानी घोरेटो बाटो निर्माण	निर्मित बाटो लम्बाइ (कि.मि.)	५	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनीकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन							
१	कुलमाटा पहिरो नियन्त्रण निकास ब्यबस्थापन तथा वृक्षारोपण क्रियाकलाप	निर्मित निकास संरचना संख्या, वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रफल (हेक्टर)	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
२	कलमाटा, पिपलकंडे, छेपना स्थानमा नदि नियन्त्रण क्रियाकलाप	संचालित नदि नियन्त्रण परियोजना संख्या, तटबन्ध लम्बाइ (कि.मि.)	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
३	घन्टेश्वर मा.बि को खेल मैदानमा नदि नियन्त्रण क्रियाकलाप	परियोजना सम्पन्न प्रतिशत, खेल मैदान संरक्षण क्षेत्रफल	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
४	कुमारा खोला नदि नियन्त्रण क्रियाकलाप	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ (कि.मि.), लाभान्वित समुदाय संख्या	५०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
५	हाट बगखोड सडक नाला निर्माण	निर्मित नाला लम्बाइ (कि.मि.)	१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
६	गाभर पहिरो नियन्त्रण तथा वृक्षारोपण	वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रफल	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
७	निरीली स्वास्थ्य चौकी बाढी नियन्त्रणको लागि तटबन्ध निर्माण	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ (कि.मि.)	१५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
८	चिम्तडा तटबन्ध निर्माण योजना	तटबन्ध निर्माण लम्बाइ	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
९	ग्वानी सडक पहिरो नियन्त्रण क्रियाकलाप	निर्मित रोकथाम संरचना संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१०	विछल तटबन्ध निर्माण तथा वृक्षारोपण	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ, वृक्षारोपण क्षेत्रफल	२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
११	छतिवन पतडा तटबन्ध निर्माण तथा वृक्षारोपण	निर्माण संरचना संख्या, वृक्षारोपण संख्या	३०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१२	देउजाल धारापानी खोला तटबन्ध निर्माण तथा तटबन्ध निर्माण	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ	१५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१३	चौड उल्ले तटबन्ध निर्माण	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ	३०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१४	डाँडाखाली धारापानीमा अर्थिग जडान योजना	जडान गरिएका अर्थिग स्थान संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA
१५	बाढी तथा पहिरोको लागि पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना	स्थापित सूचना प्रणाली संख्या	१५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१६	रावतकट्टे, कोटली, भाडी खोला र लक्ष्मी गाउँ खोला क्षेत्रमा तटबन्ध	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ, संरचनाको प्रभावकारिता	४०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१७	रक्सेबाटो तटबन्ध	निर्माण गरिएको तटबन्ध लम्बाइ, समुदाय लाभ संख्या	३०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१८	गडसेरा खोला तटबन्ध खसरे, किफलतडी, तितौले, गाबर, लामौते, चोटी क्षेत्र	निर्मित तटबन्ध लम्बाइ	५०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
१९	बोहरा गाउँ क्षेत्रमा पहिरो नियन्त्रणको लागि ग्याबिन पर्खाल निर्माण	निर्मित ग्याबिन पर्खाल लम्बाइ	५०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
२०	गाबर, तेलपरा, चिमेतडामा पहिरो नियन्त्रणको लागि ग्याबिन पर्खाल निर्माण	निर्मित पर्खाल लम्बाइ	४०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
२१	तोली गाउँमा पहिरो नियन्त्रणको लागि ग्याबिन पर्खाल निर्माण	निर्मित ग्याबिन पर्खाल लम्बाइ	५०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO
२२	धनरास, कुमारा गाउँमा पहिरो नियन्त्रणको लागि ग्याबिन पर्खाल निर्माण	निर्मित पर्खाल लम्बाइ	६०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
२३	जजना गाउँ पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	सञ्चालित कार्यक्रम संख्या, लाभान्वित समुदाय संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार
उद्योग, यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार							
१	रिठा प्रशोधन केन्द्र स्थापना	स्थापना गरिएका उद्योग संख्या, प्रशोधित उत्पादन मात्रा (किलो)	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, डिभिजन वन कार्यालय
२	सिस्नो उद्योग स्थापना	स्थापना गरिएका उद्योग संख्या, उत्पादन मात्रा	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, डिभिजन वन कार्यालय
३	अदुवा बेसार प्रशोधन केन्द्र स्थापना	प्रशोधन केन्द्र संख्या, प्रशोधित मात्रा (किलो), बजारमा पठाइएको उत्पादन	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, उद्योग वाणिज्य संघ
४	मसला उद्योग स्थापना	स्थापना गरिएका उद्योग संख्या, लाभान्वित समूह संख्या, प्रशोधित मात्रा (किलो)	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, उद्योग वाणिज्य संघ
५	कागती पेल्ले मेसिन	वितरण गरिएका मेसिन संख्या, प्रयोगकर्ताको संख्या, प्रशोधन क्षमता (लिटर/दिन)	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, कृषि ज्ञान केन्द्र
६	आधुनिक आरनको लागि सहयोग	आरन संख्या, उत्पादन, लाभान्वित कारीगर संख्या	१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, डिभिजन वन कार्यालय
७	दुना टपरी उद्योगमा सहयोग	उद्योग संख्या, उत्पादन मात्रा	१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, डिभिजन वन कार्यालय
८	बाँस मुढा उद्योग	उद्योग संख्या, उत्पादन मात्रा	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, डिभिजन वन कार्यालय
९	कल्वर्ट निर्माण (कर्नासा नदि र कुच्चेखोला, गोल्ला र काझली, धारापानी, सौमेनी खोला, सेला, गर्बे खोला)	कल्वर्ट संख्या	१००	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, SWMO, LIDPO, सडक डिभिजन कार्यालय
१०	भजना खोला सिंचाई कुलो निर्माण (सिं.कू.नि.)	सिंचाई कुलो लम्बाई, सिंचाई क्षेत्रफल (हेक्टर)	७०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, LIDPO,
११	खैगाड सिं.कू.नि.		७०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	सडक डिभिजन कार्यालय,
१२	खैगाड सिंचाई पोखरी निर्माण		२४	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	संघीय सरकार, WRIDDO

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
१३	खसरे लिफ्ट सिंचाई योजना (सिं.यो.)		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
१४	सिंचाई नहर मर्मत तल्लो, मल्लो वराखेत देखोई नयाँ नहर		४५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
१५	हिरापुर लिफ्ट सिं.यो		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
१६	पन्थरखानी लिफ्ट सिं.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
१७	राजिपुर सिं.यो.		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
१८	कल्लडै सिं.यो.		४२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
१९	उल्जे सिं.यो.		२८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२०	कुमल्लडा सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२१	अगेरा सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२२	चनकट्टे सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२३	मसिना ठेउखेत सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२४	नौभरा सेला सिं.कू.नि.		०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२५	गागरा निगल्लडा सिं.कू.नि.		०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२६	तडा सिं.कू.नि.		०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२७	खतेना कुजेटी सिं.कू.नि.		०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२८	न्वार सिं.कू.नि.		०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
२९	सिलिगा सिं.कू.नि.		२४	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३०	देउखेत सिं.कू.नि.		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३१	डाडु गडा सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३२	बेलटुक्रा सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३३	लिडेकोट सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३४	केटेली सिं.कू.नि.		२८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३५	निमानी सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३६	काफली सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३७	सौघाट सिं.कू.नि.		२८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३८	भजना सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
३९	घरखेत सिं.कू.नि.		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४०	अगेरा सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४१	अमोन सिं.कू.नि.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४२	सुनारी, शीश्री, न्वाली, डाँडागाउँ, बगीडा, जडेपानी, गावर सिंचाई पोखरी निर्माण		४२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४३	दह होलेसैन खेत सिं.यो.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४४	गावर सिं.यो.		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४५	गुनड सिमखेत पडाखेत सिं.यो.		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४६	होलेसैन घट्टुखेत सिं.यो.		२४	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, LIDPO, सडक डिभिजन कार्यालय, संघीय सरकार, WRIDDO

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
४७	बाग बजार सिं.यो.		४२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., NDRRMA, प्रदेश सरकार, LIDPO, सडक डिभिजन कार्यालय, संघीय सरकार, WRIDDO
४८	बडी खेत सिं.यो.		५२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
४९	पिपल तोला सिं.यो.		२८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५०	मड्यैल सिंचाई योजना		१७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५१	गुनड आपगौरा तल्ला गाउँ सिंचाई नहर निर्माण		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५२	गुनड बीच गाउँ सिं.यो.		२८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५३	भवन बाटा सिं.यो.		४२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५४	बगीडा पर्भावा सिं.यो.		१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५५	किल्लड खानेपानी योजना (खा.पा.यो.)	स्थापना गरिएका खानेपानी प्रणाली संख्या	१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५६	तुसे लिफ्ट खा.पा.यो.		१०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५७	गोगनपानी खा.पा.यो.		१८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५८	ढाडखोला खा.पा.यो.		१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
५९	डोडरी खा.पा.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६०	गरुड खा.पा.यो.		१८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६१	गल्लेक खा.पा.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६२	भाते टाकुरा खा.पा.यो.		८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६३	सलाडी खा.पा.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६४	फिटिड ताल खा.पा.यो.		१५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६५	ठाडा लेक खा.पा.यो.		९	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६६	अनेडी अल्याडी खा.पा.यो.		६	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६७	गोल्ना काफली खा.पा.यो.		९	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६८	सिराड खा.पा.यो.		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
६९	देउथला लिफ्ट खा.पा.यो.		३५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७०	डब्ला कुनड खा.पा.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स., प्रदेश सरकार, सडक डिभिजन कार्यालय, संघीय सरकार, RVWRMP/DOLI
७१	बिनाडा खा.पा.यो.		१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७२	गाँजरी खा.पा.यो.		२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७३	बाजिलेक खा.पा.यो.		१२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७४	थली लिफ्ट खा.पा.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७५	जस्कोडा खा.पा.यो.		२५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७६	डाँडागाउँ खा.पा.यो.		२०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७७	कुने गडा खा.पा.यो.		८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७८	ग्वान खा.पा.यो.		८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
७९	रावत गडान खा.पा.यो.		७	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
८०	गुनड खा.पा.यो.		२२	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
८१	रतोडा खा.पा.यो.		५०	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
८२	तेलपारी खा.पा.यो.		१८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
८३	तितौले खा.पा.यो.		१८	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	
८४	बसौटी खा.पा.यो.		९	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
लैङ्गीक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन							
१	महिला तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति लक्षित उद्यमशीलता विकास तथा सीप आधारित तालिम (सिलाई, कृषि, हस्तकला, अचार बनाउने, पार्लर पोषणयुक्त खानेकुरा उत्पादन, होजियारी, दालमोठ तथा अगरबत्ती तालिम तथा आवश्यक सामाग्री वितरण	तालिम संख्या, लाभान्वित संख्या	३५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., CTEVT
२	सिप विकास तालिम (दक्ष कर्मी तालिम वायरिंग, प्लम्बर, मोबाइल रिपेरिंग, आदि)	तालिम संख्या, लाभान्वित संख्या	२०	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., CTEVT, निजि साझेदार
३	ब्यबसायमुलक तालिम (बाख्रापालन, भैसीपालन, मौरीपालन, बंगुरपालन, च्याउखेति)	तालिम संख्या, लाभान्वित संख्या	२५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, कृषि ज्ञान केन्द्र, पशु सेवा केन्द्र, वित्तीय संस्था, सहकारी
४	वित्तीय साक्षरता तालिम	तालिम संख्या, लाभान्वित संख्या	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	गै.स.स., वित्तीय संस्था, सहकारी
५	डिजिटल सीप तालिम (ICT, मोबाइल एप प्रयोग)	तालिम संख्या, लाभान्वित संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	गै.स.स., CTEVT
जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास							
१	आपकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको (EOC) क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	तालिम प्राप्त कर्मचारी संख्या, सुधारिएको प्रतिक्रिया समय	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२	मनसुन अगाडी विपद् पूर्वतयारी कार्यशाला र मनसुन पछि समीक्षा गोष्ठी गर्ने	आयोजना गरिएका कार्यक्रम संख्या, सहभागीको विविधता	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३	राहत संकलन र परिचालनमा दोहोरोपना आउन नदिन कार्यविधि बनाई एकद्वार प्रणाली अवलम्बन गर्ने	लागू गरिएका कार्यविधि संख्या, राहत वितरणमा दोहोरोपनको दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
४	समुदायमा आधारित खोज र उद्धार टोली स्थापना गर्ने।	स्थापना गरिएका टोली संख्या, सञ्चालनमा आएका उद्धार कार्य संख्या	६	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
५	वडा स्तरमा तालिम प्राप्त प्रथम उद्धारकर्तहरू (First Responders) तयार गर्ने।	तालिम प्राप्त उद्धारकर्त संख्या, प्रतिक्रिया समय	६	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
६	प्रमुख राजमार्ग, शहरी तथा ग्रामीण सडकहरू सगै रहेका एम्बुलेन्स सेवाहरूको सञ्जाल बनाउने।	सञ्जालमा समावेश एम्बुलेन्स संख्या, सेवा उपयोग दर	३	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
७	सडक दुर्घटनाको उपचारमा प्रत्येक स्तर (प्राथमिक, माध्यमिक र उच्च) का स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई दक्षता बृद्धिको लागि तालिम प्रदान गर्ने।	तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी संख्या, उपचार सफलता दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
८	गाउँपालिकामा हल्का र मध्यम खोज र उद्धार टोलीको स्थापना गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	स्थापना गरिएका टोली संख्या, उद्धार कार्यको प्रभावकारिता	६	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
९	सशस्त्र प्रहरी वल, नेपाली सेना र नेपाल प्रहरीका गाउँपालिका स्तरिय इकाईहरूमा खोज र उद्धार टोली स्थापना गरी आवश्यक उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने।	स्थापना गरिएका इकाई संख्या, उपलब्ध उपकरणको संख्या	६	गाउँपालिका	२०८३	२०८४	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस, नेपाल प्रहरी, नेपाल आर्मी
१०	स्थानीय खोज र उद्धार (SaR) टोलीको एकीकृत नेतृत्व स्थापित गर्ने।	नेतृत्व संरचना स्थापना स्थिति, समन्वित उद्धार कार्य संख्या	२	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
११	प्रथम उद्धारकर्तहरू तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, प्रयोग गरिएका मूल्याङ्कन विधि संख्या	६	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
	IRA), बहुक्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Multi Sector Initial Rapid Assessment MIRA) सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने						
१२	स्फेयर (Sphere) अवधारणा अन्तर्गतका आधारभूत मानवीय मापदण्ड (Core Humanitarian Standard) जस्तै खानेपानी सरसफाई तथा स्वास्थ्य प्रबर्धन, खाद्य सुरक्षा तथा पोषण, आवास तथा बस्ति, स्वास्थ्यको अनुसरण गर्ने, गराउने	पालना गरिएका मानक संख्या, लाभग्राहीको सन्तुष्टि दर	६	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
१३	आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी विपद् हानि र क्षतिको द्रुत आँकलन विधी विकास गर्ने र विपद् क्षतिको छुट्टाछुट्टै (Disaggregated) तथ्याङ्क संकलन गर्ने।	विकास गरिएका विधि संख्या, संकलित तथ्याङ्कको गुणस्तर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
१४	विपद् पश्चात आपत्कालिन रूपमा शिक्षा, स्वास्थ्य, पोषण तथा खानेपानीको प्रबन्ध गर्ने कार्य सुनिश्चित गर्ने।	सेवा उपलब्ध गरिएका स्थान संख्या, लाभग्राही संख्या	०	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
१५	राहत, उद्धार र पुनस्थापनाका सेवा सुविधाहरूमा संकटउन्मुख र सिमान्तकृत वर्गको प्राथमिकता र पहुँचमा बृद्धि सुनिश्चित गर्ने।	प्राथमिकता प्राप्त लाभग्राही संख्या, सेवा उपयोग दर	०	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
१६	पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि नियमित रूपमा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने।	सञ्चालन गरिएका अभ्यास संख्या, प्रतिक्रिया सुधार दर	६	गाउँपालिका	२०८२	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
१७	आगलागी नियन्त्रण क्षमता अभिवृद्धि गर्न	स्थापना गरिएका समूह संख्या,	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू,

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
	एकीकृत अग्नी नियन्त्रक समूह खडा गरी श्रोत, साधन र तालिम मार्फत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	आगलागी नियन्त्रण दर					जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
१८	सबै वडामा खोज तथा उद्धार र प्रतिकार्यका लागि तालिम प्राप्त जनशक्ति तयार गर्ने।	तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या, प्रतिकार्य समय	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२०	विपद् पश्चात आवश्यक सामाजिक परामर्श र मानसिक स्वास्थ्यको प्रवर्धन गर्न तालिम प्राप्त र दक्ष मानवीय श्रोतको विकास गर्ने।	तालिम प्राप्त परामर्शदाता संख्या, सेवा उपयोग दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२१	महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा र अपाङ्ग व्यक्तिहरूको खोज, उद्धार र प्रतिकार्यको क्रममा सुरक्षा र अन्य आवश्यकताहरूको लागि विशेष व्यवस्था गर्ने।	समावेश गरिएका व्यक्ति संख्या, सुरक्षा उपायको कार्यान्वयन दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२२	सामुदायिक संस्थाहरू (बाल क्लब, युवा क्लब, आमा समूह, वन उपभोक्ता समिती आदि) को विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	तालिम प्राप्त संस्था संख्या, सञ्चालन गरिएका DRR कार्यक्रम संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२३	दलित, महिला, बालबालिका, वृद्धवृद्धा, अपाङ्ग, संकटउन्मुख समुदायहरू र सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु उत्थानशिलता सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने।	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, व्यवहार परिवर्तन संकेत	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२४	विद्यार्थी, अविभावक, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, खानेपानी सेवा	तयार गरिएका सामग्री संख्या, लक्षित समूहमा वितरण दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
	प्रदायक, सामुदायिक संस्था तथा उपभोक्ताहरूका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनमा खेल्नुपर्ने भूमिकाबारे जानकारीमूलक सामग्री बनाई प्रचारप्रसार गर्ने, तालिम प्रदान गर्ने।						कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२५	राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनहरूका सदस्यहरू, निर्वाचित जनप्रतिनिधि, विषयगत निकायका सम्पर्क व्यक्ति, विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण ऐन, नियम, नीति, रणनीतिक कार्ययोजना बारे अभिमुखिकरण गर्ने।	अभिमुखीकरण कार्यक्रम संख्या, सहभागीको प्रतिक्रिया दर	३	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२६	व्यापारी, व्यवसायी र उद्यमीहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरणबारे प्रशिक्षण दिई उनीहरूको जवाफदेहिता, सहभागिता र जिम्मेवारीबोध बढाउने।	तालिम प्राप्त व्यवसायी संख्या, जिम्मेवारीबोध दर	३	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२७	गाउँपालिकामा प्रकोप, संकटउन्मुखता तथा जोखिम आँकलन, व्याख्या र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने, जोखिम संवेदनशील भू(उपयोग योजना तयारी, विपद् प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सरोकारवाला र पेशाकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम गर्ने।	तयार गरिएका नक्सा संख्या, अद्यावधिक आवृत्ति	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
२८	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका सवाल, समस्या र समाधान माथि अनुसन्धान गर्ने।	सम्पन्न अनुसन्धान संख्या, नीति निर्माणमा प्रयोग दर	२०	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
२९	गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा शासकीय क्षमता पहिचान गरी क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने।	मूल्याङ्कन गरिएका निकाय संख्या, सञ्चालन गरिएका क्षमता विकास कार्यक्रम संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३०	गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा संलग्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू र रेडक्रस अभियानका अंगहरूको सञ्जाल स्थापना तथा बिस्तार गर्ने।	स्थापना गरिएका सञ्जाल संख्या, संयुक्त कार्यक्रम संख्या	३	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३१	जलवायु तथा विपद् जोखिम प्रभाव मूल्याङ्कन विधी सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने।	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, प्रयोग गरिएका विधी संख्या	३	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३२	विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरू, विश्वविद्यालय तथा अनुसन्धान केन्द्रहरू, दातृ निकायहरू तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य गर्ने।	सहकार्य सम्झौता संख्या, संयुक्त अनुसन्धान/कार्यक्रम संख्या	०	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३३	निर्माण सुरक्षा (Safety) सीप प्रमाणीकरण	तालिम सहभागिता सूची, PPE वितरण विवरण, अनुगमन रिपोर्ट	०	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३४	वातावरणीय र सामाजिक सुरक्षा तालिम (ESS Training)	ESS मूल्याङ्कन रिपोर्ट, समुदाय प्रतिक्रिया फारम	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
३५	आपतकालीन प्रतिक्रिया र विपद् व्यवस्थापन तालिम	आपतकालीन योजना प्रतिवेदन, अभ्यासको फोटो/भिडियो प्रमाण	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३६	विपद् जोखिम मूल्याङ्कन र योजना निर्माण तालिम	तयार गरिएका DRRM योजना संख्या, सहभागीको तालिम प्रमाणपत्र	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३७	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन रणनीति तालिम	जलवायु अनुकूलन योजना दस्तावेज, कार्यान्वयनको अवस्था	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३८	सूचना व्यवस्थापन र संचार तालिम	सूचना प्रणालीको प्रयोग दर, संचार सामग्री वितरण विवरण	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
३९	नीति, कानून, र कार्यविधि अद्यावधिक सम्बन्धी तालिम	अद्यावधिक गरिएका दस्तावेज संख्या, कार्यान्वयनको अवस्था	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
४०	अनुगमन, मूल्याङ्कन, र प्रतिवेदन लेखन तालिम	तयार गरिएका M&E रिपोर्ट संख्या, सुधार सिफारिसको कार्यान्वयन दर	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८३	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, नेपाल रेडक्रस
४१	IPR सम्बन्धी सचेतना र कानुनी प्रक्रिया तालिम	तालिममा सहभागी संख्या, पूर्व/पश्चात ज्ञान मूल्याङ्कन रिपोर्ट	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४२	स्थानीय सरकारमार्फत IPR प्रवर्द्धन नीति निर्माण	नीति दस्तावेजको संख्या, बजेट विनियोजन विवरण	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४३	परम्परागत ज्ञान र स्थानीय उत्पादनको ट्रेडमार्क, पेटेन्ट, भौगोलिक संकेतक (GI) दर्ता प्रक्रिया	GI दर्ता आवेदन संख्या, दर्ता स्वीकृति विवरण	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४४	महिला, दलित, र साना उद्यमीको समावेशी सहभागिता सुनिश्चित	GEDSI सूचक, सहभागीको सामाजिक पृष्ठभूमि विवरण	४	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
४५	स्थानीय IPR सहायता केन्द्र वा सम्पर्क बिन्दु स्थापना	स्थापना गरिएका सहायता केन्द्र संख्या, सेवा प्रयोग दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४६	IPR दर्ता गरिएका उत्पादनको ब्रान्डिङ र बजार मूल्यवृद्धि	ब्रान्डेड उत्पादनको बिक्री दर, बजार मूल्यमा वृद्धि प्रतिशत	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४७	जोखिम क्षेत्रको पहिचान र NbS उपयुक्तता मूल्याङ्कन तालिम	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, मूल्याङ्कन गरिएका जोखिम क्षेत्र संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४८	बायो-इन्जिनियरिङ प्रविधि तालिम (जस्तै: घाँस, सिसौ, बाँस, निगालो, अम्लिसो, सिमाली रोपाईं)	तालिम सञ्चालन संख्या, प्रयोग गरिएका बायो-इन्जिनियरिङ विधिको संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
४९	सतह निकास व्यवस्थापन र जल प्रवाह नियन्त्रण तालिम	तालिम प्राप्त व्यक्ति संख्या, सुधार गरिएका निकास व्यवस्थापन संरचना संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
५०	स्थानीय जातको प्रयोग र वनस्पति पुनर्स्थापन तालिम	प्रयोग गरिएका स्थानीय जात संख्या, पुनर्स्थापित वनस्पति क्षेत्रको हेक्टर दर	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, डिभिजन वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
५१	महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, र वञ्चित समूहको समावेशी सहभागिता तालिम	सहभागीको विविधता दर, समावेशी तालिम सञ्चालन संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू
५२	छाउगोठ प्रथा न्यूनीकरण कार्यक्रम	सहभागीको विविधता दर, समावेशी तालिम सञ्चालन संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू
५३	बालविवाह रोकथाम सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	सहभागीको विविधता दर, समावेशी तालिम सञ्चालन संख्या	५	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू
पर्यटन एंव प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा							
१	घन्टेश्वर, पिनाकेश्वर तथा मालिका माता धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रमा पदमार्ग निर्माण	पदमार्ग लम्बाई	१	गाउँपालिका	२०८२	२०८५	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय
२	ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र मल्ल दरबारको जीर्णोद्धार	दरवारको अवस्था, जिर्णोद्धार संख्या	१०	गाउँपालिका	२०८६	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय

क्र.स.	योजना	सूचक	बजेट	जिम्मेवार	प्रारम्भ गर्ने अवधि	सम्पन्न गर्ने अवधि	सहयोगी शाखा/निकाय
३	वरमछहरा ताल पुननिर्माण तथा जीर्णोद्धार		१०	गाउँपालिका	२०८६	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय
४	स्थानिय स्तरमा रहेका चौतारा संरक्षण तथा पुननिर्माण	चौताराको संख्या	१	गाउँपालिका	२०८६	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय
५	देउजाल र कमला नदि मसानघाटमा मलामी बस्ने टहरा निर्माण	टहरा संख्या	५	गाउँपालिका	२०८६	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय
६	घाट ब्यबस्थापन तथा स्तरउन्नति	घाटको अवस्था/संख्या	५	गाउँपालिका	२०८३	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., दातृ निकायहरू, पर्यटन कार्यालय
७	दह देखि मालिका सम्म पदमार्ग निर्माण	निर्मित पदमार्ग लम्बाइ (कि.मि.), पर्यटक संख्या	४	गाउँपालिका	२०८४	२०८७	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.स., LIDPO, प्रदेश सरकार

५.२ अनुगमन र मूल्याङ्कन

जोरायल गाउँपालिकामा गठित स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिले स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील कार्यढाँचा २०८२ को कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन गर्नेछ, जसका लागि आवश्यक परे उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ र उपसमिति गठन तथा कार्यढाँचाको अनुगमनसम्बन्धी अन्य व्यवस्था समितिले आफै निर्धारण गर्नेछ। यसैगरी, प्रदेश सरकार र सङ्घका सम्बद्ध निकायहरूले यस कार्यढाँचाको कार्यान्वयन अवस्थाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा प्राविधिक सहयोग गर्न सक्नेछन्।

तालिका ७१: अनुगमन तालिकाको खाका

सूचक	स्थानीय तहको मूल्यांकन			प्रमाणिकरणको माध्यम
	कमजोर	सन्तोषजनक	रात्रै	
विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्शांकन समावेश	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्शांकनको अभाव	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र नक्शांकन गरिएको भए तापनि जोखिम बहनको मूल्याङ्कन नगरिएको वा प्रयोगमा नआएको।	कार्ययोजना अनुसार विपद् जोखिमको पहिचान, नक्शांकन गरिएको र स्थानीयस्तरमा प्रयोगमा आएको।	१. विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्शा २. वार्षिक बजेट र कार्यक्रम ३. कार्यान्वयन गरिएको गतिविधिहरूको सूची / प्रतिवेदन
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी बजेट र खर्च (वार्षिक)	उल्लेख छैन।	कुल अनुमानित बजेटको ५ प्रतिशत भन्दा कम, प्राकृतिक आपदा सम्बन्धी क्षति न्यूनीकरण, पूर्वतयारी र पुनःस्थापना लगायत गतिविधिमा।	कुल अनुमानित बजेटको ५ प्रतिशतभन्दा बढी, प्राकृतिक आपदा व्यवस्थापन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, पुनःस्थापना लगायत गतिविधिमा खर्च गरिएको।	१. वार्षिक बजेट र कार्यक्रम २. विपद् व्यवस्थापन अन्तर्गत बजेट तथा खर्चको विवरण
एम्बुलेन्स, अग्नि नियन्त्रक साधनको उपलब्धता	उपलब्ध नभएको	उपलब्ध भए पनि ५०% भन्दा कम स्थानमा सेवा पुर्याएको	उपलब्ध भई ५०% भन्दा बढी स्थानमा सेवा पुर्याएको	१. एम्बुलेन्स, अग्नि नियन्त्रक साधनको अवस्था विवरण २. सेवा पुगेको क्षेत्रको प्रतिवेदन

सूचक	स्थानीय तहको मूल्यांकन			प्रमाणिकरणको माध्यम
	कमजोर	सन्तोषजनक	राम्रै	
जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना	तयार नभएको	तयार भएको	तयार भई कार्यान्वयनमा आएको	१. जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना २. वार्षिक बजेट र कार्यक्रम ३. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
राष्ट्रिय/स्थानीय भवनसंहिता र मापदण्ड	राष्ट्रिय भवनसंहिता पालन नभएको र मापदण्ड तर्जुमा नगरेको	राष्ट्रिय भवनसंहिता र मापदण्ड आंशिक रूपमा पालन भएको	राष्ट्रिय भवनसंहिता र मापदण्ड पूर्ण रूपमा पालन भएको	१. भवन निर्माण स्वीकृति दिँदाको निर्माण सम्बन्धी लाभ ग्राहीको सूची २. स्थानीय भवन संहिताको प्रति
.....
.....

तालिका ७२: लक्ष्य र प्रगतिको लेखाजोखा गर्ने खाका

कार्य	सूचक						उपलब्धिको स्तर	कैफियत
	बजेट विनियोजन	खर्च	लक्ष्य	प्रगति	परियोजना अवधि	गुञ्जेको समय		
भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त भएका घरहरूको पुनर्निर्माण	९० लाख	६० लाख	३० घर पुनर्निर्माण गर्ने	२० घर निर्माण सम्पन्न	१२ महिना	८ महिना	६६.६%	बाँकी काम आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा सम्पन्न हुनेछ।
.....
.....
.....

५.३ समीक्षा र परिमार्जन

विपद् पश्चात गरीने पुर्ननिर्माण कार्यलाई “अझै राम्रो र बलियो निर्माण” मार्फत भविष्यमा हुन सक्ने विपद् जोखिमको न्यूनीकरण सँग जोड्नु जरूरी छ। स्थानीयस्तरमा रणनीतिक कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन “वार्षिक प्रतिवेदन र अनुगमन प्रणाली” मार्फत गरीनेछ।

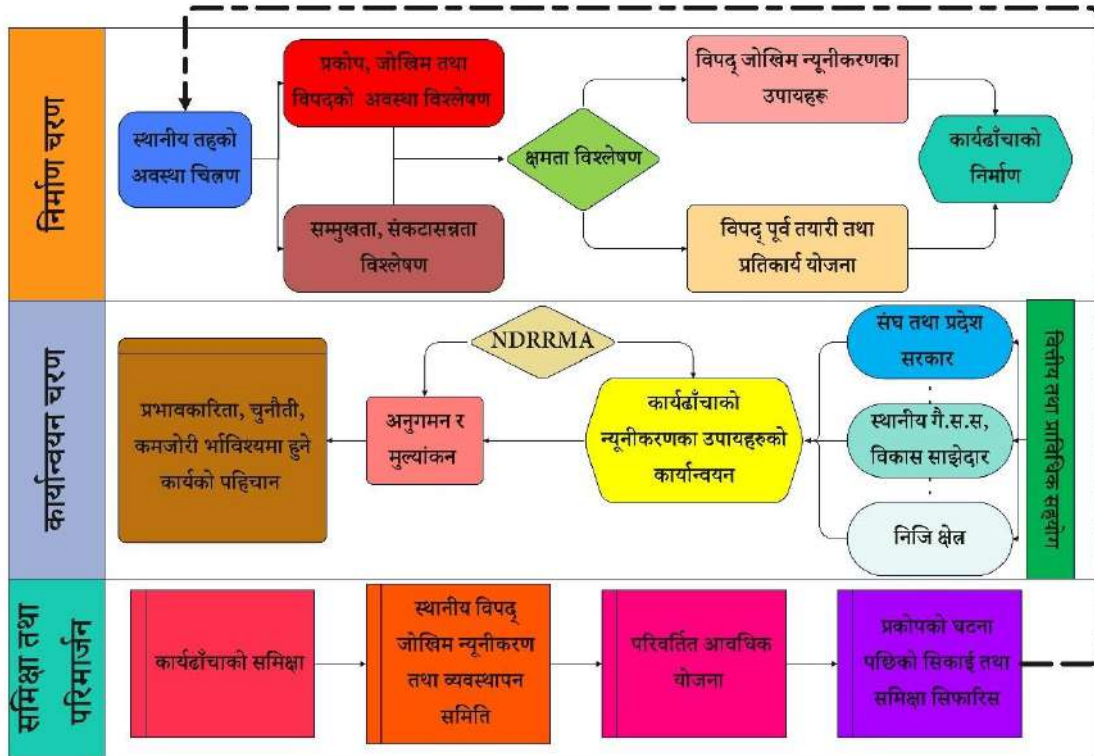
प्रभावकारी पूर्वतयारीले विपद् प्रतिकार्यलाई चुस्त दुरुस्त बनाउनुका साथै जनधनको क्षतिलाई कम गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। यसर्थ विपद् प्रतिकार्यलाई पूर्वतयारीसँग जोड्न जरूरी छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार गठित स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन समितिले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको समन्वय गर्नेछ। यस समितिले बैठक कम्तीमा बर्षको एकपटक फाल्गुण महिनामा बसी रणनीतिक कार्ययोजना कार्यान्वयनको वार्षिक प्रगतिको समीक्षा गरिनेछ।

सिद्धान्तत स्वतन्त्र र निष्पक्ष मूल्यांकनका लागि तेस्रो पक्षद्वारा पनि अनुगमन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका लागि छोटो अवधिको लागि परामर्शदाता नियुक्त गरेर तेस्रो पक्षको अनुगमन अवधारणालाई मूर्त रूप दिइनेछ। रणनीतिक कार्य योजना हरेक पाँच वर्षमा पुनरावलोकन गरीनेछ। परिवर्तित अवस्था अनुसार सान्दर्भिक बनाउन आवश्यकता अनुसार रणनीतिक कार्य योजना अद्यावधिक गरीनेछ। रणनीतिक कार्य योजना अद्यावधिक गर्नको लागि सबै सम्बद्ध निकायहरू सहभागी हुनेछन्। रणनीतिक कार्य योजना निम्न अवस्थामा अद्यावधिक गरीनेछ।

- सरकारको कानून र नीति परिवर्तन भएमा
- विश्वव्यापी संरचना र विकासक्रमसँग तालमेल मिलाउनु आवश्यक भएमा
- प्रमुख विपद् घटना पछिको सिकाईलाई समेट्न जरूरी भएमा

- पाँच वर्ष समीक्षाको निष्कर्ष र सिफारिसहरूका आधारमा

जोरायल गाउँपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्र लगायतका अन्य केही लिखित प्रमाणीकरण गर्ने विधि र प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न बाञ्छनीय भएकोले नेपालको सविधानको धारा २१४ को उपधारा (५) बमोजिम कार्यपालिकाको कार्यालय जोरायल गाउँपालिकाले २०७४/०४/१७ मा जोरायल गाउँपालिकाको निर्णय वा आदेश वा अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण कार्यविधि २०७४ बनाएको छ। यो रणनीतिक कार्य योजना विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सोही कार्यविधिको परिच्छेद-२ को नियम ४ को उपनियम १ बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट हस्ताक्षर गरी प्रमाणित गरिएको छ।

चित्र नं २४: कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, समीक्षा र परिमार्जन चक्र

खण्ड ३: अनुसूचीहरू

अनुसूची १: प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

क्र. सं	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	प्रभावित समुदाय तथा वर्ग	भविष्यमा हुने सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास तथा संस्थागत सहयोग
वडा नं १						
१	पहिरो	२०६४ २०६५ २०६६ २०७८ २०७९	पनापल गैरामा १ घर पूर्ण रूपमा क्षति, ५०० रुख नस्ट, मेलखोला ४ घरमा सामान्य क्षति १ घर पूर्ण क्षति, ७५ रोपनी जमिनमा क्षति अविरल वर्षा सँगै आयको पहिरोबाट भीमदत्त राजमार्ग एक हप्ता बन्द स्थानीय कृषि सडक एक महिना बन्द ५०-६० रोपनी कृषि योग्य जमिन १०० जति पानीका मुहानमा क्षति एक महिना सम्म बिजुली बत्ति अवरुद्ध सडकलेक खोलाले २५० रोपनी जग्गा बगाएको वडाखेत, खारमा १०/१२ गाई/भैसी बगाएको ११ घरमा पनि क्षति	वडा भित्रका सबै बस्तीहरू	खेतीयोग्य जमिन तथा बस्ती पुरिन सक्ने, उब्जनीमा कमी हुन सक्ने, भौतिक पूर्वाधारहरूमा क्षति पुर्याउन सक्ने, पानीका मुहान पुरिन सक्ने	सडक विभाग, स्थानीय संघ, संस्था, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
२	बाढी	२०६५ २०७८ २०८१	खोलाले बगाएर २ जनाको मृत्यु ५ जना घाइते ३५ रोपनी जग्गा बगाएको ३ भैसी, ६ गाईगोरु, ५ बाख्रा बगाएको ६ वटा घर बगाएको ४० मिटर कच्चि सडक बगाएको	मल्लो बडा खेत	बाढी बढ्न सक्ने सम्भावना, बस्ती जस्तै वडाखेत, तोली, खारमा बाढी जोखिम हुन सक्ने तथा खेतीयोग्य जमिन बगाउन सक्ने	प्रहरी प्रशासन, रेडक्रस, गाउँपालिकाले आर्थिक सहयोग तथा खाद्य सामग्री
३	हावाहुरी	२०७९	१०-१५ घरको टिन र खरको छानो उडाएको, मकै खेती र धान खेतीमा क्षति	घोरडी, गैरा, मानाकोट	टिनको छाना उडाउन सक्ने, बाली तथा फलफूल खेतीमा नोक्सानी पुर्याउने	केही पनि नभएको
४	असिनापानी	२०७३ २०७४	२०७३ सालमा गहुँ खेती सबै नष्ट, धान खेती सबै नष्ट, फलफूलका फुल झारेको,	वडाका सबै बस्ती/समुदाय	बाली तथा फलफूलमा क्षति, आर्थिक नोक्सानी	केही पनि नभएको
५	डढेलो	२०७० देखि २०८०	विभिन्न सामुदायिक वन, सरकारी वन, निजी वनहरूमा क्षति, गाई/बाख्रा पोलिएका	वडाखेत, तोली, मुसिलेक, बेरुबाटा	वनको हैसियत, संरचना तथा गुणस्तर कम हुने, जडीबुटीको अभाव	आगो निभाउने कार्य गरेको, अग्नि रेखा बनाएको, झाडी फँडानी गरेको
७	खडेरी	२०८१	हिउँदै बाली तथा उत्पादन नभएको, गहुँ तथा धान बाली	गैरा, मानाकोट,	उत्पादन कमी तथा नहुने, खाद्य सडक तथा भोकमरी हुन	

क्र. सं	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	प्रभावित समुदाय तथा वर्ग	भविष्यमा हुने सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास तथा संस्थागत सहयोग
			५०% सम्म उत्पादन घटेको, पानीको मुहान सुकेको	घोरेडी, हिरापुर	सक्ने, अझै पानीको हाहाकार हुन सक्ने	
८	रोगकिराको प्रकोप	२०७५ देखि हालसम्म	किराको प्रकोप सुरु भएको, आलु खेतीमा कमी आएको, कृषिको उत्पादन कमी भएको	वडाभरि	खाद्य सङ्कट तथा भोकमरी हुन सक्ने	नभएको
९	चट्याङ्ग	२०६७ २०७०	घोरेडीमा २ जना मानिसको मृत्यु, ५० जना घाइते, २० वटा गाई, ५ वटा भैसी र २५ वटा बाख्राको मृत्यु ४० वटा मिटर क्षति ३० वटा टि.भी. क्षति	गैरा हिरापुर, घोरेडी, खडीना, सार्कीडाँडा, गोगनपानी, मानाकोट, मुसिलेक, बेरुवाटा, नागानी, मणिपुर	चट्याङ्गको अर्थिग नराख्ने हो भने आगामी दिनमा अझै यसको जोखिम बढ्ने सक्ने	घाइतेको उपचारको लागि सहयोग भएको
१०	भूकम्प	२०७२ २०८०	७ घर चर्केको, ६ विद्यालय चर्केको पशु चौपाया तुहिएको	सबै	ठूलो क्षति हुने	जिल्ला प्रशासन, जोरायल गाउँपालिका बाट पुनर्निर्माण
११	आगलागी	२०७३ २०७५ २०८०	३ घर जलेर नष्ट १० भैसी, ३० बाख्रा, १५ गोरु मरेका तथा ६ गोठमा क्षति ३ जना घाइते	पुरानो दलित बस्ति		रेडक्रस र जोरायल गा.पा. बाट आर्थिक सहयो
१२	वन्यजन्तु आतंक	प्रत्येक वर्ष	कृषि तथा पशुपालनमा क्षति	सबै		किसानद्वारा आफै व्यवस्थापन
१३	सडक दुर्घटना	२०६७ २०७८ २०८१ २०८२	मेलखर्क १४ जना मृत्यु, ३६ जना घाइते सुगरखाल ३३ जना मृत्यु, ३ जना घाइते गोल्डेन ३ जना मृत्यु, ट्रक क्षति गैरा १ जना मृत्यु	मेलखर्क, सुगरखाल, गैरा, गोल्डेन तथा राजमार्ग नजिकको बस्ति		जिल्ला प्रशासन, जोरायल गा.पा., घण्टेश्वर प्रहरी चौकी
वडा नं २						
१	पहिरो	२०६६ २०८०	बसेनी गाउँमा १५ रोपनी जति जग्गा बगाएको बृहत कैनखेत खानेपानी मुहान पहिरोले लगेर २०४ परिवारलाई पानीको अभाव	बसेनी, कैनखेत	खेत, बारी तथा भौतिक पूर्वाधार क्षति, स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अवरुद्ध हुन सक्ने	नेपाल रेडक्रस
२	बाढी	२०७९	छतिवनमा १५० रोपनी धानबाली डुवानमा परेको, छतिवन खानेपानीको इन्टेक र पाईप बाढीले बगाएको	छतिवन गाउँ	बाढी बढ्न सक्ने सम्भावना, अझै पानीको अभाव हुन सक्ने	ढुंगाको गारो लगाएको, वृक्षारोपण तथा स्थानीय स्तरबाट सामान्य मर्मत गरेको

क्र. सं	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	प्रभावित समुदाय तथा वर्ग	भविष्यमा हुने सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास तथा संस्थागत सहयोग
३	असिना	२०७५	गहुँ बालीमा क्षति भएको	वडाका सबै बस्ती	बाली तथा फलफूलमा क्षति, आर्थिक नोक्सानी	सहयोग नभएको
४	खडेरी	२०६५ देखि हालसम्म	कृषि उत्पादनमा हास आएको, विभिन्न पानीका मुहान सुकेको	वडाका सबै बस्ती	उत्पादन कमी तथा नहुने, खाद्य सङ्कट तथा भोकमरी हुन सक्ने	कुनै सहयोग नभएको
५	डढेलो	२०७९	४-५ हेक्टर क्षेत्रफल वन नष्ट भएको, मुहान सुकेको, भट्टी खोलामा होटेल जलेर समान नस्ट भएको		वनको गुणस्तर कम हुने, जडीबुटीको अभाव	
	आगोलागी	२०६९	तीन घर क्षति			
		२०७२	६ लाख बराबरको सम्पति क्षति			
६	चट्याङ्ग	२०७५	धारापानी डाँडा खालीमा २ जनाको मृत्यु	धारापानी डाँडा खाली	मानिस तथा पशु चौपाया क्षति हुन सक्ने, इलेक्ट्रोनिक सामान क्षति हुने	सिउँडीको बोट घरको छानोमा राख्ने गरेको,
		२०७०	३ जना घाइते			
		२०७२	३ जना घाइते			
		२०७३	१ जना घाइते			
वडा नं ३						
१	बाढी	२०७८	घरजग्गा पुरेको, १३ वटा पशुचौपाया पुरेको, मोटरसाइकल पुरेको, ३ जनाको मृत्यु, नवलपुरका ७ घर र कोटेलीमा ४ घर उच्च जोखिममा रहेका, ठुलुडुङ्गामा १ घर भत्किएको	नवलपुर, गडाखर्क, पुर्खे, कोटेली, साहानीगाउँ	जग्गा तथा बाली नाली बगाउने, खानेपानीको धारा तथा टंकी बगाउन सक्ने	प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
२	पहिरो	२०३६ २०६० २०६२ २०६४ २०६५	सेलामा दलित परिवारको घर भत्किएको टाटर गाउँमा एक जना बालकको मृत्यु वरममा १ घर ढलेको तथा एउटा गाईको मृत्यु भएको सेगुनी टोलमा २ वटा घर ढलेको पातलमा एउटा घर ढलेको, २.५ कुन्टल जति अन्न पुरिएको	सेला टाटर वरम सुगेनी टोल पातल	वनजंगल, पशु, बाटो तथा खाने पानीको मुहान, टंकी पुर्न सक्ने साथै चरिचरण क्षेत्र समेत पुर्न सक्ने	रेडक्रस
३	डढेलो	२०७७ २०७८ २०८१	सुनिखोलामा १ जना महिलाको आगोलागीमा परेर मृत्यु ठाडा टोलमा २ वटा कच्ची घर जलेको तथा गहुँ बाली नस्ट भएको खिराल नजिकै खानेपानी तथा सिंचाई पाईप जलेर नस्ट	सुनिखोला ठाडाटोल टाटर	मानिस, पशु, वन तथा बन्य जन्तु विनाश हुन सक्ने	रेडक्रस, जिल्ला प्रशासन कार्यालय
	आगलागी	२०५६	१ घर पूर्ण र १ घर आंशिक क्षति			

क्र. सं	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	प्रभावित समुदाय तथा वर्ग	भविष्यमा हुने सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास तथा संस्थागत सहयोग
४	हावाहुरी	२०७८	वरम, दुदेखाली, ठाटोगडा टोलमामकै बाली ढलेर नस्ट तथा जंगलका रुखहरू ढलेका	वरम, दुदेखाली, ठाटोगडा	छानो उडाउन सक्ने, फलफुल खेती तथा कृषि बालीमा अझै विनाश गर्न सक्ने, बनजंगल तथा बारीका रुखबिरुवा ढाल्ने सम्भावना रहन्छ	केहि सहयोग नपाएको
५	खडेरी	२०५८ २०७५ २०८०	धान, मकै खेतीमा पूर्ण असर गरेको, पानीको मुहान सुकेको, बाली उत्पादनमा कमी भएको, रोगकिराको प्रकोप बढेको	वडाभरि	भोकमरी, आर्थिक गतिविधि बन्द, बेरोजगारी बढ्न सक्ने तथा महामारी फैलन सक्ने	केहि सहयोग नपाएको
६	असिनापानी	२०३५ २०५६	धान, गहुँ, मकै र फलफूल तथा तरकारी बालि नष्ट	वडाभरि		गाउँपालिकाले बीउ बिजन तथा राहत दिएको
७	चट्याङ्ग	२०७४ २०७५	गडाखर्क/थालीमा १ पुरुष घाइते तथा १ राँगो मरेको	गडाखर्क, थालीमा	अर्थिग तथा जनचेतना नभएमा अझै यस्ता घटना बढ्न सक्ने	सिउँडीको बोट छाना माथि राख्ने गरेको
वडा नं ४						
१	पहिरो	२०६४ २०७७	कलमाटागाउँमा पहिरो गई ५ जना मानिसको मृत्यु भएको साथसाथै विभिन्न स्थानमा पहिरोले क्षति गरेको सैगाडमा राति अचानक पहिरोमा परि ४ जनाको मृत्यु, १ जना घाइते भइ उपचारको क्रममा मृत्यु भएको, ओखडानीमा गोठ क्षति भइ ३ ओटा भैसी १, हाल गोरु, ३ ओटा बाख्रा मरेको	सैगाड, ओखडानी	गाउँ वस्ती पुरिन सक्ने जोखिम, जग्गा जमिन तथा खेती बाली पुरिने सम्भावना, खाने पानी तथा वन क्षेत्रमा असर पर्न सक्ने	गाउँपालिका तथा सरकारबाट सहयोग पाएको
२	हावाहुरी	२०६६	लक्ष्मीनगरमा विभिन्न स्थानमा टिनको छाना उडाएको, रुखहरू भाचेको	बगस्ती, बजिल्के, चुचुंगा ढुंगा, पिपलकोट		समुदायले आफ्नो स्तरबाट केहि सहयोग गरेको
३	असिनापानी	२०७९	धेरै धान बाली नष्ट, भोकमरी लागेको, पछिल्लो समयमा गहुँ र फलफूल बालीमा क्षति पुर्याउँदै आएको	सिलिंगबाध, बगस्ती, खैगाड, ओखा डानी, गाजरी		गाउँपालिका
४	खडेरी	२०५२ २०६३ २०८० २०८१	धान र गहुँ उत्पादन नभएर खाद्यान्न अपुग भएको, कुवाहरू सुकेको तथा खानेपानीको मुहानमा पानी कम भएको	लक्ष्मीनगर	खाद्यान्न संकट पर्न सक्ने, पानीको मूल सुक्न सक्ने, सिंचाइमा असर पर्न सक्ने	आफैले किनेर जोहो गरेको तथा टाढा बाट पानी बोकेर ल्याउने गरेको

क्र. सं	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	प्रभावित समुदाय तथा वर्ग	भविष्यमा हुने सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास तथा संस्थागत सहयोग
५	डढेलो	२०५२ २०७९	रानीवन डढेलो खर र सानो बोट बिरुवा क्षति, खिराचौर सामुदायिक वनको २०० जति रुख जलेको	वडाका सबै	वन पैदावारको कमी हुन सक्ने	समुदायले निभाएको तथा बिरुवा रोपेको
	आगलागी	२०७३	१ घर क्षति, १२ लाख क्षति			
वडा नं ५						
१	बाढी	२०६८ २०७९	धुपारीमा २.५ रोपनी धानखेत बगाएको, १ जनालाई खोलाले बगाएको	धुपारी	फेरी दोहोरीन सक्ने, भौतिक तथा मानवीय क्षति	मृत्यु भएको परिवारलाई २ लाख राहत उपलब्ध
२	पहिरो	२०४२ २०६०	खहडा बिस्मरा धुपारीमा ८ रोपनी जति खेतीयोग्य जमिन बगेको नकुरडामा ४ रोपनी जति धान बाली नस्ट भएको	खहडा बिस्मरा धुपारी	फेरी दोहोरीन सक्ने, भौतिक तथा मानवीय क्षति हुन सक्न, पानीको नहर भत्किन सक्ने	केहि सहयोग नपाएको
३	डढेलो	२०८०	विभिन्न सामुदायिक वनको लगभग १० हेक्टरको भुइँ घाँस र बोट बिरुवा नाश	वडाभरि	आगलागीका घटना दोहोरीन सक्ने, वन मात्र नभई बस्तीतिर पनि आगजनी भइ भौतिक तथा मानवीय क्षति दोहोरीन सक्ने	स्थानीय
	आगलागी	२०५६ २०६६	३ घर पूर्ण क्षति, ११ परिवार प्रभावित			
४	खडेरी	२०७४ देखि हालसम्म	लगाएको बालीनाली तथा फलफुल खेति सुकेर नस्ट, खेती बालीमा उत्पादन कमी,	सम्पूर्ण वडा भरि	झाडापखाला माहामारी जस्ता रोग फैलिन सक्ने	स्वास्थ्यचौकी तथा वडाहरूले सहयोग गरेको
५	रोगकिराको प्रकोप	२०७९ २०८०	मकै खेतीमा फौजी किरा र धान खेतीमा सलहले २५% सम्म उत्पादन घटेको, पशुमा लम्पी स्किन रोगको माहामारी भइ ३० बाख्रा, ३०० वटा गाई/गोरु तथा ५ वटा भैसीमा फैलिएको	वडाका सबै बस्ती	खाद्य सङ्कट हुन सक्ने	स्थानीय
वडा नं ६						
१	बाढी	२०५७ २०७८	मडेवलमा एक घरमा क्षति, नदि नजिक क्षेत्रका घरहरूमा क्षति, अविरल वर्षा संगै आएको बाढीले गर्दा ४३ रोपनीमा लगाएको धानबाली नस्ट	शिरोडा, पिपलतोल, कफल्लडी, सानी गाड, गाबर, तेलफरा, चिमेतडा, मडेवल	बाली नाली तथा खेतीयोग्य जमिन बगाउन सक्ने, बिस्तारको क्रममा रहेको हुदा खोलाको सतह वृद्धि हुन सक्ने	रेडक्रस, जिल्ला प्रशासन, स्थानिय युवा क्लब, स्थानिय समुदाय, वडा कार्यालय, गाउँपालिका
	अधिक वर्षा	२०५६	४६ घर प्रभावित			
२	पहिरो	२०२४	कृषि योग्य भूभागमा क्षति भएको, ५४ रोपनी जति धान, मकै तथा कोदोमा क्षति गरेको	गुनड, बरकोला,	बस्ती विस्थापित हुन सक्ने, कृषि उत्पादन	स्थानीय सरकारद्वारा सहयोग

क्र. सं	प्रकोप	वर्ष	प्रकोपले ल्याएको असर तथा प्रभावहरू	प्रभावित समुदाय तथा वर्ग	भविष्यमा हुने सक्ने यसका असर तथा प्रभावहरू	बचाउका प्रयास तथा संस्थागत सहयोग
				आरु वाटा, न्वाली	कमी हुने, अझै ठुलो क्षेति हुन सक्ने	
३	आगलागी/ डढेलो	२०८०	उजिनडामा १ घर जलेर नस्ट, विभिन्न समुदायक वनमा आगोलागी भएको जसले गर्दा घाँसपात मेला र रूखविरुवाहरूमा क्षति भएको, प्राकृतिक स्रोतहरू नस्ट भएको	उजीनडा, डाँडा गाउँ, ग्वानी, निरौली	आगोलागी नियन्त्रण नहुदा बायु प्रदुषण बढ्ने, मानव स्वास्थ्यमा असर, चरिचरणमा असर तथा काठ दाउरको कमी हुन सक्ने	रेडक्रस, जिल्ला प्रशासन, स्थानिय युवा क्लब, स्थानिय समुदाय, वडा कार्यालय, गाउँपालिका
		२०५६	१ घर क्षति			
५	खडेरी	२०७५ साल देखि हालसम्म	यसपाली हिउँदै गर्नु खेती गर्ने ५०% जग्गा बाँझो तथा उत्पादन क्षति, धान/मकै खेति सुकेको, भोकमरी लागेको	वडाका सबै वस्ती	बालबालिकालाई जोखिम हुने, खाद्यान्न संकट पर्न सक्ने	किनेर जोहो गर्ने गरेको, बजारमा

अनुसूची २: जोरायल गाउँपालिकाको पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति

क्र.स	सदस्यको नाम	पद	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	श्री दुर्गा दत्त ओझा	अध्यक्ष	९८५८४२७२५२	अध्यक्ष जोरायल गा.पा.
२	श्री जमुना कुमारी बोहरा	सदस्य	९८४८४१८४७९	उपाध्यक्ष जोरायल गा.पा.
३	श्री गणेश दत्त भट्ट	सदस्य	९७४९९६२४१२	प्र.प्र.अ., जो.गा.पा.
४	श्रीजगत बहादुर मल्ल	सदस्य	९८६८५५४३६३	अध्यक्ष १ न. वडा, जो.गा.पा.
५	श्री बिर बहादुर दर्लामी	सदस्य	९८६८१७६९३८	अध्यक्ष २ न. वडा, जो.गा.पा.
६	श्री नविन ओझा	सदस्य	९८४८४९७०५०	अध्यक्ष ३ न. वडा, जो. गा.पा.
७	श्री नन्दराज भट्ट	सदस्य	९८६५६२३३५६	अध्यक्ष ४ न. वडा, जो. गा.पा.
८	श्री ध्वज बहादुर देउवा	सदस्य	९८६४६३५८४०	अध्यक्ष ५ न. वडा, जो. गा.पा.
९	श्री गणेश बहादुर बोहरा	सदस्य	९८६३३५७४३८	अध्यक्ष ६ न. वडा, जो. गा.पा.
१०	श्री खगिता बि.क.	सदस्य	९८६३११०४७८	कार्यपालिका सदस्य
११	श्री खिमा देवी बि.क.	सदस्य	९८६८९८९७७	कार्यपालिका सदस्य
१२	श्री पम्पा देवी थापा	सदस्य	९८४०६२७६५९	कार्यपालिका सदस्य
१३	श्री लाल बहादुर सार्की	सदस्य	९८६४६३५८२१	कार्यपालिका सदस्य
१४	श्री चन्द्र प्रकाश मल्ल	सदस्य	९८६२७२५२९७	ने.क.पा. एमाले प्रतिनिधि
१५	श्री भक्त बहादुर अधिकारी	सदस्य	९८६५९१००१९	नेपाली काङ्ग्रेस प्रतिनिधि
१६	श्री ठक्कर कठायत	सदस्य	९८४८६३६०६६	नेपाल रेडक्रस, जोरायल
१७	श्री नरेश कुमार भट्ट	सदस्य	९८५८४७९२००	इन्जिनियर, जोरायल गा.पा.
१८	श्री भरत बहादुर रोकाया	सदस्य	९८४८५२३९२०	स.इ., इ.प्र.का. जोरायल
१९	श्री सुरेश बहादुर चन्द	सदस्य सचिप	९८४८४३५८२	विपद् फोकल, जोरायल गा.पा.

अनुसूची ३: जोरायल गाउँपालिकाको पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति

अनुसूची ३.१: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न १

क्र.सं	नाम	पद	फोन नम्बर
१	जगत बहादुर मल्ल	संयोजक वडा अध्यक्ष, वडा न १	९८६८५५४३६३
२	गम बहादुर खत्री	सदस्य, वडा न १	
३	ईन्द्रादेवी ओली	सदस्य, वडा न १	
४	दल बहादुर थापा मगर	सदस्य, वडा न १	
५	लक्ष्मी कामी	सदस्य, वडा न १	
६	हरिशचन्द्र जोशी	सदस्य स्वास्थ्य चौकी	
७	बाबुराम दाहाल	सदस्य सब ईन्जिनियर	
८	राम बहादुर कार्की	सदस्य घण्टेश्वर प्रहरी चौकी ईन्चार्ज	
९	भिम बहादुर मल्ल	सदस्य	
१०	रमेश कुमार ओली.	सदस्य	
११	डम्पर बहादुर बोहोरा	सदस्य	
१२	मोहन बहादुर मल्ल	सदस्य	
१३	शोभान सिंह वली	सदस्य	
१४	भाष्कर भट्ट	सदस्य	
१५	कविराम डाङ्गी	सदस्य	
१६	गायत्री जोशी	सदस्यसचिव वडा सचिव, वडा न १	

अनुसूची ३.२: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न २

क्र.सं	नाम	पद	फोन नम्बर
१	बिर बहादुर दर्लामी	संयोजक वडा अध्यक्ष, वडा न २	९८५८४२७६५४
२	नाम्पु थापा	सदस्य	
३	मिना वि.क.	सदस्य	
४	हिरा कडाल	सदस्य	
५	दिपक साउद	सदस्य	
६	कर्ण राँले	सदस्य	९८६००३४२०८
७	पद्मराज भट्ट	सदस्य	
८	गणेश सिंह भण्डारी	सदस्य	
९	कृष्णदत्त महत	सदस्य	९८४८६४२३४६
१०	गन ब. वि.क.	सदस्य	९८६५७५६९२६
११	गिरिराज पाठक	सदस्य	
१२	पुष्कर मल्ल	सदस्य	
१३	गणेश ब. विष्ट	सदस्य	९८६५९७७७४९
१४	भक्तराज गिरी	सदस्य	९८४९५८२२८२
१५	भुवन नागरी	सदस्य	९७६९०९३२२५
१६	कल्याण सिंह धामी	सदस्य	
१७	रत्न बहादुर विष्ट	सदस्य	९८५८४८७७७७
१८	शिव सिंह ओली	सदस्य	९८६५६४३३५५
१९	रण ब. विष्ट	सदस्य	९८४८७३३७४०
२०	शशीकुमार सिंह	सदस्य	९७६९९०७६६५
२१	महेश बोहरा	सदस्य	९८४८५६८२७२
२२	विक्रम महत	सदस्य सचिव	

अनुसूची ३.३: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ३

क्र.सं.	नाम	पद	
१	नविन ओझा	संयोजक वडा अध्यक्ष, वडा न ३	
२	चक्र बहादुर साउद	सदस्य	
३	बीर बहादुर मगर	सदस्य	
४	संगिता सार्की	सदस्य	
५	गंगाराम टमाटा	सदस्य	
६	मिनराज ओझा	सदस्य	
७	धन बहादुर नेपाली	सदस्य	
८	मनोज ओली	सदस्य	
९	देवराज भट्ट	सदस्य	
१०	हिक्मत साउद	सदस्य	
११	अमृत मल्ल	सदस्य	
१२	यसोदा योगी	सदस्य	
१३	नन्दन सिंह धामी	सदस्य	

अनुसूची ३.४: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ४

क्र.सं.	नाम	पद	
१	श्रीनन्दन राज भट्ट	संयोजक, वडा अध्यक्ष, वडा न ४	
२	खिमा देवी कामी	सदस्य	
३	धनाकुमारी कामी	सदस्य	
४	भरत रोकाया	सदस्य	
५	डम्बर बहादुर साउद	सदस्य	
६	दीप सिंह साउद	सदस्य	
७	लोकेन्द्र साउद	सदस्य	
८	अम्बिका महारा	सदस्य	
९	बसन्ती दर्लामी	सदस्य	
१०	प्रकाश कलेल	सदस्य	
११	चन्द्रदेव ओझा	सदस्य सचिव	
१२	केशव भट्ट	आमन्त्रित सदस्य, ईलाका प्रहरी कार्यालय	
१३	नवराज भट्ट	आमन्त्रित सदस्य, ईलाका प्रहरी कार्यालय	
१४	धनबहादुर बोहरा	आमन्त्रित सदस्य, स्वास्थ्य प्रतिनिधि	

अनुसूची ३.५: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ५

क्र.सं.	नाम	पद	
१	ध्वज बहादुर देउवा	संयोजक, वडा अध्यक्ष, वडा न ५	
२	सोमान सिंह बोहरा	सदस्य	
३	बसन्त बहादुर देउवा	सदस्य	
४	बसन्तादेवि भट्ट	सदस्य	
५	दिपादेवि सार्की	सदस्य	

क्र.सं.	नाम	पद
६	सोना कुमारी रावल	सदस्य
७	ईश्वरी कलेल	सदस्य
८	क्षम बहादुर विष्ट	सदस्य
९	कृष्ण बहादुर बोगटी	सदस्य
१०	डिल बहादुर खडायत	सदस्य
११	चञ्ज बहादुर बोगटी	सदस्य
१२	चेत बहादुर विष्ट	सदस्य
१३	नन्दादेवी भट्ट	सदस्य
१४	बिमला कलेल	सदस्य
१५	तेज बहादुर नेगी	सदस्य
१६	विनोद रजवार	सदस्य
१७	शंकर बहादुर कामी	सदस्य

अनुसूची ३.६: वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा न ६

क्र.सं.	नाम	पद	फोन नम्बर
१	गणेश ब. बोहरा	संयोजक वडा अध्यक्ष, वडा न ६	९८६३३५७४३८
२	खेम ब. साउद	सदस्य	९८६८८००८५८
३	कलावती ऐर	सदस्य	९८४८८०२८७६
४	यज्ञ साउद	सदस्य	९७४१८८६३८
५	सबिना वि.क.	सदस्य	९८६०६२६३८०
६	महेन्द्र बिक्रम साउद	सदस्य	९८६००३४२०८
७	नरेन्द्र साउद	सदस्य	९८६८५६३३७५
८	रन ब. साउद	सदस्य	९८६८८०८०४
९	प्रेम ब. बोहरा	सदस्य	९८६८५२१८८५
१०	खगेन्द्र साउद	सदस्य	९८६०१५७७६७
११	टेकेन्द्र ब. बोहरा	सदस्य	९८६४६१७६११
१२	अम्बर ब. छेडाल	सदस्य	९८६६१०६४१७
१३	दिपेन्द्र बोहरा	सदस्य	९८६६४६६७९०
१४	नन्दा वि.क.	सदस्य	९८६८४७२८१८
१५	खेम ब. साउद	सदस्य	९७६७४३२४३२
१६	भरत साउद	सदस्य	९८६३२३४७०३
१७	गणेश प्रसाद जोशी	सदस्य	९८४२३९७४८१
१८	कालु मगर	सदस्य	९८६४७६४२८८
१९	टेक ब. साउद	सदस्य	९७४९०९०९०९
२०	देव ब. साउद	सदस्य	९८६७०५४१५८
२१	टेक ब. साउद	सदस्य	९८६८५००९२८
२२	डबल ब. बोहरा	सदस्य	९७६७६८७०७७
२३	खेम ब. साउद	सदस्य	९७६९९०२२४९
२४	ज्ञानेन्द्र ब. छेडाल	सदस्य	९७६३२८२४८६
२५	बिर ब. छेडाल	सदस्य	९८४३४९९८०३
२६	शुशिल बोहरा	सदस्य	९८६३३६३४५३
२४	आरती कुमारी पाठक	सदस्य	९७४२४०३१६७
२५	रिता बोहरा	सदस्य	९७६९९१०९३०
२६	शंकर बोहरा	सदस्य	९८६८९६९६११
२७	जगदिश भट्ट	सदस्य	९८६५५७४६३२
२८	डम्बरा साउद	सदस्य	९७४९९५९४१४
२९	टेकेन्द्र छेडाल	सदस्य	९८६९८५१७०३

क्र.सं	नाम	पद	फोन नम्बर
३०	धन ब. पुनमगर	सदस्य	९८६८७२३६२१

अनुसूची ४: जोरायल गाउँपालिकामा अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका व्यक्तिहरूको विवरण

क्र.स.	नाम थर	अपाङ्गताको वर्ग				महिला	पुरुष
		क	ख	ग	घ		
वडा नं १							
१	बिष्ना देवी कामी			√		√	
२	पूर्ण सिं खड्का		√				√
३	अम्मर बहादुर कामी		√				√
४	कल्पना देवी मल्ल			√		√	
५	देव बहादुर बोहरा			√			√
६	जानकी कुमारी बोहरा				√	√	
७	लोक बहादुर बोहरा				√		√
८	पुष्पा कुमारी मल्ल			√		√	
९	योगेन्द्र ब ओली			√			√
१०	रोशन ब मल्ल				√		√
११	तुल्छी देवी बोहरा				√	√	
१२	कमल ओली			√			√
१३	खेम बहादुर खत्री		√				√
	जम्मा		३	६	४	५	८
वडा नं २							
१	कर्ण बहादुर ऐर	√					√
२	भिम बहादुर मगर		√				√
३	खडक सिं जेठारा		√				√
४	लिलिवा लुहार			√			√
५	निर्मला कुमारी कडाल		√			√	
६	कासी खाति			√			√
७	यमुना कुमारी कामी		√			√	
८	बिरा राम विक				√		√
९	पदम सुनार			√			√
१०	खेम बहादुर जेठारा			√			√
११	राम बहादुर सार्की				√		√
१२	पार्वती धामी				√	√	
१३	प्रेम कामी				√		√
१४	नर बहादुर सिजाली			√			√
१५	गंगाराम विश्वकर्मा			√			√
१६	राम बहादुर विक				√		√
१७	महेश विक	√					√
१८	समिक्षा थापा			√		√	
१९	धौली देवि विक				√	√	
२०	डबल बहादुर कामी				√		√
२१	खेम बहादुर थापा				√		√
२२	बसन्ती कुमारी ऐर				√	√	
२३	शान्ता देवी लुहार				√	√	
२४	टेक बहादुर रावल				√		√
२५	डम्बर थापा मगर				√		√
२६	सनम थापा			√			√
२७	हरि दत्त भट्टराई		√				√
२८	भुवन भट्टराई		√				√

क्र.स.	नाम थर	अपाङ्गताको वर्ग				महिला	पुरुष
		क	ख	ग	घ		
२९	नविन कुमार खत्री			√			√
३०	गौमती रावत		√			√	
३१	लिला कुमारी ऐर ओझा		√			√	
३२	जिवन मल्ल		√				√
३३	भविदेवि बिष्ट		√			√	
३४	तिर्थ बहादुर थापा			√			√
३५	लछि राम मगर		√				√
	जम्मा	२	११	१०	१२	१०	२५
वडा नं ३							
१	दिनेश बोहरा		√				√
२	बिष्णुराज अवस्थि			√			√
३	काव्या भट्ट	√				√	
४	लक्ष्मी मगर			√		√	
५	डम्मर खड्का		√				√
६	डम्मर सिं रावत				√	√	
७	लोक बहादुर बोहरा				√		√
८	उमेश टमटो	√					√
९	बसन्ता कुमारी सार्की				√	√	
१०	तुली सार्की		√			√	
११	कृष्णा देवी रोकाया	√				√	
१२	बासु देवी कठायत	√				√	
१३	रुपलाल बेलाल				√		√
१४	भानुभक्त मगर			√			√
१५	तिलक बहादुर मल्ल				√		√
१६	निर्मल सार्की			√			√
१७	परविने कामी			√			√
१८	देवीसरा थापामगर				√	√	
१९	विर बहादुर खड्का		√				√
२०	देव नाथ योगी		√				√
२१	भूमिराज भट्ट				√		√
२२	हरी सि रावत			√			√
	जम्मा	४	५	६	७	८	१४
वडा नं ४							
१	गोपाल सिं साउँद			√			√
२	सागर बोहरा				√		√
३	जानकी मडै		√			√	
४	दिक्षा मल्ल	√				√	
५	दान बहादुर मगर				√		√
६	खम्भा देवी साउँद		√			√	
७	तुलछीधर बोहरा			√			√
८	टेक बहादुर कामी		√				√
९	लिला देवी बोहार			√		√	
१०	मीना देवी ठगुन्ना				√	√	
११	लक्ष्मि कुमारी कामी		√			√	
१२	नक्सरी कामी		√			√	
१३	शेर बहादुर साउँद				√		√

क्र.स.	नाम थर	अपाङ्गताको वर्ग				महिला	पुरुष
		क	ख	ग	घ		
१४	शर्मिला पुनमगर			√		√	
१५	गंगा साउद डाडी				√	√	
१६	चित्रा कुमारी थापा			√		√	
१७	आशिस साउँद		√				√
१८	सेतु कामी			√		√	
१९	लाल बहादुर साउँद				√		√
२०	ओम प्रकाश विक			√			√
२१	चमेली कामी				√	√	
२२	भागरथी पाली		√			√	
२३	प्रविन ओझा				√		√
२४	प्रेम सिं मडै		√				√
२५	अम्बिका प्रसाद भट्ट	√					√
२६	लक्ष्मीराम सिजाली		√				√
२७	खिमा कुमारी खत्री		√			√	
२८	सुमन ओली		√				√
२९	राम बहादुर कठायन				√		√
३०	तारा दवी भाट		√			√	
३१	रविन वादी			√			√
३२	विक्रम सिजाली	√					√
३३	उद्धव खड्का		√				√
३४	लक्षिमा साउँद		√			√	
३५	सारदा देवी सार्की		√			√	
३६	रुपा रोका मगर				√	√	
३७	यगेश रोकामगर		√				√
३८	शर्मिला पुन मगर				√	√	
३९	प्रकाश साउँद		√				√
४०	सोवान सिं बोहरा			√			√
४१	अन्जना कुमारी पुनमगर		√			√	
४२	गणेश बहादुर ठगुन्ना			√			√
४३	रन बहादुर मडै	√					√
४४	भोज बहादुर पाली			√			√
४५	भजन सिं मडै			√			√
	जम्मा	४	१८	१२	११	२१	२४
वडा नं ५							
१	निर्मल बहादुर बोहरा			√			√
२	रघुनाथ बोहरा				√		√
३	कौशिल्ला कु शाह		√			√	
४	पवित्रा विष्ट				√	√	
५	लोक देवि बोहरा				√	√	
६	कमल सिं बोहरा				√	√	
७	पुष्प राज बडु				√		√
८	ईश्वर बहादुर पातलि	√					√
९	निरज चोखाल				√		√
१०	दिर्घ राज भट्ट			√			√
११	डम्मरा देवी बोहरा				√	√	
१२	राम बहादुर सार्की		√				√

क्र.स.	नाम थर	अपाङ्गताको वर्ग				महिला	पुरुष
		क	ख	ग	घ		
१३	पदमा देवी सेटी				√	√	
१४	लाल बहादुर पातली				√		√
१५	हर्क बहादुर विक	√					√
१६	ज्योति देउबा				√	√	
१७	लक्ष्मी भण्डारी				√	√	
१८	कुमार खडायत				√		√
१९	दिपा देवी साकी				√	√	
२०	आर्या देउबा				√	√	
२१	महेश कुमार देउबा			√			√
२२	भागरथी देवी बोहरा			√		√	
२३	बिन्दु बोहरा			√		√	
२४	ईन्दरी साकी		√			√	
२५	दिर्घ राज भट्ट		√				√
२६	निर्मल बहादुर बोहरा		√				√
२७	धना देवी बोहरा		√			√	
२८	मणी राज भट्ट				√		√
२९	गौरी साकी		√			√	
३०	राम बहादुर रजबार		√				√
	जम्मा	२	८	५	१५	१५	१५
वडा नं ६							
१	सागर थापा मगर			√			√
२	चक्र बहादुर				√		√
३	धौली देवि साउद			√		√	
४	गोरख बहादुर थापामगर				√		√
५	चक्र प्रसाद साउद		√				√
६	विवेक बोहरा			√			√
७	चमेलि बिक				√	√	
८	रुद्र लाल भट्ट				√		√
९	जानकी कुमारी साउँद				√	√	
१०	झलक बहादुर बोहरा				√		√
११	राजेन्द्र बहादुर साउँद				√		√
१२	नरेश बोहरा				√		√
१३	ताप सिं बोहरा			√			√
१४	चक्रे साउँद				√		√
१५	नेन्द्र बहादुर साउँद				√		√
१६	ललित विक				√		√
१७	नर बहादुर साउँद		√				√
१८	पवित्रा कुमारी साउँद				√	√	
१९	ईन्द्रा कुमारी छेडाल		√			√	
२०	चन्द्रा देवी छेडाल			√		√	
२१	निर्मल बहादुर साउँद				√		√
२२	चमेली साउँद		√			√	
२३	सिता विक				√	√	
२४	लिलाधर बोहरा			√			√
२५	भागिरथि साउँद				√	√	
२६	ताप सिं बोहरा			√			√

क्र.स.	नाम थर	अपाङ्गताको वर्ग				महिला	पुरुष
		क	ख	ग	घ		
२७	बहादुर दमाई	√					√
२८	गणेश ब. खत्री				√		√
	जम्मा	१	४	७	१६	९	१९
	कुल जम्मा	१३	४९	४६	६५	६८	१०५

स्रोत: जोरायल गाउँपालिका, २०८२

अनुसूची ५: जोरायल गाउँपालिका अन्तर्गत विद्यालयहरू र प्रधानाध्यपहरूको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	प्रधानाध्यापकको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	श्री घण्टेश्वर आ.वि. मणिपुर	जोरायल गापा-१	मान बहादुर मल्ल	९८६८५४०२४५
२	श्री गौरीशंकर मा.वि. गैरा	जोरायल गापा-१	धर्मानन्द जोशी	९८४८५१३४३५
३	श्री जनता आ.वि. गोगनपानी	जोरायल गापा-१	कृष्ण बहादुर डाडी	९८६८४६२४५
४	श्री भुमेश्वर आ.वि. बडाखेत	जोरायल गापा-१	गणेश बहादुर मल्ल	९८६८४६०८०४
५	श्री शौनक आ.वि. खारतोली	जोरायल गापा-१	कुन्ती कुमारी भट्ट	९८६५९११२०८
६	श्री जनपृथ आ.वि. खडिना	जोरायल गापा-१	पदम बहादुर खडायत	९८६५७३३३८०
७	श्री कफलकट्टेश्वर आ.वि. छतिवन	जोरायल गापा-२	बहादुर जेठारा	९८४८५४१२३५
८	श्री रामपुर मा.वि. बुडर	जोरायल गापा-२	पदमराज भट्ट	९८४९९८२८९१
९	श्री नुवादेव आ.वि. केरावारी	जोरायल गापा-२	खगेन्द्र बहादुर कडाल	९८४८५७५६०२
१०	श्री जनसेवा आ.वि. रुपसकाडा	जोरायल गापा-२	चन्द्र बहादुर भण्डारी	९८४८८००१८५
११	श्री कमला आ.वि. कमलानदि	जोरायल गापा-२	बिर्ख बहादुर बि.क.	९८६८६६०८८२
१२	श्री नवदुर्गा आ.वि. मेलखोला	जोरायल गापा-२	नन्दा पन्त विनाडी	९८४८६४१८४७
१३	श्री भूमिराजकेदार आ.वि. बसेनि	जोरायल गापा-२	पदम बहादुर चन्द	९८४८६६०९९९
१४	श्री रत्न आ.वि. रावतकट्टे	जोरायल गापा-३	गगन सिंह धामी	९८४८७६०७५३
१५	श्री भागेश्वर आ.वि. बेलटुक्रा	जोरायल गापा-३	देवराज भट्ट	९८६८५३३९५२
१६	श्री समैजि आ.वि. गडाखर्क	जोरायल गापा-३	ममता कुमारी ओली	९८६५६७९२७९
१७	श्री नवदुर्गा आ.वि. तुलहुङ्गा	जोरायल गापा-३	विष्णु भट्ट	९८४८८५९९३९
१८	श्री नुवादेव आ.वि. सेगुनि	जोरायल गापा-३	हेमराज ओझा	९८६८५३००९४
१९	श्री शिवपुर मा.वि. चनकट्टे	जोरायल गापा-३	इन्द्र बहादुर मल्ल	९७४९०६४९६८
२०	श्री कालिका आ.वि. कोटेली	जोरायल गापा-३		
२१	श्री असिम आ.वि. नौकुडा	जोरायल गापा-३	अमृत कुमार ओली	९७४९०३८८३४
२२	श्री काफलेश्वर आ.वि. अल्याडी	जोरायल गापा-३	हर्क बहादुर मल्ल	९८४८६५५८७३
२३	श्री खैगाड आ.वि. खैगाड	जोरायल गापा-४	डम्बर बहादुर सिंह	९८४८८६९९८६
२४	श्री महासरस्वती मा.वि. देउथला	जोरायल गापा-४	यादव बहादुर खड्का	९८६५६०९१७४
२५	श्री भागेश्वर आ.वि. शिराड	जोरायल गापा-४	कलि कुमारी ओली	९८६४६३७४४९
२६	श्री बेताल आ.वि. चुचुन्दुङ्गा	जोरायल गापा-४	चक्र बहादुर साउँद	९८६८३७१५३७
२७	श्री बेताल आ.वि. बिनोडा	जोरायल गापा-४	खेम बहादुर खत्री	९८६८५२२४२४
२८	श्री गङ्गौरी आ.वि. नकु	जोरायल गापा-४	मिन कहादुर कलेल	९८४८६२७७९४
२९	श्री बागेश्वर आ.वि. बगस्ति	जोरायल गापा-४	मान बहादुर थापा	९८६८४५५७०३
३०	श्री सुगमवाल आ.वि. पिपलकोट	जोरायल गापा-४	निर्मला कपड्याल	९८६८५८५०८८
३१	श्री महादेव आ.वि. भजना	जोरायल गापा-४	हर्क बहादुर ओली	९८४८४७५००१
३२	श्री केदार आ.वि. थली	जोरायल गापा-४	घनश्याम बोहरा	९८४९४९३७५५
३३	श्री भैरव आ.वि. ऐतोडा	जोरायल गापा-४		
३४	श्री घण्टेश्वर मा.वि. जोरायल	जोरायल गापा-४	लाल वहादुर कुँवर	९८६८८०६२५२
३५	श्री मालिका आ.वि. बाँजिलेक	जोरायल गापा-४	भोज बहादुर थापा	९८४८८०७०८०
३६	श्री जगदम्बा आ.वि. काफली	जोरायल गापा-४	टेक बहादुर नेपाली	९८६५६३५८०५
३७	श्री नवज्योती आ.वि. डुब्कि	जोरायल गापा-४	दिपा कुमारी बि.क.	९८६८४०३६१८
३८	श्री धनरास आ.वि. धनरास	जोरायल गापा-४	महादेव गीरी	९८६८५३००३२
३९	श्री महाकाली मा.वि. खतेडा	जोरायल गापा-५	खगेन्द्र प्रसाद ओझा	९८६५६२६२२७
४०	श्री जनपृथ आ.वि. चौकी	जोरायल गापा-५	प्रेम बहादुर बोगटी	९८६८५९१२५९
४१	श्री महेन्द्र आ.वि. खहडा	जोरायल गापा-५	विष्णु राज भट्ट	९८४८४४२६८४
४२	श्री नवज्योती आ.वि. गडसेरा	जोरायल गापा-५	खेमराज भट्ट	९८६४६०६९६५

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	प्रधानाध्यापकको नाम	सम्पर्क नम्बर
४३	श्री जनता आ.वि. सिस्मडा	जोरायल गापा-५	भविन देउवा	९७४९०२१८६३
४४	श्री भामदेवली आ.वि. हडरानि	जोरायल गापा-५		
४५	श्री नवोदय मा.वि. गडसेरा	जोरायल गापा-५	हर्क बहादुर राना	९८६८६७९४२३
४६	श्री कृष्ण मा.वि. दह	जोरायल गापा-६	टेकेन्द्र बहादुर छेडाल	९८६९८५१७०३
४७	श्री रघुनाथ मा.वि. निरौली	जोरायल गापा-६	धन बहादुर पुन मगर	९८६८७२३६२१
४८	श्री केदार मा.वि. खसरे	जोरायल गापा-६	नरेन्द्र बहादुर साउँद	९७४९०१३८७५
४९	श्री दुर्गा मा.वि. लमौत्ये	जोरायल गापा-६	देवानन्द ठाकुर	९८४८६३४२७३
५०	श्री अन्वाडी आ.वि. डाडागाउँ	जोरायल गापा-६	सुरत बहादुर बोहरा	९८६३६५२४६८
५१	श्री लक्ष्मी आ.वि. गुनड	जोरायल गापा-६	जगत बहादुर बोहरा	९७४९००९१८७
५२	श्री मष्टा आ.वि. बगिडा	जोरायल गापा-६	ठक्कर बहादुर बोहरा	९८६८५००९९५
५३	श्री मालिका आ.वि. शिर्षी	जोरायल गापा-६	दिपक बहादुर बोहरा	९८६४६१७६११
५४	श्री भगवती आ.वि. खतेना	जोरायल गापा-६	दिपेन्द्र बोहरा	९७४९०३८५७१
५५	श्री सरस्वती आ.वि. बसौटी	जोरायल गापा-६	निरज पुन मगर	९८६५८६१०५०
५६	श्री त्रीशुलडाडा आ.वि. तेलपारा	जोरायल गापा-६	नवराज भट्ट	९८६५७९३६७१
५७	श्री कालिका आ.वि. शिरोडा	जोरायल गापा-६	बल बहादुर बि.क.	९७४९०५४७९०
५८	श्री प्रतिभा आ.वि. गावर	जोरायल गापा-६	छत्र बहादुर छेडाल	९८४८४१७४५९
५९	श्री हिमालयन उग्रतारा ई.वो. स्कुल गैरा	जोरायल गापा-१	हेमन्त बहादुर पातली	९८४३५०३५४५
६०	श्री राइजिडल्यान्ड ई.वो. स्कुल बुडर	जोरायल गापा-२	भोज बहादुर कठायत	९८४८४३१५६६
६१	श्री सरस्वती एकेडेमी ई.वो. स्कुल	जोरायल गापा-४	ललीत रावल	९८४८६०६३९८
६२	श्री प्यारागन ईड्लिस एकेडेमी, गैरा	जोरायल गा.पा. १	इन्द्र बहादुर कार्की	९८५२२१०१३२

अनुसूची ६: जोरायल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यालय	मोबाईल नम्बर
१	गोविन्द्र बहादुर बिष्ट	सि.अ.हे.ब. अधिकृत छैठौ	जोरायल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	९८६४६०३२५२
२	लिला कुमारी मगर	सि.अ.न.मि. अधिकृत छैठौ	जोरायल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	९८६५६६१९८९
३	योगेन्द्र प्रसाद मण्डल	सि.अ.हे.ब.	जोरायल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	९८६८५६१७६७
४	रमेश मल्ल	का.स.	जोरायल गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा	९८६५८६७४१८
घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी, जोरायल गाउँपालिका, ०१				
१	चन्द्र बहादुर महता	हे.अ.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८४८६०८६८६
२	कुमारी निर्मला पन्त	सि.अ.न.मी.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८४८७४१६०९
३	दिपेन्द्र साँवद	अ.हे.व.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८४८०२५२४६
४	हरिशचन्द्र जोशी	अ.हे.व.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८६८७९०६९६
५	देवी माया मल्ल	अ.न.मी.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८६८५७४९४०
६	निता धामी	अ.न.मी.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८६४६३५८३३
७	जानकी हमाल	का.स.	घण्टेश्वर स्वास्थ्य चौकी	९८४८९९१९७०
छतिवन स्वास्थ्य चौकी, जोरायल गाउँपालिका, ०२				
१	चम्पा मल्ल	सि.अ.न.मी. अधिकृत छैठौ	छतिवन स्वा.चौ.	९८४८८५४६३७
२	गणेश सिंह भण्डारी	हे.अ.	छतिवन स्वा.चौ.	९८४८७४१४४८
३	श्याम ब. महारा	सि.अ.हे.व.	छतिवन स्वा.चौ.	९८६२४६२०१२
४	शंकर दत्त जोशी	सि.अ.हे.व.	छतिवन स्वा.चौ.	९८४८९९५०६९
५	अक्किता चन्द	अ.हे.ब.	छतिवन स्वा.चौ.	९८६५६९५६२७
६	बिना कुर्वर	अ.न.मी.	छतिवन स्वा.चौ.	९८६३४६९१७५
७	कविता कुमारी थापा	अ.न.मी.	छतिवन स्वा.चौ.	९८६५७९८४७८
८	ललीता कुमारी गुरुड	ल्याब असिस्टेन्ट	छतिवन स्वा.चौ.	९८६५६२१४५४
९	तारा देवी वि.क.	का.स.	छतिवन स्वा.चौ.	
१०	नरपता नेपाली	स्वीपर	छतिवन स्वा.चौ.	९८४८२२६००३
सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के., जोरायल गाउँपालिका, ०३				
१	डा.अजय यादव	मेडिकल अधिकृत	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८४५२९६१३७
२	नन्द बहादुर देउवा	ज.स्वा.नि.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६८४४४०३१
३	पवित्रा अवस्थी	सि.अ.न.मी.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६८५५८२५१
४	रवि छाया ज्योती	स्टाफ नर्स	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६९९५६३६९
५	संदिप यादव	अ.हे.व.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९७६९९०७१४
६	गोविन्द कोली	अ.हे.व.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८४९५५३१९९
७	निर्मला विष्ट	अ.हे.ब.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६१२८६५९३
८	संगिता खड्का	अ.न.मी.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८४८४१५५९०
९	बसन्ता मल्ल	अ.न.मी.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८४८६२२५६०
१०	तुलसी बोहारा	अ.न.मी.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८४८६५१७०७
११	लोक प्रसाद गाहा	ल्याब असिस्टेन्ट	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९७६४२२०८३८
१२	बिक्रमराज भट्ट	का.स.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६८४२३११३
१३	ईन्द्र दिप मडै	ल्याब असिस्टेन्ट	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६५६२५९२९
१४	बिपिन शाह	अ.हे.ब.	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९७४४६२४५८६
१५	जानकी ओली	स्वीपर	सरस्वतीनगर प्रा.स्वा.के.	९८६५९७७१२०
लक्ष्मीनगर स्वास्थ्य चौकी, जोरायल गाउँपालिका, ०४				
१	प्रकाश कलेल	हे.अ.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८४८५५६६७०
२	धन बहादुर बोहरा	अ.हे.व.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८६५६४९०६१
३	अन्जु दहित	अ.न.मी.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९७६४२९९७००
४	ममता रावल	अ.न.मी.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८६५८७१४९६
५	कृष्णा नेपाली	अ.न.मी.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८४८९९०९१०
६	बिष्णु साँउद	ल्याब असिस्टेन्ट	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८६७२७३६२७

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यालय	मोबाईल नम्बर
७	हिरा मडै	का.स.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८६४९८९२३७
८	प्रेम राज भट्ट	का.स.	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८६६४२४२७९
९	देब बहादुर साउँद	स्वीपर	लक्ष्मीनगर स्वा.चौ.	९८६८३७९५३९
गडसेरा स्वास्थ्य चौकी, जोरायल गाउँपालिका, ०५				
१	प्रमोद कुमार चौधरी	सि.अ.हे.व.	गडसेरा स्वा. चौकी.	९८४७४६६६२१
२	हरिलाल थारु	अ.हे.ब.	गडसेरा स्वा. चौकी.	९८२६५९२४७०
३	शिरिसा ओली	अ.न.मी.	गडसेरा स्वा. चौकी.	९७६५८३३६७६
४	दिपा जेठारा	ल्याब असिस्टेन्ट	गडसेरा स्वा. चौकी.	९८६५६५९४९०
५	शंकरमान ताम्राकार	का.स.	गडसेरा स्वा. चौकी.	९८६५९७९२६०
६	सरस्वती मल्ल देउवा	स्वीपर	गडसेरा स्वा. चौकी.	९८६३११०७२०
गडसेरा सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०५				
१	खेम पातली	अ.हे.ब.	गडसेरा सा. स्वा. इकाई	९८६५७३६४४५
२	अम्बीका साहु	स्वीपर	गडसेरा सा. स्वा. इकाई	९७४९६४०८६७
निरौली स्वास्थ्य चौकी, जोरायल गाउँपालिका, ०६				
१	महेन्द्र बिक्रम साउँद	हे.अ.	निरौली स्वा.चौ.	९८६८७५३२०१
२	जगदिश भट्ट	अ.हे.व.	निरौली स्वा.चौ.	९८६५७४६३२
३	रामचन्द्र चौधरी	अ.हे.व.	निरौली स्वा.चौ.	९८६९११८७२३
४	अनिता कु. भण्डारी	अ.न.मी.	निरौली स्वा.चौ.	९८६८५२०२५५
५	गंगा देवी भट्ट	अ.न.मी.	निरौली स्वा.चौ.	९८६६६५४५१७
६	पुष्पा कुमारी चौधरी	अ.न.मी.	निरौली स्वा.चौ.	९८६८५५०५३६
७	योगेन्द्र मडै	ल्याब असिस्टेन्ट	निरौली स्वा.चौ.	९८६५५७४४९०
८	डम्बर बहादुर खडायत	का.स.	निरौली स्वा.चौ.	९८६०३००८०६
९	चेत ब. साउँद	स्वीपर	निरौली स्वा.चौ.	९८६५७६९४४४
निरौली सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, जोरायल गाउँपालिका, ०६				
१	गम ब. खत्री	अ.हे.ब.	निरौली सा.स्वा.इ.	९८६८३७१६०९
२	मिना बोहरा	का.स.	निरौली सा.स्वा.इ.	९८६४६३५८२२
गैरा सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०१				
१	हरिना अवस्थी	अ.हे.ब.	गैरा सा. स्वा. इकाई	९८६८५७२७६७
२	अमृता सारुमगर	अ.न.मी.	गैरा सा. स्वा. इकाई	९८६५८३७४२५
३	मिडमा लामा गुरुङ	अ.न.मी.	गैरा सा. स्वा. इकाई	९८६२४१९२२७
४	पूणिमा लिम्बु	ल्याब असिस्टेन्ट	गैरा सा. स्वा. इकाई	९८६५८६७४२९
५	अस्कली बिक	स्वीपर	गैरा सा. स्वा. इकाई	९८६४७६६६२८
खैगाड सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०४				
१	सबीता मडै	अ.हे.ब.	खैगाड सा. स्वा. इकाई	९८६५६२५४९३
२	विष्णु कुमारी बम	अ.न.मी.	खैगाड सा. स्वा. इकाई	९८६५७६६९१६३
३	बल ब. मडै	स्वीपर	खैगाड सा. स्वा. इकाई	९८४२८८५४५५
४	निशा साउँद पाली	स्वीपर	खैगाड सा. स्वा. इकाई	९८६६१०९७९५
देउथला सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०४				
१	गणेश बहादुर मल्ल	अ.हे.ब.	देउथला सा. स्वा. इकाई	९८६५७५६३७०
२	झुपी ओली	स्वीपर	देउथला सा. स्वा. इकाई	९८६५८३३३९६
चौकी सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०५				
१	सिमा बम	अ.हे.ब.	चौकी सा. स्वा. इकाई	९८६५८०९४१३
२	सारदा ओझा	अ.न.मी.	चौकी सा. स्वा. इकाई	९८६५८९७३६५
३	मिना कुमारी चन्द	स्वीपर	चौकी सा. स्वा. इकाई	९८६५७६२३८६
गाबर सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०६				
१	हेमा ओझा	अ.हे.ब.	गाबर सा. स्वा. इकाई	९८६५७८९३५५
२	निर्मला मल्ल	अ.न.मी.	गाबर सा. स्वा. इकाई	९७४९४५४६९६

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यालय	मोबाईल नम्बर
३	कमल साउँद	स्वीपर	गाबर सा. स्वा. इकाई	९८६४३२२४१४१
दह सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०६				
१	अबिरल खाती	अ.हे.ब.	दह सा. स्वा. इकाई	९८६४९६३९४९
२	मिना धामी	अ.न.मी.	दह सा. स्वा. इकाई	९८६८७९४४६६
३	कल्पना बोहरा	स्वीपर	दह सा. स्वा. इकाई	९८४८२२१७५१
सिराड सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०४				
१	यावद बहादुर रोकाया	अ.हे.ब.	सिराड सा. स्वा. इकाई	९८६५७५६३२५
२	मनिषा थापामगर	स्वीपर	सिराड सा. स्वा. इकाई	९८६६९६७१५२
रिठा सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०२				
१	सुना कुमारी मल्ल	अ.न.मी.	रिठा सा.स्वा.ईकाई	९८४७७२८१२४
२	सहदेव भण्डारी	हे.अ.	रिठा सा.स्वा.ईकाई	
३	पुर्णिमा बोहरा	का.स.	रिठा सा.स्वा.ईकाई	
नकु सा.स्वा.ई., जोरायल गाउँपालिका, ०४				
१	निर्मला धामी	अ.न.मी.	नकु सा.स्वा. इकाई	
२	दीपक बहादुर बोहरा	का.स.	नकु सा.स्वा. इकाई	

अनुसूची ७: जोरायल गाउँपालिकामा रहेको सहकारी संस्था

क्र.सं.	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम सम्पर्क नं	व्यवस्थापकको नाम सम्पर्क	सदस्य संख्या	कुल शेयर पुँजी	जम्मा बचत दायित्व	जम्मा ऋण लगानी रकम	कर्मचारी संख्या		
नियमनकारी निकाय जोरायल गाउँपालिका											
१	जैविक विविधता संरक्षण कृषि सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. १	कविराम डौगी ९८४८८०००८०	गणेश बहादुर विष्ट ९८४८८९५२५३	१८९	१६८	३५७	६४०४००	१९६८१४७	१८४३०००	३
२	श्री वरपिपल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. १	राम बहादुर खत्री ९८४८७०८५०३	चन्द्रा कुमारी गुरुङ्गा ९८६५८६८१४३	३७२	३३३	७०५	११६३९००	६४३१८५७	८२२६२६४	२
३	जोरायल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. २	लाल बहादुर मल्ल ९८४८८४६३९२	विष्णु थापा ९८४८८४६३९२	१९८	२९०	४०८	३३६९३००	१२५४८५७७.७५	२९४६८९४०	३
४	छहरा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. २	हिक्मत बहादुर मल्ल ९८४८६८०२७०	राम बहादुर जेठरा ९८५८४८६९४७	४५५	४४७	९०२	३८१४४०००	१३८९५५०४.२४	२६६७२९९४.७	४
५	लगनशिल मुक्त हलिया कृषि सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. २	खड्क बहादुर दमाई ९८४८६४९५९३	कमला दमाई ९८४५२२४१९९	१८१	८१	२६२	५३५००	६६८००८	१२६६०३५	१
६	छतिवन महिला कृषि सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. २	पार्वती बुढा क्षेत्री ९८४८३५८९२५	कुमारी लक्ष्मी ठगुना ९८४८७४९७०६	३०१	०	३०१	९७३०००	२१७१४३६	३०५३७२६	१
७	नमुना महिला बहुदेशीय सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. ३	शारदा ओझा ९८६९७४२४४७	निर्मल कुमार मडै ९८६८४२८७१७	५६२	०	५६२	१६६८७००	९८२२२८९५	१३१८१५९०	४
नियमनकारी निकाय पदेश कार्यालय											
	श्री लक्ष्मी सरस्वती बहुदेशीय सहकारी संस्था लि	जोरायल गा. पा. ४			१०३२	१२०३	२२३५	१२२९९३००	४१९२२४६८.१	६०१७९२४०.७	१३

अनुसूची ८: जोरायल गाउँपालिकामा रहेका कृषक समूह

क्र सं	कृषक/फर्म नाम	अध्यक्ष/संचालकको नाम	ठेगाना	सदस्य संख्या	किसिम	सम्पर्क नं
१	श्री हरियाली कृषक समूह	लाल बहादुर साउद	जो.गा.पा. ५ निरशोति	२२	मिश्रित	९८६१११६७१०
२	श्री जीविकोपार्जन महिला कृषक समूह	मिना ओली	जो.गा.पा. ६ घण्टेखार	२५	मिश्रित	
३	श्री सेला हरियायुक्त कृषक समूह	परसद साकी	जो.गा.पा. २ खसिन बुडर	२८	मिश्रित	९८४९७५३२३१
४	श्री पवित्र आधुनिक कृषक समूह	देव बहादुर साउद	जो.गा.पा. ६ निरशोति	२९	मिश्रित	९८५८७३५५५६
५	श्री युवा जागरण कृषक समूह	खगेश अडेरा	जो.गा.पा. २ खसिन बुडर	२५	मिश्रित	९८६८६८१२११
६	श्री हिमशिखर कृषक समूह	देव राज भट्ट	जो.गा.पा. २ घण्टेखार धरणीगड	२४	मिश्रित	९८५८७०३७५७
७	श्री गौरीशंकर कृषक समूह	मनोज ओली	जो.गा.पा. ३ सरस्वतीपुर पुर्चे	१५	मिश्रित	९८६८७०७१११
८	श्री परिवर्तनशील कृषक समूह	विमल खड्का	जो.गा.पा. ३ घण्टेखार	२५	मिश्रित	
९	श्री बृन्दावनी सिर्जनशील कृषक समूह		जो.गा.पा. ५ निरशोति	१५	मिश्रित	९८५८७०३२३५
१०	श्री नौली बिद्याँ कृषक समूह	निर्मल बोहरा	जो.गा.पा. ५ निरशोति	२५	मिश्रित	९८६७१२६५६०
११	श्री समेजी कृषक समूह	बल बहादुर साकी	जो.गा.पा. २ खसिन बुडर	१५	मिश्रित	
१२	श्री जैविक हरियाली कृषक समूह	खडक बहादुर मल्ल	जो.गा.पा. ३ घण्टेखार	२५	मिश्रित	९८६८७३३७३७
१३	श्री तिलत जनजाति कृषक समूह	तिल बहादुर मगर	जो.गा.पा. ३ नोदरी	१९	जनजाति	९८५८४६५७३१
१४	श्री कालीबद्री कृषक समूह	हेम प्रसाद खड्का	जो.गा.पा. ३	११	जनजाति	९८५७०३६३८९
१५	श्री भविष्यत युवा व्यवसायिक कृषक समूह	हिल बहादुर बिष्ट	जो.गा.पा. ३	२१	मिश्रित	९८५८४६५७३१
१६	श्री कृपा कृषक समूह	सरस्वती साउद	जो.गा.पा. २ काटोली	११	मिश्रित	९८५८७६५२२६
१७	श्री सिद्धि महिला कृषक समूह	अम्बिका बोहरा	जो.गा.पा. ३ कोल्टा		महिला	
१८	श्री चखुलु पाखुलु तथा पशुपालन कृषक समूह	टिका बोहरा	जो.गा.पा. ४ सुर्केत	२२	मिश्रित	९८५८७१५४३०
१९	श्री सुखदुख कृषक समूह	देश रत्न बिष्ट	जो.गा.पा. ३ सख्तिकोट	११	मिश्रित	९८५८६५८१३२
२०	श्री परिवर्तन महिला कृषक समूह	लोक बहादुर धामी	जो.गा.पा. ३	१५	मिश्रित	९८५८६५९७५२
२१	श्री कमाय आय आर्जन कृषक समूह	अशोक बिष्ट	जो.गा.पा. ३ कुम्मार	१९	मिश्रित	९८५८७५७५३०
२२	श्री सिद्धबाबा कृषक समूह	तार बहादुर बिष्ट	जो.गा.पा. २ सख्याख	११	जनजाति	९८५८७६५२२९
२३	श्री भारती कृषक समूह	यादव बहादुर मल्ल	जो.गा.पा. ३	२५	मिश्रित	९८५८४६५७३१
२४	श्री श्री स्वाभिमान कृषक समूह	नर बहादुर मल्ल	जो.गा.पा. ३	२५	मिश्रित	
२५	श्री जयपुर कृषक समूह	तेज बहादुर डोटी	जो.गा.पा. २ गुडर	१५	मिश्रित	९८५८५०८७१२
२६	श्री अनुपूर्ण कृषक पाठशाला समूह	लक्ष्मी बोहरा	जो.गा.पा. ५	२५	मिश्रित	९८५८७०९७१२
२७	जलवायुमैत्री कृषक समूह	पदम थापा	जो.गा.पा. १ चपल्सण	२०	जनजाति	९८५८६५००३०
२८	श्री धली हरियाली कृषक समूह	लिल बहादुर बुढा	जो.गा.पा. ३ धली	२०	मिश्रित	९८६३७१०७३६

२९	श्री सिद्धबाबा कृषक समूह	खेग मडै	जो.गा.पा. ४ चेमाड	१५	मिश्रित	
३०	श्री कालावन कृषक समूह	खेग धामी	जो.गा.पा. २ कालावन	१५	मिश्रित	९८६२८५८६३९
३१	श्री प्रगतिशील जलवायुमैत्री कृषक समूह	लक्ष्मी कडेल साउद	जो.गा.पा. २ पटाडा	२४	मिश्रित	९८६२८५८५६६
३२	श्री जनजाती कृषक समूह	कौसिला देवी सिजाली	जो.गा.पा. ४ बसन्ती	१४	जनजाती	९८६७२३७१५७

अनुसूची १: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थितिको विवरण

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)
 Project Name: SAKSHAM
 Activity Name: FGD for LDCRF Development 2.2.1.1
 Date: 10 Aug 2025 Attendance Sheet

SN	Name	Organization/ Address	Gender		Age	People with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
१	माया (लि) कोट्टा	अलखरी क.स.	-	-	३०	-	-	-	-	-	-	९७६७७०११६	माया	
२	रुद्रा कोट्टा	अलखरी क.स.	-	-	५०	-	-	-	-	-	-	८९	रुद्रा	
३	माया (लि) लडका	अलखरी क.स.	-	-	४५	-	-	-	-	-	-	९८००६२७६६	माया	
४	कृष्णादेवि मल्ल	अलखरी क.स.	-	-	४३	-	-	-	-	-	-	९८५५५९३६५	कृष्णा	
५	शान्ति (लि) नेपाली	अलखरी क.स.	-	-	३०	-	-	-	-	-	-	९८५५५९३०२७	शान्ति	
६	विमला मल्ल	अलखरी क.स.	-	-	३०	-	-	-	-	-	-	९७६९२८५०५	विमला	
७	लक्ष्मी कोट्टा	अलखरी क.स.	-	-	४०	-	-	-	-	-	-	९८५६५०३१२	लक्ष्मी	
८	सुभा वि.क	अलखरी क.स.	-	-	२५	-	-	-	-	-	-	९८६८९६७९५२	सुभा	
९	स्नेहादेवि कोट्टा	अलखरी क.स.	-	-	४०	-	-	-	-	-	-	९७६५५२३२५	स्नेहा	
१०	मायाको मणि मल्ल	अलखरी क.स.	-	-	५०	-	-	-	-	-	-	९७६७५३५१२	माया	
११	सुष्माको शाकरी	अलखरी क.स.	-	-	५५	-	-	-	-	-	-	८९	सुष्मा	
१२	माया (लि) देवि मल्ल	अलखरी क.स.	-	-	५०	-	-	-	-	-	-	८९	माया	
१३	विमला (शाकरी)	अलखरी क.स.	-	-	५०	-	-	-	-	-	-	९८५७७३९७९	विमला	
१४	सुभा कोट्टा	अलखरी क.स.	-	-	५०	-	-	-	-	-	-	९७६८४५०५६	सुभा	
१५	बाबु वराल	NERI (Team Lead)			३५	-	-	-	-	-	-	९८५०५५३९५	बाबु	
१६	नखिन पौडेल	CCDRD/LI-BIRD										९८६०१५६१६८	नखिन	
१७	लक्ष्मी कल्ले माउथ	ली-वर्ड										९८६०५६३५६	लक्ष्मी	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)
 Pokhara, Kaski, Nepal
 Activity Name: Kick-off meeting at Palika for LDCRF
 Date: 5 August 2025 Location: Jorayal RM - 8, RawatKathe

Attendance Sheet

SN	Name	Designation	Organization	Gender		PwD		Age	Contact Number	Signature	Remarks
				M	F	Yes/No	Remarks				
१	जमुना कुमारी जोहरा	आध्यक्ष	जो. गा. पा.	-	-	-	No	५५	९८५४५४५४५४	जमुना	
२	गणेश देव शर्मा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	जो. गा. पा.	✓	-	-	No	५२	९७४९९६५५५२	गणेश	
३	चन्द्र सिंह रेग्मी	अधिकृत शाखा	जो. गा. पा.	✓	-	-	No	३९	९८५८५५५५५५	चन्द्र	
४	धर्म राज जोशी	आइटी सुचना तथा संचार अधिकृत	जो. गा. पा.	✓	-	-	No	२६	९८५५५६३५५५	धर्म	
५	प्रदिप साउंद	कृषि सम्मन्तक (आधिकृत कर्मचारी)	जो. गा. पा.	✓	-	-	No	२७	९८५५५६३५५५	प्रदिप	
६	गुलामी सेवक पाण्डे		जो. गा. पा.	-	-	-	No			गुलामी	
७	हेमा कु. कपड्याल		जो. गा. पा.	-	-	-	No	३५	९८५६३०२३८	हेमा	
८	चन्द्र बहादुर शर्मा	प्राविधिक सहायक	जो. गा. पा.	✓	-	-	No	३५	९८५५५५५५५५	चन्द्र	
९	बाबु वराल	LDCRF (Team Lead)	NERI	✓	-	-	No	३९	९८५५५६३५५५	बाबु	
१०	दिपक रेग्मी वल्लभ	LDCRF (GIS Analyst)	NERI	✓	-	-	No	३३	९८५५५६३५५५	दिपक	
११	नखिन पौडेल	CCDRD ली-वर्ड	ली-वर्ड				No		९८६०१५६१६८	नखिन	
१२	राज कुमार रिजाल	PO	ली-वर्ड				No		९८५२२५५५५५	राज	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Pokhara, Kaski, Nepal

Activity Name: Key Informant Interview for LDCRF Development
Date: 5 August 2025 Location: Janyal Rpt-3

SN	Name	Designation	Organization	Gender		Age	PwD	Contact Number	Signature	Remarks
				M	F					
1.	योगेश प्रसाद मजुल	सि.अ.इ.व	जोरायल गा.पा.	✓		47		9868561767	[Signature]	-
2.	जोबिन बहादुर विष्ट	सि.अ.इ.व	जोरायल गा.पा.		✓	49		9864609252	[Signature]	-
3.	लक्ष्मी शर्मा	इ.अ.इ.व	जोरायल गा.पा.	✓		31		9858479200	[Signature]	-
4.	अर्जुन जोशी	सि.अ.इ.व	जोरायल गा.पा.	✓		33		976284757	[Signature]	-

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: FGD with farmer's group for LDCRF Development

Date: 10 Aug 2025

Attendance Sheet

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Halya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
1	दीपा देवी मजुल	अवलपुरा क.स.	-	✓	89	✓		-	-	-	-	9868530216	[Signature]	
2	अनुष्ठा देवी मजुल	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
3	चित्रा देवी मजुल	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
4	रश्मी नेपाली	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
5	जावला देवी नेपाली	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
6	प्रभुता परदा ज्ञेजी	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	9749751601	[Signature]	
7	चित्रा आर्या	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
8	दावा कोटा	अवलपुरा क.स.	-	✓	89			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
9	बिष्णु बराल	NERF Team	-	✓	37			-	-	-	-	9849901365	[Signature]	
10	लक्ष्मी पौडेल	NERF	-	✓				-	-	-	-	9860156189	[Signature]	
11	लक्ष्मी कलेल साउद	ली-वड	-	✓				-	-	-	-	9869485066	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: FGD for LDCRF development e-2-1-1.

Date: 6 Aug 2025

Attendance Sheet

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Halya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
1	हिता डलाउ	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	83			-	-	-	-	9766462574	[Signature]	
2	सुखी कलेल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9866465515	[Signature]	
3	प्रभु देवी मजुल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9865757055	[Signature]	
4	सुखी मजुल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9868816064	[Signature]	
5	सुखी देवी मजुल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9868022929	[Signature]	
6	लक्ष्मी मजुल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9842237580	[Signature]	
7	कलीकली कलेल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9863355551	[Signature]	
8	शुशिला मजुल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	हेरा	[Signature]	
9	भारती कलेल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9760224134	[Signature]	
10	लक्ष्मी मजुल	प्रजातिशैल निउ उत्पादन	-	✓	80			-	-	-	-	9865381826	[Signature]	
11	लक्ष्मी पौडेल	ली-वड	-	✓				-	-	-	-	9860156162	[Signature]	
12	बही बराल	NERF	-	✓				-	-	-	-	9849901365	[Signature]	
13	दीपक राज बस्नेत	NERF	-	✓				-	-	-	-	9845462686	[Signature]	
14	लक्ष्मी मजुल	ली-वड	-	✓				-	-	-	-	9868559019	[Signature]	
15	लक्ष्मी कलेल साउद	ली-वड	-	✓				-	-	-	-	9869485066	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: FGID for LDCRF development 2.2.1.1

Date: 09 Aug 2025

Attendance Sheet

Jorajam K.M. Ichhaparchani

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Halya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
1	Dadambahadur Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		30	-	-	-	-	-	-	9848200047	[Signature]	
2	Amrita Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		33	-	-	-	-	-	-	9869443830	[Signature]	
3	Pabitra Roka Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		30	-	-	-	-	-	-	9860566003	[Signature]	
4	Fulmay Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		33	-	-	-	-	-	-	9800635255	[Signature]	
5	Manjya Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		34	-	-	-	-	-	-	9860566245	[Signature]	
6	Laxmi Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		38	-	-	-	-	-	-	na	[Signature]	
7	Uma Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		30	-	-	-	-	-	-	0765530113	[Signature]	
8	Naraina Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		35	-	-	-	-	-	-	9785538111	[Signature]	
9	Hastina Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		15	-	-	-	-	-	-	na	[Signature]	
10	Mina Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		40	-	-	-	-	-	-	na	[Signature]	
11	Tanaki Devi Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		35	-	-	-	-	-	-	9868443370	[Signature]	
12	Laxmi Saru Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		44	-	-	-	-	-	-	na	[Signature]	
13	Sangita Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		20	-	-	-	-	-	-	9767701633	[Signature]	
14	Harish Patali	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		36	-	-	-	-	-	-	na	[Signature]	
15	Pratap Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		30	-	-	-	-	-	-	9818826260	[Signature]	
16	Tulasi Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		27	-	-	-	-	-	-	9780566065	[Signature]	
17	Mahesh Thapa Magar	Jorajam K.M. Ichhaparchani	✓		57	-	-	-	-	-	-	na	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: FGID for LDCRF development 2.2.1.1

Date: 09 Aug 2025

Attendance Sheet

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Halya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
18	Dipak Raj Basnet	NERI	✓			-	N	-	-	-	-	9805962686	[Signature]	
19	Laxman Jonawar	LI-BIRD	✓			-	N	-	-	-	-	9842858615	[Signature]	
20	Bodhi Bar		✓			-	-	-	-	-	-	-	-	
21	Laxmi Kumari Kattel	ml-cis	✓			-	-	-	-	-	-	9869485066	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: FGD for LDCRF development 2025

Date: 7 Aug 2025

Attendance Sheet 7 अगस्त - 2 रावत

Sl	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
1	यसीदा रेणु शांडू	स्वयंसेवा संघ राउतके	✓		30	-	-	-	-	-	9766068029	[Signature]		
2	लक्ष्मी शांडू	"	✓		39	-	-	-	-	-	9848981546	[Signature]		
3	शर्मिष्ठा साकी	मालीगुरीस नकलपुर	✓		32	-	-	-	-	✓	9869903924	[Signature]		
4	कुमारी देवि साकी	मालीगुरीस नकलपुर	✓		40	-	-	-	-	✓	NA	[Signature]		
5	पद्मिनी साकी	"	✓		38	-	-	-	-	✓	976382133	[Signature]		
6	कुमारी साकी	"	✓		24	-	-	-	-	✓	9769854927	[Signature]		
7	पद्मा साकी	"	✓		24	-	-	-	-	✓	9866622100	[Signature]		
8	विद्या देवि साकी	"	✓		30	-	-	-	-	✓	NA	[Signature]		
9	भागीश्वरी साकी	"	✓		30	-	-	-	-	✓	976640433	[Signature]		
10	पद्मिनी देवि साकी	"	✓		24	-	-	-	-	✓	9761181282	[Signature]		
11	कुमारी साकी	"	✓		24	-	-	-	-	✓	9868569187	[Signature]		
12	कुमारी साकी	"	✓		26	-	-	-	-	✓	NA	[Signature]		
13	पिता मधुसूदन	जोड़ागा-2	✓		39	-	-	-	-	-	974552890	[Signature]		
14	सुप्रिया सिंह	" 3	✓		36	-	-	-	-	-	9864750987	[Signature]		
15	वसुंधरा वनाल	NERI	✓		-	-	-	-	-	-	9849043695	[Signature]		
16	दीपक राज वसनेत	NERI	✓		-	-	-	-	-	-	9845462686	[Signature]		
17	नमो देवि	ली-वड	✓		-	-	-	-	-	-	9860156111	[Signature]		

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: FGD for LDCRF development 2025

Date: 7 Aug 2025

Attendance Sheet

Sl	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
18	लक्ष्मी कठोरा लोख	ली-वड	-	✓	39	-	-	-	-	-	9869485466	[Signature]		

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: *Orientation on DR/CCA and CCA at ward level*

Date: 8/11/2025

Attendance Sheet

Right holders

Sl. No.	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Hathya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
1	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985532731	[Signature]	
2	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985233665	[Signature]	
3	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	986666699	[Signature]	
4	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985488263	[Signature]	
5	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985532502	[Signature]	
6	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985802023	[Signature]	
7	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985853800	[Signature]	
8	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985862492	[Signature]	
9	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985868003	[Signature]	
10	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	986672030	[Signature]	
11	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	986666666	[Signature]	
12	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985910002	[Signature]	
13	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985879969	[Signature]	
14	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	985865090	[Signature]	
15	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	9842043695	[Signature]	
16	-	-	...	-	-	-	-	-	-	9845962686	[Signature]	
17	-	-	...	-	-	-	-	-	-	980156168	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: *Orientation on DR/CCA and CCA at Ward level*

Date: 8/11/2025

Attendance Sheet

Right holders

Sl. No.	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Hathya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
18	✓	-	...	-	-	-	-	-	-	9842339619	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: Orientation on DRR/CCA and CVCA at ward level 2.2.1.1

Date: 8 Aug 2025

Attendance Sheet

गाउँपालिका, ३/विहील, लुम्बिनी

Right Holders

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
१	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		६०							९२६३३९७५२	[Signature]	
२	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		३०							९८६०६२७३८६	[Signature]	
३	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓									९६९५२२६३२५	[Signature]	
४	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		२५							९२६८५६३३३६	[Signature]	
५	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		३३							९२६८५७६०४	[Signature]	
६	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		२६							९२५५७५२८९६	[Signature]	
७	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		५५							९२५७७०८२९	[Signature]	
८	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		३९							९६६९९९०६२	[Signature]	
९	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		३०							९६६३९२९६७	[Signature]	
१०	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		६९							९२५५८९२३५	[Signature]	
११	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		२४							९२६८५७६०४	[Signature]	
१२	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		४६							९२६३३९२३८	[Signature]	
१३	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		२३							९२५७७०८२९	[Signature]	
१४	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		५०							९२६८५७६०४	[Signature]	
१५	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		५१							९२६६१०६५१७	[Signature]	
१६	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓		५९							९२५७७०८३६३५	[Signature]	
१७	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓									९२५५६६२८६	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name:

Activities Name: Orientation on DRR/CCA and CVCA at ward level 2.2.1.1

Date: 8 Aug 2025

Attendance Sheet

Right Holders

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	People with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
१८	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓									९२६०९५६६८	[Signature]	
१९	सुनील शंकर खोस्रा	गाउँपालिका, ३/विहील	✓									९२५२३३८०९	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: Orientation on DRR/CCA and CVCA at ward level

Date: 10 Aug 2025

Attendance Sheet अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Helys	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		T/N	Remarks	Yes	No					
7	गाम बहादुर (कर्म) कडा	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		40	-	-	-	-	-	-	9848408903	[Signature]	
8	इन्द्रा बली (कर्म) खड्क	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		30	-	-	-	-	-	-	9848800129	[Signature]	
9	कृष्ण बर डाङी (शिक्षक)	क्षीजनता SA पिपिओममम	✓		39	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
10	दीपेन्द्र साँतद	गौरा बहादुर, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
11	निर्मला लामा	गौरा बहादुर, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
12	राजन लुइल	क्षीजनता SA पिपिओममम	✓		39	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
13	मोहन सिंह धाम	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		39	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
14	पद्म सिंह बस्नेत	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
15	सरोज कुमारी	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
16	धन बहादुर	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	9849680474	[Signature]	
17	विष्णु देवि काली	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		30	-	-	-	-	-	-	9849702810	[Signature]	
18	नेम बहादुर	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		30	-	-	-	-	-	-	9849946141	[Signature]	
19	विमला देवी पुन	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	9865604411	[Signature]	
20	पद्मिनी देवी पुन	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	9848872003	[Signature]	
21	कविता उर्गी	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		30	-	-	-	-	-	-	9848402257	[Signature]	
22	गंगा देवि विष्ट	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	
23	सुशिला लामा	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	8660088888	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: Orientation on DRR/CCA and CVCA at ward level

Date: 10 Aug 2025

Attendance Sheet अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी

SN	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Helys	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		T/N	Remarks	Yes	No					
24	गिता रावतम्वला	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		30	-	-	-	-	-	-	9848863785	[Signature]	
25	नर बहादुर काली	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	9848800227	[Signature]	
26	सुशिला विष्ट	अतिरिक्त गा.पं. 9 गौरा, डोटी	✓		38	-	-	-	-	-	-	9847749896	[Signature]	
27	विपक बाम बस्नेत	NERI	✓		-	-	-	-	-	-	-	9845462686	[Signature]	
28	नामते पौडेल	क्षीजनता SA पिपिओममम	✓		-	-	-	-	-	-	-	9860156168	[Signature]	
29	लक्ष्मण प्लुवार	क्षीजनता SA पिपिओममम	✓		-	-	-	-	-	-	-	9842838619	[Signature]	

Local Initiatives for: Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: Orientation on ZAR, CCP and CCA at ward level

Date: 7 Aug. 2025

Attendance Sheet

गो. गा. पा. 2 वायव्य

Sl. No.	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
1	सुकुमर क. साठफ.	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		60	-	-	-	-	-	-	9862045669	[Signature]	
2	उमाला पावला	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		60	-	-	-	-	-	-	9868428702	[Signature]	
3	सुशीला आर्की	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		82	-	-	✓	-	✓	-	9849977613	[Signature]	
4	कमलका मलका	सरस्वतीनगर (वाकाभीक) जवाहर नगर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		44	-	-	✓	-	-	-	9848622560	[Signature]	
5	उमती उमता	जवाहर नगर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		44	-	-	✓	-	✓	-	9863110356	[Signature]	
6	केसाव नाथपण जोशी	जवाहर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		39	-	-	-	-	-	-	9848617714	[Signature]	
7	मोहन कोहरा	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		35	-	-	-	-	-	-	986252558	[Signature]	
8	पिपक राम जोशी	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		36	-	-	-	-	-	-	986222446	[Signature]	
9	जयेश अंबाजी	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		35	-	-	✓	-	-	-	9848617902	[Signature]	
10	सेतू व. उमेली	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		33	-	-	✓	-	-	-	9848418644	[Signature]	
11	सुदीप यादव	सरस्वतीनगर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		25	-	-	-	-	-	-	9769910714	[Signature]	
12	लंक व. मलका	जवाहर नगर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		48	-	-	-	✓	-	-	9848844747	[Signature]	
13	देव राम अहिर	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		38	-	-	-	✓	-	-	9868523952	[Signature]	
14	पिता मोडु रानी	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		32	-	-	-	-	-	-	974552890	[Signature]	
15	सुमित्रा विठ्ठल	गो. गा. पा. 3 वडा लिफ्ट	✓		39	-	-	-	-	-	-	986475098	[Signature]	
16	योगेश मोडु रानी	जवाहर नगर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		36	-	-	✓	-	-	-	9848626118	[Signature]	
17	पुलकि वाघला	जवाहर नगर प्र. अ. व. म. (पु.)	✓		32	✓	बारी	-	✓	-	-	9840626390	[Signature]	

Local Initiatives for: Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: Orientation on ZAR, CCP and CCA at ward level

Date: 7 Aug. 2025

Attendance Sheet

गो. गा. पा. 2 वायव्य

Sl. No.	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
18	राज व. साका	मधुवन कृ. शि.	✓		50	-	-	✓	-	✓	-	9848480855	[Signature]	
19	लक्ष्मण देवत	ली. वड	✓		-	-	-	-	-	-	-	9842938617	[Signature]	
20	नवित पोडेल	ली. वड, CCDRRO			-	-	-	-	-	-	-	9860156168	[Signature]	
21	वृषी शराल				-	-	-	-	-	-	-	9849045695	[Signature]	
22	वीरक राम वरुगेत				-	-	-	-	-	-	-	9849461686	[Signature]	
23	लक्ष्मीकान्त साठफ	ली. वड	✓		-	-	-	-	-	-	-	9869485011	[Signature]	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Right Holders

Project Name: Orientation on PRRICCA and CVCA at ward level / SAKSHAM

Activities Name:

Date: 10 Aug, 2025

Attendance Sheet

सो.मि. 018

SN	Name	Organization/ Address	Gender		Age	People with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Halya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
9	जयराज घट्टे	श्री.श्री.ज.व.व.डी सुपुल	✓		41	-	-	-	✓	-	-	9865629380	जयराज	
10	धन वसुधु वैजडा	श्री.डी.ए.	✓		24	-	-	-	-	-	-	9865649061	धन	
11	गोमता देवि साठे	नीलोन्दिनी रुम	✓		40	-	-	-	✓	-	-	9885261960	गोमता	
12	अनोलादेवि कोडण	नीलोन्दिनी रुम	✓		82	-	-	-	✓	-	-	9764232659	अनोला	
13	शिवम व. शंभू खात्री	शिवराज आ.वि.	✓		28	-	-	-	-	-	-	8588845876	शिवम	
14	डिक्लीदि कादल	मंगलगीर	✓		24	-	-	-	✓	-	-	9762772713	डिक्लीदि	
15	अनल कादल	केदार रुम	✓		34	-	-	-	✓	-	-	8588888888	अनल	
16	धर्म व. सोनी	महादेव आ.वि.	✓		20	-	-	-	✓	-	-	8588888888	धर्म	
17	भागीरती कादल	मंगलगीर आ.वि.	✓		22	-	-	-	✓	-	-	9865567153	भागीरती	
18	सिरी(अ) अने	लक्ष्मीनगर रुम-वैजडा	✓		22	-	-	-	✓	-	-	9765839676	सिरी	
19	दया व. सोडण	नीलोन्दिनी रुम	✓		28	-	-	-	✓	-	-	9868371537	दया	
20	उषा व. कादल	मंगलगीर रुम	✓		20	-	-	-	✓	-	-	9868583180	उषा	
21	समता दावल	अ.न.मी. लक्ष्मीनगर रुम-वैजडा	✓		26	-	-	-	✓	-	-	9865871496	समता	
22	जिता व. शंभू खात्री	श्री.श्री.ज.व.व.डी	✓		23	-	-	-	-	-	-	974552809	जिता	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)

Right Holders

Project Name: SAKSHAM

Activities Name: orientation on PRRICCA and CVCA at ward level

Date: 10 Aug, 2025

Attendance Sheet

SN	Name	Organization/ Address	Gender		Age	People with Disability (PWD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Halya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
92	श्री.श्री. अरुण	NERI (Team lead)	✓		33	-	-	-	-	-	-	9840001200	श्री.श्री. अरुण	
93	लक्ष्मी पांडे	CCPRD ला.व.डी	✓		-	-	-	-	-	-	-	986015618	लक्ष्मी	
94	लक्ष्मी कादल	ला.व.डी	✓		-	-	-	-	-	-	-	9869485660	लक्ष्मी	

Local Initiatives for Biodiversity, Research and Development (LI-BIRD)
 Project Name: SAKSHI
 Activities Name: *Initiation on BRCCA and CCA at ward level*
 Date: 6 August 2025

Page No.:

Attendance Sheet

Sl.	Name	Organization/Address	Gender		Age	Person with Disability (PwD)		Women Headed HH		Single Women	Mukta Haliya	Contact Number	Signature	Remarks
			M	F		Y/N	Remarks	Yes	No					
7	मिला सि.क.	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	50	-	-	-	-	-	9805798490	<i>[Signature]</i>		
8	मिलन सु.सि.	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	52	-	-	-	-	-	9868725978	<i>[Signature]</i>		
9	रत्न ल.सि.क.	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	39	-	-	-	-	-	9848606611	<i>[Signature]</i>		
10	रेखा (म) भट्टराई	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	51	-	-	-	-	-	9762306972	<i>[Signature]</i>		
11	सुकुमर पट्ट	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	32	-	-	-	-	-	982800982	<i>[Signature]</i>		
12	सिम्रा (म) लाला	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	57	-	-	-	-	-	9864834834	<i>[Signature]</i>		
13	पार्वती नेपाल	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	35	-	-	-	-	-	9848525926	<i>[Signature]</i>		
14	सुश्री लक्ष्मी शर्मा	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	31	-	-	-	-	-	9808862140	<i>[Signature]</i>		
15	सिम्रा (म) लाला	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	33	-	-	-	-	-	9808489473	<i>[Signature]</i>		
16	कल्याण सि.सि.क.	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	38	-	-	-	-	-	9865091221	<i>[Signature]</i>		
17	सिम्रा (म) लाला	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	42	-	-	-	-	-	9808850637	<i>[Signature]</i>		
18	रामेश भट्टराई	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	28	-	-	-	-	-	9865959246	<i>[Signature]</i>		
19	सिम्रा (म) लाला	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	33	-	-	-	-	-	9808077278	<i>[Signature]</i>		
20	जगा देवि लाला	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	55	-	-	-	-	-	9808800878	<i>[Signature]</i>		
21	सुकुमर पट्ट	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	80	-	-	-	-	-	8666849295	<i>[Signature]</i>		
22	नेहा सुकुमर शर्मा	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	80	-	-	-	-	-	5780052378	<i>[Signature]</i>		
23	लक्ष्मी देवि शर्मा	जो.गो.पा.स. वडा (सुदूरपश्चिम)	-	-	52	-	-	-	-	-	9862229008	<i>[Signature]</i>		

अनुसूची १०: स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमाका क्रममा लिइएका केही तस्वीरहरू

